Feridun Fazıl Tülbentçi

HÜRREM SULTAN

Merhabalar
Buraya Yüklediğimiz e-kitaplar
Görme engellilerin okuyabileceği formatlarda hazırlanmıştır.
Buradaki E-Kitapları ve daha pek çok konudaki Kitapları bilhassa görme engelli arkadaşların istifadesine sunuyoruz.

Ekran okuyucu program konuşan Braille Not Speak cihazı kabartma ekran ve benzeri yardımcı araçlar
sayesinde bu kitapları okuyabiliyoruz. Bilginin paylaşıldıkça pekişeceğine inanıyorum.
Siteye yüklenen e-kitaplar aşağıda adı geçen kanuna istinaden tüm
kitap sever arkadaşlar için hazırlanmıştır.
Amacımız yayın evlerine zarar vermek ya da eserlerden menfaat temin etmek değildir elbette.
Bu e-kitaplar normal kitapların yerini tutmayacağından kitapları beğenipte engelli olmayan okurlar,
kitap hakkında fikir sahibi olduklarında indirdikleri kitapta adı geçen
yayınevi, sahaflar, kütüphane ve kitapçılardan ilgili kitabı temin edebilirler.
Bu site tamamen ücretsizdir ve sitenin içeriğinde sunulmuş olan kitaplar
hiçbir maddi çıkar gözetilmeksizin tüm kitap dostlarının istifadesine sunulmuştur.
Bu e-kitaplar kanunen hiç bir şekilde ticari amaçla kullanılamaz ve kullandırılamaz.
Bilgi Paylaşmakla Çoğalır.

İlgili Kanun: 5846 Sayılı Kanunun "altıncı Bölüm-Çeşitli Hükümler " bölümünde yeralan "EK MADDE 11. - Ders kitapları dahil, alenileşmiş veya yayımlanmış yazılı ilim
ve edebiyat eserlerinin engelliler için üretilmiş bir nüshası yoksa hiçbir ticarî amaç güdülmeksizin bir engellinin kullanımı için kendisi veya üçüncü
bir kişi tek nüsha olarak ya da engellilere yönelik hizmet veren eğitim kurumu, vakıf veya dernek gibi kuruluşlar tarafından ihtiyaç kadar kaset, CD, braill
alfabesi ve benzeri formatlarda çoğaltılması veya ödünç verilmesi bu Kanunda öngörülen izinler alınmadan gerçekleştirilebilir."Bu nüshalar hiçbir şekilde
satılamaz, ticarete konu edilemez ve amacı dışında kullanılamaz ve kullandırılamaz. Ayrıca bu nüshalar üzerinde hak sahipleri ile ilgili bilgilerin bulundurulması
ve çoğaltım amacının belirtilmesi zorunludur." maddesine istinaden web sitesinde deneme yayınına geçilmiştir.
T.C.Kültür ve Turizm Bakanlığı Bilgi İşlem ve Otomasyon Dairesi Başkanlığı
ANKARA

Feridun Fazıl Tülbentçi _ Hürrem Sultan

10 uncu Osmanlı Padişahı Sultan Süleyman, Topkapı Sarayının Marmara denizine ve aynı zamanda Boğaz'a nazır, geniş mermer balkonundan gurubun Üsküdar sırtlarına düsen akislerini seyrettikten sonra :

— Cennet gibi şehir!

Diye söylendi. Solunda ve gerisinde elpençe divan duran hastoagı-sına döndü:

— Öyle değil mi, İbrahim?

— Keramet buyurdunuz, sultanım. Cihanda bir eşi daha yok. Her köşesi bir pırlanta.

— Bize, bu lâtif beldeyi bahşeden ceddim Cennetmekân Fatih. Sultan Mehmet Hân'm yolunda yürüyecek, ona lâyık olmak için ikdam göstereceğim.

Bir Hıristiyan mühtedisi olan ve daha şehzadeliği sırasında padişaha intisap ederek kısa zamanda teveccüh, ve itimadını kazanan, mahremleri arasında mümtaz bir mevki işgal eden genç ve güzel odabaşı, efendisinin huzurunda hürmetle eğildi :

— Her yerde muzaffer olacak, eslâfınızın hayal bile edemediklerini hakikat kılacaksınız.

Genç hükümdarın dudaklarında mağrur bir tebessüm dolaştı. Bu sözlerden ziyadesiyle memnun olduğu aşikârdı.

— Ne de güzel söyler siz, İbrahim. Allah şahittir ki, devletime itilâ yollarım açmaktan, ordularımı zafere isâlden, memaliki Osmaniye’de hakkı ve adaleti hâkim kılmaktan başka bir emelim yok.

Sultan Süleyman, bu sözlerinde samimî idi. Babası Yavuz Sultan Selim Hân'ın vefatı haberini 26 eylül 1520 de sancak beyi olarak- bulunduğu Manisa'da almış, yüz kadar maiyet halkı ile yola düşmüş, 3(j eylülde payitahta muvasalat etmişti. Ertesi günü mutantan bir mera. simle ecdadının

şanlı tahtına oturmuştu. Süleyman iyi bir tahsil ve ter^ biye görmüş, devrinin sayılı ilim adamlarından ders almıştı. Âlimdi, şairdi. Devletin idaresini kuvvetli elleri arasına aldığı zaman yirmi al, ti yaşında bir gençti (1).

Nizâmı âlem için kardeş katline rıza gösteren Kanunnamei. Âl-i Osmanı tatbika ihtiyacı yoktu.

Çünkü Yavuz'un yegâne erkek evlâdı idi. Kan dökmeden tertemiz bir alınla ortaya çıkmıştı.

Yaşından ümit ;- edilmeyecek bir olgunlukla işe koyulmuş, babasının cülusunda olduğu, / gibi yeniçerilere üç bin akçe, sipahilere, silâhtarlara biner akçe cülus ' bahşişi dağıttırmış, yeniçerilerden maadasının gündeliklerine beşer ak-\ çe zam etmiş ve bu suretle orduyu memnun bırakmıştı. Çünkü bütün,: \ ömrü belki onlarla beraber geçecek jgazâ meydanlarını onlarla şenlen-!

direcekti. Merhum ve muhterem babası Yavuz Sultan Selim- Hân'ın do-! ğuda ve Mısır'da yaptığı fütuhatın çak daha genişini batıda yapma'-:. muzaffer kılıcını küffar diyarlarında şan ve şerefle dolaştırmak i: yordu.

'Bütün İstanbul'u dolaşmış, mağdurların dertlerini dinlemiş, de: olanlara derman olmuştu. Devletin yüksek memurları arasında birç yeni tâyinler yapmış, valilere ve sancak beylerine hak ve adaletten z rılmamaları hususunu en katî bir ifade ile bildirmiş, tebaasının sev ve hürmetini kazanmıştı.

İsyanlar 'bastırılmış, memlekette huzur \.. sükûnu iade etmişti. Artık sıra Orta Avrupa'nın müstahkem ve benâm kalesi Belgrad'a gelmişti, fütuhat yolları buradan açılacaktı.

Sultan Süleyman ıgurulbun Üsküdar sırtlarına düsen akislerini seyrederken hep bunları düşünüyord»:. Biraz sonra odabaşısma ruhsat vermiş, bir müddet balkonda yalnız başına kalmıştı.

Güneş batmak üzereydi. Yavaş yavaş geriye döndü. Duvarları kıymetli Hint kumaşları ve İran halıları ile tezyin edilmiş: olan birçok koridorları geçti,

dışarıya çıktı. Hareme doğru yürüdü.

İçeriye girdiği zaman bir an duraladı. Uzaktan bağırışmalar, kadın çığlıkları ve harem ağalarının kadınlardan pek de farkedilmeyen sesleri geliyordu. Kaşları çatıldı.

— Bu ne densizlik!

Hareme nezaret eden ağaların dairesine baktı. Hayret, ağalardan kimseler yoktu. Biraz daha yürüdü.

Validesi Hafsa Sultan'ın kapısı ardına kadar açıktı. Fakat orası da boştu. Cariyelerin ikametlerine tahsis edilen kısma yaklaştı. Çığlıklar büsbütün artmıştı.

— Sarayı hümâyunu neye benzetirler!

Diye söylendi. Haremde herhalde çok mühim hâdiseler şreçmiş oî-

(1) Kanunî Sultan Süleyman 27 nisan 1495 de doğmuştur.

tıunntM

malıydı. Acaba yangın mı vardı? Yoksa haremağalannın şiddetli ve lüzumsuz tedbirlerine tahammül edemiyen genç ve tecrüfc«3Jz cariyeler, isyan mı etmişlerdi?

Tam içeriye gireceği sırada valide sultan pürtelâs kapıyı araladı.

— Buyur arslamın. Diye oğluna yol gösttrcii.

__Ne yar valide, -çığlıklar ayyuka çıkar. Bir felâket mi oldu? Tiz söyle, bizi merakta koma.

Hafsa Sultan, endişeli nazarlarla oğlunu süzdü.

__Ah arslanım, Kırım'dan gelen kızlardan biri yine densizlik eder.

Haremi hümâyunu birbirine katar, yapmadığını komaz. Elaman bu kızdan.!

- ¦' ' Valide Sultan'ın yerden göğe kadar hakkı vardı. Bu, daha çocuk denecek yaşta bulunan tecrübesiz Rus kızı hareme geldiği gündenberi yapmadığım bırakmamıştı. Haremağalarından Haşin Ağanın kafasında nar şerbeti dolu kıymetli bir sürahiyi kırmış, kendisine yau gözle bakan cariyelei'den birkaçının saçını başını yolmuş, kalfalara söylemediği kalmamıştı. Hattâ padişahın ana İbaba bir kardeşi Hatice Sultan'a bile kafa tuttuğu olmuştu. Onlara kajırsa, bu yabani kızı çoktan haremden taşra çıkaracaklardı. Fakat Hazinedar Nazniyaz Kalfa araya girmiş :

— Bu Rus kızında garip bir güzellik var. Taşra atmayın. Henüz daha çocuk, terbiye olur.

Diye diiler dökmüş, istirhamlarda bulunmuştu. Sultan Süleyman, annesine sordu :

— Ne derdi varmış, valide? Bu hırçınlığın elbette bir sebebi olsa •gerek.

—¦ Ne derdi olacak arslanım. Geldiği yere gitmek ister. Kabahat hep Kırını hânında. Ğkay Hân metbuu olan bir sultanı muazzama takdim edecek hediye bulamamış da ne idüğü belirsiz bir köy papazının kızını yollamış. Bir güzelliği, bir meziyeti olsa gam yemem. Nazniyaz olmasaydı, çoktan taşra çıkarırdım. Onun yüzü suyu hürme'.tne burada kaldı.

— Genç mi \'âlide?

— Henüz çocugTTi

— Zavallı, beliki de anasını, babasını göreceği gelmiştir.

Beraberce içeriye girdiler. Büyük salon karmakarışıktı. Sedef işlemeli ceviz sefapalar yerlere yuvarlanmış, perdeler yırtılmış, endam aynalarından biri tuzla buz olmuştu. Haşini Ağa'nın kafasında kınlan şerbet sürahisinin parçaları oraya buraya yayılmıştı.

Hünkârın Haremi hümâyuna şeref verdiğini gören haremağaları ile kalfalar ve kızlar seslerini kesmişler, bir tarafa çekilmişlerdi. Yalnız bir tanesi ortada kalmıştı.

Valid* suılta» eliyle işaret ederek ;

— îşte, dedi bu, densiz. Âdab,. erkân nedir bilmez. öğrenmek de istemez. Nazniyaz'dan başkasını dinlemez. Hele şunun bir haline bakın! Bir hükümdarı zişanın,. bir gahriyâr-ı cedidin huzurunda nasıl durur? Hafsa Sultan'ın işaret ettiği kız on altı, on yedi yağlarında (1) uzun boylu, mütenasip vücutlu ve beyaz tenli idi. Sert ve dolgun göğsü düğmeleri (kopan bluzundan "dışarıya çıkıyordu.

Süt mavisi rengindeki eteğinde biraz evvel dökülen nar şerbetinin kırmızı lekeleri vardı.

Cariyelerden birinin başına fırlattı için sol ayağında pabuç yoktu. Biraz kalkıkça olan burnunun kanatları açılmış, sarı ayva tüylerine benzeyen kılları âdeta dikilmişti. Ellerini incecik beline dayamıştı. Etrafına meydan okuyan pervasız bir hali vardı.

Padişahın gözleri genç Rus kızının üzerinde dolaştı. Sonra mülayim bir sesle sordu ;

— Adın ne kuzum? Hazinedar kalifa atıldı:

— Roksolan, efendimiz, Kırım'dan beraber gelen arkadaşları kendisine Rossa (2) diye hitap ediyorlar.

Sultan Süleyman Nazniyaz'a çıkıştı;

— Sana sormadık, kalfa.

Roksolan ise, karşısında sanki alelade (bir insan varmış gibi tavrını hâlâ değiştirmemişti.

— Neden soruyorsunuz? Kalfa söyledi ya! "_____

Haremağalarından Haşim, Rus kızının bu küstahlığına [tahammül edemedi:

— Efendimiz, sana sorar, vahşî geyik!

Diye bağırarak üzerine yürüdü. Bileğinden yakalıyarak dışarıya atmak: istedi. Fakat Roksolan, ondan evvel davrandı. Elini çekti, hemen arkasından zavallı Arabın suratına bir tokat indirdi:

— Çek elini oradan!

Arabın gözleri döndü. Âdeta kendisinden geçti. Ağzı köpürüyordu. Padişah hazretlerinin huzurunda, kalfaların ve kızların yanında bir kere daha kepaze olmuştu. Artık bu kadarına dayanamazdı.

— Vay hain vay, ben sana gösteririm!

Sultan (Süleyman'ın yüzünde hiddetten eser yoktu. Harenıağası-na kızı bırakmasını emretti:

— ıBu çocukla uğraşmaktan utanmaz masın, Hâşim? Hâşim Ağa, eliyle, acıyan yanağını tutarak, geri geri çekildi.

— Af buyurunuz, Sultanım.

Süleyman, gözlerini Roksolan'in üzerinden ayırmıyordu. Bu hır-

(1) Frenk müverrihlerine göre, Roksolan'in doğum tarihi 1504 dür.

(2) İtîniraire de Jerosne Maurand, sayfa 232.

ve vahşî haliyle ne kadar manalı ve güzeldi. Yüzünden sıhhat ve .*' lik fışkırıyordu. Roksolan da karşısındakinin kim olduğunu anlama başmı önüne eğmişti. Âni bir hareketle de bluzunun düğmelerini kapadı. Şahane göğsünü mümkün mertebe örtmüştü. Hazinedar kalfanın el çırpması ile cariyeler süratle odayı terketmişlerdi.

Padişah, Roksolan'a yaklaştı. Şehadet parmağı ile çenesinin ucunu tutarak, başını hafifçe kaldırdı, yıldızlar gibi parlıyan gözlerinin i.-ine baktı. Erkek nefesi, genç kızm vücudunda tatlı bir ürpenme yap--Tjşti Hiçbir şey söylemiyor, fakat o da merakla padişahı süzüyordu.

__ Söyle kuzum, senin adın ne?

__Roksolan efendimiz.

__, jyje de tatlı sesin varmış. Sana ne yaptılar böyle? Canını mı yak-

:'ar? Merak etme, ben Hâşim ağanın cezasını veririm. Bir daha el sür-nezler, hoş tutarlar.

Roksolan, bu iltifatı cevapsız, ve teşekkürsüz bıraktı. Fakat biraz evvelki hırçın hali yoktu.

Valide Sultan, oğlunun bu yakın alâkasının mânasını bir türlü an-'lıyamıyordu. Acaba genç padişah, bu vahşî Rus kızında ne gibi bir güzellik ve meziyet bulabilmişti? Haremde öyle nadide, öyle emsalsiz hüsnüâna mâlik dilberler vardı ki, onlarla fooy ölçüşmek şöyle dursun, ellerine su bile dökemezdi. Uzağa gitmeğe ne hacet vardı, yağı biraz geçmiş olmasına rağmen, şu Nazniyaz kalfa bile gerek vücut olgunluğu, gerekse yüz ve mâna bakımından kat kat faifcti. Hele kendisinin, terbiyeleriyle bizzat alâkadar olup itina gösterdiği iki Lehli câriye kar-şjsında ne kadar sönük ve mânâsız kalırdı.

Bu kızlardan büyüğü on yedi, küçüğü ise on altı yaşlarında ya var, ya yoktu. İkisi de beyaz tenli, sırma gibi uzun saçlı, elmacık kemikleri çıkık yüzlü, kalkık burunlu, uzun "boylu ve incecik belliydiler. Vücutlarında en ufak foir kusur bulmak imkânsızdı..Bunları garen Hatice Sultan, dayanamamış:

— Padişahımız hayran kalacak valide, ne şeker şeyler. Demekten kendini alamamıştı. İkisi de terbiyeli ve nazik kızlardı.

Musikiden anlıyorlardı. Sesleri de güzeldi. Asil bir Polonya ailesine mensup olduklarını, evlerinde müteaddit uşaklar ve hizmetkârlar fou-lunduğunu söylüyorlardı. Avrupa'nın altını üstüne getiren Türk akıncıları tarafından esir edilmişlerdi. Güzelliklerini takdir eden bir ser-hadbeyi, kendilerini diğer kıymetli hediyelerle beraber İstanbul sarayına göndermişti. Valide Sultan, bu iki cariyeyi oğlunun firasma soka-nsak için az mı gayret sarfetmişti?

— Devlet umuruyla mübarek vücudunu fazla yorarsın, arslanım. Biraz da lalan Pirî Mehmet Paşa meşgul olsun. Merhum pederin, kendisine itimat eder, «Müdebbir bir vezirdir» derdi. Haremi hümâyunda

bir müddet istirahat eyle. (Bu güzel kokulu Leh çiçekleri seni eğleşip ler, 'hatırın 'hoş tutup yorgunluğunu alsınlar.

Diye istirhamlarda bulunmuştu. Sonra Hanedanı Âl-i Osımana zad£ Sultan Mustafa'dan başka şehzadeler de lâzımdı (1). Yavuz Hâi «Oğlumuz Süleyman'a bir dial olursa, hanedanımız ne İhale düşer, buı dan ziyade endişe ederim,» diye az mı söylemişti.

Fakat, mümkün olduğu kadar haremin zevklerinden uzak durmai isteyen ve ıBelgrad seferinden başka bir şey düşünmeyen oğlu, diğe cariyelerle olduğu ,gibi bu Lehli kızlarla da fazla alâkadar olmamış, i; tifat etmemiş, sadece :

— Bizi muzaffer kılması için Cenabı Hakka yalvar valide. Dua el Seferden avdetimizde bu nadide çiçekleri Ibaşımıza birer taç yaparız.

Cevabını vermekle iktifa etmişti. Bunda ıbiraz sevgili hasekisi Gü baihar Hatun'un da rolü vardı.

Şimdi ise, cahil bir Rus kızını âdeta görüşte sevmişti. Valide Sultan bunları düşünürken, Roksolan, y taşmış, gözleri parlamış, billur gibi bir kahkaha atmıştı. Sonra kapıy doğru koşmuştu.

Süleyman, bu ceylân gibi seken Rus ikizini gözleriyle takip etmiş dudaklarında 'hafif bir tebessüm uçmuştu.

— Valide, emret bu ceylânı incitmesünler, bir hoş tutsunlar.

— Emrin başım üstüne arslanım. Sen merakta kalma. Terbiyesin de ben üzerime alırım.

Hafsa Sultan, icap eden emirleri verdi. Sonra oğlu ile beraber ha remin başka bir odasına .geçerek halvet oldular. Valide Sultan'm şaş .kınhğ: lıâlâ geçmemişti. Sordu :

— -Bu vahşî kızı beğendiniz mi, arslanım?

— Evet, valide.

— Ya...

— Gönül açar.

Valide Sultan belli belirsiz tebessüm etti:

— Öyle ise adını Hurrem koyalım.

— Güzel söylersiz valide. Adı Hurrem olsun.

Gönler gelip geçti... Roksolan, haremi hümâyunu dolduran hemen her millete mensup cariyeler arasında birdenbire mümtaz bir mevki kazanmıştı. Kendisine yeni elbiseler, kıymetli ziynet eşyası verilmişti. Valide Sultan sık sık haber gönderiyor, bir arzusu olup olmadığını sofi) Sultan Süleyman'ın başka cariyelerden olmuş Mahmul ve Mu-rat adında iki şehzadesi ve bir kızı daha vardı. Fakat hepsinden fazla Mustafa'yı seyerdi.

HURREM SULTAN

11

yordu Bîr gün, huzuruna çağırarak gönlünü alacak şeyler söylemiş, rasihat vermişti. Hafsa Sultan bazı vaatlerde bulunuyor, mukabilinde kendisinden §u üç şeyi istiyordu: Haremde ötedenlberi kızlar, içlerinden birinin sivrilmesini iyi karşılamalardı. Kıskanırlar, akla hayale gelmeyecek dedikodular çıkarırlardı. (Bunların hiçbirine ehemmiyet vermeyecek, hırçmlaşmayacaktı. Haremin erkân ve âdabına mümkün olduğu kadar süratle kavrayacak, türkçeyi biran evvel ilerletmeğe çalışacaktı.

__ O zaman, demişti, ikbal yollarını sana bizzat ben açacağım!

Roksolan, saf bir eda ile sormuştu :

__. Ne yapacaksınız?

Valide Sultan bu suali cevapsız bırakmış, gülmüştü.

__ Hele o zaman gelsin, görürsün.

Haremde igüzelliği kadar sertliği ile de meşhur olan Nazniyaz Kalfa da daima güleryüz gösteriyor, genç kızın nabzına göre şerbet veriyordu.

__. Güzelim, şekerparem.

Diye hitap ediyor, saraydan taşra çıkaracakları zaman valide sui-tan hazretlerinin ayaklarına kapanarak buna amâni olduğunu, padişahın kız kardeşi Hatice Sultan'ı nasıl kandırdığını hazırlatıyor, bir Ihâmi tavrı takmıyordu. Bir gün gelip talih kuşunun bu tecrübesiz Rus kızının basma konması takdirinde kendi mevkiini ve istikbalini sağlamak istiyordu.

Roksolan, otuzundan fazla göstermeyen bu olgun, tecrübeli ve har rem dairesindeki birçok kızlardan güzel olan Nazniyaz Kalfa'dan hoşlanıyor, onun sohbetinden zevk alıyordu. Fakat kendisine gösterilen alâka ve aşırı iltifata henüz bir mâna veremiyordu. Hele suratına tokat attığı, kafasında şerbet sürahisi kırdığı Haşim Ağa'nın lüzumlu lüzumsuz :

— Bir emrin varsa bana söyle, derhal icra ederim. Olup bitenleri unut.

Diyerek önünde hürmetle eğilmesini aklı almıyordu. Bütün bu değişmelerde padişahın rolü olduğu muhakkaktı. Ama, bunu kendisine acınmış, merhamet edilmiş olmasında buluyordu. Çünkü harem dairesini dolduran\bu kadar nadide kız arasında yalnız kendisinin beğenilmiş ve seçilmiş olmasına ihtimal vermiyordu. Bir gün Nazniyaz Kal-fa'ya sormuştu :

— Kuzum kalfacığım, daha dün yapmadıklarını komuyorlardı. Şimdi ise âdeta el üstünds tutuyorlar. Haşim Ağa bile değişti. Bunun elbette bir sebebi vardır. Meraktan çatlayacağım, acaba neden?

Hazinedar Kalfa bu suali kapalı bir şekilde cevaplandırdı:

— Eğer .padişah hazretlerinin hoşuna gidersen, nihayetsiz bir itibara ve saar1 He (kavuşursun.

«I

— Ben mi? .•

— Evet çiçeğim.

—¦ C3eiı güzel bir kız değilim ki kalfa. Padişah benim neremi beğenecek? Sen benden kat kat güzelsin. Allah kusursuz yaratmış.

— Orası belli olmaz. İkbal tacının kimin bağına konacağı bilinmez. Belki Gülbshar Sultan da bilmiyordu.

Nazniyaz Kalfanın Gülbahar diye bahsettiği kadın Sultan Süley-man'm hasekisi (1) ve Şehzade Sultan Mustafa'nın annesi idi. Padişah onu diğer kadınlarından fazla sever ve hatırını sayardı. Bunu harem dairesinde bilmeyen yoktu.

Hurvem, hazinedar kalfanın cevabını tatmin edici bulmamaş>ıı: ¦—¦ Doğrusunu söyle kalfacığım, dilinin altında ıbir şeyler var.

— Kimseye söylemeyeceğine yemin et. : ¦

— Vallahi söylemem.

— Dinle öyle ise, sana kargı gösterilen bu itibar ve ihtimam, efendimizin emir ve arzusu üzerinedir.

— Anladım-.

— Neyi?

. — Padişah hazretleri, bana zulüm yapıldığını gördü, merhamet etti, öyle değil mi?

— Hayır, gülüm:. .- ı

— Ya neden? ı Nazniyaz, çok tehlikeli bir mevzua girmek üzere olduklarını anlamış, susmuştu. Yerin kulağı vardı. Konuştukları şeyleri Gülbaflıar Hatun duyarsa mevkii sarsılabilir ve belki de bir daha dönmemek üzere saraydan kovulurdu. Bunun yakın bir misali de vardı. Güzel kızlardan Kıoşlanan kalfalardan biri haremdeki Gürcü dilberinden birine :

— Sen padişahımıza lâyıksın.

Dediği için az daha taşra çıkarılıyordu. Bereket versin, valide sultan araya girmiş, meseleyi halletmişti.

Gülbahar, bu işlerde çok titiz ve kıskançtı. Nazniyaz, Hurrem'in rica ve ısrarlarına dayanamadı.

Kulağına eğilerek baklayı ağzından çıkardı :

— /.yol, ıben seni zeki bir kız zannederdim, hâlâ anlayamadm mı? Efendimizin temayülü var.

Rofesolan yerinden fırladı.

— Oh... Ne olur, biraz anlat!

—¦ Yok:. Fazla oldu, güzelim. Artık bir şey sorma ve kimseye de bir şey söyleme. Sonra işler fena olur.

Nazniyaz doğru söylüyordu. Sultan Süleyman, garip bir tesadüf (1) Padişahın kadınlarından en sevilenlerine Haseki ve çocuk doğuranlara da Haseki Sultan denirdi.

neticesinde ilk defa ıgördügü bu toy Rus kızını ve onun dıger cariyelerde bulunamayan vaiısi

'güzelliğini beğenmişti. Haremi hümâyunda TOdhaıktoaık Roksolan'dan çok daha güzelleri, terbiyelileri, doğu ve batı İanedânı ile uzaktan veya yakından sıhriyeti olanları bile vardı. Hattâ bunlardan bir tanesi, kendisinin Macar kırallığı hanedanına mensup olduğunu söylemiş, şahitler göstermişti. İstediği kapıyı istediği anda acar istediği cariyeyi firakına 'alırdı. Bütün harem kızlarının beklediği o mesut tgünı veya gece değil miydi? Fakat bunda fazla bir heyecan bulmuyordu. Ona igöre, kadın sadece bir şehvet vasıtası olmamalıydı. Şair ruhlu ıbir hükümdardı.

Sevmek, tatlı bir macera zevki yaşamak istiyordu. Şiirlerine mevzu olacak bir ilham perisi arıyordu.

Annesine :

— Bizim ceylân ne yapar?

Diye soruyor, malûmat alıyor, hediyeler yolluyordu.

Hafsa Sultan, ssevgili ve bir tanecik padişah oğlunun temayülünü artık çok iyi anlıyordu. Fakat henüz haremin âdap ve erkânına alışmamı? olan bu tecrübesiz kızın ileride tamiri imkânsız bir hata, bir densizlik yapmasından korkuyor, şimdilik huzura kabulünü doğru bulmuyordu. Belgrad seferinden dönüşte onu bizzat takdim etmek niyetinde idi. O tarihe kadar geçecek zaman içinde ıgerek terbiye ve gerek lisan bakımından hayli ilerleyeceği muhakkaktı.

—ı Asude ol, arslanımı. Kendisine her hususta ihtimam gösterilir. Nazniyaz Kalfa cariyeniz, bizzat meşgul olur, hemen her gün yanındadır.

Diyordu. Günler de böylece 'geçip gidiyordu. Nihayet bir gün padişah dayanamamış, Roksolan'ı bir an evvel 'görmek arzusunu iztıar etmişti.

Kendisine denize nazır bir daire hazırlanmasını, fakat bunun sevgili hasekisi Gülbahar'dan gizli tutulmasını söyledi. Bu daireye bizzat gidecek, şeref verecekti.

Hafsa Sultam, bu arzuyu biraz garip karşılamış, şaşırmıştı. İltifatın bu kadarı fazlaydı. Kendisi vaktiyle Roksolan'dan çok daha güzeldi. Malûmatlı ve asildi. Kırım hanedanına mensuptu. (1). öyle olduğu halde rahmetli efendisi Yavuz Sultan Selim Hân'dan aynı itibar ve iltifatı ıgörmeanişti.

— Arslanım, o nasıl şey, dedi. Emret, huzuruna getireyim, elini ayağını ötpsün, yüzü gözü nurlarısın,

— Yok, valide. Biz öyle münasip gördük.

Mademfci, hazreti padişah öyle istiyordu. Akan sular dururdu. Haremi hümâyun ananelerine uymasa Sbile hükümdarın dediği olacaktı. Hem. kırabilir, bu kız. Lehli dilberlerin yapamadığım yapar oğlunu harem dairesine bağlayabilirdi. Devlet isleriyle yorulmasının önüne geçebilirdi. Sonra Gülbahar Hatun'un da nüfuzu kırılırdı.

(1| Prof. UzunçarşUi, Osmanlı Devleti Saray Teşkilâtı.

14

HURREM SULTAN

— Emrin başüstüne, arslanım. •¦ Cevabını verdi. Derhal bir daire hazırlattı. Dayattı, döşetti, Roksolan'ı buraya nakletti. Bundan en ziyade memnun olan Nazniyaz Kalfa, idi. Valide sultan'a :

— Roksolan'da vahgi bir güzellik var. Ben daha evvel, efendimiz bir defa görsün, diye yalvarmamış mıydım? İgte çıktı.

Diyer, kendisine de pay çıkarmak istiyordu.

Roksolan'a ayrılan dairenin kapısı başka tarafta idi. Hünkâsr içeriye girerken kimsenin görmesine imkân yoktu. Hazırlıklar ve nakil bizzat Nazniyaz'm nezaretinde yapılmış ve gayet gizli tutulmuştu.

Ertesi günü cariyeler, (hattâ kalfalar Hurxem'in odasını bomboş bulmuşlar,, gaşırmışJardL Fakat bir şey sormağa da cesaret edememişlerdi. Yalnız, saraydan çıkarıldığına, azat edildiğine dair şayialar dolaşmıştı. Hazinedar Kalfa'nın:

— Üzerinize ait olmayan işlere karışmayın. Sonra fena oîur. Kesin sesinizi!

İhtarı ve Haşim Ağa'nm gözlerini devirerek üstlerine yürümesi sayesinde dedikoduların önü alınmıştı. Alınmıştı ama, Gülb&frıar yine de bir şeyler sezmeğe muvaffak olmuştu.

Gülbahar, emsalsiz güzelliğine ve nur topu gibi (bir şehzade annesi olmasına rağmen padişahın yalnız kendisiyle iktifa etmeyeceğim, er veya geç yeni yeni hasekiler meydana çıkaracağını bilmiyor değildi. Bununla beraber efendisini herkesten kıskanıyor, başka kadınlarla geçireceği günleri ve 'geceleri düşündükçe deli divane oluyordu. Valide Sulton'ın birbirinden güzel Lehli iki dilberi bizzat takdim için hazırlandığını haıber aldığı gün nasıl perişan olmuş, gözyaşı dökmüştü. O

zaman Sultan Süleyman, kendisini teselli etmiş, gönlünü almıştı:

— Gül, seni bizim hasekimizsin. Bize cihan değer şehzademiz Sultamı Mustafa'yı dünyaya getirdin. Sevigili oğlumuzun anasısın, merak etme, hiçbir kadın senin yerini tutamaz.

Bu gözler üzerine kendisini padişahın kolları arasına atmıytı:

— Ah, benim erkeğim^ siai ne kadar seviyorum. Bütün cariyelerden kıskanıyorum, (ben de o Lehli kızlar gibiydim-, henüz bir tommrtcuk iken dalımdan kopardılar. Ama siz nadide bir saksı oldunuz, bu tomurcuğu açtırdınız, hayat verdiniz. Yalvarırım efendimiz, bıu gülü kurutmayınız. Beni seviniz, sultanım. J&iliyormra, siz padişahısınız, birçok kadınlarınız olacak, fakat beni seviniz. Siz olmayınca gece ile itesdüzü» farkı yok.

Sultan Süleyman'dan:

— Send daima seveceğim1, kadınım.

Va'dini almaştı. O gere sanki yeni bir hayat yaşamlılar, sagMeg- ve saatlere» uyumanaısJardı. LeMi dJifberfere gelince, #iraga ua»

çıkarılmışlardı. Fakat^ şimdi ortaya yeni bir_rakîp akmışı. Rok-f da kimdi? Bu isimdTguzelliği ile meşhur bir cariye tammjywSu. Acaba yine valide sultan mı vasıta olmuştu? Mutemetlerinden bir kal-bu meseleyi bir iyice araştırması için vazifelendirdi.

— Sakın benim tahkik ettirdiğim anlaşılmasın. Dedi. Gururunun zedelenmesini istemiyord-u.

Boksolan yeni taşındığı daireden memnundu. Demir parmaklıklı. ,eneereden denizi görebiliyor, bahar rüzgârlarına göğüs vererek şarklar söylüyordu. Bu rusca şarkılardan bir tanesi: «Beni bekletme, gel artık senin olacağım,» mısraı ile nihayet buluyordu. Şimdi hükümdarın iltifatının mânasını ¦ daha iyi anlıyordu. Nazniyaz. Kalfa her gün «eliyor, tuvaletine bizzat nezaret ediyor, saçlarını tarıyordu. Bir ğa& de iç çamaşırlarını değiştirmek bahanesiyle çırılçıplak soymak işlemişti. Maksat vücudunun

(görünmeyen yerlerinde bk kusur, çıban filân olup olmadığım anlamaktı. Valide Sultan'dan bu yolda talimat almjştî.

Roksolan, utanmış, evvelâ soyunmak istememişti. Fakat kalfa, ken-iîisini kolayca kandırmıştı.

Vücudunda en ufak bir kusur ve hata yoktu. Nazniyaz, elinden tutarak endam aynasına getirmiş: __ Oh, benim çiçeğim;. Bu ne şahane vücut böyle! *

Demiş ve sonra ilâve etmişti :

__, Efendimiz bu çiçeği bir koklasa, başka çiçek isteme*.

Hwrem utanır gibi başını önüne eğmişti.

— Ne olur kalfaçığım, latifeyi bırak!

Tuvaletine ve üstüne başına gösterilen itina Hurrem'i bir kat daha güzellegtiriyordu. Hazinedar Kalfa, istikbal için büyük ümitler va'de-den Rus kızında başka meziyetler de .görmüştü. Zekâ bakanından, birçok kızlara faikti. Lisan kabiliyeti de sayanı hayretti. Öğretilenleri derhal kavrıyordu.

Roksoîan, hünkârın hayalini gözlerinin önünde canlandırıyor, en-da şimal memleketlerinde rastlanmayan çekici bir sima ve canMıSt buluyordu. Padişahı müstakbel erkeği gibi gördükçe hem gurur âuyuyor, hem de vücudtmda tatlı bir ürperme hissediyordu. Emrine verilen eanye-fer, biraz da kendi menfaatlerini ve istikballerini düşünerek hex ftrsaf-ta R-oksolan'm gururunu okşuyorlar, kurduğu hayalleri genişletiyorlardı.

— PadişaUı ihaızretleri saza çok beğenmiş!

'. Diyorlardı. O mesut gecenin J^e•k yakında geleeeğir» imâ edijıCîlar-|ı. Servinaz adında yirmi beş

yirmi altı yaşlarında bir cariye jjfr SrfRa-Baş oJmugtaı. Başkalarına söylemeğe cesaret edemedik]etini ona aüjylü-for, açılıyordu. Aslen Sırplı olan bu ıgüzel, tearübeü \»e ai$vx> kızın Memleketindeki adı îvanka idi.

Türît akincılariiiuı eline düşm&j, Ya-^ "uz Sultan Selim Hân zamanında saraya takdim olunmuşta. J'akeA *a-lh bip gün olsun kendisine gülmeinlç, seneferce hefeteöifö feaMe ıc* Yavuz'un ve ne de vefatından sonra tahta çıkan oğlunun fİrasına miğti. Bütün arzu ve ihtiraslarına rağmen yaşı ilerledikçe ümidini mis, bu sevdadan vaagaçmişti. Nihayet, bir gün kendisini ister halden anlayan Edâdil adında bir kalfaya teslim etmişti. 5 sayede sinirleri düzelmiş, müteselli olmuştu. Birkaç ay devam eden jy macerayı bilen yoktu. Nazniyaz, şüphelenmiş, fakat nedense üzerin, dügmemişti. Edâdil, vefasız ve hercaimeşrep çıkmış, bir müddet sonf Servinaz'i memnun ve mesut eden alâkasını kesmiş, muhabbetini eaj gemijjti. Hattâ hatırını (bile sormaz olmuştu. Fakat son günlerde iş fy denbire değişmişti. Edâdil Kalfa, Roksolan'a ayrılan daireye sık sık u| ramağa, aşırı bir sevgi ıgöstermeğe ve :

— Oh, benim şekerim, seni ne kadar .göreceğim geldi.

Diye Servinaz'a yaltaklanmağa .başlamıştı. Bu yeniden alevlene -alâkanın sebebi ne olabilirdi? Sırp

.güzeli çok düşünmüş, bu sualin Ci vabını bulamamıştı. Korktuğu için kimseye de bir şey söylemeğe ces; ret edememişti.

Servinaz, şimdilik, Edâdil'in muhabbetinden ziyade Hurrem'în ı tikfoaii ile meşguldü. Eğer Roksolan, ilkballer arasına karışır, hele fa seki olursa, onun sayesinde hürriyete •kavuşafoilirdi.

Meselâ Gülba&a Hatun, hizmetindeki kızlardan birkaçını azat etmiş, bunlardan ikisit hali vaatti yeninde mıevki sahibi kimselerle evlendirmişti. Bunun içi Rua. kıemın hislerini tahrik ediyor, gururunu okşuyor', zaman zarnâ padişahın temayülünün arttığından, hattâ bazan daha da ileri giders abandan bahsediyordu.

— Bir gün gelecek diyordu, harami hümâyunun yegâne hakin •olacaksın. Bir dediğin iki edilmeyecek, yaranmak için söylemiyorua -sen efendimizin haseki Gülbahar Sultan'dan daha güzel ve daha kora sin. Henüz açılmamış bir çiçeksin.

Tabiî bu sözlerden bir kısmının aslı esası yoktu. Padişahın a#kır nereden bilecek, nereden öğrenecekti? Bunları sırf yaranmak için soj lüyordu. Sonra Gülbahar yaşlı bir kadın değildi.

Emsalsiz bir güzeli ğe malikti. Uzun boylu, incecik belli, geniş kalçalı, dolgun göğüslü, s yah ıgozâü, manalı bakışlı ve mat renkli bir dilberdi. Güzel (giyinir, i) teoeujjurdu. Baremde hiçbir kadın ve kız onunla kolay kolay !boy Öiçt ^em«odi. Nazniyaz Kalfa bir \gün dayanamamış :

—¦ Allah sizi özene bezene yaratmış. Bu ne zarafet.

Oemîşti. Genç kadın ise bu mıedihe fazla ehemmiyet vermemiş v(yafani öyle ıgörünmşüştü.

— Hatice Sultan da öyle söylüyor, kalfa. Cevabını vermekle iktifa etmişti.

îlofcsolan, Servinaz' m sözlerinden hoşlanıyor, fakat fazla ileri gi tiğjl «asBsnlar yerinden fırlıyor:

— 8e* muhakkak delisin? •¦¦ •

Diyerek kahkahalar atıyordu. Bir gün Servînaz'dan sordu :

— Peki padişahın beni sevdiğini nereden biliyorsun?

— Besbelli şekerim, beğenmese, sevmese, böyle (bir daire hazırla-%ır mı? Gerdanlıklar, küpeler gönderir mi? Bak biz ıbir odada dört kişi

•yatıyoruz.

__Ama, sevse, bir kerecik olsun huzuruna kabul ederdi. Belto unutmuştur, (bile...

__ Öyle deme güzelim. Cariyelerin padişaha takdimleri kolay işler den değildir. Şartları vardır.

Sarayın erkân ve âdaibını iyice öğrenmesi lâzımdır. Bundan evvel iki Lehli kız vardı, ne yalan Söyleyeyim, ikisi de birer içim1 su idiler. Valide Sultan onlarla aylarca bizzat meşgul olr anuş, yetiştirmişti. . | ¦ ".. ¦ j z-Rdksoten sordu:

__Peki, sonra ne oldu?

Servıinaz bu suale cevap vermedi, sustu.

__Neden söylemezsin? ı - -

— Hiç, .güzelim.

— Nasıl toiç?

__Hani, o kadarla kaldılar, demek isterdim. Türlü dedikodular çıktı. Gülbahar Sultan kızları kıskanmış, padişah hazretlerine yavlar yakar oimug.

— Sonra?

— Bir daha yüzlerini görmedik. Edâdil Kalfa'ya göre, taşra çılka-yılrmşlar, Hurrem, bu sözlerden müteessir ©ldu. Kimibilir, belki kendisini de böyle bia- akıbet bekliyordu.

Haseki onu da kolundan tutar, atabilirdi Birden parladı:

— Koş git, valide sultari'a söyle. Ben memleketime dönmek istî yorum, va'dettikleri ikbal onların olsun! Beni (bir kuş gibi yaldızlı bir îteafese hapsettiler.

Diye haykırdı. Neye uğradığını şaşıran cariye, her ne kadar teselli ¦etmek istedi ise de muvaffak olamadı. Htırrem, söz dinlemiyor, avaz avaz bagjrıyordu.

— Haydi, daha ne duruyorsun!.

Servinaz, çarnaçar odayı terketti. Fakat valide sultan'a bir şey söylemeyecekti. Vaktiyle kendisi de aynı sinir buhranlarını geçirmişti de aldıran olmamıştı. Bunların hepsi zamanla geçerdi. Biraz sonra Naz-2)iyae

Kalfa gelir, ne yapar, yapar genç kızı teskin ederdi. Koridora geldiği z*man karşısına birdenbire Edâdil KaMa çıktı.

— N«reye Jböyle, gülüm?

1 —ı. Hiç, Hurrem "biraz sinirlendi de.

T: t

18

HURREM SULTAN

Servinaz, cevap vermedi, sadece :

— Bilmiyorum, dedi. Bazan oLuyor. Edâdil güldü.

— Ben, biliyorum!, şekerim. Padişah hazretlerini bekliyor, gelmediği için de sinirleniyor.

— Size ıbunları kim söyledi?

— Kuşlar haber getirdi. Padişahı dafaa çok bekler.

Servinaz, kalfadan ayrıldıktan sonra düşündü. Acaba Edâdil kapı< dan kendilerini mi dinlemişti?

Yoksa, sadece toir tahmin mi idi? Boş atıp dolu mu tutturmak istemişti?

Roksolan, yalnız başına kalınca büsbütün hırçmlaşmıştı. Denize bakan pencerenin önündeki üstüne Hint kumaşları serilmiş sedire oturdu. Binkaç saat evvel itina ile taramış ve kokular sürmüş olduğu uzun sarı saçlarını parmaklariyle dağıttı. Omuzundaki salı bir tarafa attı. Üstü gümüş işlemeli kırmızı pabuçlarını karşıya fırlattı. Bir müddet öyle kaldı. Sonra kuş tüyü yastıklara başını gömdü.

Biraz sükûnet bulur gibi oldu. Mazisi gözlerinin önünde canlandı.

Fakir bir Rus papazının kızıydı. Harap kilisenin civarında ifci kat lı ufak - bir evde otururlardı.

Çocukluğunda hafızasında yer eden mü him bir hâdise olmamıştı. On dört, on beş yaşlarına geldiği zaman annesi, kendisini bir tarafa çekiniş, nasihat etmişti.

— Roksolan, demişti. Gittikçe gelişiyor, güzelleşiyor sun. Bak, göğüslerin kocaman olmuş, sen kasabamızın, ekmeklerini bile güç tedarik eden delikanlılarına değil, prenslere lâyıksın.

Üstüne, 'başına itina etmesini, saçlarını her gün muntazam taratma sini, sık sık sokağa çıkmamasını, mahalle kızlariyle oyun oynamaması-m, şarkı söylememesini teıibih etmişti.

Roksolan, annesinin sözlerine kahkahalarla gülmüştü.

— Anneler kızlarını sever. Demek ileride prenses olacağım. Her göğsü büyüyen kız, [prenses olsa, Kara İvan'm kardeşi Anartasya'nın kraliçe olması lâzım.. Onun göğsü benimkinin ikisi kadar var.

Annesinin kaşlarını çatarak :

— Ciddî konuşuyoruz, kızımı Latifeyi bırak. İîhtarı üzerine :

— Anneciğim, rüyada görsem inanmam. Fakir bir kasaba kızının saraylarda ne işi var?

Demig, sonra neden sık sık sokağa çıkmayacağını sormuştu.

— Belki kaçırırlar. Geçen gece rüyada gördüm. Ağlayarak uyan-dımı Cevabını alınca tekrar gülmeğe .başlamıştı. Neden kaçıracaklardı? Kasabada kendisinden başka kız mı yoktu? Annesinin sKzkrinj ve gördüğü rüyajv. arkadaşlarına da anlatmış :

— Bundan sonra beni prenses diye çağırınız. Pıenses Rc&soîan!

n- -e lâtife etmişti. Bu hâdisenin üzerinden aylar, aylar geçmişti, rüyası bir gün hakikat olmuştu.

Kasabalarına bir rüzgâr gibi atar süvarileri şehri talan etmekle kalmamışlar, kasabanın genç kir ve delikanlılarını da alıp götürmüşlerdi. Annesinin:

_ Kızımı bana bırakınız!

Feryadı hâlâ 'kulaklarında idi. Yollarda bir hayli meşakkat çekmişlerdi Fakat fena muamele görmemişler, bol miktarda yiyecek ve içe-ök vermişlerdi. Namuslarına tecavüz eden de olmamıştı.

Kendisiyle beraber esir edilen kapı komşusu Kara İıvan, mânâsını ancak şimdi anlayabildiği şu sözleri söylemiş, yüreğine biraz su serpmişti :

_ Senin için bir tehlike olduğunu sanmam. Diğer (kızların hiç birinde bulunmayan ıbir güzelliğin var. Bir iki sene sonra daha da gelişeceksin. Asıl felâket bizim başımıza çöktü. Seni ya bir saraya veyahut zengin Kırım beylerinden birinin haremine verirler.

__Ya sizi ne yaparlar?

Diye sorduğu zaman da :

___Onu Allah bilir. Belki bir korsan gemisine forsa (1) olarak çakanlar. Buradan ya senelerce sonra kurtuluruz veyafhut gardiyanların yağlı kırbaçları altında can veririz.

Demiş ve sonra ilâve etmişti:

__Eğer talih touşu başına konar, Kırım beyzadelerinden birinin sarayına düşersen, beni unutma Roksolan!

Kırım beylerinin saraylarında sayısız Rus kızlarının bulunduğunu daha evvel başka birisinden işitmişti. Hattâ bu kızlardan ikisi beyzadelerle

evlenerek çoluk çocuk sahibi olmuşlardı. Fakat kendisi için boy le bir ihtimal mevcut olamazdı. Ne fazla bir meziyeti, ne de güzelliği vardı. Buna rağmen kasabalarının tek esmer erkeği olan ve arkadaş lan tarafından Kara lâkabı takılan İvan'a söz verdi:

— Merak etme, ilk işim seni kurtarmak olacak.

İvan'ın klzkardeşi Anastasya, kasabanın köylerinden birine misafir gittiği için esaretten kurtulmuştu.

Kırım'ın en mamur ve en güzel şehri olan Bahçesaray'a geldikleri zaman, Giray Hân'ın mutemet adamlarından bir zat, esir kızları inceden inceye tetkik etmiş, içlerinden beş tanesini alarak saraya götürmüştü. Bunların arasında kendisi de vardı. Giray Hân'ın Bahçesaray'-daki muazzam sarayında aylarca kalmışlardı. Hiçbir fena muameleye maruz kalmamışlar, bilâkis ihtimam görmüşlerdi.

Giyinip kuşanmışlar, yeyip içmişlerdi.

¦Bir gün, harem dairesinin nüfuzlu kalfalarından yaşlıca J)ir Tatar kadını:
Harp gemilerinde kürek çekmeye mahkûm edilen esirler.

— Benden duymuş olma kızım, demişti. Size yakında uzun bir yol» culUk var. Denizaşırı gideceksiniz.

(Bütün ısrarlarına rağmen bu yolculuğun nereye olduğunu söyle-memiş, sadece cihanın en büyük hükümdarlarından birine Giray Hâa tarafından hediye alarak 'gönderileceklerini imâ etmişti.

— Müslüman mı, Hıristiyan mı? Sualine de tek kelime cevap alabilmişti:

: —¦ Müslüman.

Cihanın bu en büyük Müslüman hükümdarı kimdi? Hüküm sürdü ğü kıta neresi idi? Bunları da bilmiyordu.

Birkaç hafta sonra yaşlı kalfanın dedikleri çıikmıştı. Dört kız arkadaşı ile ıberaber büyük bir gemiye bindirilmişlerdi. Gemide müteaddit toplar vardı. Sakin bir havada hareket etmişlerdi.

Küreğe konan Rus delikanlıları arasında kapı komşusu Kara İvan'ın da olduğunu öğrenmiş, fakat kendisiyle görüşmek ve ona va'dettiği yardımı yapmak imkânını bulamamıştı. Sonrası malûmdu.

Günlerce süren bir yolculuktan sonra İstanbul'a gelmişler, saraya takdim edilmişlerdi.

Roksolan, başını kuş tüyü yastıktan kaldırdı.

— Acaba beni memleketime yollarlar mı? Haydi yoJlamadılar, ya Tatarların ellerine tekrar düşersem, ya esir pazarlarında satılırsam? Bu çok daha fena.

Diye söylendi. Haremi hümâyunda başından türlü felâketler geçmiş, bir İtalyan cariyesinden buna dair birçok acıklı hikâyeler dinle misti. Zavallı kız saraya gelmesini misilsdz bir saadet, bir nimet bilmişi-ti. Bir hurda harami gemisinde igünlence Akdeniz'in korkunç dalgaları ile mücadele etmişlerdi. Hayatlarından ümitlerini kestikleri saatler ol muştu. İtalyan cariyesi kendisine de vaktiyle nasihat etmiş:

— Otur, oturduğun yerde, istanbul neresi, Rusya neresi, buradan oraya sağ salim gidilmez.

Demişti. Şimdi bunları düşünürken ürperiyor, titriyordu. Fakat bu dört duvar arasında zaman nasıl geçecekti? Öteki tarafta kahkahalar, gürültüler eksik olmaz, şarkılar, bağlaşmalar (birbirine karışır, kendisi gibi uzak diyarlardan getirilmiş kızların anlattıkları heyecanlı hikâyeler; sarayın sonu gelmez dedikoduları insanı oyalardı. Hattâ Ha-şim Ağa'nın bir kadını andıran ince sesi ile:

— Kızlar, susun bakalım. Valide sultan hazretleri duyarsa vallahi karışmam. Hepinizi falakaya yatırır, şu elimde (gördüğünüz kmbaçla döğerim.

Gibi hiçbir zaman tatbik edilmeyen gülünç tehditleri, Nazniyaz Kalfa'nın ciddî ihtarları, valide sultan'm mağrur bir eda ile koridorlardan geçişi ve

nihayet bazı kalfalarla kızlar arasındaki maceralar hayat îarına bir renk ve değişiklik verirdi. ""

Şimdi yalnız, yapayalnız kalmıştı.

m olmuş, hava kararmıştı. Ayağa kalktı köşede duran ceviz

m; erindeki üç kollu gamdanın mumlarından yalnız bir tane-Sehpanın uzenndeKuv ^ ^^ ^^ ^ ^^

^^^

81111

va£b& garip şekillere daldı. Kâh bir arslan başını, kâh saçını S kfdını andıran ve göz açıp kapayıncaya kadar türlü şekil-s^en gölgelerle oyalanmak istedi.

Servinaz hâlâ gelmemiş, bir haber getirmemişti. Bu sırada kapının Afifçe aralandığını duymadı.

Yalnız gölgelerin yine değiştiğim gordu. ntraz sonra ayak seslerini işitti. Herhalde Servinaz gelmiş

olacaktı. Yerinden kalkmak lüzumunu duymadı, hırçınlığı çoktan geçmiş, üzerine bir hüzün çökmüştü. .: __Servinaz!

Diye seslendi. Ayak sesleri yaklaşıyordu. Fakat cevap yoktu. Du kız nedense hep böyle yapardı.

Odaya bir kedi gibi süzülüp girerdi Tekrar etti:

__Servinaz, sana söylüyorum!

Bu sefer kaim bir erkek sesi cevap verdi:

_ Biz geldik, Hurrem!

Roksolan, bu sesi bir defa daha işitmisti. Fakat nerede olduğunu hatırlayamıyordu. Bu odaya erkek olarak haremağalarından başka kimse giremezdi. Gelen acaba kimdi? Ne istiyordu? Yerinden fırladı, ayağa kalktr.

— Kimsiniz?

— Beni tanımadın mı güzelim?

Hayretler içinde kaldı, karşısında mütebessim bir çehre ile padişah duruyordu.

— Oh... Efendimiz.

Harem dairesinde ilk öğrendiği kelimelerden biri de kendimizdi. Sultan Süleyman genç kıza doğru yaklaştı.

— Korktun mu?

Roksolan cevap vermedi. Heyecan içindeydi. Bir padişaha karşı nasıl hareket edileceğini ve nasıl konuşulacağını bilemiyordu. Nazniyaz Kalfa'nın öğrettiklerini ibir anda unutuvermişti. Ayaklarına mı kapanmalıydı, elini, eteğini mi öpmeliydi? Yoksa frenk usulü reverans mı yapmalıydı? Bir türlü karar vermedi. Acaba padişah neden buralara kadar gelmişti? Yalnız olmasına imkân yoktu. Biraz sonra kendisini başta Cafer Ağa olmak üzere haremağaları ve valide sultan ile kalfaların takip edecekleri muhakkaktı. Yoksa, yoksa... Nazniyaz Kalfa ile Servinaz'in defalarca söyledikleri gibi bu geliş, ibir aşkın delili ve tezahürü müydü?

Başını önüne eğdi. Fakat bluzunun üst düğmesini iliklemeği ve göğsünü örtmeği unutmuştu.

— Neden cevap vermiyorsun, çiçeğim?

22

HURREM SULTAM

f

__Ben mi, ben mi efendimiz? Hiç... hiç...

Diye kekeledi. Sultan Süleyman, Roksolan'm ellerini tuttu, parmakları ile oynadı. O da toy bir delikanlı gibi heyecanlıydı. Belki de ilk defa bir genç kız karşısında bu hale gelmişti. Hurrem'i şimdi çok daha güzel ve ruha yakın buluyordu. İşte senelerdir beklediği ilham perisi kargısında duruyordu. Onun böyle canlı, fakat ürkek bir ceylân yav rusu gibi tavırlar takınması ne kadar cazipti. Parmaklarını sarı samı saçları üzerinde gezdirdi, okşadı.

— Kaldır başını, korkma. Yıldızlar gibi parlayan gözlerini yim.

Roksolan başını kaldırdı. Bir şeyler söylemek istedi. Fakat ağzında yalnız :

— Efendimiz...

Kelimesi çıkabildi. Süleyman :

— H'urrem, dedi. Gönül açtığın için bu adı ben sana verdim. Seni gir görüşte sevdim. Sarayın en gözde kadını olacaksın. Her sözün haremimiz er'kânı tarafından emir telâkki edilecek, arzuların yerine getiri tecek, bir dediğin iki olmayacak.

Hurrem, ince, zarif fakat kuvvetli genç erkeğin sıcak nefesini yüzünde hissediyordu. Koskoca bir hükümdarın kendisine bu şekilde hitap etmesinin sebebine hâlâ akıl erdiremiyordu. Ona başka ^

türlü anlatmışlardı. Padişah kimsenin edasına gitmez, arzu ettiği kızı kalfalar vasıtasiyle dairesine davet ederdi. Haremi hümâyunda bu kadar yıldır tecrübesi olan Nazniyaz Kalfa bile :

— Hünkâr, seni isterse, huzuruna celbeder.

Demişti, demişti ama, işte sultan hazretleri bütün bunlara rağmen dairesine kadar gelmiş, şeref vermiş, iltifat etmişti. Göğsünü bahar rüzgârlarına vererek söylediği: «ıBeni bekletme, senin olacağım!.» şarkısı nihayet bir hakikat mi oluyordu? Herhalde kendisinin de takdir edemediği .bir güzelliğe, bir cazibeye sahipti.

Bunları düşünürken, aklına Servinaz'm anlattığı Lehli kızlar geldi. Acaba, yarın o da fırlatılıp atılacak, yahut İbir daha padişahı görmeyecek miydi? Tecrübesizliğin ve genç kız ürkekliğinin verdiği heyecanla saçlarım arkaya atarak bir adım geriye çekildi ve gayri ihtiyarî ağzından :

— Ne olur, buradan gidin, efendimiz!

Kelimeleri çıkıverdi. Sultan Süleyman, bir cariyeden hayatında ilk defa ıböyle sözler duyuyordu.

Redde uğramak şöyle dursun, huzuruna giren kızlar, aldıkları saray terbiyesine uyarak ayaklarına kapanır lardı. Halbuki bu vahşi ceylân pervasızca meydan okuyordu. Kızmadı, bilâkis memnun oldu. Çünkü Roksolan ne kadar-hırçmlaşırsa o kadar güzedleşiyordu. Gülerek;

— İstersen, giderim.

yordu.

an,

Huraladı Sultan ile beraber istikbali de gidi- oTmSuVYa bir daha gelmek ne yaparda sizi beklemiştim.

r^Sen^uttu. Genç kızı kendisine doğru çekti. ksolan benim sevgili kadınım olacaksın, degıl mı?

edUmez bir heyecan ve saadet içinde: Evet, sizin^™: hükümdarın kollan araşma bıraktı. Ba-doîu eğ^dSaklarr hazla titriyor, burnunun ince kanat doğru eg , ^ ^ ^ ^^ ürpenyordu.

Günler gelip geçti... Hurrem için yepyeni ve saadet dolu bir hayat \ başladı. Endişelerinden hiçbiri tahaikkuk etmemiş, hayal ettikleri birer \ birer hakikat olmuştu. Her arzu ettiği şey derhal yerine getiriliyor, \ haremi hümâyunun yegâne hâkimi olan valide sultan, kendisine bir \ evlât muamelesi yapıyor, hoş tutuyor, gönlünü alıyordu. \

—- Sen, diyordu, haremi hümâyunun gülüsün! \

En nadide kumaşlardan dikilmiş elbiseleri birkaç gün giydikten sonra atıyor veyahut Servinaz'a veriyordu. Yerine hemen yenisi geliyordu. Padişah tarafından hediye edilen ziynet eşyasını birini bırakıp birini takıyordu. Bunların her toiri birer servet demekti. Bazan giyimi ne, kuşamına ehemmiyet vermediği de oluyor, üstüne başına itina et mesi tavsiyesinde bulunanlara :

— Efendim-, beni böyle gördü, böyle beğendi. Cevabını veriyordu. İlk karşılaştıkları zaman üstünde bulunan ve nar şerbeti lekeleri hâlâ duran elbisesini ve hattâ pabuçlarını kıymetli birer hatıra olarak saklıyordu. Yatağının üzerine incilerle işlenmiş ipek yorganlar, örtülmüştü. Dairenin kapalı olan iki odası da açılmış, yeniden dayanmış, döşenmiş, kendisine tahsis edilmişti.

Servinaz'dan başka hususî hizmetine bakan iki cariye daha vardı. Aslen İtalyan olan bu iki kız da güzel ve cana yakm şeylerdi. İstikballerini Hurrem'de gördükleri için kendisine dört elle sarılmışlardı. Vak tiyle başında şerbet kâsesini kırdığı Haşim Ağa hükümdarın da müsaadesiyle emrine girmişti. Zeki Arap hangi tarafın daha kuvvetli olduğunu zamanından evvel sezmiş, diğer (haramağalarından evvel davranmıştı. Genç kadının önünde iki büklüm oluyor, diller döküyordu.

— Sarayın içinde ve dışında emredeceğiniz her şeyi yapmağa amadeyim.

Diye teminat veriyordu. Bu sözlerin maniası açıktı. Ekseri cariyeler, ikballiğe yükselip haremi hümâyunda nüfuz kazandıktan sonra ailelerini arıyorlar, Osmanlı payitahtına getirtmek için çareler düsünü-

yorlar, eğer İstanbul'da akrabaları varsa, ellerinden gelen yardımı y&. pıyorlardı. Hattâ bazıları akrabalarını yüksek memuriyetlere d« tâyin

ettirmek imkânını bulmuşlardı. Elbette Hurremfin de yakınları olacak, o da bunları arayıp- bulmak, belki de büyük masrafları göze alarak anasına baibasma adamlar göndermek istiyeeekti.

Fakat Haşim Ağa, bunu açıkça söylemiyor, söylemeğe de cesaret edemiyordu. Padişahın kulağına

.gitmesinden korkuyordu. Bu gibi iğler gayet ıgizli yapılırdı. Padişah hazretleri sefere çıktıktan sonra bir yolunu bulup elbette açıklayacaktı.

Nazniyaz Kalfa'ya ıgelince; bu ıgüzel ve tecrübeli kadın da mevkii nin hangi tarafta daha sağlam ve kuvvetli olacağına kanaat getirmiş, kararını vermişti. Hurrem'e :

— Sultanım, efendim^ emriniz basım üstüne!

Gibi kelimelerle hitap ediyordu. Padişahın kızkard<eşi Hatice Sultan ile hasekisi Gülbahar'a gösterdiği hürmeti simdi aynen Hurrem'e de gösteriyor, hattâ bazan daha ileriye gittiği de oluyordu.

Roksoian, bu mühim değişmeden memnun olmak ve gurur duymakla beraber samimî havayı da bozmak istemiyordu. Nazniyaz'la yakınlıkta menfaat görüyordu. Harem dairesinde ne gibi dolaplar döndüğüne, nasıl entrikalar çevrildiğine dair birçok hikâyeler dinlemişti. Böyle yafkm, tecrübeli, zeki ve malûmatlı candan bir kadına ihtiyacı vardı.

— Kalfacığım, diyordu. Bana böyle hitap etme, bilirsin seni ne kadar severimi. Muameleni sakın değiştirme, sonra kırılırım.

— Emredersiniz, efendim.

— Olmadı, öyle değil. Eskiden bana ne derdin? Hani yüzümü ofcga-yıp saçlarımı taradığın zaman nasıl hitap ederdin? Söyle bakalım!

— Gülüm, çiçeğim, güzelim.

— Tamam, bak şimdi oldu. Yine böyle söyle.

Bu samimiyetten cesaret alan Nazniyaz Kalfa, genç ve tecrübesiz kadına nasiıhatlar veriyor, onu ileride başlayacak olan çetin, bir mücadele için hazırlıyordu. Çünkü Gülbahar'ın bütün olup bitenlerden haberi vardı. Dost gibi görünen ve Servinaz sayesinde Hurrem'ira dairesine girip çıkan Edâdil Kalfa, ne var ne yok hepsini anlatmış, hattâ fî-raşa nail olmasını bile tahrik edici bir şekilde söylemişti. Gülbahar, patlamak için ya bir vesile arıyor veyahut dişini sıkarak padişalhın sefere çıkmasını beikliyordu.

Nazniyaz, bir ıgün açılmış, eğer çocuğu olursa, mevkiinin, nüfuzunun ve itibarının bir kat daha artacağını söylemiş ve:

— Bir an evvel hâmile kalmağa çalış, güzelimi

Diye bazı mahrem nasihatlarda bulunmuştu. Şimdi gözde olduğu için kendisine baş ikbal nazariyle bakılıyordu. Fakat çocuk doğurursa, Haseki unvanını alacaktı. O zaman Gülbahar ile aralarında mevki bakı-

Jmından da üstün

n bir fark kalmayacaktı. Belki gençliği sayesinde ondan cteha sultan olarak görmeği ne kadar arzu m- . ti Bu tavsiyelere ve nasihatlara lüzum yoktu. Genç ve ate$iî k!zı daha ilk geceden hâmile kalmıştı. Bunun tezahürleri pek ya Sü-ja meydana çıkacak ve haremi hümâyunda bir bomba gibi patla- Süleyman, yaklaşmakta olan seferin hazırlıklarına bizzat' etmekle beraber Roksolan'ı da unutmuyordu. Onunla birleştiktik geceden sonra Gülbahar'ın dairesine ancak üç -Öefa uğramış, ha doğrusu uğramağa fırsat bulabilmişti, Hurreın'i çok seviyordu.. mun hırçınlıklarına ıgöz yumuyor, hattâ hoşlanıyor, tuhaf bir zevk", iyordu. Bazan takılıyor, gülerek :

— Yine memleketine gitmek istiyor musun? Diye soruyor, ondan : _ Sizden rtasıl ayrılırım? Yoksa, artık beni sevmiyor muşunu»? Cevabını alınca ilâve ediyordu :

— Lâtife ediyorum, bir yerlere göndermem-. Sen benimsin, Ts&â:-

ıı! Hurrem, o zaman uysal sarı bir kedi gibi sokuluyor, elini padışa-kılh göğsüne sokarak incecik parmaklarını gezdiriyordu.

__Sizinim efendim. Sizin için yaşıyorum.

Diyerek başını hafifçe arkaya eğdiği, uzun sarı saçlarını arkaya at ve gözlerine baygın bir mâna vererek davetkâr nazarlarla baktığı aman, genç hükümdar kendisini mesut hissediyordu.

Roksoian da, hassas, bir sanatkâr ruhu taşıyan genç ve kuvvetli" hükümdarı sonsuz ıbir aşkla sevmeğe (başlamıştı. Sanki onsuz hayatı

nasız bir yük gibi telâkki ediyordu. Hareme geç geldiği günler sa--patını asıyor, hırçınlaşıyor:

— Beni sevmiyorsunuz, sevmiyorsunuz, işte! Diye âdeta bağırıyordu.

Sultan, onu teskin etmenin yolunu bulmuştu. Bir çocuk gibi kucağına alıyor, saçlarını okşuyor ve :

— Seni seviyorum, kadınım. Seviyorum, işte!

Diyordu. Sonra cevap vermesine imkân bırakmamak için duöaik-|Iarı ile dudaklarını örtüyordu.

Padişahın Rus kızına âşık olması, ananelerin dışına çıkacak kadar itibar ve iltifat göstermesi, haremi hümâyunda velveleler yaratmıştı. Çünkü Roksoian bu aşktan da cesaret alarak valide suîtan'dsn başkasına, hattâ Hatice Sultan'a bile ehemmiyet vermiyordu. Bundan müteessir olan padişahın kızkardeşi de onu küçümsemek, izzetinefsini' kırmak için hiçbir fırsatı kaçırrnıyordu. Bir gün kendisine:

•mm.

—. Ben, bir köy papazının değil, Yavuz Sultan Selim Hân'ın ; yırrs. Dikkat et!

'

Demişti. Roksolan, kahkahalarla gülmüş ve şu cevabı vermişi;

— Ben de padişah hazretlerinin ikbaliyim. Bunu da siz hatırın^ dan sakın çıkarmayın.

Hatice Sultan, bu_Jeilan ve cokjb|!mig Bus kızıyla kolay kolay ba şa çıkamayacağını o zaman anlamıştı.

— Sana hu akılları hep Nazniyaz veriyor, değil mi? 'Diyerek yürüyüp gitmişti.

Gütbahar'a gelince; ilk günlerde rakibini o da küçümsemiş, bu a;; macerasını padişahın geçici bir hevesi sanmıştı. Fazla ehemmiyet ve; memiş, ya'hut öyle ıgörünmeğe çalışmıştı. Fakat münasebetlerin dev; mı, hünkârın kendi dairesine uğramaması, huzuruna davet etmeme; gecelerini ekseriya Hurrem ile beraber geçirmesi ve nihayet Edâd: Kalfa'nm bire bin katarak getirdiği haberler üzerine iş değişmiş, cid: bir mahiyet almıştı. Sultan sefere çıktıktan sonra yuvasını yapacak v

¦sevgili efendisini elinden almağa kalkışan bu ne idüğü belirsiz Rv papazının kızma haddini bildirecekti. Bununla beraber şimdiden mi cadeleyi açmış, kendisine haberler yollamış, tehdit etmişti. Roksolar Nazniyaz Kalfa'nm fikrini aldıktan sonra, Gülbahar'ı büsbütün çüede: çıkarmak için haberi getirenlere :

— Gidin hasekiye söyleyin, efendim yalnız beni seviyor! Demişti. Bu sözler bardaktaki suyu taşırmağa kâfi gelmişti. Ki

kartçlığı arttıkça artan haseki, efendisinin sefere çıkışma kadar sabrt dememişti. Bir gün valide sultan dairesine giden koridorda iki kad: karşılaşmışlardı. Güibahar, ralûbini îstihfafkâr nazarlarla süzdükte sonra:

— Ben aralan gibi bir şehzade dünyaya getirdim. Sen ne oluyorsun Daha dün bir, bugün iki...

Demişti. Hurrem, :bu sözlere ehemmiyet vermiyormuş gibi gülmü;

— Merak etme (güzelim, bizim ailede birbiri arkasına altı çocuk di ğuran kadınlar çoktur. Hele biraz"sabırlı ol!

Cevabını vermişti. Bu cevap genç kadının sinirlerini perişan eta ğe kâfi gelmişti.

— Hain kadın, bana rekabet edecek sen misin?

Diyerek (1) dişi bir kaplan gibi üzerine atılmış, yüzünü gözünü tıi malaroak istemişti. Fakat Roksolan çabuk davranmış, rakibinin elin den kurtulmuş:

— Aman yetişin, haseki beni öldürüyor!

Feryadı ile valide dairesine iltica etmeğe muvaffak olmuştu. S

r kıskançlık kavgalarına çok defalar şahit olan Hafsa Sultan, e fazla ethemmiyet vermemiş : _

Aman, arslanını duymasın! Diyerek Haşim Ağa'yı çağırtmış ve onun himayesinde dairesine (1) Ahmet Refik, Kadınlar Saltanatı, sayfa 51.

i

^unsüly, kavgayı haber aldığı zaman tatlı bir gurur duyuştu Hâdiseyi bir hükümdar olarak değil, genç ve sevilen bir erkek "larak mütalâa etmişti. İşte o akşam, hiçbir şeyden malûmatı yokmuş ffibi Rofesolan'ı, kendi dairesine çağırtmış, fakat Nazniyaz Kalfa'dan dersini çok iyi alan genç kadın nazlanmıştı.

_ Huzurlarına çıkmak için yüzüm yok. Sultanım, benim gibi hain ¦bir kadını ne yapacak? Saclarım yoluk, yüzüm gözüm tırmık içinde. Nazarlarını rencide etmekten korkarım.

Cevabını yollamıştı. Halbuki sevgili efendisinin yüzünü görmeme-»e bir gün olsun tahammülü yoktu, nitekim biraz sonra Nazniyaz Kal-fa'nın refakatinde koşa koşa gitmiş ve bir çocuk gibi padişahın kollarına atılmıştı.

__Sensiz yaşanır mı, efendimiz?

Demişti. Genç kadın, haremi (hümâyunun bütün geleneklerini altüst ediyordu. Buna rağmen en ufak bir tekdir şöyle dursun, hükümdardan daima sevgi ve iltifat görüyordu. Oğlunun aşkını takdir eden ve G-ülbahar'a

ciddî bir rakip çıkmasından memnun olan Valide Sultan da, onun taşkınlıklarına göz yumuyor :

— Henüz çok gençtir, zamanla durulur.

Diyor, ses çıkarmıyordu. Fakat Güibahar ile Hatice Sultan birleşmişler ve kuvvetli bir cephe teşkil etmişlerdi.

Bir gün başka ve daha mühim bir hâdise olmuştu. Harem dairesine haremağalarından başka erkek giremez, ayağını kapının eşiğinden içeri atamazdı. Yalnız Hasodabaşı İbrahim Ağa, padişahın emir ve müsaadesiyle bu kayıttan istisna edilmişti. O da, belli saatlerde ve evvel- . den haber vermek şartiyle valide sultan dairesine kadar gidebilir, ancak kapısında maruzatta bulunabilir ve emirlerini alırdı.

Hurrem'in sinirlerinin bozulduğu günlerden biriydi. Harp hazırlıkları ile meşgul olan padıişah, iki gecedir ne kendisi gelmiş, ne de bir haber göndermişti. Nazniyaz'a :

— Kalfacığım, efendimi isterim, onsuz yaşayamam!

Demişti. Bundan biraz sonra, valide dairesine gitmek üzere hazırlanmış, kapıdan çıkacağı sırada Hasodabaşı İbrahim'i görmüştü. Onu akhadımlardan biri sanmıştı. Sarayın bu en nüfuzlu ve itibarlı memuruna :

— Çabuk git,, efendimize söyle, cemali ile müşerref olmak isterim. Eniirini vermişti. İbrahim, haremağalarma bile yapılması hürmetsizlik addedilen böylç çirkin bir muamelenin kendisine karşı reva gö-

rülmesind hiç hoş karşılamamış, bozulmuştu. Fakat bu Rus kızman dişah üzerirKdıeki tesirini bildiği ve efendisinden de korktuğu için i nasij> bir cevap hazırlamak üzere iken fırtına da kopmuştu:

— Sana söylüyorum, daha ne duruyorsun? Şimdi kafandia jerbe kâselerinden birini tuzla buz ederim!

İbrahim Ağa, izzeti nefsine indirilen bu ağır darbe karşısında b; raz sendelemiş ve kendisini güçlükle zaptetmişti:

— Ben, efendimizin hasödaıbasısıyım, adım. İbrahim, siz bir haren ağasına emrediniz.

Roksolan, kıpkırmızı olmuş ve odaibaşıyı oradan kovmuştu.

— Öyle ise haremde ne arıyorsun? Defol!

İbrahim Ağa, lahavle çekerek uzaklaşmıştı. Hurrem de valide su tana (gitmekten vazgeçmiş, içeriye girerek sedirlerden birine uzanmıgt

(Bu hâdise, padişaha çok yakın olan bu iki insanın ilk defa fena bi şekilde karşılaşmaları olmuştu.

Kim bilir, belki bütün hayatları mü<: detince böyle devam edip gidecekti.

Hasodabaşı ne demekti? Ne işlere bakardı? Haremağalarından o madığına göre, her erkeğe kapalı duran hareme nasıl girebilmişti?, Bunlardan habersiz olan Roksolan, Nazniyaz Kalfa'yı çağırtarak duru mu ona anlatmıştı. Nazniyaz, izahat verdikten ve vazifesinin mahiyet, ni belirttikten sonra :

— Efendimizin bu ağaya büyük teveccühleri vardır. Harem daire sine onun müsadesiyle girer.

Valide hazretlerine maruzatta bulunur.

Demişti. Hakikaten padişahın en sevgili ve itimat ettiği insanlar dan biri, muhakkak İbrahim Ağa idi* Onu herkesten üstün tutar, hiç bir zaman hizmetkâr muamelesi etme/di. Eğlencelerde, ziyafetlerdi yambaşından ayırmazdı. İbrahim, aslen Pargalı bir Rum (1) gemicinin. o| luydu. Bir deniz yolculuğu sırasında Türk korsanlarının eline esir d müş, Manisa civarında oturan Sefa adlı dul bir kadına satılmıştı. Ka din, bu fevkalâde güzel ve zeki Rum çocuğuna iyi bir terbiye vermiş

kıymetli elbiseler yaptırarak giydirip kuşatmıştı.

İbrahim, kısa zamanda türkçeyi öğrenmiş, arapça ve farsçaya di çalışmağa başlamıştı. Musikiden anlıyordu. Sesi kadar kemanı &a ta' lıydı (2). Bir

akşam vakti tesadüfen dul kadının evinin önünden ge çen Sancak Beyi Şehzade Süleyman, bu keman sesini işitmiş:

— Aman, ne güzel çalıyor!

Diyerek kolay kolay ayrılamamış, kimseye haber vermeden sonu na kadar dinlemişti. Evvelâ kadınla ve sonra d'a İbrahim ile tanışmış

(1) Bazı Frenk müellifleri. Ciniviz, yâni Cenovalı bir »alran oldu ğunu yazarlar.

(2) Hammer; did 5, sayfa 36

nöyisce Rum gencine istikbal yolları açılmıştı. Şehzade kendisiyle ^'hufcibağdaşmıştı. Kısa bir müddet sonra sarayına almıştı. İbrahim, lûmatı terbiyesi ve nezaketi sayesinde gerek sarayda ve gerek şe-Î^He nüfuz kazanmıştı. İdarî işleri şayanı hayret bir süratle kavramış-Süleyman, İbrahim'i artık yanından ayırmıyor, nereye gitse beraberinde (götürüyordu. Ziyafetlerde ve eğlencelerde yanı başından eksik etmiyordu. Şarkı söyletiyor, keman çaldırıyordu.

Süleyman, tahta çıktıktan sonra da hayat ve istikbalini kendisine bağlayan Rum ,gencini ihmal etmemiş, Manisa'daki muamelesini değiştirmemişti. Tecrübesi biraz daha arttıktan sonra bu mutemet adamını eak mühim vazifelere getirmeği düşünüyordu.

Nazniyae Kalfa, bu ve buna benzer bir sürü izahat verdikten sonra Rdksolan'a gizli tutulmak kaydiyle bir sır daha tevdi etmişti. İbrahim'*, padişahın kızkardeşi Hatice SuLtan'a aşikâr bir meyli vardı. Bundan valide sultan da malûmattardı. Kalfa:

__Ağanın istiWbali çak parlak, bir gün vezir olursa hiç şaşmam.

Demişti. Hurrem'in aklına bir şey gelmişti.

— Bunların hepsi iyi, iyi ama kalfacığım, ağa Hatice Sultan'ı nerede ve nasıl görebilmiş?

__Görüp, görmediğini bilmiyorum, güzelim.

— Sakın, görüşmüş olmasınlar?

— Hiç zannetmem.

— Yâ... İnsan görmeden âşık olur mu?

Bu sual cevapsız kalmıştı. Hazinedar Kalfa bütün bildiklerini birden söylemeği doğru bulmamıştı.

Bu aşk macerası tek taraflı değildi. Hakikaten bir erkek güzeli olan İbrahim'in meyline Hatice Sultan da bigâne kalamamıştı. Onu daha şimdiden müstakbel zevci olarak görüyordu. Annesi ile gizlice konuşmuş ve anlaşmaya varmıştı. Valide sultan, İbrahim Ağa'nın mühim bir makama tterfiini ve vezir olmasını bekliyor dıu.

ibrahim ile Hurrem arasındaki hâdise, padişaha kadar aksefcme-miş, kapanmış gitmişti. İki taraf da efendilerine bu meseleye dair tek kelime söylememişlerdi.

•

Günler, geldi geçti... Hurrem'de yeniden hırçınlık ve sinir buhranları başlamıştı. Çünkü haTp~hazırlıkİarı tamamlanmış, Davut Paşa sahrasında ordugâh kurulmuştu. Asker, seferi kuşat etmek üzere padişahı o^diyordu. Rumeli Beylerbeyi Ahmet Paşa, öncü olarak İpsala'ya gön-deritmig, Vezir: Ferhat Paşa'nın süratle Rumeli'ye geçmesi için ferman yollanmış, Danişmend Reis elli hafif gemi ile Karadeniz'e açılmıştı. Karadeniz'den Tuna'ya girecek olan bu hafif donanmaya birçok mahir "kapanlar ve tayfalar gönüllü olarak yazılmışlardı. Padişahın ordugâha hareketi gün meselesiydi.

30

HUHREM SULTAN

HURREM SULTAN

Oh güzelim. Bunu anlamadın mı? demişti. Efendimiz sizi o ka--'yor ki, gözyaşlannıza tahammül edemiyor. Daha fazla müte-Bsir^tmenıek,' ağlatmamak için gelmemiştir.

__ inanayım mı?

__ Hilafım yok, çiçeğim, istersen valide sultan hazretlerine de sor, -

Süleyman, sevgili kadınını teselli ediyor :

— Merak etme güzelim, iki aya kalmaz avdet ederim. Diyordu. Hurrern ise iki aya değil, iki günlük ayrılığa bile

mülü olmadığını, susuz, ekmeksiz yaşayabileceğini, fakat efendisini" görmeden yaşayamayacağını söylüyor, gözyaşı döküyordu.

__Ne olur, beni de beraber götürünüz, efendim, hayatım,

şim!

Diye yalvarıyordu. Israr ediyordu. Padişah, Roksoîan'm bu derin aşkını takdir ediyor, uzun sarı samur saçlarını okşayarak teselli edici sözler söylüyor:

— Usulden değildir. Gaza meydanlarında kadın olmaz! Cevabını veriyordu. Gaybubeti sırasında boş durmamasını, okuyu]

yazmasını ilerletmesini, dinî vecibelerini yerine getirmesini hatırlat yordu.

Bir gün, harem dairesine kadar akseden uğultular arasında :

— Padişahım, çok yaşa!

— Devletinle bin yaşa!

Âvazelerini işiten Roksolan, Hasim Ağa'dan bunun mâna ve sehe «lan yardım dilemiş, Fatih camiinde Kur'an okutarak fakir fukara.

bini sormuştu. Haremağası, hâdiseyi mühim bir şey değilmiş gibi gös termiş:

— Halk, efendimizi alkışlar.

Cevabını vermişti. Fakat bu alkışlardan sonra sultan, üstüste dört'

et.

Efendim beni üzmemek için uğramadı, demek? _- Evet, ipekciğim.

Genç kadın bu sözlerden biraz teselli buldu.

__Yüreğime serin sular serptin kalfacığım. Allah senden razı olun. Acaba nâme yollar mı?

— Elbette, merak etmeyiniz bu gün yarm gelir. Evet, Nazniyaz Kalfa'nm dediği gibi Sultan Süleyman Hân, mer-um ve muhterem babasından kendisine intikal eden şanlı ve katara-«an ordusunun başında batıya doğru sefere çıkmıştı. İ521 yılı mayıs yının 17 nci cuma günü Hazreti Halid'in, Fatih Sultan Mehmed'in ve Yavuz Sultan Selim'in türbelerini ziyaret etmiş, onların ruhla-gece ne kendisi uğramış ve ne de dairesine çağırmıştı.

çılgi.

a sadakalar dağıtmıştı. Ertesi cumartesi günü de muazzam ve mu-ıntan bir alayla sarayı hümâyunu terkederek Davut Pasa sahrasında kuruln ordugâha gitmişti. O gün İstanbul'un hali görülecek şeydi. San-yer yerinden oynamıştı. Çarşılar, dükkânlar açılmamış, evler boşalmıştı.

Saray meydanı on binlerce insanla dolup taşmıştı. Kalkanlar,.

silâhtarlar bölüğü, önünde tam bir intizam ile dizilmişlerdi.

i.t kemane ve oklarla müceWhez si M

na donmuştu Şimdiye kadar mç böyle bir ihmale uğramamıştı. Acsba^ ye Gulbahar Sultan'a mı yoksa adım sanmı pek bılmedTgı dıger »kbalTüfen3fiçiler 2ırtılarmı

,iymekIe ^^r ellerinde bir de harbi, yani Ierıne m, gidiyordu? Haydi gitti dıyelun, bir hatoer göndermek, hatırı^^j^ nuzrak taşıyorl.ardı. ^ iki bin ^ed neferi ^

nı sordurmak çonlunu almak yok muydu? Gözyaşlarını tUtamiyor,başmda yer almışlardı_ ^^

kapısında yay taşıyan ,beyaz etek]i so)ak, hazinedar kalfa ya .

Iar vardı Bunlar da zırhh gömleklerini giymişlerdi. Devlet ricali ile

— Kalfa, kalfacığım. Benim efendim nerelerde? Neden raibarek5£ray erkânına mahsus birçok binek ve yedek atların özenlilerinin, yüzünü bize göstermez? .

dizginlerinin- ve eyer kayışlarının altından yapılan kısımları giines gı'-

Diye ağlıyordu. Nazniyaz da müteessir olmakla beraber valide sai-b: parlıyordu, tandan aldığı talimatın dışına çıkamıyor, yalnız bol bol teselli ediyor. Bütün gözler sarayın büyük kapısına çevrilmişti. Asker ve halk, avda bulunduğunu söylüyordu. Nihayet yedinci günü yine Hafsa Sul-£e-^ padişahı sabırsızlıkla bekliyordu. Nihayet Sultan Birinci Sütey-tan'ın emriyle açıklamıştı. Padişah hazretleri beş gün evvel sefere çık-"1011 atlı olarak saraydan çıkmıştı.

Meydana doğru atom sürüyordu. mışti. Orduyu hümâyun şimdi Edirne yolunda bulunuyordu.

Bayraklar, tuğlar ve sancaklar açılmıştı. Davullar ve nakkareler çalı-

— Ağlama güzelim^ gözlerine yazık değil mi? îki aya kalmaz av^r<*u- Tüfenkçiler izlharı şadumanî için tüfeklerinin fitillerini ateşle-det buyururlar, günler su gibidir, (gelir geçer.

«nişler, kopan gürültülerden sarsıntılar ve çıkan dumanlardas buîut-Hurrern, bu sözler üzerine feryadı basmıştı. Erindeki ipek mendilar hasıl olmuştu. Halik coşmuştu, li fırlatmış, asatoi 'hareketlerle alttan işlemeli kuşağını koıparıj» atmıştı- Sultan Süleyman Hân çok yaşa!

Sevgili efendisi, giderken neden kendisini bir defa daha görmek lüzıi' — Padişahım, devletinle bin yaşa!

murru duymamış, yüzünden, gözünden öpüp, saçlarını okşayış veda eK Avazeleri göklere yükseliyordu, tptıe harem dairesine kada* »tee-memişti? Hazinedar kalfa :

"en w Koksolan'ın kulağına gelen sesler banlardı. Ha$im Ağa î«aî m*

*

Jhiyetini çok iyi bildiği halde valide sultan'dan aldığı talimata uyaj bir §ey «söylememişti.

Ordu, ooşkun bir deniz gibi Edirne kapısına doğru akıyordu, görmüş ve nice seferlere şahit olmuş, ak saçlı ihtiyarların sakalla^ sevinç gözyaşları dökülüyordu.

Sultan Süleyman, şanlı ve kahraman ordusunun başında Orta t rapa'mn müstahkem kalesi Belgrad'a gidiyordu. Ceddi Sultan ~ -Hiad'ia silâhına râm. olmayan bu benam kale alınacak, garbin fütul yolları açılacaktı. Bu harp sadece isttilâ emelleri ile açılmış değj; Daha başka ve mühim sebepler de vardı. Sefaret vazifesiyle 1 Kiralı Layoş'un nezdine gönderilen ve aynı zamanda taahhüt edil] alan veflgiyi istemeğe salahiyetli bulunan Divanı Hümayun çarvuşlaı dan Behram Ağa, Macarların tahkirlerine uğramış ve sonra da id edilmişti-(1). Sultan Süleyman, sefirine reva görülen bu mütihiş

m tneiayi haber aldığı zamarf kızmış :

—> Küffarın haddini bildirmek zamanı gelmiştir.

Diyerek Divanı hümâyunu toplamış ve vezirlerinin de mütalâa! alarak Macaristan seferine karar vermişti. Harp plânı, Yavuz Sul Selimi Hân'dan oğluna intikal eden değerli ve müdebbir Vezir Pîri W met Paşa tarafından hazırlanmıştı.

Roiksolan'a sevinç gözyaşları döktüren ilk mektup, ordunun h; "ketinden kısa bir müddet sonra padişahın en yakın ve mutemet adı Hasodabaşı İbrahim Ağa tarafından bizzat getirilip takdim edilmsi îbrafcim, efendisine bir şey söylememekle beraber bu vazifeyi üz ne almaktan korkmuştu.

Çünkü Hurrem kadın tarafından ne seki 'karşılanacağını bilmiyordu. Sonunda tahkire uğramak, kovulmak -rardı,

— Defol buradan!

Ararı ile kafasına bir şerbet kâsesi de inebilirdi. Daha geçenle Bdâdil Kalfa:

—¦ Bu Rus kadını yaman şey, sinirlendiği zaman gözü hiçbir S görmüyor. Şerrinden Tanrı bizi korusun!

Demişti. Diğer taraftan kuvvetli bir his sanki mıknatıs gibi İl him'i îötanbul'a doğru çekiyordu. Bu işte muhteşem ve asil bir güzı ğe malik olan Hatice Sultan'ı görmek, hattâ iltifatına bile nail olfl

«ihtimali vardı. Bütün mesele valide sultan'in müsamahasına ve Edi Bata müverrihlere göre, idam edSImemiş, sadece muştu.

hapis ol

île Sünbül Ağa'nın gösterecekleri dirayete bağlı idi. Gülbahar'ın Ka edarlığmı yapan Edâdil, aynı zamanda Hatice Sultan'a da hizmet *f Zinrdu çünkü ikisi de Hurrem'e karşı birleşmişler ve müşterek bir teşrike kurmuşlardı.

Saraya damat, padişaha enişte olmak ibrahim için ne kadar büyük mazhariyet ise, güzel Hatice Sultan'a malik olmak da o derece bü-ük ve emsalsiz bir saadetti. Sarayın kapısından içeriye girerken baş-fyan heyecan, harem dairesinin kapısının eşiğinden ayağını atarken .daha da

ziyadeleşmişti. Haremağaları Hasodalbaşnnın padişahla beraber seferde olduğunu bildikleri için böyle birdenbire karşılarında gö-lünce şaşırmışlardı. Sünbül: __Aman, ağ;a hazretleri nereden böyle? Yoksa sefere dahil değil anisiniz? _ •

Diye sormaktan kendisini alamamıştı. ibrahim, sadece :

__Efendimizin nâmesini hâmilim, takdim edip döneceğim.

Gevabmı vermekle iktifa etmişti.

İbrahim, doğruca valide dairesine gitmişti. Hafsa Sultan'ı kapı araçlığından görmüş, eteğini öpecekmiş gibi yerlere kadar eğildikten sonra: —ı En sadık bendenizim.

Diye diller dökmüş ve padişah hazretlerinin, kendisine ve Gülba-thar Sultan'a göndermiş olduğu nâmeleri takdim .etmiş, bir iradesi olup iolmadığını sormuştu. Valide Sultan •:

— İbrahim, arslanıma bir iyi mukayyet ol. Sonra karışman». [iki elim yakandadır.

Demiş ve ilâve etmişti:

— Bize daha lâzımsın, kendini de muhafaza et!

Ağa, efendisi uğrunda hayatını seve seve fedaya amade olduğum* tekrarlamış, gösterilen teveccüh ve iltifata teşekkür etmişti. Sonra Hurrem kadm efendiye de bir nâme getirdiğini, hünkârın emriyle bunun bizzat kendisi tarafından takdim olunup cevabını da alıp götüreceğini söyledi.- Müsaade ricasında bulundu. Yarım ağızla da.:

— Emir buyurursanız, size takdim edeyim. ' Dedi. Hafsa Sultan tereddüt etti.

Bundan evvel Hurrem ile ağa

arasından geçen hâdiseyi biliyordu. Yine sinirli olduğu için daha müthiş bir fırtına kopması mümkündü. Müstakbel damadının lıarenı dairesinde fena

bir duruma düşmesini ve izzetinefsinin kırılmasını istemiyordu. Nâmeyi kendisinin götürüp vermesi en doğru yoldu. Fakat padişah oğlunun emrinden de dışarıya çıkamazdı. ArsTanıam iradesinin aynen ve harfiyen yerine getirilmesi lâzımdı.

—-Münasibi sizin veranenizdir.. Belki efendisine arzedilmek üzere usat, da ö 34

MUttHLM

1

HURREM SULIAM

Valide sultan dairesinden Roksolan'ın ikametine tahsis edilen fam ^ efendisini sabırsızlıkla beklediğini yazıyor, onsuz yaşaya-reye geçen İbrahim, tekrar heyecanlanmıştı. Acaba nasıl karşılanacak d ve sevg birkaç defa tekrarlıyor ve söyle nihayet veriyordu : «Sev-tı? Kanıda Hasim Ağa'yı görünce rahat bir nefes aldı.

|mıyacagı j^^ sansjz hayat bu cariye kulunuz için meğer bir zindan Mektubun yazılışında Nazniyaz Kalfa'nın da hizmeti dokun-Bazı kelimeleri o intihap etmiş ve: II Padişahlar böyle şeylerden hazzederler.

Diyerek ellerinden, eteklerinden ve mübarek ayaklarından filân ¦'Dtüğünü de o ilâve ettirmişti.

Vakıa, akıl bocasının tavsiyelerine uya-•ak bir kaç defa padişahın ayaklarına kapanmamış değildi.

Fakat sulan her seferinde omuzlarından tutarak kaldırmış: __ Gülüm, çiçeğim! iltifatları ile öpüp okşamıştı. Hattâ bir gün çoik da'ha ileriye gitti? Kapıda Haşim Ağa'yı görünce

__ Ağa, İkbal hazretlerine maruzatım var. Efendimizin bir

sini takdim edeceğim, irade bu yoldadır. Arzediniz.

Dedi. İçeriye girip çıkan Haşim Ağa, beklemesini söyledi. Bira sonra başında işlemdi bir örtü olduğu halde Hurrem görünmüştü; Gö; leri ağlamaktan kızarmışttı. Hasodabaşı, sevgili efendisi için döküle gözyaşlarının sahüeesine saygı gösterdi. Hürmetle eğildi.

— Padişahımız, efendimiz, gönderdikleri nâmelerinin cevabını a magi da bendenize emir buyurdular, lütfedersiniz.

Diyerek mektubu verdi. Roksolas içeriye girdi, kapıyı kapattı. Hı men okumağa başladığını, genç kadının dışarıya kadar akseden :

— Kurbanın olduğum efendim, saadetim, güneşim! Gibi sevinç ifade eden kelimelerinden anlamıştı.

Haşim Ağa, hasodabaşı'ya oturacak yer gösterdi, hatır sordu. B sırada uzaktan Edâdil Kalfa göründü. Mânah bir tebessüsı ile o tarafi baktı. Sonra birdenbire yolunu değiştirerek, Hatice Sultan'm buluı duğu daireye giden koridora saptı. Edâdil'in bjı hareketi her ikisini de gözünden kaçmamıştı. Yalnız İbrahim'in tatlı bir heyecanla ürpe diğini yüzünden anlamak mümkündü.

Aradan yarını saat kadar bir zaman geçti. Nihayet kapıdan başıı çıkaran Roksolan, kadife bir kese uzattı. Nâmenin cevabı bunun deydi.

— Efendimize gözlerimin yaşlı olduğunu arzediniz.

Dedi. îXr damla yaş eflâtun rengindeki kesenin üzerine düştü, î rahim Ağa te'krar hürmetle eğildi.

— Emriniz başım üstünedir!

İbrahim Ağa, korktuğuna uğramadan ve hiçbir müşkülât ile ka laşroadan vazifesini tamamlamıştı.

Acaba yolda kurduğu hayaller tahakkuk edecek, Htice Sultan'ı görmeğe muvaffak olabilecek miy Edâdil'in hareket tarzını bir ümit olarak mı kabul etmeliydi? Ha Ağa'ya veda ederek oradan ayrıldı.

Roksolan, efendisinden ,gelen mektubu üstüste birkaç defa ol muş:

— Bunda sevgili hünkârımın kokusu var!

Diyıe öpmüş, koklamıştı. Padişah, sevgili kadınına: «Nereye baJ sam, seni görürüm. Hasretim ziyadedir.» diyordu.

Nazniyaz Kalfa'ya göre, bu sözler büyük bir iltifatın ve aşkın esö idi. Padişah, şimdiye kadar ne hasekisi Gülbahar Sultan'a ve ne i diğer

kadınlarına böyle bir teveccühte bulunmamıştı.

Rokpolan'ın cevabı ise basit, fakat riyasız bir aşkın sarmışa île dolu idi. Her >gün gözyaşı döktüğünü, saadetinin güneşi.

niş:

__Sen, benim başımın tacısın, Hurrem!

Demişti. Bir daha böyle hareket etmemesini söylemişti. Çünkü bu-ıu diğer kadınları ve cariye fazlasiyle yapıyorlardı.

Günler gelip geçiyordu. Hurrem, yavaş yavaş yalnızlığa ve efendisinin yokluğuna alışıyor, daha doğrusu ister istemez alışmağa çalışıyor-lu. ArtıGc ağlamıyordu,. Bir taraftan okuyup yazmasını ilerletiyor, di-jer taraftan bilgisini arttırıyor, bilmediği şeyleri Haşim Ağa'ya, Nazni--az Kalfa'ya soruyordu. Hizmetinde bulunan ve iyi bir tahsil gördüğü ulaşılan cariyelerden Hoşdil'den da faydalanıyordu. Aslen İtalyan olan Avrupa tarihi ve coğrafyasını biliyordu.

Roksolan, evvelâ haremi hümâyun dairesinde kadınların ne gibi azifeler gördüklerini ve sıfatlarını ezberlemişti. Devlet teşkilâtında ise lk öğrendiği şey veziriazam ve vazifesi idi. Veziriazam, padişahın ve-ili mutlakı ve icabmda serdarı idi. Onun adına icrayı hükmederdi, iührünü de hâmildi.

Şimdi devletin bu en yüksek makamında dira-etij, tedbirli ve çok değerli bir vezir olan Pîri Mehmet Paşa bulunu-ordu. Merhum Yavuz Sultan Selim Hân'a senelerce sadakatle hizmet işti. Hasodabaşıhğa gelince; bu da mühim bir memuriyet sayılırdı, îerasimlerde padişahın elbiselerini giydirip çıkartır. Enderunctaki asoda'nun amirliğini yapar, sultanın daima beraberinde bulunurdu, endisine doğrudan doğruya maruzata salâhiyeti vardı. Hulâsa, padişaha en yakın kimselerden biri idi. Fakat İbrahim Ağa, daha mümtaz

mevki işgal ediyor, salâhiyetlerini fersah fersah aşıyordu.

Hurrem bu malûmatı aldıktan sonra Nazniyaz Kalfa'ya sormuştu:

— Hasodabaşıdan veziriazam olur mu?

— Neden sordun, gürelim?

— Hiç, sadece öğrenmek istedim.

Nazniyaz, bu sualin mânasını anlamıştı. Arada birçok mertebeler Padişaha ne kadar yakın olursa olsun, birdenbire sadaret maka-tâytini usulden değildi. Evvelâ vezir olmasa, divana girmesi sart-HURREM SULTAN 37

ti. Hurrem bu cevaptan memnun oldu. Gülbahar ile birleşerek kend ,

•,.„,,,

sine karşı cephe alan Hatice Sultan'm müstakbel zevcinin yükselm J - Hurrem'in kılma dokunmanıza rızam yoktur Arslamm Haber ni istemiyordu. Kadın veya erkek kim olursa olsun, padişaha yakml^a hiddetlenir. Bakın bunun sonunda eski saraya da gatmek vardar. _ ------.— - -

---- . -¦¦_¦ . . -¦ _ ..!_.!._„ »/>iü»ıcİ7 rffpum Arslanı sefere sıkarken*

lan kimselerden hoşlanmıyor, onları kıskanıyordu—--

Roksolan, zamanla ailesiyle de alâkadar olmağa başlamıştı, sini, baibasını ve hattâ Tatarların talanından sonra zarurete dü olan akrabalarını İstanbul'a getirtmek, onlara müreffeh bir hayat lamak istiyordu. Kapı komşusu Kara İvan'a va'dina de unutmam: Eğer onu buılabilirse, memleketine haber, hattâ para yollamak d. isabetli ve kolay olacaktı. Evvelâ Nazniyaz Kalfa'ya açılmış, akıl nışmıştı. Kalfa bu arzuyu gayet tabiî karşılamıştı.

Harem dairesinde nüfuz kazanan cariyelerin bile ilk tevessül etti] leri iş, ailelerini arayıp bulmak oluyordu. Bunun birçok misalini müştü. Fakat forsaya çakılan binlerce esir arasında bu Rus ge bulmağa imkân var mıydı? Genç kadının ümidini kırmadı.

— Münasip olur, güzelim, Haşim Ağa, bir çaresine ıbaıkar. Siz oi emrediniz.

Demişti. Zeki Arap, böyle bir vazifenin erngeç kendisine veril ğini biliyordu. Başvuran İkbal'e, Nazniyaz Kalfa gibi o da ümit verdi

— Siz merak buyurmayınız» inşallah buluruz.

Haşim Ağa'mn tersanede tanıdıkları vardı. Kara İvan, madem forsaya çakıldıktan sonra doğruca İstanbul'a gelmişti, eğer ölmedi ya tekrar Kırım'a dömmediyse, yine harıp gemilerinden birinde olac; ti. Yeri bulunduktan sonra forsadan kurtarmak kolaydı. Sefinenin tarama verilecek bir kese duka altını meseleyi halledebilir, Rus gen-kimsenin haberi olmadan hürriyetine kavuşabilirdi.

Tersane âmiri rinden birine:

— Valide sultan hazretlerinin selâmları var!

Diyerek teşebbüse geçmek, daha basit ve neticesi daha sağlam biı iştî ama, o zaman da hâdise şüyu bulurdu. Dal budak sarar, ileride biı ^ koz olarak kullanılırdı. Çünkü İvan, Hurrem'in akrabası filân deği! sadece komşusuydu. Haşim, kolay tarafını söylemedi. Söylemek işin* gelmiyordu. Meseleyi ne kadar güç ive müşkül gösterirse, o kadar men faat ve minnet kazanacaktı.

Harem dairesinde beklenen gürültüler ve kavgalar olmamıştı. GüJ bahar'ın kıskançlığı devam etmekle beraber, efendisinin seferde olma sından faydalanarak rakibine tasarladığı dersi vermek, haddini bildir mek, saçını başını yolmak imkânını henüz bulamamıştı. Suçu üzerin den atmak için taarruzun onun tarafından gelmesini bekliyor, pusuda duruyordu. Bu kararı Hatice Sultan ile müşterök vermişlerdi. Çünkü haremi hümâyunun yegâne ve mutlak hâkimi olan valide sultan, bi*

fırtına kopacağını evvelden bildiği için gerek hasekiye ve gerek kıl Hatice Sultan'a ihtarda bulunmuştu.

Bu ihtar sebepsiz değildi. Arslanı sefere çıkarken; __Aman, valide. Hurrem'i sana emanet ediyorum. Bir iyi mukayyet ol. Gözyaşı döktürme. Ne derse yap.

Demişti. Padişahın diğer kadınları ise, esasen gözden düştükleri i Wn onların herhangi bir teşebbüste bulunmalarına âmkân yoktu. Hur-tem, bu kadınlardan hiçbirini tanımıyor, isimlerini-7--

bile bilmiyordu. jpadişaOı, kendilerini ayda, yılda bir defa ya görür, ya görmezdi. Bir gün Nazniyaz Kalfa'ya sormuştu :

__Efendimiz, neden kadınlarına iltifat etmez. Halbuki Gülbahar ıgibi onlar da dünyaya çocuk getirmişler.

__Onlar, efendimizin gönlüne değil, koynuna girmişler.

Cevabını vermiş ve sonra da güzelliklerinden başka hiçbir mezi-etleri olmayan bu kadınların, çocuk doğurduktan sonra kendilerini .üsbütün bıraktıklarını, Allah vergisi olan güzellik ve zarafetlerini de

.aybettiklerini söylemişti. Hünkârın, Şehzade Sultan Mustafa'dan baş-;a Mahmut ve Murat adında iki oğlu ile bir de kızı vardı.

Seferin ikinci ayında, harem dairesinde yeniden' huzursuzluk *e ıddiyet başgöstermişti. Hurrem'in hâmile olduğu duyulmuştu. Gülba-ar, kendini yeyip bitiriyor:

— Vay hain kadın, vay!

Diyordu. Nazniyaz Kalfa'nm müstakbel hasekinin karnının ziyade ûyüdüğünü ve ikiz doğurması ihtimali olduğunu ileri sürmesi, Gül- çileden çıkarmağa kâfi gelmişti. Eğer valide sultan müdahale etmemiş olsaydı, harem dairesinin altı üstüne gelecekti. Güllbahar :

— İnşallah kız doğurur!

Diye dua ediyordu. Çünkü erkek çocuk dünyaya getirenler daha n

Zaferden Zafere — Belgrad'm Fethi — Padişah İstanbul'a nüyor — Kız mı, Oğlan mı? —

Mihrimâh Sultan'ın Doğumu -Kara İvan — Şah ve Beyhan Sultanlar — Rodos'un Fethi — Ş zadıe Sultan Mehmet — Müdebbir Vezir Piri Mehmet Paşa'nı Azli — İbrahim Ağa Veziriazam Olılyor

— Edâdil Kalfa'nm Ye tistkdiği Cariyeler — Çıplak Rakseden Bakireler — Hareı Ağasının Suratına İnen Tokat — Yarıda Kalan Bir Eğlence -Padişahın

Kolları Arasında.

İstanbul, fevkalâde ıgünlerinden birini yaşıyordu. Sokaklarda dol şan münadiler:

—¦ Padişahımız Engürüs (1) seferinde muzaffer oldu!

— Sultan Süleyman Hân, Belgradm fethi iîe müşerref oldu! Avazeleri ile serhatlerden gelen zafer müjdesini her tarafa yay

yorlardı.

Halk, sevinç içindeydi. Meydanlarda ve büyük caddelerde binle ce insan toplanıyor, camiler, bu zaferden dolayı Cenabı Hakka hamd sena için koşan dini bütün Müslümanlarla dolup taşıyordu.

Gündüz o duğu ıgibi gece de genlikler yapılıyordu.

Zafer müjdesini harem'dairesine bizzat valide sultan vermiş:

— Arslanirn, küffarı mağlûp ve perişan etti. En benam kalesi! fetiheyledi. Tanrıya şükürler olsun!

Demşiti. Kıskançlıklar, zıddiyetler unutulmuş, aslen Macar ola cariyeler hariç hepsinin yüzü gülmüştü. Hurrem'e gelince; sevinci il katlı idi. Efendisi muzafferdi, sefer de nihayet bulduğuna göre yakı da İstanbul'a dönecekti. Hoşdil'den Macaristan ve Belgrat hakkınd uzun uzadıya malûmat aldı. Bir gün gelecek lâzım olacaktı.

Sultan Birinci Süleyman, ceddi merhum Fatih Sultan Mehmed'i silâihma râm olmayan Belgrad'a şanlar ve şerefler içinde girmişti. Şe rin en büyük kilisesinde cuma namazını eda ederek burasını tahvil eylemişti. Bu muazzam zaferin kısa. hikâyesi şöyle idi: (1) Macaristan,

ra?l yılı mayıs ayının 18 inci cumartesi günü Davut Paşa sahrasm-hareket eden orduyu hümâyun, yedi günlük yolculuktan sonra & v^. .'ye varmıştı. Padişah bu ikinci payitahtımızda (1) mutantan bir '' karşılanmıştı. Askere beş gün istirahat verilmiş, sonra tek-f dâh kl E

vola düşülmüştü. 16 haziranda Sofya'da ordugâh kurulmuştu. Er-T?r~l "°ünü Vezir Ferhat Paşa, barut ve kurşun yüklü üç ıbin deve ile or-A *'3? katılmış, padişahın iltifatına mazhar olmuştu. 20

haziranda bütün saların ve beylerin iştiraki ile bir divan toplanmış, savaş plânı bir defa daha gözden geçirilmiş, vazife taksimi yapılmıştı. Rumeli Beylerbeyi Ahmet Paşa Belgrad'ın doğusunda ve Sava nehrinin sağ tarafında Frenklerin Sabacz adını verdikleri Böğürdelen kalesinin zaptına memur edilmişti. Veziriazam Piri Mehmet Paşa Belgrad'ı tazyik edeceik, avnı zamanda Tuna'nın sol sahilinde bulunan ve Belgrad'a çok yakın olan Zemun kalesini alacaktı. İkinci Vezir Çoban Mustafa Paşa Salan-kaımin üzerine yürüyecekti. Mihaloğlu, Turhanlı ve Bosna Valisi Hus-rev Beye Macaristan içlerine akınlar yaparak küffara dehşet salmaları için emirler, fermanlar gönderilmişti.

Niş'den sonra Rumeli Beylerbeyi Ahmet Paşa, mühim bir kuvvetle ordudan a5*nlrmş, Böğürdelen üzerine yürümüş, Pîri Paga da Belgrad yolunu .tutmuştu. Padişah, Ahmet Paşa'yı takip ediyordu. 7

temmuzda Böğürdelen'in fethi müyesser olmuş, gaziler, kalenin kulelerinde Ezam Muhammedi okumuşlardı. Ertesi günü Sultan Süleyman da gelmişti. Kaleyi ıgeamiş:

— Bu benim ilk fettıeylediğîm, "kaledir!

Diyerek genişletilmesini irade eylemişti. Savaşta yararlık gösteren gazilere ihsanlar dağıtılmıştı.

Sava nehri üzerinde ayaklı bir köprü yapılarak asker karşı tarafa geçirilmiş, bu suretle Sirmen kalesinin fethi de mümkün olmuştu.

Veziriazam Pîri Mehmet Paşa'ya gelince; Belgrad kapılarına dayanmış, topları yerleştirmiş, kaleyi kuşatmıştı. Semendire Sancak Beyi Husrev Beyi beş yüz yeniçeri ve bir miktar tapla Zemun üzerine göndermişti.. Husrev Bey hiçbir müşkülâta uğramadan burasını fethe muvaffak olmuştu.

Muvasalası her taraftan kesilen Belıgrad yavaş yavaş sıkışmağa başlamıştı. Pîri Paşa, diğer taraftan kaleyi içeriden yıkmak ve müdafiler arasında ihtilâf

yaratarak maneviyatlarını bozmak için de teşebbüslere geçmişti. İçeriye kendi adamlarından birkaç Sırplıyı :gizli sokmuştu. Macarlarla Sırplılar arasındaki dinî (husumeti alevlendirmek için onlar vasıtasiyle şayialar çıkartmıştı.

Pîri Paşa'mn makamında gözü olan bazı paşalar ve muarızları, Belgrad'dan vazgeçilerek doğrudan doğruya Macaristan'ın merkezi Budtn üzerine yürünmesi teklifinde bulunmuşlardı. Bunların başında

(1) İstanbul alınmadan önce payitaht Edirne idi.

cesur bîr vezir olmakla beraber ihtirası uğrunda Tier şeyi yapafeilece; hattâ memleketi ateşe verecek Rumeli Beylerbeyi Ahmet Paşa da vard:

—> Lalanızın tedbiri lüzumsuzdur, ihatadır, sultanım, ©udin alını: sa, Beligrad amana düşer.

Diyordu. Nihayet Ahmed Paşa ve taraftarları ile durumun nezak* tini kavrayamayanlaır, genç ve henüz muharebe tecrübesi az olan dişahı ikna etmişler, daha doğrusu kandırmışlardı. Belgrad muüıasa: sini Husrev ıBey'e bırakarak toplan ve ordusu ile beraber Böğürdelen'ı gelmesi için veziriazama ferman göndertmişlerdi. Bu emrî alan ihtiya: vezir, hiddetinden saçını sakalını yolmuş

ve bir çocuk gibi ağlamıştı..

— Bu vezir devlete ve efendimizin başına ileride türlü gaileler çı-karacatktir. Bilerim, Allaihtan bulsun!'

Demişti. Padîşaihın emirlerini yerine getirmek, üzere faaliyete geç* miş, 'muhasara toplarını söktürmeğe başlamıştı. Fakat Ibu işin kısa za>-manda ikmaline îmkân yoktu. En azından bir (hafta, on gün lâzımdı. Türklerin muhasarayı tamamen kaldırdığını sanan BeJgrad muhafızları, toplar atarak, muzıkalar çalarak düğün bayram yapıyorlardı. Kumandanları da böbürleniyor :

—> Düşman, kalenin metanetini ve müdafilerih cesaret ve azimleri-ni çabuk anladı.

Diyordu. Pîri Mehmet Paşa, padişaha mutemet adamlarını gönde. rerak yalvar yakar olmuş, muhasaradan vazgeçilmemesini, Tuna nehrinin iki yakasında birçok kalelerin bulunduğunu, Macar keferesinin bu kalelerin 'himayesinde BeligradTa asker gönderip dümdarlarımızı kırması ihtimali olduğunu arzetmiştî.

— Fetih müyesser olmazsa, kaydım görülsün!

Demişti. Ortaya bu suretle hayatını koymuş oluyordu, ikinci Vezir Mustafa Paşa da Pîri'ye taraftar çıkmış, hükümdar nezdinde şefaat etmişti :

— Lalanız iyi söyler. Mütalâaları münasiptir. Arkada, Belgrad gibi metin bir kale bırakılarak Budin'e gidilmesi doğru değîjdir. Pîri'nin iktidar ve tecrübesi pederiniz eennetmekün Yavuz Hân tarafından da takdir buyurulmuştur.

Sultan Süleyman da hakikati anlamış veziriazama ikinci bir ferman yollayarak muhasaranın devamını emretmişti. Kendisi de 1 ağustosta gelerek çadırlarını Belgrad'ın karşısında kurmuştu.

Sökülen toplar süratle yerine konmuştu. Sağ kanada Pîri Mehmed Paşa, sol kanada ikinci Vezir Mustafa Paşa, merkeze ise bizzat Sultan Süleyman kumanda edeceklerdi. 2 ağustosta yapılan hücum' çok kanlı olmuş, bine yakın yeniçeri şehit düşmüştü.. Şiddetli top ateşi ve lâğımlar ile ıgedikler açılıyor ive hücumlar hemen her gün tekrarlanıyordu. Düşmanın maneviyatı kırılıyordu.

Savağın hararetlendiği zamanlarda Sultan Süleyman kendinden geçiyor, o da bir yeniçeri neferi gibi ileri

i , ton ve ateş içinde sürüp giden boğuşmalara katılmak istiyor-

!fl yanı tSmdan ayrılmayan ibrahim Aga :

— Aman padişahım, nerelere gidersiz! niverek atının dizginlerine yapışıyordu.

8 ağustosta umumî taarruza geçildi. Bütün toplar şafakla beraoer başlamış vezirler ve beyler sancaklarını açarak «Allah Allah!» Tri ile ateş' hattına girmişlerdi. Gedikler şehitlerle doluyor, fakat. Uüsenin yerini ;bdr başkası alıyordu. Paşaların ve beylerin : _ Şehit olmak ne gün içindir, ha gayret!

Naraları kale duvarlarında akisler yapıyordu. Asker coşmuştu.-Mehteitoane durmadan vuruyor, askerin şevkini bir kat daha arttınyor-Sultan Süleyman, sancaklarını ileri hatta getirtmiş ve herkesin görebilmesi için semaya doğru çektirmişti. Kaleden, içeriye ilk gireceklere, sancaklar, mansıplar va'dediyordu.

__yürüyün şehbazlarım!

Diye bağırarak askeri bizzat teşci ediyordu. Nihayet düşman bu. müthiş savlet karşısında tutunmak imkânını bulamamış, ımıhafizkur-dan bir kısmı iç kaleye çekilmişti. Bu suretle Belgrad Türklerin eline geçmişti. İç kaledeki mukavemet daha inatçı oluyordu. Rumeli Beylerbeyi Ahmet Paşa, tekrar ortaya çıkmış, vakit geçirilmek suretiyle fırsatın kaybolduğunu, böyle devam ederse askere ümitsizlik düşeceğini, ileri sürmüştü. Taarruza geçecek kuvvetlerin kumandasını üzerine almağa amadeydi.

— Padişahımız efendimiz uğrunda canın ne değeri vardır. Diyordu. Fakat müdebbir vezir hazırlıklar tamamlanmadan hücumu doğru bulmuyordu.

— Rızam' yoktur. (Burası dig hisar gibi değildir. Ancak bir gedikten girilebilir. Fakat bu tekdirde efendimizin binlerce kulu boş yere kırılır.

Padişah, ihtiyar ve müdebbir vezirinin mütalâasını uygun bulmuştu. İç kalenin fethi ıbu yüzden biraz uzamış ve ancak yirmi bir gün. sonra 29 da müyesser olmuştu. Artık Macaristan kapıları Türklere tamamen açılmış sayılabilirdi. Sultan Süleyman muazzam merasimle Belgrad'a ıgirmiş, cuma namazını en büyük kilisesinde kılarak camie tahvil eylemişti. Genç padişah, fetih plânının hazırlanmasında ve muvaffakiyetle tatbik edilmesinde en mühim âmil olan ihtiyar veziri Pîri Mehmet Paşa'ya iltifat etmiş:

— Müdebbir imişsin, elîhak anladım. Cenabı Hak senden razı olsun. İki cihanda aziz ol, demişti.

Gün görmüş vezir, bu paha biçilmez iltifat karşısında şımarmamıştı- Esasen terbiyesi ve tecrübesi buna mâniydi. Sadece gözlerinden sevinç yaşları akıtarak hükümdarın ayaklarına kapanmıştı.

—• Sadık kulunuzun*, padişahım!

Demişti. Geniç padişah, bunun üzerine daha büyük bir iltifat göstermiş, ihtiyar vezirinin omuzlarından tutarak kaldırmıştı.

— Cennetmekân pederim Yavuz Hân, sana itimatta haklıymış, barek ol!

Sultan Süleyman her tarafa zafernâmeler yollamış, bu arada gj zünde tüten Roksolan'a bir aşk nâmesi göndermeği de ihmal etmemijj Nâmede bir hükümdardan ziyade hassas ibir şairin, bir sanatkârın i(desi vardı, Hasodabaşı İbrahim Ağa da, valide sultan'a, «Mütoarj ayaklarını» öptüğünü arzeden ve hükümdarın sıhhat ve afiyeti haklcıj da malûmat veren mektubunu Ibaşka ibir vasıta ile (göndermeğe f bulmuştu.

Orduyu hümâyun, 18 eylülde İstanbul'a dönmek üzere Belgrade .hareket etmişti. Beş ay üç gün süren 'bir ayrılıktan sonra 19 ekim <j martesi günü Osmanlı payitahtına avdet edem Sultan Süleyman şanlı ve parlak zaferinin tadını tadamamış, sarayının kapısından içeı ye girerken göz pınarlarında tanelenen yaşl'arm akmasına mâni olam mıştı. Çünkü yolda iken oğlu Şhezade Murad'ın ve İstanbul'a muvas latında yegâne kızının (1) ölüm haberlerini almıştı (2). Bu kadar ele ve ıstırap kâfi değilmiş gibi diğer oğlu Şehzade Mahmud da çiçek ha .talığmdan Hakkın rahmetine kavuşmuştu (3). Saray matem içindeydi

Padişah, doğruca validesinin yanına ıgitmiş, ne Hurrem'in ve ne Gülbahar'm dairelerine uğramıştı.

Yalnız Roksolan'a:

— Merak etmesün, yeri gönlümüzdedir.

Diyerek haber göndermiş, hatırını sordunm>uştu. Hurrem, sevg: .efendisinin ıstırabına bigâne kalmamış, derin bir hürmet hissi duymı tu.

— Allah, efendimize uzun ömürler ihs^n buyursun. Mübarek aya ..larmı öpmek hasret ve iştiyakmdayım.

Cevabını göndermişti. ; Günler gelip (geçmişti... Bir sultan ve iki şehzadenin birbiri arli

.sına vefatı ile hasıl olan matem havası yavaş yavaş dağılmıştı. Bağrış

. faş basan Sultan Süleyman, kadere rıza göstermiş, kendisini, baharı açılacak olan yeni seferin hazırlıklarına vermişti. Ekseri günlerini t sanede geçiriyordu.

Haremi hümâyunda mutad olan hayat yine devam ediyordu. Yi nız Roksolan'ın dairesindeki bazı hazırlıklar, valide sultan'ın sık s

(1) Tarihlerimizde, Kanunî Sultan Süleyman'ın 1521 de vefat kızının adı zikredilmemişiir.

(2) ve (3) Hammer; Cilt 5, sayfa 19.

¦F''

.dip .gelmesi, Nazniyaz Kalfa ile Haşim Ağa'ya talimat vermesi kaçmıyordu. Bu hazırlıklar sebepsiz değildi. Genç ikbal, ilk ço-n dün a getirmek için gününü bekliyordu. Dairesi ve bilhassa dası padişahın emriyle baştan başa değiştirilmiş, yeniden da- döşenmişti. Yatak takımları fevkalâde güzeldi. ikbare yaranmak isteyen Nazniyaz Kalfa:

__Şimdiye kadar hiçbir hasekiye ve ikbale doğumu için 'böyle ihtimam gösterilmemiştir. Diye teminat veriyordu.

Acaba gelecek çocuk kız mı, yoksa erkek mi olacaktı? Başta Gülbafaar ve Hatice Sultanlar olmak üzere haremi hümâyundaki kalfalar, ustalar, cariyeler, hattâ haremağaları ile sarayla alâkalı memur ve hizmetkârlar bile neticeyi merakla bekliyorlrdı. Aynı merak İbrahim Ağa'da da vardı. Kendisini, daha şimdiden sarayın müstakbel damadı ve efendisinin eniştesi olarak gören hasodabagı, Hurrem'in yükselmesini, nüfuz kazanmasını çekemiyordu. Genç Rus kadınının ileride tecrübe kazandıktan ve binçok

şeyleri öğrendikten sonra hükümdarı, yakınları aleyhine kışkırtmasından ve bilhassa Hatice Sultan'a hükmetmeğe kalkışmasından korkuyordu. Devlet ve saray teşkilatındaki memuriyetleri soruıp öğrendiği, hasodabaşılıtk vazifesi üzerinde ısrarla durduğu kulağına kadar gelmiş, kuşkulanmıştı. Gül'bahar'rn başhaseki olarak kalmasını, istikbaline ve menfaatlerine daha uygun buluyordu. Çünikü bu kadm Hatice Sultan'ın safında yer almıştı.

Gülbahar, akıl hocası Edâdil KaMa'nın nasihatlerinden faydalanarak rakibini yere vurmak, sinirlerini toozmak ve ağlatmak için hiçbir fırsatı kaçırmıyordu.

— Rus kadının kız doğuracağı muhakkak! Diyor, sebebini. soranlara da :

— Gebelikleri sırasında yüzleri şişen ve çirkinleşen kadınların çocukları ekseriya kız olurmuş.

Yüzünü şeytanlar görsün, suratına bakanlar Hurrem'in bir kat daha çirkinleştiğini söylüyorlar.

Ben Sultan Mustafa'ma hâmile i'ken bebekler kadar1 güzeldim. Valide hazretleri şahittir.

Cevabını veriyordu. 'Bu sözlerin aslı esası yoktu. Bir defa Hurrem güzelliğinden hiçlbir şey kaybetmemişti. Bilâkis hamilelik yaraşmıştı. Şahit olarak gösterdiği valide sultan ise, Şehzade Mustafa'nın doğumunda Manisa sancağında değil, İstanbul Sarayında bulunuyordu. Yüzünü görmesine bu bakımdan imkân yoktu.

Gülbahar'm dedikoduları Hafsa Sultan'ın kulağına kadar gitmiş ve bir hayli kızdırmıştı. Haseki ile akıl hocası Edâdil Kalfa'yı huzuruna çağırarak:

— Allaha şart koşulmaz.

Dh-erek ikisini de azarlamıştı. Fakat dedikodunun Roksolan'ın dairesine kadar aksetmesine mâni olamamıştı. Sultan Süleyman-ise, lerini hiçbir suretle açıklamamış

ve derin bir aşk ile sevdiği kadının kırılmasını, üzülmesini istememişti. Onun da eiflcek evlât arzu e muftiafekaktı. Bir gün Hurrem'in gözlerini yaşlı görmüş, sebebini muştu :

— Ne için ağladın, güzelim?

— Hiç efendimiz, size öyle .gelmiş.

— Hayır çiçeğimi, ağlamışsın, ıgözlerîne yazık değil mi? Hurrem içini çekmişti :

— Size bir şehzade dünyaya getiremezsen^ diye üzülüyorum. Hünkâr, genç kadının saçlarını okşamış, yüreğine soğuk su serp

misti.

— Müteessir olma, bana evvelâ sen lâzımsın.

— Çocuğumuz kız olursa, beni yine sevecek misiniz, sultasun?

— Seni daima seveceğim.

Hurrem, padişahın ellerini öptü : ..-¦""

— Sizin için yaşıyorum, efendimiz.

Nihayet, 1521 yılı aralık ayının ortalarına doğru Hurrem kadın nur topu gibi bir kız çocuğu doğurmuştu. Gülbahar'ın etekleri zil çalı yordu. Rakibine karşı olan üstünlüğünü muhafaza ettiğine kaniydi Müjdeyi padişaha valide sultan vermişti:

— EBir kızınız oldu, arslanımı. Cenabı Hak ömrünü uzun etsin. Sultan Süleyman, Mihrimâih adını koyduğu kızını ve ikbalini anc

dört ,gün sonra görebilmişti. Fakat alâkasızlığından değildi. Donan: ıın hazırlıklarını mahallinde görmek için tersaneye gitmiş, saraya kiz çifte saltanat kayığı ile dönerken, üşütmüştü.

Hekimbaşının tavsiy#; si üzerine, dairesinden dışarıya çıkmamış, verilen ilâçları almıştı. Bu hâdise Gülbahar tarafından istismar edilmişti. Haseki:

—. İste gördünüz, efendimiz ikbalinin yüzüne bile bakmıyor, eski sarayın yollan göründü (1).

Demişti. Gülbahar'm iddiasına göre, Rus kadının haremi hümâyunda ikameti pek uzun sürmiyeceğe benziyordu. Hurrem, müteessirdi, hem erkek çocuk doğuramamış, hem de hüikümdar, alâka göstermemişti. Lohösa yatağında kendi kendisini yiyordu. Nazniyaz Kalfa'nun teselli edici sözlerinin, uydurduğu mazeret hikâyelerinin tesiri olmuyordu.

Doğumunun beşinci günü dairesine şeref ver\j. efendisine :

— Afi, sultanım, [biliyorum, size lâyık değilim.

Derken, kendisini tutamamış, ağlamağa başlamıştı. Hünkâr men' dilini çıkararak genç kadının gözlerini bizzat silmiş, iltifat etmişti.

—. Sakın aklına bir şey gelmesin, Hurrem. AlMıın verdiği nimeti» erkeği, kızı olmaz.

Saçlarını okşamış, sonra Nazniyaz Kalfa'nın getirdiği yavruyu ku-

(1) Gözden düşen ikballer, eski Saraya gönderilirdi.

cağına J1^^™ g^e!, annesine benziyor, nemiş ve sonra gülerek ilâve etmişti: __. Merak etme güzelim, daha çok .çocuklarımız olacak. Bu hâdise. İkbal'in sarsılmış igibi görünen nüfuzunu tekrar iade et-i Gülbahar'ı dut yemiz bülbüle çevirmişti.

l_f Efendimiz sevgili ikbalinin gözyaşlarını kendi mendilleriyle sile paha biçilmez iltifatlarda bulunmuşlar, Mihrimâh Sultan'ı da ba-jhrianna basarak Cenabı Hakka şükretmişlerdir.

Diyerek emrindeki cariyeler vasıtasiyle durumu bütün harem dairesine yaymıştı.

Hurrem, mesut ve bahtiyardı. Doğumu münasebetiyle pek kıymetli hediyeler veren padişah, kırfcı çıktıktan sonra yine sıik sık kendisini huzuruna kabul ediyor, ıbazan da dairesine şeref veriyor, saatlerce yanında kalıyordu.

Sultan Süleyman, Töpkapı Sarayının Marmara'ya ve Boğaz'a nazır eniş mermer balkonundan, muazzam donanmasını iftiharla seyrediyor, [müsait bir rüzgârla yelkenleri şişererek hareket eden sefinelere bakı-

, igöz pınarlarında sevinç yaşları taneleniyordu. Donanmanın böyle mükemmel bir şekilde (hazırlanmasında birinci derecede hizmeti dokunan ihtiyar vezirine iltifatlarını <esirigemiyordu.

__. Tahkik İbiklim ki muktedir imişsin, lala. Allah senden razı olsun.

Diyordu. Sağında ve gerisinde el pençe divan duran Veziriazam Pîri Mehmet Paşa, Osmanlı İmparatorluğunun ibu muhterem ve şanlı veziri, yerlere kadar eğilerek : .

— İnşallah sultanım, fetih ile müşerref olursunuz!

Cevabını veriyordu. Padişah Ikararlı ve azimli idi. Bu sefer de muzaffer olacaktı. .

. . -

— Hırsız ceziresini almadıkça rahat ve huzura kavuşmak, ne mümkün. Şövalyelere galebe çalmadıkça, avdet yok! ...

Padişahın ihır'sız ceziresi diye bahsettiği ada Rodos'tuk Batı devletlerinin Akdeniz'de en kuvvetli bir kalesi olan ve Sen Jan şövalyelerinin elinde bulunan Rodos aynı zamanda Hıristiyan korsanlarının bir ussu haline gelmişti. Akdeniz'in neresinde bir Müslüman tacir gemisi yakalansa bu adaya götürülürdü. (Batı sularında İspanyollardan kaçmağa muvaififak olan Müslüman gemileri, doğu sularında Rodoslulann ellerine düşerdi. Adanın zindanları fidyei necat ibekleyen Türk ve Müslüman esirleri ile dolmuş, taşmıştı.

Y

Bir zamanlar, Osmanlı donanması, bu surları kontrol edecek dar kuvvetli olmadığı için tüccar gemileri daimî bir tehlike iie karşıya kalırlardı. Suriye ve Mısır'ın Türklerin eline geçmiş olması,: dos'un fethini zarurî kılıyordu. İstanbul ile Suriye ve Mısır araşır sefer yapabilmek ve deniz yolluyla Mekke'ye gidecek olan hacıların niyetini sağlamak bu adanın şövalyelerin ellerinden kurtarılması mümkündü.

Fatih Sultan Mehmet, 1480 de Vezir Mesih Paşa kumandasında rak bir donanma gönderilmiş, fakat fetih müyesser olmamıştı. Fatih : dünlerine :

— Adanın burçlarında sancağımızın dalgalanmasını murat ede dik!

Diyerek teessürünü ifade etmişti. Ömrü vefa etmiş olsaydı, bel] bu emeline nail olurdu. Yavuz Sultan Selim Hân da aynı şeyi düşüj muş, hazırlık yaptırmış, fakat ecel ona da aman vermemişti.

Koca hanlgir:

— Bizim âhiret seferinden gayri yolculuğumuz yok!

Demişti. Sultan Süleyman, ecdadının yapamadıklarını yapsıakta büyük bir haz ve gurur duyuyordu.

Zaman da müsaitti. Avrupa'da İh ras ve rekabet mücadeleleri devam ediyordu. Hıristiyan devletlerin Sen Jan şövalyelerine esaslı yardımlarda bulunmaları pek müşküldü Sultan Süleyman, eslâfının murvaffak olamadığı Rodos seferini < katî bir zaferle neticelendirmek istiyordu. Tersanedeki hazırlıklara z man zaman bizzat nezaret etmiş, talimat vermişti. Veziriazam Piri Me med Paşa da kendisine her bakımdan yardımcı olmuş, hünkârı seft için teşvik etmişti.

— Belgrad gibi Rodos ceziresi de silâhınıza râm olacaktır! Demişti. Piri Paşa'nın makamında gözü olan Üçüncü Vezir Ahm

Paşa, hükümdarın oralara kadar zahmet edip gitmesine lüzum oîma(ğmı, serdarlık vazifesi kendisine verilirse, Cenabı Hakkın inayet, pa< şahın hayır

duası sayesinde kısa zamanda kalenin anahtarlarını tatali' edeceğini ileri sürmüştü.

— Ben, efendimin uğruna baş koymuşum.

Demişti. Padişah, vezirinin ne istediğini anlamıştı. Zaferden som sadaret makamını talep edeceği muhakkaktı. Halbuki onu, 'böyle dfl îetin en yüksek vazifesine getirmeği asla düşünmemişti.

— Hazreti Fatih, eğer Rodos seferini Kaptamderya Mesih P^a k« fSir oluyordu. Ah eline bir fırsat düşse, yapacağı şeyi biliyordu, ilk işi luna havale etmeyip, bizzat çıkmış olsaydı, elbette ki fetih muye«4 ibrahim'i saraydan attırmak olacakTl^r gün kendi ^lliyetini ^utl 4 üncü çarşamba günü üç yüzden fazla gemiden müteşekkil dG-hümâyun, yelken açmıştı.

Gemilerde kırk bin kürekçi ve yir-azap askeri vardı (1). Kaptamderya Oylak Mustafa Pasa da ern-büyük bir filo ile Gelibolu'da donanmaya katılacaktı. O zama» ¦T'dar böyle muazzam bir donanmanın sefere çıktığı ne görülmüş ve de duyulmuştu.

4 haziran günü İstanbul yerinden oynamıştı. Surların kuleleri, be-duvarları ve sahil, sabahın ilk saatlerinden itibaren (halk ile dolup-W ıstı Denizin üstü irili ufaklı sandallardan âdeta gözükmüyordu., ğurlayncılarm :

__ Mübarek olsun! _ Fetihle müşerref olun!

Âvazeleri, Topkapı sarayının geniş mermer balkonunda akisler ya-ıyor, padişahın heyecanını bir kat daha arttırıyordu. Göz pınarların-a tanelenen sevinç yaşlarını artık tutamıyordu.

__Tanrıya şükürler olsun,!

Diyordu. Vezirine ruhsat verdikten sonra, gemiler ufukta birer ölge haline gelinceye kadar balkonda kaldı. Arkalarından baktı. Sonra harem^ dairesine doğru yavaş yavaş yürüdü. Derin bir aşkla bağlandığı sevgili kadını Hurremı, kendisini bekliyordu; Şimdi onun gözyaşlarına nasıl dayanacaktı? Nasıl veda edecekti? Duvarları kıymetli kumaşlarla tezyin edilmiş koridorları geçerken hep bunları düşünüyordu.

Roksolan'a gelince; ağlamıyordu. Günler ve günlerce efendisinin ağuşunda mesut ve ihtiraslı bir hayat geçirmişti. Uzun sürecek olan bu ayrılık belki çok acı gelecekti. Fakat Nazniyaz Kalfa'nın söylediği gibi tahammül gerekti. Padişahı kararından döndürmeğe madem ki imkân yoktu, her şey boştu. Gözyaşları sevgili efendisini üzmekten başka bir şeye yaramazdı. Hünkâr, seferin nereye olduğunu saklamamış:

Yakında küffarın kolunu, kanadını kırmak üzere Rodos'a azimetimiz mukarrerdir. Asude ol, fethi mütaafeıp derhal avdet ederim.

Demişti. Hurreım'i endişeye düşüren başka bir sey daha vardı. Hoş-dil, Rodos adası hakkında malûmat verirken, nefis şarapları ile beraber kızlarının da çok güzel ve meşhur olduklarım söylemişti. Ya hünkâr Rodos'lu dilberlerden birine gönlünü kaptırırsa, ne yapardı? Haso-dabaşı İbrahim. Ağa, sırf kendisine fenalık olsun diye adamn en cazibeli kızını bulup padişaha takdim ederse... Bunları düşündükçe müte-olurdu.

Demişti. Sefer serdarhğını İkinci Vezir Mustafa Paşa'ya vermişti Kendisi de kara ordusu ile Marmaris sahiline gelecek ve buradan ad» ya geçecekti. Hazırlıklar bütün kış sürmüş ve 1522

baharında tama* îanmıştı. Bol miktarda büyük muhasara toplan dökülmüştü. Tissirit rak:

— Pairgalı bir Rum dönmesinin sarayda ne işi var? (1) Solafcz&de tarihi.
440

Diye söylenmiş, başka bir gün de Nazniyaz Kalfa'ya göyle bir sormuştu :

—. Ne idüğü belirsiz, anası babası meçhul ıbir adam saraya d olur mu?

Nazniyaz Kalfa:

— Olur şekerim, misalleri çok.

Gevabını vemnişti. Demek İbrahim, bir gün gelecek Hatice Suit in zetvci ve padişahın eniştesi olarak karşısına çıkacaktı. Haned . mensup ızerjgin,

harikulade güzel ve asîl bir kadın, mazisi meçhul Rum gemicisinin karısı olacaktı.

— Yazık, çok yazık!

Dedi. Teessürü Hatice Sultan'ı sevdiği ve ona acıdığı için değil, Sadece İbrahim'in böyle âli bir mevkie yükselmesini ve hünkâra kat daha yakın olmasını istemiyordu. Vakıa kendisi de Türk değilı Faikir bir Rus papazının kızı iken, hareme cariye olarak takdim edil: talöün emsalsiz bir lûtıfu olarak padişahın gönlünü çeknis, ikballi yükselmişti. Yarın ıbelki haseki olacaktı. Fakat sarayın ananeleri but müsaitti. Çünkü sultan, ne ikballeri ve ne de hasekileri nikâh ediyo du.

Roksalan, devlet ve saray teşkilâtına dair birçok bilgiler edinmişt Bu arada devlet teşkilâtında mühim vazifeler d-eruhte etmiş bir hay kimseyi de Haşim Ağa'mn sayesinde gıyaben tanımıştı.

Fakat, Osman camiasını teşkil eden ve bu unsıurlar içinde mühim ıbir rol oynayan de şirmeler (1) hakkında henüz kâfi malûmata sahip değildi. Uzağa © meğe hacet yoktu. Yavuz Sultan Selim'in kızlarından Şah Sultan İki ei Vezir Mustafa Paşa'nın, Beyhan Sultan ise Vezir Ferhat Paşa'nı zevceleri idi. Paşalardan biri Boşnak, diğer ise Hırvat'tı.

Sultanlar, kocalarının saraylarında oturdukları için yüzlerini gö memrşti. Bunlar, muayyen zamanlarda haremi hümâyuna gelirler, v lide sultan'ın elini öperlerdi. Gülbahar ile Hatice Sultan'm da dairel rini ziyaret ettikleri olurdu. Bazan hükümdar tarafından da kabul lirlerdi. Fakat ikisi de şimdiye kadar kendi dairesine uğramamıştı. lâkaydi gururlarından ziyade haseki ile Hatice'nin-yüzündendi. Na yaz Kalfa'ya göre, (güzelliği kadar tevazuu ile de meşhur olan Şah & tan padişah fbiraderinin gönül verdiği ikbali görmeği, çok arzu etmij fakat Gülbahar:

— İBöyie bir şey yaparsanız, size kırılır, darılırım.

'Diye mâni olmuştu. Bununla beraber Mihrimah'ın doğumu mûn* sebetiyle nadide hediyeler göndermiş, hal hatır sordurmuştu. Gönlünü almasını bilmişti. Kalfa, Şah Sultan'ın meziyetlerini anlata anlata t» tiremiyordu.

(U Acemi ocağı içini Hıristiyan tebaadan, elınan çocuklar.

Kendisini bir defa görseniz, muhakkak ki siz de sevecek, tak-Al<C TMyordu- Beyhan Sultan'ın ise çak mağrur olduğu, icabında hase-v bile yukarıdan baktığı söyleniyordu. Haris bir vezir olan kocasını A et makamına (getirmek için padişah nezdinde teşebbüslerde bulun-Üı "unu yine Nazniyaz'dan duymuştu. Sultan Süleyman, kız kardeşle-

•Irasmda en çok Hatice'yi seviyordu. Eski saraya gönderilmesi usul rI 'ken, haremi hümâyunda kendisine mükellef bir daire tahsis etotir-olması bu sevgiden ileri geliyordu. Bir gün validesine :

_ Hemşirelerimize karşı muhabbetimiz vardır. Fakat Hatice Sultan'ın yeri başkadır.

Demişti. İlk fırsatta, gen/ç yaşında dul kalmış olan kızkardeşini ev îemdirecekti. Müstakbel damadı seçmiş, fakat şimdilik kimseye, hattâ •annesine bile bir şey söylememişti. Damat, zeki, lisana âşinâ ve çok güzel bir gençti.

Hurrem, donanmayı hümâyunu sarayının balkonundan uğurladıktan sonra .hareme geçerek doğruca dairesine şeref veren efendisini kapıda karşılamış:

__Oh, benim sultanım. Hasretle beklerdim-. Cariyenizi yine taltif

«ttiniz.

Diyerek ellerine sarılmış, öpmek istemişti. Sultan elini vermemiş, omuzlarından tutarak kaldırmış, öpüp koklamıştı.

— Misler gibi kadın kokarsın, Hurrem! İki sevgili saatlerce başbaşa kalmışlardı.

Padişah, veda etmeden evvel, Hurrem'e nasihlat vermiş, hırçınlık edip kendisini üzmemesini, dinî vecibelerini unutmamasını, boş zamanlarında bilgisini arttırmasını, okuyup yazmasını biraz daha ilerletmesini tenbih etmişti. Mutemet adamları vasıtasiyle yoldan ve Rodos'tan muntazam mektuplar yollıyacağını, cevapların uzun ve samimî ol anasını söylemişti.

— Muzaffer olmamız için, sen de dua et Hurrem! Demişti, Genç kadın :

— Beni, sizin ikbaliniz yapan Cenabı Hakka şükürler olsun; Mu •zaffer olmanız için gece gündüz dua edeceğim.

Cevabını vermişti. Bu sözde riya yoktu. Artık kendisini bir Hıristiyan olaraik görmüyor, kabul etmiyordu. Hayat ve istikbalini, kendisine bağladığı efendisinin muzaffer olmasını candian istiyordu. Memleketi ile olan alâkası, hayatta olup olmadıklarını henüz bilmediği ailesi ile birkaç yakın akrabasından ibaretti. Annesini ve babasını İstanbul'a ¦getirmeğe muvaffak olursa, bu alâka da kesilecekti. !Bir de kapı komşusu Kara tvan'a verdiği sözü, yaptığı vâ'di unutmamıştı. Hâşim Ağa, bu ml la meşguldü.

F: 4

Padişahı selâmetlerken :

— İnşallah avdetinizde, şehzadenizi sevmek nasip olur. Cfenaibi Hak'tan niyazım budur.

Demişti. Hurrem, ikinci çocuğuna gebe idi. Nazarları değer diye, bunu harem, halkından saklamıştı.

Padişah, valide sultan, Nazniyaz Kalfa, Seırvinaz ve Hoşdil'den başkası bilmiyordu. Edâdil'e birşey söylememesi için, Sepvinaz'a çok sıkı tenbi'haıtta {bulunmuştu. Nazniyaz Ka! fa, Servinaz'm Edâdil ile olan ve yeniden alevlenen macerasını, şim-dilite kesmek istemiyordu. Çünkü Gülbahar ve Hatice Sultanların dairelerine dair malûmatı, onun vasıtasiyle elde edebiliyorlardı.

Günler, aylar geati. Rodos seferi uzadıkça uzuyordu. Padişah 2ı temmuzda Rodos'un (karşısında bulunan Marmaris sahillerine gelerek ortlu@aih.ini Karapınar mevkiinde 'kurmuştu. O gün ve o gece, kara a« kerterinin gemilerden adaya naikli yapılmıştı. 28 temmuzda Kara Ma<b xnut Reis'in kadırgasiyle Marmaris'ten ayrılan Sultan Süleyman, vüz lerce muhasara topunun selâmları arasında, muazzam merasimle aday; ayak basmıştı. İstanbul'a gelen haberler, bundan ibaretti. Fazla malû mat yoktu. Yalnız, umumî kanaat, ¦ adanın Akdeniz'in en müstaKken kalesi olduğu idi.

Hoşdil, Rodos'a her taraftan yardım tgeleceğini söylüyor, Hıristiyar larm, Senjan şövalyelerini yalnız bırakmıyacaklarım ileri sürüyor:

— Zaptı kolay olmaz ıgüızelim.

Diyordu. Bâşim Ağa'ya göre ise, münadilerin zafer müjdesini vei mek üzere sokaklara dağılmaları, gün meselesi idi. Hiçbir kâfir kalesi ve ordusu, Müslüman Padişahı Sultan Süleyman Hân'ın karşısında duramaz, er veya geç mağlûp ve perişan olurdu. Bunun en yakın misali» Beigrad seferi idi. O zaman IBelgrad için de aynı şey Söyleniyor, Orta Avrupa'nın en kuvvetli kalesi olduğu iddia ediliyordu.

Hurrern, Haşim Ağa'mn mütalâasını kabul ediyor:

— Efendim,, muzaffer olacak! Diyor ve sonra ilâve ediyordu :

— Kâfirin kalesini yıkacak!

Sultan Süleyman'ın, ikinci çocuğuna gebe olan ikbaline, Rodtos'tan gönderdiği son mektupta, savaşlardan hiç bahis yoktu. Sadece, seven bir insanın samimî hisleri ile dolu idi. Hurrenu, bu mektubu sevinç gözyaşları dökerek, üsfiüste ıbirkaç defa okumuş, hattâ 'bazı günler, tekrar tekrar gözden geçirmişti. Her defasında:

— Oh, efendim, sizi ne kadar göreceğim geldi. Hasretim bir türlü dinmiyor, çöllerde susuz kalmış

gibiyim!

Diye söylenmişti. Bir kere de sanki sesi Rodos'tan duyulacatanl gibi, âdeta bağırmıştı :

— Sultanım, hayatımın güneşi, sana lâyık olmak için, nurtopu gibi bir jefazade dünyaya getireceğim!

raftan efendisinin muzaffer olması, diğer taraftan bir erkek ı-fîısan buyurması için günde belki yüz defa Tanrı'ya yalvarıyor-ıh bir şehzade doğursa, haseki unvanını bile kâfi görmiyecek, ken-haseki sultan dedirttjrecektı.}

;S1?kurrem'i meşgul eden ikinci hâdise, hiç süptıesiz Hâşim Ağanın Hi müjde idi. Kapı J^mşusu JCara İvan bulunmuştu? Söylediğine 'evvelden aldığı Tedbirler sayesinde İvan, donanımı tamamlanma-^re> e bu yüzden tersanede -bırakılan gemilerden 'birinde kalmıştı. Sıh-{ar^.

Vyerinde idi. Biraz da türteçe öğrenmişti. Haşim, kendisine birşey Elememiş, sadece bir hayır sahibi tarafından gönderildiğini haber

v misti- , . „

_- Merak etme, sonra her şeyi öğrenirisin.

Demişti. İvan, bu cehennemi hayattan kendisini kurtaracak olan nseye ölünceye kadar sadakatle hizmet edeceğini söylüyor, yemin

.yordu. Eğer istenirse islâm dinine gireceğine dair de söz veriyordu.

Gemi bir hafta içinde donanacak ve Gelibolu'ya gitmek üzere İs-bul'dan ayrılacaktı. Bu bir hafta içinde harekete geçilmesi şarttı.

'inenin kaptanı, Rus gencinin hürriyetini bağışlamak için helâlinden z duka altını istiyordu. Vakıa bu istenilen para (biraz çoktu ama, lisbette mesuliyeti de vardı. Haşim Ağa'ya göre, kaptan pazarlığa naşmak istemiyordu.

__, Başka türlü bu mesuliyetin altına giremem. Bir hafta sonra ge-

ı. .;eniz iş iştenı geçer.

Diyordu. Hurrem'de nakit yoktu. Şimdiye kadar paraya ihtiyacı madiği için saklamak lüzumunu duymamıştı. Vaktiyle efendisinin »rmiş olduğu altınları da bol keseden dağıtmıştı. Paranın ne büyük r kuvvet olduğunu yeni anlıyordu. Bu kendisine ders olmuştu. Valide ıKan'dan isteyemezdi.

Nereye vereceğini sorması ihtimali vardı.

— Cariyelere dağıtacağım. İhsan vereceğim*

Dese inandıramazdı. Yüz duka altını aşağı yukarı bir servet de-takti. Hakikati söylemek işine gelmiyordu. Hâdisenin şüyu bulması em

kendisinin, hem de tvan'ın mahvına sebep olafeilirdi.

Rakipleri bu »sana alâkayı mel'unca tefsir edebilirlerdi. İftira atabilirler, hattâ da-a ileri giderek:

— Bu Rus genci vaktiyle Roksolan'ın âşığı imiş. Onun için bu ka-ar üstüne dü^tü, aradı ve Buldu.

Diyebilirlerdi. Buı iftira Allah göstermesin padişahın kulağına ka-ar giderse, tvan hayatıplan,, kendisi de saadet ve istikbalinden olatai-rdi. Aynı akıbet Haşim Ağa içinde varitti. Rakipleri fırsat bekliyor-jardı. Son günlerde harem dairesinin havası tekrar karışmıştı. Çünkü arnı iyice büyümüş, gebeliğini saklamak imkânı kalmamıştı. Gülfoa-¦ar:

— İkbalin bu çocuğu da muhakkak kız olacak. Yüzü göbeğe 4

mug.

Diyordu. Hurrem, uzun tereddütlerden sonra nihayet kararım di. Mihrimâh'ın doğumu münasebetiyle gönderdiği iki kıymetli hedj ile vâldde sultan'ın verdiği ve şimdiye kadar taikmalk kısmet olma<j bir gerdanlığı gizlice paraya tahvil ettirecekti. Haşim Ağa da en rç nasip tedbirin bu olduğunu, söylüyordu. Böyle bir alış verişte kendisin ıun de bir miktar menfaatti olacaktı. Hazır tanıdığı Ermeni bir kuyun* da vardı. Zeki Arap, ikbalin verdiği ziynet eşyalarını tetkik etmiş, bu ların yüz dukadan fazla getireceğini hemen anlamıştı.

— Sultanım, bunların (hepsi fazladır.

Diye güya ikaz etmek istemişti. Hurrem kendisine salâhiyet ven los'dan

;ağ.ır»î

ve yeni vazifesine başlamak üzere 24 ekim çarşamba sasbahı Ro-Zevcesine yazdığı mektupta hasretine dayanamaya-uzun anlatıyor: «Siz sultanımdan ayrı yaşamak, bize zin-diyor, eski memuriyetine avdeti için padişah biraderi nez-teşebbüste ibulunmasmı rica ediyordu. Sultan, kocasından mem-Şimdiye kadar aralarında kırgınlık, dargınlık olmamıştı. Vezir, u daima el

üzerinde tutmuş, her arzusunu seve seve yerine getirişti Padişah, İstanbul'a avdet eder etmez, huzuruna çıkıp yalvarıp "^varacak, gözyaşı dökecekti. Eğer biraderini yumuşaramazsa;

__Öyleyse, efendimiz, emrıeyleyin bana talâk versin!

Diyecekti. Hassas bir kalbe malik olan Sultan Süleyman, bu mesut Hepsini satacaktı.

— Ne yaparsan1 yap, eğer para artarsa İvan'ın diğer ihtiyaçları iç sarf ödetsin.

Haşim Ağa'nın plânı hazırdı. Rus gencini tersaneden bir vasıta gizlice aldıracak, yabancıların en kesif bulundukları mıntaka olan G lata'da bir eve yerleştirecekti, tvan bir müddet burada kalacak, Tül lerle hiçbir suretle temas etmeyecek, aylar sonra 'başka bir hüviyeti ve bir Müslüman ismiyle ortaya çıkacaktı. Verilecek sertmaye ile d ticareti yapacak, icap ederse kendisine ;bir ortaik da

'bulacaktı. Rusya' gidip gelmesi meselesi bilâhara düşünülecekti. Genç kadın plânı m' iık bulmuştu.

Haşim Ağa'ya iltifat etti:

—¦ Zannettiğimden daha kurnaz, imişsin, ağa.

— Teveccühünüz, sultanım.

— Sakın, kimseye bir şey söyleme, sonra ikimiz de perişan olun%nnm.

vayı elbette yıkmak istemeyecekti. Valide sultan da elinden gelen ğ 'detmiş: ardımı yapacağını va'detmiş:

__gen merak etme kızım, ban arslanıma söylerim.

Teminatını vermişti. Fakat biraderi üzerinde daha (bagka taraftan a tesir edilebilirse, neticede daha kolay alınabilirdi. Hurrem'den de ica ediyordu :

__Efendimiz aşikâr sizi çok seviyor, bu sevgiye lâyıksınız. Bir fce-dc siz söylerseniz minnettar olurum1.

Diyordu. Hurrem^saraydaki[mevki ve nüfuzunu işte o zaman da-iyTâ'hlâimştîr Demek koskoca bir vezirin değiştirilmesinde rolü ola-ık kadar padişah üzerinde nüfuzu vardı. Gurur duymuştu.

__Hay hay sultanım, efendimizin avdetinde arzederim.

Cevabını vermiş ve sonra ilâve etmişti:

Sevgili padişahım efendim, cariyelerinin istirhamını kırmaz sa-Haşim Ağa teminat verdi: Şa(h Sultan, Hurrem'in dairesinde bir saatten fazla kalmıştı. İki

— Başımı kesseler, ağzımı açmam, sultanım. genç kadm birbirleriyle anlaşmışlar, kaynaşmışlardı. Sultan, ikfbale ve-Dedi. Ayrıca, bu fedakârlıkta hiçbir maddî menfaati olmadığında ederken : sırf sadakatini isbat için üeızrine aldığını, mulkabilinde bir şey isteme diğini söyledi.

ıBu iş .böylece yoluna konduğu günlerde haremi hümâyuna gelei ve doğruca valide dairesine giderek saatlerce huzurda kalan Şah Sui tan, Hurrem'in dairesine de şeref vermişti. Roksolan, metinini sık »t işittiği bu harikulade güzel ve temiz ahlâklı kadını iyi karşılamıştı.

— Padişahımızın sevgili ikbalini ziyareti çok arzulamıştım. Kıaroe bugün imiş. Sizi tahminimden daha güzel ve cana yakın buldum. Gebe lîk bir kadına ancak bu kadar yaraşır.

Diye iltifatını esirgemeyen bu tatlı dilli genç kadını biraz mahzu:, görmüştü. Gözlerinin kızarmış

olduğuna bakılırsa, Valide dairesiftd' ağladığı muhakkaktı, Hurrem, tahmdnind'e yanılmamıştı.

Güzel tanm derdi vardı. Üç gündür gözlerine uyiku girmemişti. Kocası İki Vezir Mustafa Paşa, Hayıribay'ın ölümü üzerine Mısır valiliğine tâ;

— inşallah, nur topu gibi bir şehzade dünyaya getirirsiniz. Temennisinde bulunmuştu.

Meydan meydan, sokak sokak dolaşan münâdiler:

— Padişahımız küffara yine galebe çaldı!

— Hırsız ceziresi zaptedildi!

— Rodos'un, feühi müyesser oldu! •7- Padişahım devletin ile bin yaşa!

Avizeleriyle payitaht halkına Sultan Süleyman'ın Belgrad fethin-* sonra kazandığı ikinci büyük Zaferini müjdeliyorlardı. Akdeniz'in 'ti imkânsız sayılan bu eski rifcstaihkem adası nihayet Türklerin eli-ıe geçmişti. Şiddetli ve kanlı hücumlar karşısında müdafaa imkânları-

nın kalmadığını anlayan Senjan şövalyelerinin reisi ihtiyar Lil Adam 1522 yılı 'aralık aymm 21 inci pazar günü sultana elçiler j lamıştı. Adayı on iki gün içinde boşaltıp kalenin anahtarlarını bi2

takdim edecekti. Ancak bazı ricaları vardı. Adada kalmak iste; Hıristiyanların dinî âyinlerinde seitbest olmasını, beş yıl müddetle , giden muaf tutulmalarını, halktan devşirme toplanmamasını ve Giı in Kandiye limanına gidecek şövalyelerin Türk gemileriyle naklini tirham ediyordu.

Başta Ahmet Paşa olmak üzere vezirlerden bir kısmı, zaferin lerce şehidin kanı pahasına kazanıldığını ileri sürerek teslimin sız şartsız olmasını istiyorlardı. Fakat padişah:

— Ydk, bir güzel cenk eylediler. Kendilerini affettim, şartla nim de maıkbulümdür.

Demiş, şanına lâyık olan büyüklüğü göstermişti.

Senjan şövalyelerinin reisi, beş gün sonra maiyet halkı ile beral Osmanlı ordugâhına gelmiş, Sultan tarafından kabul şerefine nail muştu. Gaîip hükümdar, mağlûp şövalyeleri vakur bir tavırla süzn tü.

Fakat yüzünde kinden, nefretten ve istihzadan eser yoktu. Çüı mağlûplar da vazifelerini yapmışlardı. Baş şövalye, şimdiye ka aman 'dilememiş olmalarının bağışlanmasını rica etmişti. Çok müh sirdi. Konuşur'ken sesi titriyordu. Göz pınarlarında yaşlar tanelenij du. Hassas ıbir ruha malik olan Sultan Süleyman da müteessir olu ve muhatabını teselli ihtiyacını duymuştu :

— Beldeler kayfoetmek hükümdarların nasiplerinde vardır. E çekmeyin, siz üzerinize düşen vazifeyi yaptınız.

Demiş ve kendilerine hâtıra olarak kıymetli hediyeler vermi 29 aralık pazartesi günü Rodos'a giderek şehirde dolaşmış, başşöval nin sarayını

gezmiş ve kendisine iltifatta bulunmuştu. Büyüik salfl beralberce girdikleri zaman şövalye :

— Büyük amcanız Şehzade Sultan Cem hazretleri şerefine bu da müteaddit ziyafetler verilmiştir.

Diyerek sözü maziye intikal ettirmişti. Babası Fatih Sultan M met'in ölümünden sonra taht mücadelesine atılan Sultan Cem, Bursa Sultan İkinci Bayezid'e karşı mağlûp olmuş, 1482 yılı temmuz ayş sonlarına doğru Rodos'a iltica etmek mecburiyetinde kalmıştı. Vef şövalyelerin has misafirleri, hakikatte ise esirleri olan talihsiz C diyar diyar geddirilmiş, bir menfaat vasıtası yapılmış ve nihayet deUerde vefat etmigti. Bu içler acısı maceraya dair binçök hikâye dinlemiş

olan padişah sormuştu :

— Büyük amcamızın ailesi efradından cezirede kimse meV mudur?

–

Vilye dö Lil, mütereddit bir tavırla cevap vermişti:

— Zannetmiyorum, haşmetmeap! *

Ya.. Bize, oğlu Şehzade Murat'ın burada olduğunu söylemişlerdi. Şövalye, başını önüne eğmiş ve susmuştu. Bu hareketi bir nevi iti

raftı.

1 ocak perşembe ıgünü, başşöivalye ve maiyeti veda etmek üzere tekrar huzuru salhaneye çıkmıştı. Gösterilen âlicenabane muameleden dolayı şükranlarını arzetmiş, bir daha Türklerin karşısına çıkmayacağına dair söz vermişti. Sultan bu teminata hafif bir tdbesisümle mukabelede bulunmuştu:

— Belli olmaz, belki bir ıgüra gelir, tekrar karşılaşırız. __Ben ihtiyarım', haışmetmeap. O günleri göremem.

Süleyman, o sırada yanında bulunan Hasodabaşı İbrahim Ağa'ya dönerek:

— Bu kâfiri, demişti. İhtiyarlığında hane ve emvalini terke mecbur ettiğimden dolayı mıüteessif olmuyor değilim.

Vilye dö Lil maiyeti ile beraber o afeşam adadan ayrılmıştı. Ertesi günü Rodos'un en büyük kilisesi olan Senjan Kilisesinde cuma namazı eda edilerek camie tahvil olunmuştu. Rodos adası ile beraber Anadolu sahilindeki Bodrum, Tahtalı ve Aydas kaleleriyle İstanköy ve Sömbeki adaları da Türklerin ellerine geçmişti.

Sultan Süleyman, 3 Ocak pazar günü, payitaihıta dönmek üzere adadan ayrılırken, taht uğrunda işlenen 'bir cinayetin izlerini de arkasın da bırakmıştı. Şehzade Cem'in evlâdı olmaktan başka bir taksiratı bulunmayan Şehzade Murat ile oğlu, şövalyelerle birlikte Kandiye'ye-gitmek üzere hazırlanırken yakalanmış ve birader katline rıza gösteren Kanunname hükümlterime uyularak idam edilmişlerdi. Karısı ile iki kızı da İstanbul'a gönderilmişlerdi.

İstanbul, Rodos zaferi şenlikleri ile çalkalanır, halk düğün bayram ederken, Hurrem, henüz kırkını doldurmadığı lohusa yatağında huzur ve sükûn içinde sevgili ve muzaffer efendisini bekliyordu. O

da padişaha kendi kadınlığının ilk büyük zaferinin müjdesini ulaştırmıştı. Allah nazardan saklasın, topuz gilbi bir erkek evlât dünyaya getirmişti. Şehzade Sultan Mehmet'in doğumu, harem dairesinde büyük bir hâdise olmuştu. Son günlerde Gülbahar'ın lüzumsuz ve şiddetli tekdirlerine maruz kalan Nazniyaz Kalfa, artık cephesini açıkça belli etmiş, hasekiden intikam almakta gecikmemişti.

— Hurrem Sultan hazretleri bir şehzade dünyaya getirdiler. Mübarek olsun. Ömrü uzun olsun!

Diye, Hurrem'in zaferini bütün harem dairesine haber vermişti. Valide sultan memnundu. İki rakip arasındaki muvazene kendiliğinden "hasıl olmuştu. Artık birbirlerine karşı üstünlük iddia edemezlerdi. İkisinde şehzade annesi idi. Valide sultan aldanıyfordu. Bundan sonra daha büyük fırtınalar kopacaktı. Gülbahar hırçınlaşmış, hiddetinden en yakınlarını, hattâ aıkıl hocası Bdâdil Kalfa'yı bile kasıp kavurmuştu. Hele

lı

I

Nazniyaz'ın, rakibinden, sultan ve haseki ünvanlariyle batoetmesine deli divane oluyordu.

— Ben o Rus kadınına yapacağımı bilirim. Vaktine hazır olsun! Diye tehditler savuruyordu.

Efendisi seferden avdet eder etmez Naz-

niyaz'ı da saraydan attıracağını bağıra bağıra söylüyordu.

Hurrem'e gelince, sakin ve müsterihti. Efendisini sabırsızlıkla bekliyordu. Esasen mücadeleyi kendisi namına Nazniyaz Kalla daha ustalıklı ve kurnazca idare ediyordu.

— Hasekinin mensup olduğu ailenin kadınları en azından altı çocuk dünyaya getirirlermiş.

Bunların ekserisi de erkek olurmuş. Seneye kal-maz bir şehzade daha doğuracaktır.

Diyordu. İşte bu sözler, Gülfoahar'ı büsbütün çileden çıkarıyordu. Artık ok yaydan çıkmıştı. Hayat ve istikbalini genç, Rus kadınına bağlayan olgun ve dolgun hazinedar kalfa, pervasızca harekette beis görmüyordu.

Valide sultan, Şehzade Sultan Mustafa'nın annesini teskin için bir hayli uğraşmıştı. Fakat yine de muvaffak olamamıgtı.

—. Ben efendimizin başhasekisiyim ve büyük şehzadenin amnesi-yim. Benim itibarım, daha fazla olmalıdır.

Diyen genç kadını kışkırtanlar arasuîda hükümdarın kızkardeşî Hatice Sultan da vardı. Şah. Sultan ise, mücadeleye seyirci kalmakla . beraıber, Hurrem'in tarafını tutmağa başlamıştı.

Padişahın Ocak ayının 29 uncu perşembe günü payitahta avdet etmiş olması, İstanbul sokaklarını ve meydanlarını birer bayram yerine çevirirken, harem dairesinde kopmak üzere olan fırtınayı da dindirme-ğe kâfi gelmişti. Süleyman, sarayına ayak basar basmaz evvelâ evlâtlık vazifesini yerine getirmişti. Büyük bir hürmetle bağlj bulunduğu validesini ziyaret etmiş, elini öperek, hayır duasını almıştı. Bu arada:

— Hurrem nasıl valide, şehzademiz sıhhatte mi? Sualini sormaktan kendisini alamamış:

— Tanrı nazardan saiklasın, Sultan Mehaned size benzer arştanım, İkbaliniz* gelince, hasretinizle yanar tutuşur. Nazniyaz KaMa cariyeniz söyler, mübarek başınızı koyduğunuz yastıkları öpermiş.

Cevabını alınca sevinmiş, dudaklarında mesut bir tdbesısüm uçmuştu. Sonra saray ananelerine

.göre, hasekilerin taşıdığı bütün salâhiyetlerin aynen Hurrem'e de verilmesini söylemişti.

— Elbette arslanım.

Gül'bahar ile oğlu Sultan Mustafa hakkında da malûmat aldıktan sonra Roksolan'ın yanma gitmişti.

— Hayatımın sermayesi, güneşim, suyum. Hasretinizle yanar kavrulurdum. Geliniz, geliniz sevgili efendim, cariyenizin ateşini söndürünüz.

Diyerek ellerine sarılan genç kadını kollarının arasına almış, öp-fcoklamış ve doya doya sevmişti. Hurrem'in, ikinci çocuğunu do-uktan sonra daha da olgunlaştığını ve kadımlaştığını sönmüştü, sarı ipek saçlarını okşarken, ona beklediği büyük müjdeyi bizzat

.»ermişti: '

__ geni, benim biricik kadınım, hasekimsin, sultanımsın!

Hurrem sevincinden çılgına dönmüştü. Her zaman yaptığı gibi barn arkaya eğmiş, lohosa yatağından kalkalı çok zaman olmadığı hal-jf yüzünün şehvet

.ve., ihtiras dtolu bütün hatlarını sevgili efendisini» gözü önüne sermişti.

Benim erkeğim, efendim!

Sultan Süleymancın Rodos seferinden avdetinden hemen sonra ha s payesine yükselen Hurrem, yavaş yavaş bu saadeti de kâfi ^görmemeğe bŞjJamısü. Şeygili_efendisini_ tamamayle kendisine^ bağlamak, gtîyordu. Erkek veya kadın bütün yakınlarından kıskanıyor, onları aşkına ve saadetine bir engel olaraJk_görüyordu.

Hepsine birer düşman nazariyle bakıyordu. Düşmanlarının başında hükümdarın yanından hiç"

ayrılmayan "ve hemen her gün aşırı iltifatlarına mazJıar olan Hasoda-başı İbrahim Ağa geliyordu.

İbrahim Ağa'nın harem dairesine vakitli vakitsiz girip çikmaları,-vâlide sultan'ı silk sık ziyaret etmeleri sinirlerini bozuyordu. Eğer vezirliğe yükselir, saraya damat olursa nüfuz ve itibarı bir kat daha artacaktı. Hatice Sultan ile evlendikten sonra aralarına Vezir Ferhat Paşa'-nm zevcesi Beyhan Sultan ile Gülibahar'ı da alarak kendisine karşr kuvvetli bir cephe kuracakları aşikârdı. Gülbahar'ın ikide bir :

— O Rus kadını haseki oldum diye gururlanmasın, ileride akıbetini ıgömir.

Gibi mânâsız tehditler savurması, kimfoilir belki de bu müstakbel anlaşmanın ilk tezahürleri

.olabilirdi. Padişah her ne kadar aşk ve ihtirasla dolu of&ralk geçen gecelerinde :

— Hurrem sen bir tarafa, bütün haremi hümâyun bir tarafa. İltifatını tekrarlıyorsa da belli olmazdı.

Rakiplerinin birleşerek

girişecekleri müşterek faaliyetler, aleyhinde sarfedecekleri yalan yanlış közler ve iftiralarla padişahı kendisinden soğutabilirlerdi. İşte bunları

düşündükçe çileden çıkıyor nasıl hareket etmesi lâzım geldiğine" dair akıl hocası Nazniyaz Kalfa'ya bir sürü sualler soruyordu. Kalfa :

— Sakın, efendimize onların aleyhinde bir gey söyleme sultanım. Sırası gelince, ben size¦¦arzederim.

Diyord'u. Nazniyaz, son- günlerde iki mühim haber getirmişti. Bunlardan birimcisine göre, padişah, sarayının başka bir dairesinde İbrahim Ağa tarafından tertip edilen eğlencelere ziyâde rağbet

£österiycr, genç-

ve güzel cariyelerin altın taslarla sundukları Ege adalarının yıl şaraplarını içiyor, mest ve mahmur oluyordu. Sonra yarı üryan "bâ lerirt danslarını igtiha ile seyrediyordu. BQzi geceler mevzun v"l bakirelerden biri firaşa nail oluyor, ertesi günü haremi hümâ kadınları arasına karışıyordu. Bu işlerde Ediâdil'in mülhim rolü oi du. İbrahim Ağa'ya elinden ^elelbilen bütün yardımı yapıyordu. q bahar Sultan da olup bitenlerden malûmatlardı. Hâdiseleri tabii

. karşılıyor :¦

—¦ Padişahımız eğlensünler, gönüllerini hoş tutsunlar!

Diyordu. Efendisini yeni hasekiden soğutmak ve uzaklaştıru için 'her fedakârlığı yapmağa hazırdı.

İkincisi ise, Has'odabaşı İbrahim Ağa'nın başına ikbal tacı konu üzere idi. Bugünlerde vezirliğe yükselirse hayret etmemek lâzımdı. D niyaz'm verdiği ve Hurrem'i çileden çıkarmağa kâfi geldiği her iki ber de doğru idi. Bunu aynı gün kendisini ziyaret ve teşekkür edenş Sultan da teyid etmişti.

Yalnız:

— Belki vezir edüp Mısır'a yollar.

Diye bir ihtimal ortaya atmıştı. Böyle bir tabiye Hurrem'in de ne gelirdi. Gözden uzak olan gönülden de ırak olurdu. Sultan Süleyr validesinin iltimasları, kız kardeşi Şah Sultan'm yalvarıp yakamı ve nihayet HurrenYin

istirhamları üzerine eniştesi d'amat Mustafa şa'yı geri almağa karar vermişti. Kızkardeşine:

— Ağlama hemşire, sizin saadetinizi ben de arzu ederim. Demiş ve sonra ilâve etmişti:

— Hurrem de aynı şeyi arzu ederdi. Defalarca istirhamda bul muştu. Onun da sana karşı muhabbeti var.

Bu ilâve ile yeni hasekisinin sözlerine kıymet verdiğini hemşl sine. hatırlatmak istemişti. Hanedanı Âli Osman'a mensup sultanla Huı-rem'e itibar göstermelerini samimî olarak arzuluyordu. En f sevdiği Hurrem'di. Ona hakikaten derin bir aşkla bağlanmıştı. Bağl mıştı ama, bir çiçek ile ıbahar olmuyordu.

Şah Sultan'm, zevcinden boşalan Mısır Valiliğine İb*ahim Ağa') tâyin edilmesi ihtimalini ortaya atması pek de isabetsiz sayılmaı Sevdiği, meziyetlerini takdir ettiği ve sadakatine inandığı İbrahiı artık odabaşıbk vazifesini az görüyor, kâfi bulmuyordu. Bir gün dişini yoklamak istemiş, şöyle bir sual sormuştu:

— Hizmetinden şükran üzere olduğum sadık bir kulumsun, Mısır valiliğini tevcih etmek isterim, ne dersiz?

İbrahim, bu beklemediği soru karşısında biraz duraklar gibi o tu. Mısır'a giderse 'belki de unutulurdu. Sonra Hatice Sultan ile ev! mesi işi de suya düşebilirdi.

— Ben taşrada mansıp istemem, efendimiz.

— Neden?

__(çünkü cemalinizi bir gün görmesem, mübarek ayağınızı öpmek

-erefindea mahrum kalsam, inanın ki yasayamam. * Bu cevabiyle hükümdarın sevgisi ve teveccühünü bir kat daha ka-anmişti. Padişah paha biçilmez iltifatını tekrarlamıştı: __ Bilirim, bize ziyade merbutsun. Hele sabıreyle. İkbal ve istikbalin uzak değil.

Zeki odabaşı bu sözlerin mânasını kavramıştı. Kimibilir saadetlû padişah belki hizmetkârını devletin en büyük memuriyetlerinden birine geçirecekti. Bu dünyada olmaz olmazdı.

Birkaç gün sonra hasekinin huzuruna çıkan Haşim Ağa, mahrem kaydiyle mühim bir haber vermişti. Veziriazam aleyhinde tahkikat açılmıştı. Sonu neye varacağı henüz belli değildi.

Makamından olması ihtimali vardı. Genç kadın telâşla sormuştu: __, Sakın İbrahim'in parmağı ölmasun?

— Sanmam Sultanım.

— Vezirin suçu neymiş?

— Rüşvet almış derler.

Haşim Ağa'nın verdiği tahkikat haberi doğru olmakla beraber çok eksikti. Meselenin mahiyeti haremağasmm nüfuz edemiyeceği kadar başka idi. Dönen entrikaları nereden bilecekti?

Sadaret makamında gözü olan, Pîri Paşa'nm ayağını kaydırıp yerine geçmek için türlü tezvirlerde bulunan Ahmet Paşa, çirkin yollara sapmıştı. Bu muhterem ihtiyarın, vezirleri devlet işlerine karıştırmadığını, mühim'devlet işlerini dilediği gibi tedvir edip padişaha haber vermek lüzumunu bile duymadığını, bunun ise saltanat makamına karşı hürmetsizlik olduğunu söylemişti. Yalan yanlış sözlerle Sultan Süleyman'ı, veziri aleyhine tahrik etmeğe muvaffak olamayınca, daha ileriye gitmiş ye menfur bir iftiraya başvurmuştu. Güya Pîri, Yavuz Sultan Selim zamanında Mısır ağniyasından rüşvet almış ve onları bu suretle serbest bırakmıştı. Ahmet Paşa :

— Padişahım, demişti. Hilaf jm varsa kaydım görülsün. Tahkik buyurulursa hakikat meydana çıkar.

Bunun üzerine tahkikata Kazasker Fenarî zade Muhittin Çelebi memur edilmişti. Çelebinin veziriazam ile eski bir geçmişi vardı. Fırsatı kaçırmak istemeyeceği muhakkaktı. Meseleyi kısa zamanda Ahmet Paşa ile taraftarlarının arzularına uygun bir şekilde halletti. Padişaha vezirin suçlu

olduğunu söyledi. Pîri, hakkında reva görülen bu muameleye seyirci kalmış, yakın adamlarının ikazlarına ehemmiyet vermemiş, sadece :

—• Mahikeme kadıya kalmaz. Gün gelir, Muhittin Çelabi'nîn hükmünü Tanrı temyiz eder. Zalimin zulmü yanında kalmaz.

Cevabını vermekle iktifa etmişti. Sultan Süleyman, ne Ahmet Pa-Şa'ıun iftirasına ve ne de Muhittin Efendinin tahkikatı neticesine inan-CO HUHHtM SULlAn

mıgtı. Bununla beraber, Pîri sadarette kaldıkça, padişahlıkta olan lâlinin lezzetini (bulamıyacağına da kanaat getirmişti. Çünfcü, bu terem ve vakur ihtiyarın huzura her çıkışında kendisinin " hisseder gibi oluyordu. Cesareti kırılıyor .vereceği kararlarda tereddaj. de düşüyordu. Sadaret makamında daha genç ve emirlerini hiçjjir itiraza lüzum bırakmadan yerine getirecek, her arzusunu yapacak yakın bir adamını görmek istiyordu. Bu adam, ancak huyunu suyunu iyi bil. diği İbrahim Ağa olabilirdi. İbrahim'de, güzellikten ve sadakatten ba^ ka, birçok meziyetler de buluyordu. Geçirdiği tecrübeyi kâfi görüyor, parlak zekâsı sayesinde mevkiini hazmedeceğini sanıyordu. Vakıa böy. le bir tâyin, deıvamedeıgelen an'anelere uygun sayılmazdı, şimdiye kadar hâs odabaşılıktan, birdenbire veziriazam olan kimse yok£u. Ordu safları arasında kargaşalıklar bile çıkabilir, belki de tafat tehlikeye düşerdi.

Kararını vermeden, uzun uzun düşünen Sultan Süleyman, iiim din adamları ile de temaslarda bulundu. İbrahim Ağa'dan bahtsetro mekle beraber, Piri Paşa, hakkındaki düşünicelerini öğrendi.

Müftü * Cemali ve Kazasker Kemal Paşazade Şemsettin Ahmet Efendiler, taraftar olmadıklarını söylediler. İhtiyar vezirin devlete yaptığı hi metleri ibirer birer sayıp döktüler. Namusundan (kimsenin şüphe ed yeceğini ileri sürdüler. Eğer muhakkak vazifeden uzaklaştırmak k ediyorsa, dolgun bir maaşla tekaüde sevkedilmesini ve dilediği yerd oturması istirhamında bulundular.

Padişah, bu iki mümtaz din adam; nın tavsiyelerini mâkul karşıladı ve öyle hareket etmek kararını verdi. Fakat bunu vakur vezire nasıl açacaktı?

Bir divan toplantısından sonra, hükümdarta veziri, başlbaşa kalmışlardı. Süleyman, Pîri'ye, şimdiye kadar yaptığı hizmetlerden uzum uza-dıya bahsettikten sonra:

— Lala, demişti. Hizmetinden şülkran üzre olduğum bir kulumu taşra çıkarmak isterim,. Bilmem ne mansıp ile çıkarsara?

Pîri Mehmet Paşa'nın, ıgenç padişahın ne demek istediğini anlıya-cak kadar zekâsı ve tecrübesi vardı. Yerinde de olsa, ikaz ve tavsiyelerinden memnun kalmıyan, tam bir istiklâl ile saltanat sürmeyi arzulayan hünkârın, devletin bu en yüksek makamına, her sözünde keramet bulacak, emirlerinden kıl kadar inhiraf etmiyecek, doğru veya yanhf her iradesini itirazsız yapacak bir adamını .getirmek istiyordu. Bu >*a' km adamı, Hâs Odabaşı İbrahim Ağa'dan başkası olamazdı.

Biraz düşündü. Şanlar, şerefler ve murvaififakıyetlerle dolu olarak geçen memuriyet hayatına veda edecek sözler ağzından çıkıverdi:

__ padişahım, öyle mukarrip ve makbul kulunuza bendenizin male mi tevcih buyuruılmak gerektir (1).

goltan Süleyman ihtiyar vezirinin yüzüne bakmaktan utanıyor-jnuş gibi başını hafifçe sol tarafa çevirdi:

__Lala, neden öyle dersiz? Tecrübelerinden istifade ederdik. Sen bize pederimiz cennetmekân Yarvuz Handan bengüzar kaldın. Simidi bi-zi bırakmak reva mıdır?

__ İhtiyarladık sultanını, yararlık gösterecek sinde değiliz. İnzivaya çefkilip şanı devletinize ve ömrü afiyetinize dua ederiz.

__Hizmetin inkâr edilmez. Sadlaretten ayrılsan bile asla mükâfat-sız komam, asude ol.

__. Alialh razı olsun efendimiz.

Bu karşılaşma vakur vezir ile padişah arasında »ecen son sözler ve Son mülakat olmuştu. Pîri Mehmet Paşa, vazifelerini hakkiyle ya-pıp

tamamlamış insanların huzuru içinde sarayı terketmişti.

Veziriazam sıfatiyle son günlerini yaşayacağı İstanbul'daki konağına dönerken kendi kendine söyleniyor:

— Tanrı, ©fendimizi fena yollara sapmaktan korusun!

Temennisinde bulunuyordu.

Sarayı Cedidi Âmire'nin (2) en nadide ve zarif egyalarla tezyin ve kafriş edilmiş olan tavanı altın nakışlı büyülk salonu, bu afeşam çok hususi bir eğlence âlemine daha sahne oluyordu. Veziriazam Pîri Mehmet Paşa'dan kalayca kurtulmasından meminun olan ve kendisini şimdi çok dalha seifoest ve müstakil hisseden Sultan Süleyman, devlet gileriyle [yorulan sinirlerini saz ve İKjki âleminde geniç ve güzel bakirelerin arasında dinlendliitmek istemişti. Şehzadeliğinden beri yanından hiç ayır-rriadığı, sözünden, sohbetinden ziyâde haz duyduğu odalbaşısı İbrahim Ağa ile beraberce felekten bir gece daha çalacaklardı. Eğlencenin programını, bu gibi işlerde bilgisi ve göngülsü herkesten fazla olan Edâdil "¦calıfa ile İbrahim müştereken hazırlamışlardı. Edâdil, bizzat talim et-sirdigî ve kısa zamanda yetiştirdiği ralkkase kızları bir gün evvel çırılçıplak soymuş" ve yeniden muayeneden geçirmişti. Vücutlarında her-ı^nıgi bir kusur olup olmadığına bakmıştı. İçlerinden pefc hoşuna giden ur tanesinin göğüslerini okşayarak :

—• Kâfir kız, böyle nasıl büyüttün? Bu kadar irisini ve güzelini praıemiştim.

(1) Peçevi. /cilt 1, Sahife 20. .

M Topkap! Sarayına eskiden Saran Cedidi Âmire denilirdi.

m?.

»A

Diyerek hayret etmişti. Kalfayı çok iyi tanıyan kızlar, bu sözlere kahkahalarla gülmüşlerdi.

Hazırlıklardan harem dairesi halkının "haberleri yoktu. Bilhassa RoksoLan'dan saklanması için azamî dikkat ve gayret gösterilmişti. Vakıa padişah, nefsinden İbaşka hiç kimseye hesap vermeye medbur değildi, değildi ama, nedense yeni hasekisinden çekiniyor, daha doğrusu derin bir aşkla servdiği genç kadının üzülmesini arzu etmiyor, daha evıvelki eğlenceler gibi bunun da gizli tutulmasını

istiyordu. İki, üç gün evvel:

— Benim güzel sultanım, efendim, hayatım, güneşim. Bir gül ile-baihar olmazmış, bilirim-. Fakat ne olur beni soldurmayınız.

Diyen Hurrem'i kolları arasına alarak teminat vermiş :

— Sen, demişti, sen yalnız .gülüm, çiçeğim değil, bahanınsın, hayatımsın.

Hasekisinin, erkeği elinden almmaık istenen dişi bir kaplan gibi hınçınlaştığını gördüğü zaman garip bir haz duyuyor, göz yaşları karşısında ise, müteessir oluyordu. İşte bundan dolayı:

— Zinhar şüyu bulmasın, mahfi tutulsun!

Emrini bizzat vermişti. Onlar da bu emre harfiyen riayet etmişler veya ettiklerini sanmışlardı.

Tavanı altın nakışlı büyük salonu, Şark* kâri sedef işlemeli ceviz sehpalar üzerinde duran beş kollu

/şamdanlar aydınlatıyordu. Gece, bir paravanın arkasında sıralanan ve yalnız kadınlardan müteşekkil olan saz heyetinin çalmasiyle başlamıştı. Saltanda erkek olarak Hünkâr ile ayak ucuna hürmetkârane bir tavırla oturan, İbrahim ve eğer erkek sayılırsa, -bir de arkalarında emre muaıtazır, el-pençe divan duran harem ağalarından Cafer Ağa vardı. Cafer, harem dairesinde Hatice Sultan'a olan taraftarlığı ile tanınmıştı. Bu yüzden Haşim Ağa ile aralarında bir hayli ağız kavgası bile olmuştu.

Gerek yüzleri ve gerek vücutları birbirlerinden daha güzel genç kızlar hizmete koyulmuşlardı.

Beyaz üzerine eflâtun işlemeli bol şalvarları, bellerini sımsıkı sarıp bir çocuk gergefi haline getireni kuşak lan, gül pemfoe renıginde dar bluzları ile ayaklarının uçlarına basarak dolaşıyorlardı.

Sultan. Süleyman, Akdeniz adalarının en nefis yıllanmış şaraplarını, müzeyyen taslarla sunan bakirelerin ellerinden alarak içiyor, bu arada geceyi hazırlamış olan hizmetkârını da taltif etmeyi umıtmu

yordu.

— Her hizmetinden şükran, üzereyim İbrahim. Bunun semeresin elbet göreceksin. , Hâsodabaşı, yerinden fırlıyarak efendisinin önünde eğiliyor:

— En. sadık kulunuz, kölenizrm, mübarek ayaklarınızı öpmeK benim için büyük bir saadettir.

Diyordu. İbrahim, hükümdarın ayaklarını çöle yıkamış ve Som öpüp başına koymuştu. Sultan Süleyman, sadakatine ve sevgisine inaı

muti adamına birkaç gün sonra vermeyi düşündüğü müjdeyi 1 - ¦ - çekinmiyordu : 1 Dudaklarımız arasından çıkacak bir iki kelimede saklı olan ik-

"T saadetin çok yaklaştı, sabah ola, hayır ola.

thraihinı, bu vâ'din ne olabileceğini düşünüyordu. Acaba sadaret mı getirilecekti, yoksa sadece vezirlikle- taltif; edilip Hatice mi evlendirilecekti? Herşey mürriküridü ve padişah herşeye dirdi. Saatler ilerledikçe meclis daha hususileşiyor, efendi ile hiz-,ütâr, aralarında mesafeyi muhafaza etmekle beralber, samimî bir ıbete dalıyorlardı. Padişah, bütün masrafını kendisi tarafından ve-•nök üzere, bir va'ki'tler Romalıların, sonra da Bizanslıların araiba ya-arı ve çeşitli müsabakalar yaptıkları tari'hî hipodromun enkazı üs-ide (1) muazzam bir saray inşa ettirmeyi düşündüğünü söylüyor:

__Burada sen oturacaksın İbrahim, biz de ara sıra uğrayarak hu-

-umuzla şeref vereceğiz.

Diyordu. Pangali bir gemisinin oğlu olan «genç ağanın, ikfoa-ve saadetin bu kadarı karşısında, gözlerinde sevinç yaşları tanele-

— Oh, efendimiz!

Diyerek, hizmet eden kızların hayret nazarları altında, hükümda-ayafclarma kapanarak öpüyordu.

Yeni inşa edilecek sarayda, padi-

ıın eniştesi ve Hatice Sultan'm zevci olarak ikamet edeceğinden şüp-

(i kalmamıştı. Gecenin en hoşa giden (hâdisesi, Edâdil Kalfa'nm bizzat yetiştirdi-cariyelerin oyunları olmuştu. Memnun kalan padişah, bu sefer de (ifaya iltifatta bulunmuştu.

— Aferin Edâdil', bize p-ek hoj saatler -geçirtirsin! Ve sonra da ilâve etmişti :

-—• Gözlerimiz nurlandı.

Üzerlerinde altlı - üstlü iki beyaz tülden başka binşey bulunmayan lar, mütenasip vücutlarına inhinalar vererek reksediyorlar, padişa-

önünden ge;erlerken- davetücâr nazarlar atfediyorlardı. Biraz sonra, eıf işlemeli ceviz sehpalar üstlerinde duran beş kollu gümüş sam-ılarda yanan mumlardan bazıları üflenmiş, salonda tatlı bir loşluk il olmuştu. İşte tam- bu sırada, büyük kapının aralanarak Hâşim'in "iye uzanan başının kimse farkına varamamıştı. Esasen üç beş sa-* sonra kapı tekrar sessizce kapanmıştı.

oaks devam ediyordu. Üzerlerindeki tüllerden bir tanesini atmış âzların gölgeleri, nefis birer tablo gibi duvara vurmuştu. Cafer

roıle, bu tabloyu yan gözle de olsa seyretmekten kendisini alama-*• Edâdi] kalfanın rse, vücudunda tatlı bir ürperme olimıştu. Bu .gü-

¦"¦wm

zel manzara, beş on dakika sürmüş, rakslar da bu suretle sona Cariyeler, biraz evvel, üzerlerinden attıkları tülleri topluyorlardı. di§ah müdahalede bulundu:

— Gitmesinler, huzurları ibize haz verir, kuruyan dudaklaruJ bu hurilerin sunacakları şaraplarla ıslatmak isteriz.

Edâdil, sonunun buna müncer olacağını tahmin etmekle berat, yine de sevinicini saMıyamıyordu.

İşte Hurrem Sultan'ı yere vuruş kendi yetiştirdiği kızlardan birini hünkârın fİrasına sokarak ona

^kuvvetli ve daha genç bir rakîp çıkarma/k zamanı ve zemini geh

— Emriniz başüstüne sultanım, kalsınlar, efendimizi eğlesinler. İbrahim Ağa da memnundu. Fakat hissiyatımı 'belli etmemeğe n

;gıyor, ihtiyatlı elden bırakmıyordu. Hâlâ hasekiden çekiniyordu. lar, kalfanın bir emri, daha doğrusu bir işareti ile'önce almış old fi talimatı aynen ve süratle yerine getirmişlerdi. Hükümdarın ucunda, çevrelenmişlerdi. Hâsodabaşı, biraz geriye çekilmek zorvm ''kalmıştı. Edâdil Kalfa :

—• Cariyelerinizden bir tanesinin sesi, çok güzel efendimiz, enu

•mez misiniz?

Diye sormuş:

— Söylesinler, içimiz açılır.

Cevabını alır almaz, yüzünün birçok hatları ile Hurrem Sulta| benzeyen ve orada mevcut kızların en güzeli olan bakireye ikinci işaretle, başlaması emrini vermişti. Evvelce hazırlanmış olan plân, bir maniaya çarpmadan tatbik ediliyordu. Padişah, dairesine ^ ken, muhakkak bu dilberi de beraberinde götürecekti.

Aikjdeniz adalarının oynak ve gıcıklayıcı pek maruf bir şarkısı de perde yükselirken, başka bir bakire, altın işlemeli şarap tasını kârın, ağzına kadar uzatıyor:

—. Şeker, bal olsun, afiyet olsun!

Diyerek, önüne dökülmüş uzun saçlarının kolay kolay kapayal dığı şahane döğsünü bütün haşmeti ile gösteriyordu. Fakat sultan, kikaten ıgüzel bir sese malik olan kızla daha fazla alâkadar oluyoi Şarkı biter bitmez:

—i Bülbüller gibi şakınsın!

İltifatında bulunmuş ve sormuştu:

i— Güzelim, adın ne?

— Peyveste, efendimiz.

- — Yüzün, vücudun ve sesin gibi adın da müstesna imiş megef. • —¦ Teşekkür ederim, efendimiz.

Anası Rum ve babası İtalyan olan Peyveste, kendisini saa* kapısında sanıyor, tatlı bir heyecanla titriyordu. Edâdil Kalfa ise ¦tfk savmcini saklayamıyordu:

— Tanrı kusursuz yaratmış, sultanım. -

Sait tökrar başlamıştı. Şarap tasları dolup boşalıyordu. Bu

ıda bir gürültü olmuş, salonun büyıük kapısı birdenbire açılmıg, bir ^^fr sür'atle içeriye girmişti.

Cafer Ağa, koşarak buna mâni olmak) * ise de suratında sesi salonda akisler yapan şiddetli bir tokat

patlan"^1- . > _ Seni, hain Arap seni! _

Meclis bir anda karmakarışık olmuş, saz susmuştu. HâıSodabaşı îb- <£ ahim Ağa ayağa kalkmıştı. Büyük şamdanın yanında duran kadının -,-

ihiddati mumun paslı ışığında bile derhal belli oluyordu. , _ Kalfa, al götür bu kızları. Efendimizi yalnız bıraksınlar! ' c Bu sesin sahibesini çok iyi tanıyan Edâdil bembeyaz olmuştu. Ne yapacağını bir an için şaşırmış, hünkâra bakmıştı. Genç kadın sesini r.

yükseltmişti: £

__. Edâdil, sana söylüyorum! '

Uzun boylu, mütenasip vücutlu saray kadınının biraz kalkıkça olan T

burnunun kanatları açılmış, sarı ayva tüylerini andıran kılları âdeta r.

dikilmişti. Asabi hareketlerle ipek mendilini yırtacakmış gibi çekişti- i.

xiyordu. Bu hırçın kadm Raksolan'dan başkası değildi. Erkeği elinden ,

•alınmak istenen dişi bir kaplana dönmüştü. Sanki bütün kadınlığı şah- i ?}

lanmıştı. Padişahın ilik gördüğü ıgün gibi manalı ve güzeldi. Sedire doğ- -' Ç

xu yürüdü. Biraz evvel rakseden kızlara bağırda: ___

— Defolun, buradan! __ ^ Neye uğradıklarını bilmeyen cariyeler bir köşeye büzülmüşlerdi.

Bu işin sonu acaiba nereye varacaktı? Hükümdarın huzurunda böyle ^ :bir densizliği kim yaparsa yapsın, ister erkek, ister kadın olsun, derhal ^ •cezalandırılır, hayat ile olan alâkası kesilirdi. Başta Hasodabaışı İbra- ^ 3ıim olmak üzere, Edâdil Kalfa ve Cafer Ağia bunu bekliyorlardı. Gazabı c .şâhâne ne şekilde tecelli edecekti? Fakat hayret... Sultan Süleyman'da , hiddetten eser yoktu. Bilâkis memnundu. Eski günler gözünün önünde -

canlanmıştı. Esasen, derin bir aşkla bağlı bulunduğu Hurrem'i bu hırdın hali ile daha çok sever ve hoşlanırdı. Bir şey söylemiyor, hasekisini aşkla, arzu- ve ihtirasla seyrediyordu. Hurrem, aşkının en büyük tezahürünü pervasızca ortaya koymuştu. ¦ ; Hünkâr:

•

— Halvet olmak isteriz!

Diye ellerini vurdu. Hurrem Sultan müstesna, saz heyeti de dahil ı ;oltnak üzere, hepsi salonu terketmişler, kızlardan bazıları fiillerini bile toplamak imkânını bulamamışlardı. Başı önünde kapıdan çıkan İbrahim, en büyük rakibinin kim olabileceğini şimdi çoık daha iyi anlıyordu. Kendi kendine söyleniyordu:

— Müthiş kadm! Ve ilâve ediyordu :

Bfendimiz;hakikaten âsıfc!

Edâdil de, Cafer Ağa da aynı fikirdeydiler. Cafer, dışarıda, kalfaya1 tenbihatta bulunmuş :

— Aman kalfaeığım, tokat yediğimi kimseye söyleme, rezil olurun^ Huzurdaki kızların kulağını bük.

Diye rica etmişti. Aralarında anlaşmışlardı. Kimseye, hattâ Hatice Sultan'a bile bir şey söylemiyeeeklerdi.

Hurrem, eğlence hazırlıklarını günıdüzıden haber almış-, geoe de Ha-, şim Ağa'yı göndermiş ve onun getirdiği malûmattan sonra, çılgına dön-müş ve her şeyi gözüne alarak bu emrivakii yapmıştı.

Fakat bunun bu ne olacaktı? Bir kaç adım, attı. Sultan Süleyman da sedirinden kallj.j mış ve genç kadına doğru yürümüştü. Tatlı bir sesle sormuştu :

— Güzelim, meleğim, ne istersiz?

—' Saadetimin sermayesi, güneşim, suyum, ekmeğim, malikimj efendim, sizi isterim. Benim cihanım sizisiniz, sizi isterim sultanım.

Bir emriyle on binlerce askeri ateş hattına süren, bir vuruşta Bel-grad'ı, ikinci savletinde Akdeniz'in en müstahkem adası Rodos'u tea-hir eden, cihangirlik yollarını ceddi Fatih Sultan Mehmet gibi gençl yaşta açan Sultan Süleyman sanki o değildi. Sevgilisinin karşısında toy bir âşık, ihaslsas bir şair oluvermişti. Elindeki altın işlemeli şarap| tasından birkaç yudum alarak dudaklarını ıslattıktan sonra,, tası önün-deki alçak sehpanın üzerindeki gümüş tepsiye bıraktı.

— Hurrem, benim ciçeğimsin, gülüımsün!

— Yalnız o kadar mı, efendimiz?

— Canımısın, hayatımism!

— Buradan gidelim, efendimiz. Beni kollarınıza alınız sultanım] Sizin için yaşayan Hurrem'i öpünüz, koklayınız!

Padişah mesut ve bahtiyardı. Sevilmenin saadeti içindeydi. Genç| 'kadını belinden tutarak. ıbir çocuk gibi havaya kaldırdı. Sonra kucağına aldı. Roksolan, her zaman yaptığı gibi başını hafifçe arkaya bıra'kıth Yüzünün şeihvet ve ihtiras dolu bütün hatlarına padişahın göaü önüne tekrar cömertçe serdi. Yüzlünü öpüyor, burnunu burnuna sürüyor, ince parmaklarını hükümdarın mintanı içine sokarak kıllı -göğsÜDde gezdi-xiyor:

— Malikim, efendim! Diye inliyordu.

III

Kara Süleyman — Galiata'da Bir Toplantı — Behram Ağa, Asıl-

Ade Teok>gos__Verile» Karar — İbrahim Paşa'nın Sadareti —

Tevrilen Entrikalar — Hurrem, Safını Kuvvetlendiriyor — iriâzlamM1 Aşkı -— Hain Ahmet Paşa — At Meydanı Sa-

,ayı__Muhteşem Düğüjn — İbrahim Paşa'nın Damatlığı — Şeîı-

zadle Sultan Selim'in D|oğumu — İkbal ve Zeval.

Galata, İstanbul'un kalabalık ve en hararetli semtlerinden biriydi. öğlence yerlerinin bol ve çeşitli olması ile de meşhurdu. Sahil meyhaneleri adam almazdı. Akdeniz limanlariyle iş yapan tacirler, Yahudi ve ium sarrafları, emlâk tellâlları, gemi sahipleri, kaptanlar, tayfalar he nen hemen bu semtte toplanmışlardı. İspanyol, Rodos'lu, Cezayir'li, turn, Arap, Venedik'li, Fransız hulâsa, Akdeniz bölgesine mensuu gemicilere adım başında tesadüf etmek mümkündü. Konuşulan lisanların ayısı sayılamayacak kadar çoktu1. Fakat türkçeden sonra ekseriyet talyanea ve rumcada idi. Galata sakinleri arasında servetini kumarda; :ayfoetmaş müflisler, memleketlerinden kovulmuş

asilzade eskileri, vatanlarından kaçan kanlı katiller, aforoz edilmiş papazlar, casuslar, foradan kurtulduktan sonra memleketlerine dönmek imkânı bulamayan türekçiler, mazileri karışık kimseler de vardı. Yekûnları da bir hayii «banktı. Sahil, her gün irili ufaklı gemilerle dolar, boşalırdı.

Vurgun-prda ele geçirilen ganimet mallan, tüccar egyası namı altında buraya Setirilir, satılırdı.

Malm nereden geldiğini ne satan söyler, ne de alan orardı. Hindistan mahsullerinden Ege adalarının eski şaraplarına, zenci kölelerden Rum bakirelerine kadar aranan her şeyi ucuz veya pahalı Galata'da ıbulmak mümkündü.

mi sahipleri ile para ihtilâfına düşen kaptanlar ve gemi adamla"1 burada terki sefine ederler, kendilerine yeni bir patron ararlardı. 1 enemeden para kazanmak isteyen fakat gık demeden ölmeği de gece * «bilen genç ve maceraperest denizciler, ya bir tüccar veyahut hurda a" harami gemisi ile Akdeniz'e yelken açarlar, taranmış Türk ve Arşı»

düşmenjiyet

korsanlarına üslük vazifesi gören küçük Cerbe adasına (1) gelerek. Jg san filolarına katılırlardı.

Hurrem Sultan'ın, forsadan 'kurtardığı Rus genci Kara İvan. j. böyle bir semtte oturuyordu, Haşim Ağa vasıtasiyle satın alınaiî^ katlı svde aylarca kalmış, bu arada türkçesini bir hayli ilerletmiş, ^ ra Kara Süleyman adıyla, birdenbire ortaya çıkmıştı.-, Güya zeytin tj, reti yapıyordu.

Hasekiden gelen paralarla rahat ve mükellef bîr hay yaşıyordu. Roksolan'm ailesini araştırmak üzere Rusya'ya gitmek i kânını bulamamıştı. Fakat Kırım'dan gelen denizcilerle konulmuş, lar vasıtasiyle tahkikat yaptırmış, papaz ile karısının Tatar akıncı nın talan ettikleri kasabada olmadıkları anlaşılmıştı. Çok yaşlı < karı - kocanın öldükleri kanaatine varmış ve neticeyi Hurrem bildirmişti. Hurrem, nedense bu meselenin üzerine fazla yalnız Haşim Ağa'yı gizlice Galata'ya gönderecek:

— Oradan hiçbir yere ayrılmasın.

Haberini yollamıştı. Süleyman hayatından memnundu. Bir de ayrılmak niyetinde değildi. İhtida etmiş ve İstanbul'u ikinci) vatan olarak seçmişti. Yavaş yaıvag bir muhit de yaç başlamıştı.

Teologos adında kendisine asilzade süsü veren- orta ya bir Rumla ahbap olmuştu. Şeytanla saklambaç oynayacak kadar İsı naz Teologos'un İstanbul'da tanımadığı yoktu. Hoşsohbet bir adam duğu için her yerde aranır ve sevilirdi. Arasıra öalata'ya gelerek î leyman'a para ve talimat -getiren Haşim Ağa bile onunla ahlbaj» ederdi.

— Asilzadeye benzeyen tarafı yok ama, şeytan tüyü olduğu n hakkak.

Der, anlattığı açık saçık hikâyeleri zevkle dinlerdi. Teologos, ile geçindiğini soranlara gülerek :

— Çalışmağa ihtiyacım yok, Mora'daki geniş arazimin varidatı geçiniyorum. Midilli adasında büyük zeytinliğim var.

Cevabını verirdi. Bazan da Kara Süleyman ile müşterek tica yaptıklarını, İstanbul ile Ege denizindeki adalar arasında işleyen i teaddit yelkenlilerin sahibi olduğunu söylerdi. Fakat bu gemileri ne gören olmamıştı.

Kendisine, asilzadem diye hitap edilmesinden hoşlanırdı. Key olduğu zamanlarda asaletinin nereden geldiğini ballandıra ballan^ anlatır, bu arada ailesinin halis Türk dostu olduğunu da hatırlatın unutmazdı.

(1) Tunus'ta Gabes körfezinin karşısında olan Cerbe adasında 1 baros kardeşler de us kurmuşlar.

Akdeniz sahillerinde velveleler T tan baskınlarına bu adadan yelken açarak çıkmışlardı.

Ecdadım, Çelebi Sultan Mehmet Hân merhumun- sofrasında yememiş, Veziriazam- Bayezid Paşa ile arkadaşlık etmiştir.

-di ' İddiasına göre Teolagos Korkas'ın hafidi idi. Filedelfiya «rafından olan Korkas Türk —

Moğol Timur'un Anadolu'-• tilâsından sonra İstanbul'a gelerek yerleşmiş, bir kolayını bularak

^U a vazife ile girmiş, zekâsı sayesinde yükselmiş, evvelâ İmparator •a uel'in tercümanı, sonra da umumî elçisi olmuştu. Güzel türfcçe bi-• d' Müteaddit defalar resmî vazife ile Bursa'ya gidip gelmiş, devrini 1 u Sultan Birinci Mehmed'in sofrasuada bulunmuş, iltifatına nail Veziriazam Bayezit Paşa ile dostluk etmişti (2). Bilâhare, Bins İmparatorluğunun müdafaa plânlarını Türklere verdiği veya ?¦¦¦ > Sı anlaşılmış, casusluk suçu idam edilmişti. Bütün bunlar doğru idi a,wkiit yüz sene evvel yaşayan Teologos ile bugünkü Teologos'un sı^-dereceleri malûm değildi. Teologos, iddiasını o

kadar inandırıcı jekilde ileri sürerdi ki, itiraz etmek kimsenin aklına gelmezdi. Bazaı*

ısaletini isbat için şahitler de gösterdiği olurdu.

__İsterseniz Befaram Ağa'ya sorunuz. O da aslen Filâdelfiyalıdur.

Memlekette Korkas ailesine dair çok şey dinlemiştir.

Derdi. Aslen Rum olan Behram Ağa, padişahın gözde adamı İbra-tim'in mutemet hizmetkârları arasındaydı. Behram'm Alaşehir ile bir lâkası yoktu. Üç sene evvel İstanbul'da bir tesadüf eseri olarak Teolo-ros ile tanışmış, arkadaş olmuştu. Birbirlerine*kısa zamanda ısınmışlardı. Bununla beraber arkadaşını yabancı kimseler yanında yalancı çı-Urmak istemez, susardı. Israr edilecek olursa, onun .sözlerini tasdik ıder:

— Asilzadenin anlattıkları doğrudur.

Cevabını verir, sonra bıyık altından gülerek ilâve ederdi:

— Timur, Filâdelfiya'ya geldiği zaman- Korkas cenaplarının gate-¦*" misafir kalmıştır.

1523 yılı ağustos ayının 15 inci pazar gününün geç saatlerinde Ga.-ıta'da, tek kanatlı demir kapısı bahçeye açılan taş (binanın ikinci kamdaki büyük odasında dört kişi oturmuş, yavaş sesle bir şeyler konu-ayorlardı. Aym en sıcak gecelerinden biri olmasına rağmen pencere-' 'r sımsıkı kapanmış, perdeleri aşağıya kadar indirilmişti. Konuştükla-|nın dışarıdan duyulmasından muihakkak ki korkuyorlardı. Odadaki-fnn biri siyahi, diğeri uzun boylu, geniş omuzlu, levent yapılı kara

¦--------------------------____

(1) Bugünkü Alaşehir.

(2) Dukas, Bizans tarihi. (Mırmiroğlu tercümesi) sayfa 76.

f

ir ¦

yağız bir delikanlı idi. Temiz pak giyinmişti. Lâfa karışmıyor, sa kulak kesilmiş dinliyor, bir şey sorarlarsa, cevap veriyor, yahut:

__ Ağa hazretleri dalha iyi bilir, velinimetimin mutemedi odur.

Diyordu. Şivesinden Slav ırkına mensup olduğu anlaşılıyordu, çünıcü adam, gözleri felfecri okuyan, saçlarına kır düşmüş, keçi sa] lı bir zattı. Mevzuun en hararetli yerinde :

— Bakınız, burası çok'mühim!

Diyerek yerinden kalkıyor, köşedeki masanın üstünde duran g< karınlı, dar ağızlı ufak Alaşehir testisinden, yine toprak, fa'kat dışı 5 güzel işlenmiş bir tasa boşalttığı şarabı içiyordu.

— Afiyetinize beyzadelerim!

Bu arada siyahi adama da takılmağı unutmuyordu:

— Ne olur ağa hazretleri, sen de birkaç yudum iç, o zaman dÜBj yi daha iyi görürsün. Günahı varsa, ki zannetmiyorum, benim üstiij

olsun.

Arap, bir kadın kadar ince sesiyle :

— Allah müstahakını versin, ayol!

Diyerek gülüyordu. Kılık kıyafetinden mevki sahibi olduğu hiss veren ablak çehreli dördüncü şahıs ise, heyecanlı ve telâşlı görünüj sık sık pencerelere bakıyor, sonra :

— Sakın aklınıza bir şey gelmesin, yoldaşlarım diyordu. Vakıa kâr edemem, paranın yüzü sıea'ktır.

İstanbul'da dayalı döşeli bir evi masını kim arzu etmez. Fakat beni haseki hazretlerinin hizmetine meğe zorlayan sebep ne sizin va'dettiğiniz altınların

tatlı şıkırtısı ne de ardı arkası kesilmeyen ısrarlannızdır.

Keçi sakallı, atblak çehrelinin sözünü yarıda kesti :

— Demek, daha mühim bir sebep var, biz bunu bilmiyorduk.

— Var ya, sana daha evvel Söylememiş miydim?

— Hatırlamıyorum.

—¦ Hatırlamazsın, tabiî. Çünkü kafan yine dumanlandı. Sayı bir saat içinde tam beş tas şarap içtin.

Nerede kalmıştık var ya.. I dim olacak adama seneler senesi hizmet ettim. Sadakatten ayrılma Fakat mükâfat beklerken ağır muamelelerine maruz kaldım. I doğrusu ihmal edildim. Şimdi beni anlıyorsunuz, değil mi yoldaşlad

Üçü birden tasdik ettiler :

— Doğru söylersiz, Behram Ağa.

— Elbette doğru söylerim. İşte beni çileden çıkaran vezirin alâkasızlığı oldu.

Siyahi adamın yüzünde duyduğu memnuniyetin bariz bir ifa vardı. Yerinden doğruldu :

— Demek şartlarımızı kaıbul ediyorsun?

Behram Ağa, düşünür gibi durdu, sonra : *

— Kaimi ediyorum, dedi. Ne yalan söyleyim, üç gün düşürt

bugün yaptığınız yeni teklif ve vaatler karşısında reddedeme-

• Yalnız yoldaşlarım, benim de bir şartım var. dim'_- Nedir?

__ Bu anlaşma dördümüz arasında kalacak, duyulursa, hele vezi-

• kulağına giderse, perişan olurum. O zaman beni haseki hazretleri 4e kurtaramaz.

Üçü birden teminat verdiler. Keçi sakallı daha ileriye giderek rumca bir de yemin etti :

— Matoteo.

Kara yağız delikanlı :

__ Ben, dedi. Haseki sultan hazretlerini tâ çocukluğundan tanırım. Memlekette kapı komşu idik.

Tatar akınında beraber esir düştük. Evvelâ Kırım'a, sonra da İstanbul'a beraber geldik. Hani, bir bakımdan; bu esaret fena da olmadı. Çünkü, 'böyle olmasaydı, ne o, bu emsalsiz mevkii ve ne de ıben, bu mesut hayatı bulabilirdik. İRoksolan cömerttir âlicena£t^r:_Ba,na_,yexdiği sözü tuttuğunu siz de biliyorsunuz. Yalnız hürriyete değiL refaha da kavuşturdu. Allah razı olsun. Merak et-~me Behram Ağa, senin de istikbalin müemmendir.

Siyahi adam suratını astı.

— Yazıklar olsun, sana!

— Neden, fena bir şey mi söyledim?

—¦ Benim hiç mi yardımım dokunmadı. Seni arayıp bulan, bu uğurda kendisini tdhlikeye atan adam kim?

— Aksini iddia etmedim, ağa. İyiliğini hiçjbir zaman unutmam. Nankör değilim. Seni babam kadar severim'. Ver elini öpeyim.

Arabm yüzü güldü.

— Berhudar ol, lâtife ederdim. Temiz süt emmiş bir çocuk olduğun besbelli.

Bunları söyleyen siyahi adam, Hurrem Sultan'm haremağası Ha-şim Ağa'dan başkası değildi. Kara yağız delikanlı ev sahibi Kara Süleyman,

keçi sakallı ise asilzade Teologcs'du. Hasekinin hizmetine girmeğe razı olan Behram Ağa'ya gelince; Hasodabaşı İbrahim'in mutemet hizmetkârlarındandı.

Manisa'dan beraberce İstanibul'a gelmişlerdi.

Pîri Mehmet Paşa, 27 haziran 1523 de iki yüz bin akçe ile emekliye sevkedilince, devletin bu en âli makamına her türlü teamüle ve ananeye aykırı olarak Hasodabaşı İbrahim, getirilmişti (1). Pîri, Siliv-rikapı civarındaki çiftliğine çekilince ,ondan boşalan büyük konağa babasının malı gibi yerleşmişti. İlk işi yakınlarını mühim mansıplara tayin etmek olmuş, fakat nedense hizmetkârı Behram'ı unutmuş, ona yüksek bir vazife vermeği düşünmemişti. Behram, efendisinin sadrazam olmasına evvelâ sevinmiş, ümide kapılmış, hayalinde^ tâyin edilmesi (1) Hammer, Devlel-i Osmaniye Tarihi, cilt 5. sahife 37.

ihtimali olan bütün memuriyetleri yaşatmış, fakat hiçbirine nail ola. mamıştı. Sadece İbrahim Ağa'mn hizmetkârlığından, İbrahim Paşa' nın hizmetkârlığına yükselmişti. Bu müthiş sukutu hayal, onu efendi, sine düşman etmeğe kâfi gelmişti. Hattâ bundan bir hafta kadar evvel Teoloğos'a:

— Asilzadem, vezir çok nankör çıktı. Bize gadretti. Fakat alaca-ğı olsun. Bu dünya kimseye kalmaz.

Diye dert yanmış, efendisinin aleyhinde söylemediğini bırakma-mıştı. Bu sözleri biraz da ilâveler yapmak suretiyle Kara Süleyman'a nakleden Teologos, durumun Haşim Ağa'ya (bildirilmesi tavsiyesinde bulunmuştu. Haşim Ağa, veziriazamın, haseki sultan ile aralan iyi olmadığını ve birbirlerinin kuyusunu kazdıklarını çok iyi bildiği için İb. ralhim Paşa'mn mutemet hizmetkârlarından birinin gizlice elde edilmesini faydalı görmüştü. Hurrem Sultan ile vezir arasındaki mücadele zamanla artacak, hele saraya damat olduktan sonra büsbütün şiddetlenecekti.

Meseleyi hsekdnin akıl hocası Nazniyaz Kalfa'ya açmıştı. Kal-fa:

— Aklın ile (bin yaşa, ağa. Hurrem Sultan hazretleri ile biz de böyle bir sey düşünürdük. Fırsat ayağımıza geldi. Ne yapıp yapıp Beh-ram'ı kandırmağa

bakın1. Paraya düşkündür, derler.

Demişti. Hurremı Sultan'ın muvafakatini, talimatını ve her kapıyr kolayca açan külliyetli miktarda duka altınını da alan Haşim, derhal Bdhram ile temasa geçmiş, Kara Süleyman'ın Galata'daki evinde müzakereler başlamıştı.

Haseki'nin teklifleri makul ve basitti. Veziriazamın hususi hayatına ve bilhassa haremi hümayunu alâkadar eden meselelerde takındığı tavırlara dair muntazam malûmat verecekti. Bir d-a kendine havale edilen meseleleri tahkik edecekti. Mukabilinde her ay muayyen bir para alacaktı. İşe (başlar başlamaz alacağı yüz duka altını hesaba daJhil değildi. Bu para, Hurrem Sultanın ihsanı idi.

Behramı'a teklif edilen hizmet kolay ve kolay olduğu kadar da tehlikesizdi. Yalnız efendisine eskisinden daha sadık görünmeğe çalışacak, bunun için de ne mümkünse yapacaktı. Hâşim Ağa :

— Yoldaşım, bu sayede teveccüh kazanır, belki de mühim bir memuriyete tâyin edilirsin.

Diyordu. Behram artık memuriyetten ümidini kesmişti. Hem bu yeni vazifesi daiha kârlı idi.

Üstelik İstanbul'dan da ayrılmayacaktı.

— Vezirin bana maaş vereceğini sanmıyorum.

Cevabını verdi. Topladığı malûmatı Galata'da ya Teologos'a veyahut Kara Süleyman'a .getirecekti.

Eğer Kara Süleyman'ı, vezirin hususi hizmetine Çakabilir, mutemetleri arasına girmesini sağhyabilirse ihya oMu demekti. Kendisine İstanbul'un en iyi bir semtinde dayalı döşeli bir ev hediye edecek, haremi hümâyundan taşra çıkarılacak genç

,güzel

cariye ile de evlendirilecekti. Bu teklif ve vaat en sona

; * birkaç gündür tereddütler içinde bocalayan Behram Ağa'yı 01 leri suya indirmeğe ve müspet cevap vermeğe âdeta mecbur ^e . pi^nın bu şekilde tatbik edilmesini Hâşim Ağa'ya tavsiye eden.

^6° Behram'ı ben sizden iyi tanırım. Derûıal kabul edecektir.

ti- Kara Süleyman ile Hâşimfe kalsaydı, bu teklifi ilk baştan Demş

caklar, adamı büsbütün şımartacaklardı. Belki de daha ba^Jca tâ Îzler de istemeğe kalkacaktı.

Teoloıgos'un bu işdeki rolü, sadece Kara Süleyman'ın evinde masi) onunla arkadaş olması ve zahiren iş ortağı gözükmesi değil-. |^e Mora'da geniş arazisi, ne Midilli adasında zeytinlikleri ve ne d«* dalarla Galata arasmda sefer yapan gemileri vardı. Esasında o da Sü vman'm tavsiyesi ve Hâşim Ağa'mn muvafakati ile daiha evvel hase-ti'nin hizmetime girmiş (bulunuyordu. Şimdilik bir iş yaptığı voktu ama, leride kendisinden istifade edilebilirdi.

__Adam öldürmek hariç, her şey elimden gelir.

Diye teminat vermişti. Kurnaz, cerbezeli ve o nispette de malûmat-i olduğu muhakkaktı. Türıkçe ve rumcadan başka fransızca ve italyan-:a bilir, Galata'da konuşulan arapçayı da anlardı. Lisan bilmenin bir silzade için şart olduğunu söylerdi. Hâşim de, Süleyman da asaletine nanmazfersa da, bu unvanın kendilerine hiçbir zararı olmadığı için ses ıkarmazlardı. Hayatından memnundu, saraydan gizlice gelen paralar a beyler gibi yaşıyordu.

Galata'da, Hâşim Ağa'mn reisliğini yaptığı bu teşkilât, Beferam Lğa'nm da iltihakı ile kuvvetlenmiş

ve azasının sayısı dörde çıkmıştı, 'eologos, bu yeni iltihakın- ve anlaşmanın şerefine şarap tasını:

— İttifakımızın şerefine içiyorum, beyzadelerim!

Diye dikerken, Hâşim Ağa tarafından verilen yüz duka altınını, uşağına yerleştirmekle meşgul olan Behram Ağa da yeni vazifesine emen oracıkta

başlamış bulunuyordu. Bundan maksadı, mühim malû-ıata sahip olduğunu arkadaşlarına şimdiden göstermek içindi.

— Ahmet Paşa'nın Mısır'a gitmesi, Sbrathim Paşa için sanki iyi mi ldu? Hiç sanmam.

Diye söze girmişti. Teolotgos sormuştu :

— Ahmet Paşa Mısır'a mı gitti, bu haber de nereden çıktı? Beihram mağrur bir eda ile arkadaşların! süzdü.

— Tabiî nereden bileceksiniz?

Haber doğru idi. Pîri Mehmet Paşa'nın ayağını kaydırarak, yeri-geçmek için türlü tezvirler yapan, entrikalar çeviren Vezir Ahmet ¦

•asa, bu makama hasodabaşının tâyin edildiğini göVünce, çileden çjk-

?ıştı- İbrahim'in maiyetinde bulunmağı gururuna yedirememiş, Fena-

ızade Muhidtiin Çeletbi'yi araya koyarak Mısır valiliğinin kendisine verilmesini istemişti, iDranım .raşa, du nans raKifoının uzaklaşmasına dünden razı idi.

— Pek münasiptir.

Diyerek derhal padişaıhın muvafakatini almıştı. 15 temmuz u de geniş aalâhiyetlerle Mısır valiliğine tâyin edilen Ahmet Paşa, berinde götürmek üzere birtakım adamlar toplamıştı. Bunların a

.da İstanbul'da itibarlarını kaybetmiş, yeniçeriler arasına nifak la şöhret bulmuş, rüşvet almaktan lekelenmiş, medreseden .yol kesip eşkiya olmuş kimseler de vardı. Mısır ahvali, bu adamla, mı ıslah edilecekti? Yoksa paşanın başka bir fikri mi vardı? vazifesi başına gitmek üzere, 2 ağustosta İstanbul'dan ayrılmış, .merasimle uğurlanmıştı.

Befhram Ağa :

— Kötü fikre sahip olanların hali çabuk ayan olur, diyerek, sözj ^bitirmişti.

Bahram Ağa'nm anlattıkları belki çok mühimdi. Fakat Hum "Sultan'm işine yarayacak bir tarafı yoktu. Bununla beraber Kara J leyman ile Haşim Ağa, kendisini pohpohlamayı ihmal etmemişlerdi

— Neler de bitirmişsin ağa!

— Bilirim, zâihir.

Asilzade Teolqgos, yarı ciddî yarı şaka :

— Öyleyse, demişti. Bu son şarap tasını da müsaade edersen se: şerefine içeceğim.

— Afiyet olsun!

Behram Ağa, daıha fazla kalmağı tehlikeli bulmuş, geldiği gibi ne gizlice Galata'dan ayrılmış, bir kayığa binerek karşı tarafa geçin ti. Haşim Ağa ise, sarayın kapıları akşamları kapandığı için, Kara leyman'ın evinde misafir kalmıştı. Kazandıkları parlak zaferin müj sini :

— Gözünüz aydın sultanım.

Diyerek yarın verecekti. İltifata ve hattâ ihsana nail olacağı n hakkakti. Eli açık bir kadındı. Ziynet eşyalarından birkaçını daha s tiran Hurrem Sultan'.da bol para vardı. Padişah hazretleri de külliye miktarda altın vermişti. Verirken de :

—- Dilediğin gibi sarf edersin, meleğim.

Demişti. Esasen hesap sormak âdeti değildi. Üç arkadaş gece geç saatlerine kadar oturmuşlar, konuşmuşlardı. Kafayı fazlaca tüt leyen asilzade Teolagos, tatlı hikâyeler anlatmıştı.

Galata'da yapılan anlaşmanın üzerinden haftalar, hattâ aylar g misti. Behram Ağa vazifesini intizamla ve muvaffakiyetle yapıyorı Getirdiği haberler, arasında mühimleri de vardı. Bu haberlerden tanesi Hurrem Sultan'm çok işine yaramıştı. İbrahim Paşa, Beyi rSultan'ın kocası Ferhat Paşa'ya kancayı takmıştı. İlk fırsatta yere

Bu hareketinden haksız sayılmazdı. Tevali eden şikâyetlerden ^ju.saîimıştı. Bir gün dayanamamış, divanda:

__ ıBu. vezir başı ile oynar!

Diye mütâiiş bir tahdit savurmuştu. İbrahim Paşa'mn bu sözlerini rada divanı hümâyunun kapısında bulunan Behram Ağa kulaklariy-ı° gitmişti. Aslen Hırvat olan Ferhat Paşa'nın suçu sayılamayacak ka-ı r çokta. Dulkadir eyaletindeki Şehsuvar hanedanını söndürmüş, Seihsuvaroğluiu Ali Bey haK'kında padişaha yanlış malûmat vermiş : __ Ben Âl-i Osman'ın doğrusuyum!

Diye devlete bağlılığını iftiharla ilân eden bu beyi çocukları ile beraber haksız yere idam ettirmişti.

Amasya sancağında da birçok gü-tıalhsiz kimseleri öldürtmüştü. Kan dökmekten zevk alan Ibu zalim Hırvat'ın irdiği ceviz bini aşmıştı. Nihayet padişah gazaiba gelerek eniştesini memuriyetten atmış, kârını tamam eylemek üzere İstanbul'a çağırmıştı. Fakat kızkardeşi Beyhan, Sultan'm : __, 3er. cariyenizi dul, çocuklarımı yetim bırakma, padişahım! Bu defalık affet.

Diye yalvarıp yakarmalarına, gözyaşlarına ve annesi Hafsa Sultan'm şefaatine dayanamamış, son defa olmak şartiyle affetmiş, kendisi ne Semendire sancağını vermişti. Huylu huyundan vazgeçmez derler, Fenhat da huyundan vazigeçmemişti. İstanbul'a gelen şikâyetçilerin ardı arkası kesilmiyorclu. Bunlardan bir tanesi veziriazamın huzuruna kadar çıkmağa muvaffak olmuş, ayaklarına kapanmış :

— Medet efendimiz, medet! Bu zalimden bizi kurtar. Diye feryat etmiş, ağlamıştı. Vezir çok müteessir olmuş :

— Zalimin zulmü yanında kalmaz. Hele sabırlı olun!

Cevab: ile beraber bir miktar da para vererek memleketine göndermişti. Padişahın en müsait bir zamanında durumu arzedecek ve Ferhat'ın idam fermanını bizzat alacaktı.

Roksolan'ın, padişaJhm bu gaddar eniştesi hakkında kâfi derecede ¦malûmatı vardı. Fena şöhretini çok duymuştu. Onun idamı Beytıan Sultan için büyük bir darbe olacaktı. Çok sevdiği halde kocasiyle beraber Semlendire'ye gitmeyerek İstanbul'da kalan Beyhan, annesini görmek üzere sık sık haremi hümâyuna geliyor, Ferhat'ın İstanbul'da bir vazifeye nakli için rica ediyordu. Hurrem, bu kadını sevmezdi, O-nun evıvelce sarfettiği:

* — Ben_Yayuz Sultan Selim Hân'ın kızıyım. Bir köy papazının kızı değil. Haseki oldum diye şımarmasın, haddini bilsin.

Sözlerini henüz unutmamıştı. Behram'ın Hâşim Ağa vasıtasiyle gönderdiği haberi alınca Nazniyaz Kalfa'ya :

— Oak sevindim kalfacığım. biraz burnu kırılır. Demişti. Nazniyaz :

— Aman sultanım, yerin kulağı var Sakın ağzından bir şey ma.

Tavsiyesinde bulunmuştu.

— Neden susacağım, kalfacığım? Sualine de şu cevabı vermişti :

— Elimize geçen fırsatı da kaçırırız da ondan. Güzelliğine ve asaletine mağrur olan Beyhan Sultan'ı,

safından çıkarmanın ve bîr kukla gibi oynatmanın, tam zamanı idi. Ve. ziriâzamun, kocası hakkındaki niyetlerini vaktinde haber alabilirse, rafhim Paşa'ya düşman kesilir, dolayısiyle müstaklbel zevcesi Hati<$ Sultan ile de arası açılırdı. Belki de gururundan fedakârlık yaparafc kız kardeşi Safa Sultan gibi o da Hurrem Sultan'a yanaşırdı. Nazniyaz

— Aman güzelim, bu fırsatı saikın; kaçırmayalım. Diyordu. Roksolan'm gözlerinin içi gülüyordu:

— "Yiok zeki kadınsın, bak bu benim aklıma gelmemişti.

Bu haber, başkaları tarafından duyulmadan, hattâ sezilmeden Feittıat Paşa'mn zevcesine nasıl ulaştırılacaktı? Valide Sultan'dan korkuyordu. Çünkü haremi hümâyundaki bütün, nüifuz ve idare onun elinde idi. Padişah,

annesini çok seviyor, hürmet ediyor, sözlerini dinli-yordu. Hasekinin tereddüt ettiğini anlayan kalfa; I

— Yine bir geyler düşünüyorsun, meleğim, dedi. Bir an evvel ha-l rekete geçelim.

— İyi söylersin ama, ya valide sultan duyarsa, ya efendimizin kulağına giderse.

Nazniyaz teminat veriyordu:

— Bu işi siz bana bırakınız. Her geyin bir çaresi vardır.

— Peki nasıl yapacaksın?

— Gayet basit güzelim. Beyhan Sultan'ın kalfası Şerefnur benin» yafcn arkadaşımdır.'

Kendisiyle konuşurum, çok zeki ve kurnaz bir kadındır. Havadisi bizden değil de başka taraftan işittiğini, meselâ Hatice Sultan'm cariyelerinden duyduğunu söyleyerek hanımına aynen n aid eder.

— Acaba Şerefnur buna razı olur mu?

— Altının yüzü sıcaktır, sultanım. Kendisine ufak bir kese duka altını ihsan edilirse, bu vazifeyi deitıal üzerine alır.

— Aklınla bin yaşa kalfacığım. Haydi göreyim seni!

— Sen merak etme güzelim. » Nazniyaz KaKa'mn itina ile hazırlamış olduğu plân, çok iyi tatbik

edilmiş ve birkaç gün sonra da semeresini vermişti. Veziriazamın, kocası Ferhat Paşa'ya karşı taşıdığı kötü niyeti öğrenir öğrenmez soluğu Haremi (hümâyunda alan Beyhan Sultan, doğruca annesine gitmiş:

— Ah vâlideciğim. Bak damadına neleri reva görmüşler.

Diye ağlayıp sızlamış, yalvarmış yakarmış ve bir elini 'bis-afcp öte-I/ni öperek padişah nezdinde şefaatte bulunmasını rica etmişti. Ona 1 kocası mert ve namuslu bir vezirdi. Hakkında söylenenlerin hepsi ve iftira idi. Veziriazam^ kendisinden daha tecrübeli ve muktedir • vezir olan Ferhat Paşa'yı çekemiyordu. Rakı/bini ortadan kaldırmak • • türJö entrikalar çeviriyordıu. Valide sultan, damadının ne mal ol-% sunu çok .iyi bilmekle beraber kızının gözyaşlarına dayanamamış, glu nezdinde tekrar şefaatte bulunacağını va'detmişti.

Münasip bir fırsatta padişah ile görüşecekti.

Beyhan Sultan, annesinden ayrıldıktan sonra kızkardeşi Hatice Sultan'a da uğrayarak ileri geri konuşmuş, ağır sözler söylemiş:

_~ Dilerim Alla/htan, sakalı kana boyansın!

Demişti. Müstakbel zevci hakkında sarfedılen bu müthiş söz karşısında Hatice Sultan da hırçmlaşmış, mukalbelede bulunmuş, Ferhat paşa aleyhinde söylemediğini bırakmamıştı. Atıp tutmuştu. Eğer Edâ-dll Kalfa zamanında müdahale etmemiş olsaydı, iki kardeş muihakkaic saçs^ça.

basjbaşa kavga edeceklerdi.

Haremde cereyan eden hâdiseleri derhal haber alan Roksolan'm sevincine pâyan yoktu. Gülibahar Sultan'ın safında nihayet beklediği ihtilâf çıkmıştı. Şimdi Beyhan Sultan'ı kendi tarafına çekmek kolaydı.' Bunun için de gizli faaliyet başlamıştı. Nazniyaz:

—. Asude ol güzelim, Beyhan Sultan, kendi arzusuyla huzurunuza gelecek ve sizden yardım isteyecektir.

Dîye teminat veriyordu. Hurrem, sadık ve kurnaz kalfasını iltifat yağmuruna boğuyordu :

—ı Ç»h, kalfacığım. Sen ne iyi kadınsın. Bu hizmetlerinin altında elbette kalmayacağım. Sırası geldiğ zaman seni servete boğacağım. Taş-' xaya_£Lkaxırkjînjgenç_ve_ güzel bir delikanlı ile_dje evlendireceğim.

İstediğin yerde dayalı döşeli bir ev alacağım. ~™"— Beni şımartıyorsunuz, sultanım.

—> Borcumu ödeyeceğim, Nazniyaz.

Namiyaz'm, genle ve mevki sahibi bir adamla evlenmek .başlıca (emeli rdi. Dünyaya kız gelip kız gidecek değildi. O da her kadın gibi dünya zevklerinden nasibini almak istiyordu. Padişah hazretlerinin üzerindeki nüfuzu muhakkak olan Hurrem, vaatlerinin hepsini yapacak veya yaptıracak bir kuvvete sahipti.

Bu hâdisenin üzerinden bir haıfta kadar geçmişti. Bir gün Hurrem Sultan'ın huzuruna neşe içinde giren Nazniyaz Kalfa, hasekinin beklediği müjdeyi vermişti ;

— Müjdeler olsun efendim, yarın Beyhan Sultan teşrif edecekler. - Hurrem, heyecanla sormuştu :

— Ne diyorsun kalfaçığım, doğru mu?

— Hakikat söylerim, güzelim.

X

— Ne

ıyı, ne ıyı.

u

— Nihayet, ayağınıza geliyor.

— Peki kalf açığım, bu haberi kim- getirdi?

— Bizzat Şerefnur, 9ultanım.

Nazniyaz'ın verdiği müjde doğru idi. Mağrur bir kadın olan B han, nefsi ile uzun bir mücadeleden sonra sevgili kocası uğrunda karlığa razı olmuş ve gururunu ayaklar altına almıştı. Bu karan vejı meşinde Şerefnur'un da mühim rolü vardı. Ağzı iyi lâf yapan- kalfa, kendisine şu tavsiyelerde bulunmuştu: Hurrem Sultan ile arkadaşlık ederse kârlı çıkacaktı. Şaih Sultanin, kocasını Mısır'dan İstanlbul'a tâ. yin ettirmek için onun tavassutuna başvurmuştu. Padişah derin bir aşkla sevdiği hasekisinin ricalarını hiçbir zaman 'kırmamıştı; Şerefnut ikna edici (bir tavırla :

— A benim sultanım, etrafınızı neden görmezsiniz? Haremi hümâ. yunda Valide Sultan'dan sonra bütün nüfuz bu yeni hasekinin elinde, Padişdh hazretlerinin gönlünü çalmış, bir dediği iki edilmiyor. Galiba yine hâmile. Artık Şehzade Sultan Mustafa'nın annesi Gülbahar'ın adı bile geçmez.

Demiş ve sonra Nazniyaz'dan aldığı talimat üzerine ilâve etmişti: —• Hem, dahası var güzelim.

Haseki, hanedana mensup kadmlai arasında en ziyade sizi severmiş, takdir edermiş. Geçenlerde kalfası» dan işittim.. Beyhan Sultân hazretleri her haliyle asil ve harikulade güzel bir kadın demdş.

Gururunun okşanmasından memnun olan prenses, evvelce haseki hakkında sarfetmiş olduğu sözleri hatırlayarak içini çekmişti.

I

'*" ..İmli

kiden bir fenalık görmüş değilim. Valide Sultan, kendisini çok methe der. Bend ona düşman eden kardeşim olacak Hatice Sultan ile Gülba har'dır. Ah o Gültoahar.

— Artık onları unut, sultanım!

— Haydi ben unutayım, Hurrem unutmamış ise ne olacak? Kin» bilir beni nasıl karşılar? Surat asarsa müteessir olurum.

Şerefnur teminat vermişti :

— Hiç sanmam, teşrifinizden ziyade memnun kalacaktır, yalnız siz de iltifatınızı kendisinden'

esirgemezsiniz.

Beyhan biraz düşündü.

— Peki öyle ise, dedi. Ancak ziyaretimizin şimdilik bajfkalarj *ara fından duyulması doğru dieğil.

daireye geçerken koridorda Edâdil'e tesadüf etmişti. Kaifa yerr kadar edilmişti.

Gülbahar Sultan da teşrifinize intizar ederdi. Sizi çok göreceği.

ıe' prenses, Edâdil'e fazla yüz vermemişti.

__ya öyle mi, selâm söyle. •

Diyerek hızlı adımlarla yürüyüp gitmişti. Edâdil, çok mühim hâ-. ,er cereyan etmek üzere olduğunu anlamış, hanımlarına haber ver-k üzere oradan koşarak uzaklaşmıştı.

Beyhan, teşrifini daha evvel haremağası vasıtasiyle haber verdiği cin Boksolan dairesinin halkı, kendisini bekliyordu. Kapıda Hâşim. a ile Nazniyaz tarafından karşılanmıştı. İkisi birden : __, Ne şeref, saadet getirdiniz.

Diyerek yerlere kadar eğilmişler, eteğini öpmüşlerdi. Beyhan'ın-. ereddüdü zail olmuş, vakur fakat mütebessim bir çehre ile hasekinin. ğasına ve kalfasına ilk defa olarak iltifat etmişti: _- Teşekkür ederim-, nasılsınız? Seni çok iyi gördüm Nazniyaz.

Nazniyaz, huyunu suyunu çok iyi bildiği mağrur kadının gururunu. ksayacak bir ifade ile bu iltifata mukabelede bulunmuştu.

_ Cemalinize hasret çekerdik. Gözlerimizi nurlandırdınız, hase-i hazretleri kimbilir ne kadar memnun olacak.

Beyhan Sultan önde, kalfalar arkada içeriye girmişlerdi. Hâşim Lga dışarıda kalmıştı. Koksolan, misafirini hemen orada ve ayakta, eddiyordu. Akıl hocası Nazniyaz'ın tavsiyelerini aynen yerine getire-

— İyi söylersin, kalfacığım. Ne yalan söyleyim, ben şahsen hase ekti. itimat telkini için ne mümkün ise yapacaktı. Karşısındaki kadı--

lece Hatice Sultan'a ağır bir darbe vurmak mümkündü.

Verilen karar hemen ertesi günü tatbik mevkiine kondu. Beyhan Sultan beraberinde kalfası olduğu halde haremi hümâyuna gelmiş v< evvelâ annesini ziyaret ermişti. Hafsa Sultan, kızı üe haseld araaaidaJs» ^

evvelâ annesini ziyaret ermişt. Hsa Su, kı h bağı idi. Fakat ilk diefe yüzünü yakından g

bu yafciffilaşmadan memnundu, Beyfıan, Hurrem'in ikametöne »ateş* *^'ftaii'a karşı sw^gisi onlardan daha ziyade idi. Çünfcu asaîe»

m heyecanını yüzündeki ifadelerden ve elindeki işlemeli ipek mendili uruşturmasından anlamıştı.

Eski ve sevgili bir' arkadaşını görüyor-ıus gibi kollarını açmış :

— Ah, meleğim, bizim için ne şeref. Sefalar getirdiniz. Buyurun! Diyerek kucaklamıştı. Ufak bir tereddüt devresi geçiren Beyhan

a hasekinin yanaklarından öpmüştü.

— Sizi ziyaret etmeği ne kadar isterdim. Hep mâni oldular. Neyse t 'bugünmüş.

Hurrem, asîl misafirini elinden tutarak odaya bizzat götürmüş,.

köşede yer göstermişti. İpek İran halılariyle örtülmüş olan müaey-en bir sedire beraberce oturmuşlardı. Şerefeur ile Nazniyaz Sarsılanda el pençe divan- duruyorlardı. Bu iki akıl hocası, hanımlarına Ki-

\f «v* ^^

— w

--- -------------¦--- ¦*¦¦¦ --- — —-».---*j ».^ ¦ ¦ — ^— — — — — »«.A. Jid -

ri-^It J ^A>

Şerefnur bu fikirde değildi. Bilâkis şüyu bulmasını istiyordu. Böy f1"»- tavsiyelerde bulunmalarına rağmen bu tarihî mülakatın nasıl

lr cereyan takip edeceğini merak ediyorlar ve yan gözle a«7orld İkii y tip edeceğini mera a«7orlardı. İkisi de memnundu.

Roksoîan başlamıştı. Hanedanın kadın âzalarının 'hepsin* hür-muhabbetle bağlı idi. Fakat ilk diefe yüzünü yakından

zeldiğî aynı zamanda nefsinde toplayan bir prensese az tesadüf ti. Bunu birkaç defa Nazniyaz Kalfa'ya da söylemişti. Bu ne z bu ne incelik, bu ne harikulade güzellikti. Bakarken insanın rç maşıyordu. Bu sözler karşısında duyduğu memnuniyeti gizleyj yea Beyhan Sultan, nasıl mukabele edeceğini bilemiyordu. Ah jJ dialha evvel ağzıidan bal akan bu genç kadın ile afaibaplık etmemişti i>qp olanlar sefbepsiz kalsındı. Kızkardeşinin onun için söüledikW İjıepsi demek yalan ve iftira idi. Hatice Sultan, hasekiden bahsede^ .ne nadanlığını, ne terbiyesizliğini bırakmıştı.

— Bebeğim, dedi. Padişahımızın yerden göğe kadar hakkı vatj Hatkikaten haremi hümâyunu zarafetinizle süslüyorsunuz. Yakın görmediğim için bu kadar güzel ve sevimli olacağınızı tahmin et .mistim. Yanılmışım. Hamilelik size başka bir güzellik daha veriyo, Röksolan, üçüncü çocuğuna göbe idi ve hamilelik kendisine yaraşrmştı. Bunu birkaç gün evvel padişah da söylemişti.

Mülakat bir saat kadar sürmüştü. Haseki, misafirine meyvalar, .kerier, buzlu şerbetler ikram etmiş, Servinaz ile Hoşdil etrafında vane gibi dönmüşlerdi. İki genç kadın birbirinden çok hoşlanmışlar!

ya öyle görünmek için büyük gayret sarfetmişlerdi. Mevzu dönjj dolanmış, Veziriazam İbrahim Paşa'ya intikal edivermişti. Beyhan tan. tbralhim için söylemediğini bırakmamış; bu arada kızlşardeşini ¦unutmamıştı. Gülbahar'a gelince, onun adını bile ağzına artık istemiyordu.

— Aih meleğim, diyordu. Sizinle temasıma mâni olmak için m yapmadılar neler. Alacakları olsun.

Hurrem ile Beyhan, Hatice ve Gülbahar Sultanların blokuna §ı tam bir anlaşmaya varmışlardı.

Birbirlerine daima yardım eda lerdii. Beyhan, bocası Ferhat Paşa'nın meselesinden bahsetmemiş, mevzuu başka bir güne bırakmıştı. Sebebi ilik ziyaretinin, herhangi menfaat için yapıldığı hissini uyandırmamaktı. Yalnız söz arasında

— Seraendire'de bulunan zevcim Ferhat Paşa, muktedir ve beli bir vezirdir. Ne çare ki düşmanları icraatında serbest bırakma:

Demişti. Şimdilik bu kadarını kâfi bulmuştu. Ayrılırken tekrar caklaşmışlar ve öpüşmüşlerdi.

Misafirini, dairesinin kapısına to uğurlayan Hurrem, sık sık ziyaret etmesini söylemişti.

•

Behram Ağa, Kara Süleyman'ı henüz veziriazamın hizmetkâı araşma sokmağa muvaffak olamamakla beraber vazifesine büyük I^Mlik^yeJiti^lİkjle devm. ediyordu. Mukabilinde bol bol ihsana fc guyor, kuşağını duka altınları ile dolduruyordu. Asilzade Teolo kendisine yarı ciddî, yarı şaka :

,—¦ Böyle giderse, üki yıla kalmaz servet sahibi olursun.

Demiş ve kendisinden on altın borç almıştı.

alıjniyor,

m şimdiye fcadar verdiği haberlerden hemen hepsi doğru c Hurrem Sultan, bunlardan faydalanmasını çok iyi biliyordu. Hâsim. Ağa vasrtasiyle talimat veriyor, bazı kimseler hakkında

%mt yaptırdığı da oluyordu. Behraın Ağa'nm son ıgetirdiği haber, İbrahim Paşa ile Hatice Sul-evlenmelerine katî olarak karar verildiğine dairdi. At meyda- muazzam sarayın inşaatı tamamlanır tamamlanmaz düğün me- lkt B hbi Edâdil Klf

^ay naz dü 111 'mi yapılacaktı. Bu haberi Edâdil Kalifa da- teyit etmiş ve : ra __Düğün öyle mutantan olacak ki eşi emsali bulunmayacak. Padişahtınız öyle ferman buyurmuşlar.

Demişti- Filhakika, Sultan Süleyman, sevgili vezirine kızkardeşini rmek suretiyle taltifini kararlaştırmıştı. İbrahim'i seviyor, takdir d

— ıBelki, diyordu. Pîri Mehmet Paşa kadar tecrübesi yoktur ama, ikdamı ondan ziyadedir.

Onun, her emrini itirazsız kabul etmesi hoşuna gidiyordu. Mute-terîne hislerini şu cümlelerle açıklamakta beis görmüyordu:

__pîri Paşa'yı sadaretten azletmeyince padişahlıkta olan istiklâl lezzetini bulamamıştım. Zira her ne zaman Pîri Paşa huzura girse, ben Icendmü her şeyde cesaretsiz ve icraatta mütereddit görürdüm, tbralhim ise, her emrimizi itirazsız yerine getirir. Berhudar olsun.

İbrahim Paşa'nın, Hatice SultJan'a karşı aşkı günden güne alevle-r, gözü ondan başkasını görmüyordu. Durumu Hünkâra arzetmek için birçok fırsatlar çıktığı halde nedense son dakikada cesareti kırılmış »e bir şey söyleyememişti. Hatice Sultan da bu mesut hâdisenin bir 'aa evvel gelmesini bekliyordu. Artıik tahammülü kalmamıştı. Histerini annesine açıklamış, aşkını itiraf etmişti:

— Vaflideciğim, ne olursa senden olur. Günden güne erir, biterim, perdime deva bul.

Demişti. Hafsa Sultan, sevgili kızının: aşkından haberdardı. Böyle [WbaJin era âli mertebesine yükselen genç ve hakikaten güzel bir erke-jin, kızına kısmet olmiasmı o da istiyordu. Bir gün fırsatını bularak >ğl<uaa:

— Arslanım, demişti. Hemşireniz Hatice Sultan'ı baj-göz etmek |steriı». Müsaade buyurulur mu?

Annesinin arzularını yerine getirmekten zevk duyan Sultan Süley- bu talebini de gayet iyi karşılamıştı.

— Valide, her emrin başım üstüne. Ancak sıhriyetimize almakla a hangi kulumuzu mesut eyleyelirn?

talan bekârdır, arslanım. â da böyle düşünüyordu:

münasip valide. Merak etme, elbette bir çaresine bakarız.

F: 6

Bu mülâkattlan sonra valide sultan, İbrahim'i haremi davet ederek müjdeyi vermiş, derhal oğluna müracaat etmesi sinde "bulunmuştu. Veziriazam sevincinden divaneye dönmüştü. ı cihanın en büyük bir hükümdarının eniştesi olacak, hem de Hanedan, Âî-i Osman'ın muhteşem bir güzelliğe sahip kadınını zevce olarak al çaktı. O gece rüyasında hep Hatice Sultan'ı görmüştü. Ertesi efendisinden resmen hemşiresini isteyecekti. Vakıa bu îbüyük bir retti. Şimdiye kadar hiçbir kul böyle 'bir ttalepte bulunmamıştı. safa, istediğini huzura davet eder, ona sıhriyeti ile müşerref olması rini verirdi. Bu şeref ve saadeti kimse reddedemezdi. Şimdiye ki hanedana

mensup kadın ve kızların izdivaçları bu aiteneye uygun olj. rak yapılmıştı. Faikat valide sultan kendisine başka bir yol göstermiş İbrahim, reddedilmekten korkuyordu.

— O zaman yüzüne nasıl bakarım-?

Diyordu. Korkusu boşa çıktı. Süleyman vezirini iyi karşılamış, jj tifat etmiş, huzurunda oturmasına ruhsat vermişti. İbrahim söze nete, den başlayacağını düşünüyordu. Bunun farkına varan Sultan Süle;

man :

— Ne o İbrahim, dalarsın, yoksa Mısır'dan fena bir haber mi din? Dertli görünürsün.

: Demişti. Vakıa Mısır'dan gelen halberler iyi değildi. 1523 yılı ağu tos ayının 20 nci günü büyük merasimle Kahir&'ye giren Ahmet Paş Mısır'daki Memlûkler dervrinden kalma gayri memnunlarla isyanlardı parmağı olanları huzuruna kabul ederek iltifatlarda bulunmuş, Mıstf m diğer saracaklarında ve Arabistan'da ileri gelenleri kendi tarrJ-çervirmeğe başlamıştı. Hakkı olana olmayana bol keseden tımarla riyordu. Fakat İbrahim1 Paşa, şimdilik; bunları düşümmü'yordtı.

— Hiçbir derdim yok sultanım. Huzurunuza giren, cemalinizle mî şerref olan kullarda dert mi kalır? Pargalı bir ıgemicinin of'1 nu çamurdan alıp güneşe çıkardınız. Efendimiz, minnetim bir değil nasıl söyleyeyim.

— Sen bizim sadık kulumuz, hattâ dostumuzsun. Mührü fcümâyı numuza eîhak lâyıksın. Bunda zerrece tereddüt etmem.

—• Baha (biçilmez iltifatınızla kulunuzu şımartıyorsunuz efendimi Bir maruzatım vardı. Arza cesaret edemem.

— Söyle İbrahim.

" —'Padişahım, velinimetim efendim, dünya evine girmek için n saade buyurulmasmı istirham ederdim.'

— İyi olur. Münasip bir şey buldun mu?

İbrahim, 'başını önüne eğdi. Söylemeğe bir türlü cesaret uu Heyecan içindeydi.

— N« susarsız?

Bir cevap vermek Kzımdı. Mademki bu kadarını söylemişti. Geri-imkânsızdı. Padişahın ayaklarına kapandı.

Efendimiz, yeniden dünyaya getirmiş olduğunuz bu âciz kulu-sıhriyetinize lûtfenı kabul buyurur musunuz? 11 Süleyman, vezirinin omuzunu tuttu.

__ Kalk İbrahim, kalk, sen yalnız mührü hümâyunumuza değil •diyetimize de lâyıksın.

' Genç vezir, efendisinin ayaklarını gapur şupur öpüyordu. Artık ndan mesut adam olamazdı.

padişah, o gece Hurrem'in dairesin eğitmiş, kararını sevgili hasekisine de söylemeği ihmal etmemişti. Hemşiresine bundan münasip ko-a olamazdı. Vezir, bütün meziyetlere sahipti. Hurrem, bu izdivaca ta-rafta1" değildi. Fakat mâni olamazdı. Bir gey söylemedi. Evvelden meseleden haberdar olduğunu da belli etmedi. Sadece :

__, Hayırlı olsun!

Demekle iktifa etti. Süleyman'ın :

__Memnun kalmadın mı?

Sualine de :

__Oh, efendimiz, siz münasip gördükten sonra cariyenizin mem-

|nun olmamasına imkân var mıdır?

Cevabını vermişti. Hurrem... Su.ltan'ın, elinde bir koz vardı. Vardı ama, bunu oynamak içini henüz katî delillere sahip değildi. İbrahim'in Hatice Sultan'dan başka, Müflisine Hatun adında aslen Rum olan bir kızı da sevdiğini ve ona mükellef bir bina satın aldığını duymuştu. afınfcimdi başta

Behrem Ağa olmak üzere Asilzade Teologos, Kara Süley-vıman ve Hâşim Ağa bu meseleyi tahkik ile meşgullerdi. Deliller tamam olunca, Nazniyaz ye Şerefnur'dan da faydalanarak hâdiseyi meydana atacak, müstaktoel__evlilerin arasına bir soğukluk ye. huzursuzluk soka-»ğlftaktı.

Haremi hümâyun, mesut hâdiselerin hazırlıkları ile meşguldü. Bok-°lan üçüncü çocuğunu dünyaya getirmek üzere gününü bekliyordu.)airesi yeniden tanzim ve teıfriş edilmiş, yatak odası baştanbaşa değiş-irilerek en nadide eşyalarla süslenmişti. Kalfası Nazniyaz, haremi hü-râyunı koridorlarında mağrur bir edâ île dolaşıyor, ona buna talimat eriyordu. Nüifuzunun ve o nWbette servetinin, bir miktar daha artaca-ma mufoaWkak nazarlariyle bakan Hâşim Ağa, diğer haremağaîanndai»

«ndisini üstün gördüğünü her hal ve tavrı ile anlatmağa çalışıyordu. u değişm€ı Galata'daki Kara Süleyman'ın evinde de vardı. Asilzad*

logos, !bjr saray mensufou gibi konuşuyor, şarap tasını: Yeni şehzademizin şerefine!

Diye kaldırıp içiyor, doğacak gocuğun kız da olabileceğini

tan Behram Ağa'ya:

— Benim içimden öyle geldi. İsterseniz siz de doğacak sultan^, rafine içiniz.

Cevabını veriyordu. Haremi hümâyun halkını meşgul eden ve riyeler arasında bahse tutuşulan mevzu buydu. Çocuk kız mı, <fy mı olacaktı? Kendi hazırlıkları ile meşgul olan Hatice Sultan ile (j bakar bu mesele ile alâkadar görünmüyorlar, hâdiseyi küçümser g davranıyorlardı.

Hurrem, hayatından memnundu. Rüyasında çocuğunun erkek o

rak dünyaya geldiğini görmüş, efendisine :

— Nur tapu gibi bir şehzademiz daha olacak, Sultanım. Müjdesini vermişti. Süleyman, hasekisini yüzünden gözünden (

müştü.

— Yok, öyle deme güzelim. Allalha şart koşulmaz. O ne ihsan d yurursa bizim makbulümüzdür.

Bana evlâttan ziyade sen lâzımsın, y nim gülüm, çiçeğim, sevgilim.

Süleyman, hasekisini 'geceleri yalnız bırakmamağa çalışıyor, ora yatıyor, her gün biraz daha artan aşkını itiraf ediyordu :

— Mis gibi kadın kokarsın. Bana bu kokun bile kâfi. Diyordu. O zaman genıç kadın, elmas taşlarla işlemeli yorganı

kaldırarak vücudunun ağırlığına rağmen yataktan fırlıyor, yanına guyor, efendisine sarılıyordu.

— Saadetimin sermayesi, suyum, güneşim, hayatım. Hamileliği dolayısiyle daha da büyümüş olan şahane göğsünü

züne gözüne sürüyor, efendisine tatlı bir heyecan veriyordu.

Vezir Mustafa Paşa'nın zevcesi Şah Sultan ile Feittıat Paşa'nm cesi Beyhan Sultan, Roksolan'm dairesine sık sık uğruyorlar, hal-haj soruyorlar, bazan da saatlerce yanında kalıyorlardı. Hasekinin safın! yer almış olduklarını artık saklamak lüzumunu duymuyorlardı. Bil kis bu yakınlığı ilân etmek için vesile arıyorlardı. Veziriazam îbrahJ Paşa'ya ve dolayısiyle kızkardeşi Hatice Sultan'a karşı diş, bileji

Beyhan:

— Yeni bir evlâdının dünyaya gelmesi padişahımızı mesut ve bı tiyar edecektir.

Diyordu. Sonra, Güîbahar'ın kufağına gitmesini temin için lann yanında yüksek sesle ilâve ediyordu:

— Güibahar'ın pabuçlar: yeniden dama atılacak!

Valide sultan, her ne kadar temkinli hareket etmesi, ileri geri nuşmaması için müteaddit defalar terfbihatta bulunmuş ise de tott çın kızına sözünü pek dinletememişti. Ancak :

—• Bir daha tekemir ederse, FeifKat Paşa için arslanım şefaatte bulunmam.

ile susturafoilnıişti. Beyhan yelkenleri suya indirmiş: Sakın vâlideciğim, bunu yapmayınız.

yalvarmıştı. Ferhat gözünde tütüyordu. Bir İstanbul'a tâyi» tjjüse dünyalar onun olacaktı. £l sultanların, Roksola»'ı sık sık ziyaretleri yalnız hasekiye olan sev-j-juden veyahut veziriazama besledikleri düşmanlıklarından doîayı & ^jjjjj Hurrem'in dairesine gelmekle, padişah biraderleri ile de kar-lasmafc, tu sayede konuşmak ve iltifatına nail olmak fırsatını buiu-rlard1-Bazan dertlerini de söyleyebiliyorlardı. JRoksolan, kendi tarafına çekmeğe muvaffak olduğu bu iki kadına karşı çok iyi muam> ı ediyor, arasıra kıymetli 'hediyeler de veriyordu. Meselâ Beyhan'ın aofeündeki altın gerdanlık ve Şah Sultan'm kulaklarmdaki armudi küfeler onun hediyeleri idi. Sultan Süleyman, sevgili hasekisinin, kızko (jeşlerine gösterdiği yakın alâka ve dostluktan memnundu. Bu memnuniyetini bir münasebetle de açıklamış:

__Beyhan ve Şah Sultan ile dostluğuna rrvafazuz oldum.

Demişti. Aynı yakınlığın diğer kızkardeşi Hatice Sultan'a ve hattâ hasekisi Gülbahar'a da göstermesini ve onlarla dost geçinmesini çok arzu ediyordu. Bunu bir defa söylemiş; fakat:

— Ah efendim, ben de istemem mi? Fakat hemşireniz Sultan, cariyelerine yaptığı muameleyi bendenize de yapmak istiyor, halbuki ben dünyanın en büyük Padişahı Sultan Süleyman Hân hazretlerinin ha-sekisiyim.

Cevabını almıştı. Bunun üzerine gülmüş :

— Ne de çok bilirsin, güzel kadınım. Demişti.

Haremi hümâyundaki hazırlıkların ikincisi Hatice Sultan'ın düğün merasimine aitti. At meydanında Veziriazam İbrahim Paşa için yapı-an sarayın inşaatı ikmal edilmiş, en nadide eşyalarla dayanmış

döşenmişti. Pdişah, seVigili veziri ve müstakbel eniştesi için her fedakârlığa tatlanmış, bütün masrafı kendi kesesinden yapmıştı. Hatice Sultan,

hazırlıkları heyecan ve sevinçle takip ediyor, o mesut günün bir an ev-gelmesini bekliyordu. Aynı heyecan İbrahim Paşa'da da vardı. Edâ vasıtasiyle ve gizlice gönderdiği bir nâmede aşkını ve tahassürünü ifade ediyor: «Ah Sultanım efendim, düşlerimde hep sizi görürüm» Hatice Sultan, şahane vücudunu daha da güzel gösteren yeni liseler diktiriyordu. Zifaf gecesinde üzerine örteceği atlas yorgan eî-slar ve incilerle süslenmişti. Annesi :

—' Hatice, genç bir kız gibi her şeyine itina gösterirsin.

Etemişti. O zaman kızarmış, küsmüştü:

7- Hakkım değil rai, vâlideciğim?

*yi kalbli Hafsa Sultan kızının gönlünü almıştı:

— Yerden göğe kadar hakkın var.

Hatice Sultan, birinci izdivacından bir şey anlamamış, bir W bulamamıştı. Kocası Karesi Sancak Beyi Meihmet Beyin Çaldıran ^ dan muharebesinde şahit olması üzerine genç yaşında dul kalmış^,.

İkinci kocasına dört el ile sarılacak, padişah biraderinden istirjj ederek savaşa göndertmemeğe çalışacaktı. Yeni sarayına görüre^ harem halkını şimdiden seçmişti. Baştelîa, Edâdil olacaktı.

İntihap (tiği cariyeler fazla ibir güzelliğe malik değillerdi. Fakat hepsinin 3) ayrı meziyetleri vardı.

Gükbahar da kendisine 'birbirinden marifetli. ien İtalyan olan beş cariye hediye etmişti.

Nihayet beklenen gün gelmişti. 1524 yılı mayıs ayının 22 nci j At meydanında, çadırlar kurulmuştu.

Yeni yapılan sarayın önünj bütün meydanı görebilecek bir mevkie, mehter takımı yerleştirilmiş

Padişah için bir taht yapılmış, tahtın ön tarafına .balkon şeklinde \ sahanlık ilâve edilmişti. Çeşit çeşit halılar serilmiş, gölge kısmı tej eden tavan, nadide kumaşlarla süslenmişti. Tahtın cephesi kargış^ ve a§ağı meydanlıkta, Akkoyunlu hükümdarı Uzun Hasan Beye, İr hükümdarı Şah İsmail'e, Ustaçlıoğlu'na, Mısır Sultanı Kansu Gaivrj'ı ve Tomanşbay'a ait gayet kıymetli çadırlar kurulmuştu.

Bunların M sinde Fatih Sultan Mehmet'in ve Mısır fâtihi Yavuz Sultan Selim Hâı m şanlı zaferlerinin izleri vardı. Hepsi de muharebe meydanlarında t geçirilmişti. Çadırların içlerinde halılar, yaygılar ve döşekler serilmj kenarlarına sırma işlemeli yastıklar konmuştu. Memleketin bütün ili gelenleri, zenginleri ve kumandanlar davet edilmişti. At Meydan gören evler de donatılmıştı. Evıvelâ şehir halkına parlak bir ziya: verilmişti. Halk, İbrahim Paşa'yı:

— Sahibi devlet çok yaşa!

Diye alkışlamıştı. Şairler, methiyeler ve kasideler yazmışlar, t dişini göklere çıkarmışlardı.

İmarethanelerde pişirilen türlü türlü mekler fakirlere ve yoksullara dağıtılmıştı.

Sağdıçlık Ayaş Mehmet Paşa'ya verilmişti. Ayaş PaŞa ile Yeni ağası, kalabalık bir maiyetle sarayı hümâyuna giderek, huzura kal edilmişlerdi. Düğüne şeref vermesi ricasında bulunmuşlardı. Sül man, daha evvel, bu şerefi kendisinden esingemiyeceğini İbrahim'e detmişti. Davetçilere:

— Asude olun, lalamızın düğününde bulunmak bize haz verir Demişti. Ayaş Mehmet Paşa ile yeniçeri ağasına hil'at giydirm:

Kıymetli hediyeler ihsan etmişti. Onlar da At Meydanına avdet ede padişahın geleceğini müjdelemişlerdi.

O gün, davetlilere kantarlarla şeker, destilerle şerlbet dağıtılın Ertesi günü, yeniçeriler gelerek kendileri için hazırlanan cadı

rm altında oturdular. Sofralar kuruldu, ziyafetler verildi. Bunu i (1) Profesör Uzunçarşılı; Osmanlı tarihi, cilt 2, sahife 295.

'•¦ a*"» '*e silâhtarlar, sipahiler takip etti. Ağalar, kibarlar, kâtipler £u-sarîatkâ.rlar da bundan nimetlendiler. Askerî .birliklerin hepsi, eğlen-velere katıldı. Yedi gün yedi ,gece eğlenildi.

C Mum donanmaları tertip edildi. O zamana kadar İstanbul'da bu de-ce muazzam bir düğün merasimi görülmemişti. Merasimin ihtişamı-'

dair haberler, haremi hümayunda geniş akisler uyandırıyordu. Ha ¦

tice Sultan dairesi bayram yapıyordu. Mağrur bir tavırla koridorlarda dolaşan Edâdil Kalfa :

_. Tarihte bu merasimin bir eşi daha yoktur.

Diyordu. Mağrur bir kadın olan Beyhan Sultan, bunu kendisine yapılan düğün ile mukayese ederek, küplere biniyordu. Soluğu haremi hümâyunda alıyor, Roksolan'ı kışkırtıyordu. Bir defasında fazlaea ileriye gitmiş :

__At Meydanında padişah düğünü mü yapılır?

Diye atijp tutmuştu. Ağzına geleni söylemişti. Hurrem Sultan da aynı derecede kızıyor, hattâ uykusu kaçıyordu. Pakat şimdilik hislerini saklıyordu. Münasip bir fırsat zuhur ederse, efendisine söyliyeceği birkaç söz vardı. Akıl hocası Nazniyaz Kalfa yeni bazı tavsiyelerde bulunmuştu.

28 mayısta, yer yerinden oynamış, sevinç büslbütün artmıştı. Âdeta bütün İstanbul hayranı yerine dönmüştü. Çünkü, Roksolan, bir erkek çocuk daha dünyaya getirmişti. Müjdeyi, Nazniyaz Kalfadan alan Sultan Süleyman :

— AUafoa şükürler olsun, şehzademiz Sultan Selim (1) dünyayı teşrif buyurdular.

Diyerek oğluna, babası cennetmekân Yavuz Sultan Selim Hân'ın adını vermişti. Nazniyaz, eteğini öpüp geri geri çekilirken Süleyman, birden sormuştu :

— Hasekimizin sıbfhati nasıldır?

— Maşallah, çok iyidir. Cevabını alınca, bir oh çekmiş :

— Allaha bin şükürler.

Demişti. İki gün sonra, ki gelinin saraydan alınacağı günün arifeyidir. Padişah da sarayından ayrılarak davete icabet etmişti. Geçeceği yolun sağında ve solunda ve civarında bulunan bütün binaların duvarlarına kıymetli kumaşlar serilmiş olduğu cihetle Süleyman, âdeta altın ve ipekten bir duvar arasından geçiyordu. Atının ayağı, toprak yerine atlas ve altın sırmalı kumaşlar üzerine basıyordu.

Çavuşlar:

— Allah seni gözden saktasın!

Diye bağırıyorlar, arapça dualar ediyorlardı.

(1) 11 inci Osmanlı padişah- ." ,iian İkinci Selim.

ÖS

nunnc&ı bui>iam

Padişahın sağında Müftü Kemal Paşazade Şemsettin Ahatet ç devrin sayılı ilim adamlarından Hoca Hayrettin Efendiler vbrâk Arkj sında başta, ikbalin en yüksek mertebesine çıkan ve balk arasuwJa y5, vaş yavaş Makbul lâkaıbı ile anılmağa bağlayan İbraMmı Page üzere vezirler, vesair devlet erkânı, kumandanlar geliyorlardı. için hazırlanan tahta oturduğu zaman asker ve halk coşmuştu.

Ça%ı]â) çalıyor:

— Padişahım, devletin ile bin yaşa!

Âvazeleri göklere yükseliyordu. Süleyman, tebaasının sevgisin^ mukaibete ediyor, vakur, fakat mütebessim (bir çehre ile selâmlarını alı. yordu. Erkân ve ulema için ayrı ayrı sofralar kurulmuştu.

Padişah:

— Üstadlar, uaak durmayın, hele şöyle oturun!

Diyerek Hoca Hayrettin ile Kemal Paşazade'ye Sofrasında baş yeti göstermiş, bu suretle herkesin gözü önünde ilim ve din adamlarına verdiği "kıymeti bir kere daha belirtmişti. İbrahim Pa^a'ya da iltifat etmiş, sofrasına almıştı. İhralhim sevincinden uçuyordu. Şerlbettarlıi vazifesini ifa eden Defterdar Mustafa Çelebi, Padişaha yekpare bir kâsei piruze ile şerbet sunmuştu. Meydandla türlü oyunlar oynanıyor, davetlilere hoş saatler geçirtiliyordu. Veziriazam İibralhim Paşa, yağ! bir sırık diktirtmiş ve üzerine de fevkalâde kıymetli bir kürk koymuştu. Sırığa çıkabilen bu kürke sahip olacaktı. Fakat yapılan bütün gayretler semere vermiyor, çıkmak isteyenler kayıp düşüyorlardı. Bir taraftan hokkabazlar akıllara hayret veren hünerlerini gösteriyorlardı. Meydanda ateş yakıyorlar, sığırlar pişiriyorlar, sonra bıçakla keserek içinden canlı tavşanlar, kurt yavruları ve tilkiler çıkarıyorlardı.

Ertesi günü, saraydan merasimle alman Hatice Sultan, nruazzam bîr alayla kocasının At Meydanındaki sarayına götürülmüştü. Yeni sarayın başkalfası olan Edâdil, güya Nazniyaz'a veda.

etmek üzere Hur-rem. Sultan'm dairesine uğramış ve kendisine :

— Kalfacığım, ben seni ziyade severim, maziyi unut, eskiden olduğu gibi dost kalalım:. Uzun seneler bir çatı altında yaşadık, kapı yoldaşlığı yaptık.

Demiş, fakat:

— Hatice Sultan hazretlerine yapılan düğün merasiminin tantanasını siz de duydunuz, ikbalin bu derecesi olmaz. Padişah efendimiz, kendi öz evlâdının doğumuna bu kadar sevinmedi.

Sözlerini ilâveyi de unutmamıştı. Esasen maksadı veda değil, henüz lohusa yatağında yatan Roksolan'a nispet vermekti. Narniysz bunun derhal farkına varmış, taşı gediğine koymakta gecikmemişti :

— Hakkın var Edâdil, ikbalin bu kadarı olmaz. Olursa, zevali mütihiş olur.

IV

Macaristan Seferi — Hiurrem Padişahla Beraber Sefeste gitmek; — Osmanlı İmparatorluğunum postları ve D*üşi»aaAan —•

flti Haseki Arasındaki Rekabet — Kara SüleymıSn ve

Kalfa__İbrahim Paşa'ntfı Sevgilisi — Muhsine Hatun r— Fer-

had Paaa'mn İdajmı — Padişahtan Gelen Mektup — Mefeaç Zaferi — ÎBudön'in Fethi — Macar Kral Sarayında Tertip BdSlew gir Eğlence Gecesi — Mermer Havuzlardb Yıkamıa BûkİFeler.-

1526 yılı nisan ayının 11 inci ıgünü seher vakti Topkapı Saraya™ ö-nünde mızraklı, oklu, üvarbeli, tüfekli, kıhnçlı, sancaikh, baltalı ve kısmet-de topçu olmak üzere on iki bin yeniçeri askeri karşı karşıya Ve gayet muntazam sıralar halinde dizilmişlerdi. Bunların arkasında süvariler,, silâhtarlar, ulûfeciler ve garipler yer almışlardı. Başta İbrahim Paşa-olmak üzere vezirler, diğer devlet ricali, kumandanlar sarayın kaçışında bekliyorlardı. Kılınç ve hançerleri kıymetli taşlarla süslenmişti.

Yanlarında altın üzengili ve gümüş sinelbentli atlar hazırdı. Sağ ve sollarında beyaz külâhlı ve ıbeyaz gömlekli ellerinde yay, be Berinde balta bulunan üç yüz solak askeri vardı. Bunlar da Padişaha intizar ediyorlardı. Sarayın kapısının sağında altın başlı yedi sancak ile birçok tuğlar sıralanmıştı. Biraz sonra güneşin çıkması He beraber sarayın kapıları açılacak, Sultan Süleyman, ordusunun başına geçmek üzere çıkacaktı. Şimdi :

— Sensiz, kendimi mesut saymam.

Dediği sevgili hasekisine veda etmök üzereydi. On bir sy evvel Şehzade Sultan Selim'i dünyaya getirmiş olan Roksolan, efendisinden uzun müddet ayrılacağı için çok müteessirdi. Padişahın sefere çıhaca-ğı haberini alır almaz ralhat ve huzuru kaçmış, bazi gecelerim uyfeusuz geçirmişti.

Gözlerinden- yaşlar akıtarak yalvarıyor:

— Ne olur efendim, saadetimin güneşi bu eavireyinizi d» beraberinizde götürünüz, ben her meşakkate katlanırım. Yeter k5 etendim in ânında bulunayım.

Diyordu. Süleyman onu yüzünden gözünden öpüyor, <bir çiçek gitor kokluyor,* bir çocuk gibi kucağına alıyor, teselliye çalışıyordu. Kendi

sini de sefere .götürmesine imkân yoktu. Böyle bir hareket tarzı anane lere mugayirdi. Teminat veriyordu. Sefer uzun sürmeyecek, M tan'ı fethedip küffarı dize getirdikten sonra hemen dönecekti.

— Ağlama çiçeğim, ağlama meleğim.

Diyordu. Sonsuz bir aşkla sevilmenin gurur ve saadeti ç Yoldan, sık sık nâmeler gönderecekti.

Derhal cevap verilmesini ^ yordu. Bu iş için mutemet ve hususi ulaklar tâyin etmişti.

Hurrem, efendisini dairesinin kapısına kadar uğurlamış, muzaîfet siması için her gün dua edeceğini söylemişti. Süleyman :

— Düşlerin benim ile dolsun!

Demişti. Sonra oradan ayrılmış, annesinin dairesine geçerek elin; öpmüş, Hurrem'e mukayyet olmasını, her arzusunun yerine getirilme. sini rica etmişti. Ayrıca dilediği yere ve dilediği kadar para sarfedeTjj. leceğini söylemişti. Bir akşam evvel Şeihzade Sultan Mustafa'nın anne. si Gülbafrıar Sultan'la beralber olduğu için tekrar uğramak lüzumum duymamıştı. Ona da nasithat etmiş, Roksolan ile iyi geçinmesini birkaç d ela hatırlatmıştı.

— Sen benim ilk göz ağrımsm, başhasekimsin.

Diye iltifat etmeği de unutmamıştı. Bir vakitler Gül\bahar.'ı_da de. rin bir aşkla sevmişti. Fakat Raksolan şimdi bu aşkı gölgelemişti. Bununla İSeralber küllerin altında henüz bazı kıvılcımlar vardı.

Güneşin çıkması ile beraiber padişaih da sarayının kapısından çık. mıştı. Muzika çalıyor, çavuşların alkışlan, havaya atılan tüfeklerin sesleri ile

karışıyordu. Sancak ve tuğ baldıranlar yürüyüşe geçmişler di. Yoll'ar tamamen dolmuştu. Pencereler, balkonlar adam almıyordu. Sultan Süleyman :

— Padişahım çok yaşa!

— Devletin ile bin yaşa!

Âvazteleri arasında atma bindi, yola düşüldü. Halkalıpınarında kurulmuş olan ordugâhına geldi.

Her taraf zümrüt gibi yemyeşildi. Ertesi günü, yani 11 nisanda yüz bin kişilik bir ordu ve üç yüz topla garba doğru sefere çıktı. Bu Belgrat ve Rodos'dan sonra padişahın kumandasında olaraık yapılan seferlerin üçüncüsü idi.

Orduyu hümâyun bir senedenberi harp hazırlıkları ile meşguldü, Rodos'un fethi üzerinden seneler geçmişti. Artık kınlarında pas tutan "kılıçlar çekilmeli, gaza meydanlarında zafer şenlikleri yapılmalıydı. Orduyu hümâyun huzursuzdu. Hattâ patırdı bile çıkarmışlardı. O sırada Edirne'de bulunan padişah, bu isyan başlangıcını haber alır almaz İstanbul'a gelmiş, askerin karşısına pervasızca dikilmişti.

— Kullarım, nedir muradınız? Diye' sormuş.

— Serfhadler kahramansız kaldı! ¦Cavatoını almıştı. O zaman coşmuştu : Siz ne dersiz? Serhadler kahramanlarla doludur. Biz Sultan geli Hân oğlu Süleyman Hânız! Gaaâ meydânlarında kılmcımlzı sallayacağımız günler uzak değildir!

Bu sözler, askeri tatmin etmemişti. Uğultular ve homurtular ara-aınd'a tehditler savruluytordu.

Tekrar sormuştu:

__, Kullarım, us istersiz?

— Sefer isteriz padi^um'

O zaman gözleri alev alev yanan padişah:

— Ns için kılınç kuşandık? Elbette sefer mukarrerdir. Bir padişa-}ij cihan olmaık isteyen biz, Yavuz Hân oğlu Sultan Süleyman Hân gazadan havf mı ederiz? Elbette bir gün tuğlar şarka ve garba yürüyeceklerdir, Elbette ordularımızı muzaffer kılacağız!

Evet sefer mukarrerdi. Kahirede bulunan Veziriazam İbrahim Paşa İstanbul'a döndükten sonra hazırlıklar bir kat daha hızlandırılacaktı. Mısır valiliğine tâyin edilmiş olan Ahmet Paşa, işe başlar bağlamaz yüzündeki maskeyi atmış, isyan bayrağını açarak hükümdarlığını ilân etmişti. El Melikül Mansur Sultan Ahmet Hân adına hutbe okutup sikke bastırmıştı. Bir taraftan eski Memlûk teşkilâtını ihya ederken, diğer taraftan da Avrupa'dan kendisine müttefik aramağa başlamıştı. Fakat devlete sadık olanlar, bu hain vezirin cezasını bizzat vermişler, yakalayarak öldürmüşlerdi. Kesik başı İstanbul'a gönderilmişti. Mısır alhvaline yeni bir düzen vermek isteyen Sultan Süleyman sadık adamı ve sevgili veziri İbrahim Paşa'yı bu maksatla Mısır'a göndermeğe karar vermişti. Hatice Sultan her ne kadar güzel kocasını bırakmak istememiş :

— Oh, benim efendim, bir tanecik erkeğim. Hasretinize dayanamam. Padişahımıza söyleyelim, sizi bu vazifeden affetsinler.

fi>iye yalvarmış, yakarmış ise de İbrahim, kendisine karşı bir teveccüh, eseri saydığı bu mühim vazifeyi reddedememiş ve 1524 yılı eylül ayının 30 uncu günü on kadırga ile hareket etmişti.

Gemiler, Sarayiburnu önünden birbiri aıikasma sıralanarak purva nizamında geçmişlerdi. Sultan Süleyman, sarayının mermer balkonundan Mısır yolcularını selâmlamışti. Ertesi günü filonun Silivri açıkla nnda tutulduğu muhalif bir rüzgâra karşı koyamayacak Adalar civarına sürüklendiği ve Büyükada önlerinde demir attığı haberi gelince; padişah, Osmanlı tarihinde bir benzerine daha tesadüf edilmeyen büyük bir iltifat eseri olarak şahane kayığı ile Adaya gitmişti. Birdenbire karşısında hükümdarı gören İbrahim Paşa şaşırmış, ayaklarına kapanarak pabuçlarını şaıpur şupur öpmüştü.

— Saıadetlû padişahım, bu emsalsiz iltifat cihanda acaba hangi kula müyesser olmuştur.

Demişti. O gün sultan ile veziri adayı dolaşmışlar, avlanmışlar, öğle yemeğini beraberce yemişlerdi. - . '

i

İbrahim Paşa, maiyetindeki güzide memurların da yardmiiyte sır'da iyi işler yapmış memleketin ihtiyaçlarına göre kanunlar ^

dirayet göstermiş, halkro hürmetini kazanmıştı. 1525 yılı eylül ay5i>cla İstaijbul'a dönmüş, parlak merasimle karşılanmıştı. Hüraki&r, teziriu omuzunu okşamış ve diğer devlet ricalinin huzurunda ;

—ı Senin gibi bir lalam olduğu için, demişti, Allaha şükrediyorum..

İbrahim, o akşam At Meydanındaki mükellef sarayına se&ûİKiş,, kendisini aşk ve ihtirasla bekleyen zevcesine teslim etmiş, birikaç gün dışarıya çıkmak lüzumunu duymamıştı.

Veziriazamın avdetinden sonra, evvelce başlamış olan hai$3 hazırlıklarına bir kat daha hız verilmişti. Büyük muhasara topları dökülüyor, tersanede gemiler yapılıyor, ordunun talim ve terbiyesine titiz bir itina .gösteriliyordu. Yalnız seferin nereye olacağını bilen yoktu. Bununla beraber türlü tahminler yürütülüyordu. Tersanedeki faaliyeti görenler Rubrıs adasının fethine gidileceğini, ufak nehir gemilerinin yapıldığına şahit olanlar Macaristan'a, topların döküldüğünü görenler. seferin îran'a açılacağını sanıyorlardı. Ekseriyet bu üçüncü ihtimal üzerinde duruyordu.

Çünkü Sarfevi Hükümdarı Şah İsmail'in ölümü üzerine yerine geçen oğlu Tahmasp. Osmanlılara karşı dostluik göstermemiş, hasmâne 'bir siyaset takip etmeğe başlamıştı. Babasının Çaldı-ran'da yediği müthiş darbeyi unutmamıştı. Divan toplantılarından birinde Sultan Süleyman İran ahvalinden baıhsederken :

— Cennetmekân pederimiz Yavuz Sultan Selim Hân babasına haddini bildirmiş, ordusunu Çaldıran'da mağlûp ve perişan etmişti. Oğlu Tahmasp'ı tedip ise galiba bizim uhdemize düşmektedir. Vaktine hazır olsun, memleketlerine dilediğim gibi ta&p.rruf edeceğim.

Tehdidini savurmuştuı Nasibini İran da almakta gecikmeyecekti. Şaha hakaret ve tehdit dolu bir nâme yollamıştı. Bu mektu-bv alan Tahmasîp, telâşa düşmüş, kendisin* Avrupa'dan müttefik aramağa başlamıştı. Almanya İmparatoru Şarlken ile Macar ve Portekiz Kıraîîan-na müracaat etmiş, yardım istemişti.

Lehistan üzerine sefer bahis mevzuu olamazdı. İki devlet arasındaki mütareke daha yeni uzatılmıştı.

Beş yıl müddeti vardı. Venedik Cumhuriyetine gelince; sinsi ve ikiyüzlü (bir politika takip etmekle be-raiber, 1521 de imzaladığı sulh muahedesi hükümlerine şimdilik riayet ediyordu. Geriye Macaristan kalıyordu. Osmanlı Türkleri Rumeli'ye geçtikleri tarihtenberi doğrudan doğruya veyahut yardımcı olarak karşılarında daima Macarları bulmuşlardı. Aralarındaki münaferet o zamandanberi devam ediyordu. Bu münafereti ortadan kaldıracak yegâne tedbir, bu devleti ortadan kaldırmakla mümkündü ve Sultan Süleyman buna muktedirdi. Esasen Belgrad'm fethi ile Macarlaia en kuvvetli darbe vurulmuş ve Avrupa'nın en müstahkem kapısı bu suretle yıkılmış ve yollar açılmıştı. Belgrad alındıktan sonra Macaristan, Hır

, Dalmaçya ve Transilvanya Türk akıncılarının tahdidi altında bulunuyordu. Saçını sakalını mulharelbe meydanlarında afiirtmıg olan ¦n .görmüş ihtiyarlar, seferin Macaristan'a olacağını tahmin etmiyor ldi

__Gayret padişaıha düğer!

Diyorlardı: İki devletin orduları er voya geç kargı karşıya getecek-1&25 yılı kasım ayının sonlarına doğru istanbul mülhim siyasî hadiselere §a*ıit oluyordu. Kont Jean Frarsgipani'nin riyasetindeki bir Fransız sefaret heyeti ilk defa olaraik resmen Osmanlı payitahtını ziyaret gtjaiflti. Sultan Süleyman'dan yardım talöbinde (bulunmağa gelmişti, pavya.

meydan muharetbesinde ordusu müthiş (bir boaguna uğrayan frawsa Kiralı Birinci Fransuva, Almanlara esir düşmüştü. Avrupa'nın artık bu bölgesinde Şarlken'e karşı duracak ne kudretli bir hükümdar ve ne <Je kuvvetli bir ordu kalmıştı.

Kiralın annesi Düşes Dongolem, oğlunu esaretten kurtarmak ve Fransa'ya eski itibarını kazandırmak için çareler aramağa başlamıştı. İmparatorun ileri sürdüğü sulh şartları o kadar ağırdı ki, koca Fransa'yı küçük ve yarı müstakil bir devlet haline indiriyordu. Düşes, yegâne kurtuluş

çaresini Osmanlı padişahına sığınmakta bulmuştu. Anfcak Hıristiyan bir devlete karşı salip ile hilâl ittifakının o zamanki Hiristi yatı Avrupasmda fena karşılanmasından korkarak temaslarını gizli yapmağa karar vermişti. Macar asilzdelerinden olup Fransızların hizmetinde bulunan mutemet adamı Kont Frangipani'yi vazife ile İstanbul'a igön'dermişti.

1625 yılı aralık, ayının 6 ncı günü huzuru şahaneye kabul edilen, elçi, padişahın ayaklarına kapanarak, Fransa'nın düşmüş olduğu badireyi kısaca, fakat acıklı 'bir ifade ile izalh etmiş ve sonra atlas bir kadife torba içinde ıbiri Düşesin, diğeri de Kıral Birinci Fransuva'nın imzalarını taşıyan iki mektup sunmuştu.

Dongolem'in mektubunda şu satırlar vardı: «İmparator Şarlken, Pavya savaşında Birinci Fransuva'yı yakalayarak hapse attı. Şimdiye kadar oğlumun kurtuluşunu, onun insaniyetine bırakmıştım. Fakat Şarl, kendisinden 'beklediğim insaniyeti göstermedi. Bilâkis hakaret lerde bulundu. Dünyaca tasdik edilmiş olan azamet ve sanınıza iltica ediyorum, Fransuva'yı düşmanın pencei kahrından ancak siz kurtarabilirsiniz. Fransa size ebediyen minnettar kalacaktır.»

Kiralın mektubu iise, «Cmanın Ibirçak mamur ülke ve memleketleri» feâlrim ve padişahı ve bütün mazlumların dadhahı olan Sulbanı Mu-azzatrj» dîye başhyoıdu. Mukadderatını Sultan Süleyman'ın kudretli »Bîrine teslim ediyordu. Çok 'kıymetli tbir de yüzük ıgöndermişti. Gar-k «efer icrası esasen mukarrerdi. Değil Avrupa'da bütün dünyada ken- büryük ve keadisinden şanh bîr hükümdarın mevoudtretin«

i

tahammülü yoktu. Macaristan'ı fethetmekle doğrudan doğruya ken'in karşısına dikilmiş olacaktı.

Hazırlıklar tamamlanmış ve işte hedefi asker tarafından, j belli olmayan seferi hümayun, 11 nisan 1526 da böylece kuşat edilmiş ti. Yüz bin kişilik bir ordunun başında olarak garba doğru yürüyen Sultan Süleyman, ecdadının şanlar ve şereflerle dolu tarihine yeni bip destan ve zafer daha ilâve edecekti.

Rokisolan uzandığı sedirden doğruldu. Servinaz'm sunduğu buz gi-'bi karlı nar şerbetini yarısına kadar içtikten sonra, gümüş mahfazalı bardağı sedirin baş ucundaki alçak ceviz sehpanın üzerine koydu. Naz' niyaz'm nerede olduğunu sordu. Cariye :

— Valide sultan dairesine kadar gitmişti. Nerede ise döner.

Cevalbmı verdi. Aradan ıbirkaç dakika geçti, geçmedi. İçeriye kalfa girdi. Sehnanm üstündeki şerbet bardağını ıgörünce birden telâşlan-di. *

¦ * ¦

'•— Yine hasta olacaksın, sultanım. Size dokunur. Roksolan, Servinaz'm çekilmesi için göz işareti ile ruhsat verdik^ ^ten sonra :

— Ne yapayım, kalfacığım, dedi. Hararetim vardı. Ama bak vallahi hepsini içmedim.

— Hekimbaşı, soğuk şeyler içmemenizi Valide Sultana söylemiş. —• (Biliyorum.

— Biliyorsunuz ama, dinlemiyorsunuz sultanım. Canınıza, karnı-nızdaki çocuğa yazık değil mi? Dün de üç bardak ağzına kadar dolu buz gibi şerbet içmişsiniz.

— Sana Hoşdil haber verdi, değil mi? Alacağı olsun, vay kâfir kız vay. Ben ona «akın kalfa duymasın, demiştim.

Soğuk şerbet hakikaten dokunuyordu. Ne yapsın ki, dördüncü çocuğuna-aşeri yordu. Seferde bulunan Sultan Süleyman, hasekisinin hâ* mile olduğundan, henüz hatotıdar değildi. Fakat haremi hümayunda duyımaıyan

kalmamıştı. Güllbahar yine çileden çıkmış, sövüp saymıştı. Roksolan küçük ıbir çocuk gfni boynunu büfktü.

— Peki dediğin olsun kaifacığım, seni üzmemek için bir ostoa dikkat ederim. Şerbete kar kattırmam.

Na'zniyaz, Hurrem'in işaret ettiği sedire ilişti. — Haşim Ağa, hâlâ gelmedi. Sizin gibi (ben de merak etmeğe bağladım, sultanım.

— {Doğru söylersin, Nazniyaz. Valide sultan nereye gittiğini ö|-renir. iki gündür (harem dairesinde olmadığının farkına varırsa, ne yaparız?

hasekiyi telâşa düşürecek başka bir haber verdi. Hatice e İtan'in ağası, Cafer Ağa Hâşim'den şüpheleniyor, onu tâkip: e'diyör e ettiriyordu.

__ Sana bunu kim söyledi, kalfa?

__Şerefnur efendim. O da Beyhan Sultan'ın haremâğasi: Sadıktan.

_- Ya.. Bak bu fena!

Haseki de, kalfa da merak etmekte haklıydılar. Çünkü Hâşâm1 Ağa ki gün evvel bir gece kalmaik üzere Kara Süleyman'ın Galata'dâki ertnne «itmişti- Belgrad'dan İstanbul'a .gelmiş olan Belhram Ağada yeni iMs'er-jer vardı.

Roksolan: , '

__, Başına bir şey gelmiş olmasın, dedi. Aksama kadar dönmezce.

ne yapacağız?

Bvet ne yapacaklardı? Nazniyaz bunun da hal çaresini buldu.

— Galata'ya birimi gönderelim. KaManm bu fikrini beğenmemişti.

— Sırrıma ortak istemem. Senden başkasının bunları bilmesini istemem.

— Emrederseniz ben .giderim.

— Benim için her fedakârlığa katlanıyorsun. Senin hakkım nasıl ödeyeceğim? 'Muvafık.

Nf«niyaz'ın 'gözjerinin içi parladı. Hissiyatını belli etmemeğe çalıştı. Kara Süleyman'ın evini bilmiyordu. Fakat Hâşim Ağa tarif etmişti. Ararsa bulabilirdi. Evvelâ Beyhan Sultan'a gider, icap ederse Sadık Ağa'yı da yanma alırdı. Kendisini görmelerine ve teşhis etmelerine imkân yoktu.

Görseler bile : ,.

— Haseki hazretleri ;beni Beyhan Sultan'a gönderdi.

Der, işin içinden çıkabilirdi. Galata'ya geçtikten sonra ise, iş kolay ve tehlikesizdi. Bu semtte saraya mensup kimse yoktu. Böyle bir fedakârlığa katlanması yalnız hasekiye olan sevgi ve hürmetinden değildi. GalataVa sık sık- gidip gelen Haşim Ağa, (birçok defalar Kara Süleyman'dan söz açmış, onu tam mânasiyle Ibir erkek güzeli olarak va-sıflandırmıştı. Metihti sena etmişti.

— Arslan gibi maşallah!

Demişti. Hasekiye çok yakın olan ve henüz; yirmi beş, yirmi altı yaşlarında bulunan Süleyman'ı görmeden kendisine meyletmiş, hayalinde canlandırmış, muhabbet bağlamıştı. Son zamanlarda Hâşim'Ağa'-Çîan ona dair birçok malûmat almış, sualler sormuştu. Vakıa Süleyman ''e aralarında oldukça yaş farkı vardi, vardı ama ıgören Allah içân söy-lesiiid^ hiç bozulmamıştı. Vücudu genç bir bakire kadar taz« ve gü—

i. En ufak bir kusuru yoiktu. Kendisini muhafaza etmesini bitoijtf.

lsnasm diye merdivenlerden inip çıkarken iri ve doigun göğsünü l\

ellerime tutar, sallanmasına mâni olurdu. Bir gün yıkanmak ü Jlokaolan ile beraber haTemi hümâyunun hamamına girdikleri yan cidUiî yarı şaka :

— Katfacığım, demişti. Ne yalan söyleyeyim, erkek olsam, Ser)j altı yaşındaki körpe bir kıza vallaihi değişmem. Edâdil belki send^

fakat çökmüş.

Bunun sebebi basitti. Edâdil cariyelerle dügüjp kalkmış, vücudu^ zamanından evvel yıpratmıştı.

Nazniyaz ise, bütün güzelliğini ve sön. mek 'bilmeyen ihtirasını Ibir gün ken'disine malik olacak erkek için sal;, lanuştı. Ağa'nın güzellik ve meziyetlerinden bahsettiği Kara Süley. .man pekâlâ olabilirdi. Böyle bir izdivaca haseki de rıza gösterir, şimdi, ye kadar olan- hizmetlerini nmükâfatını böylece verirdi. Tam bunlan dügünüyordu ki, Hoşdil içeriye girmiş, Haşim Ağa'nın geldiğini haber

¦vermişti. Roksolan heyecanla yerinden fırlamış :

— Hemen buraya gelsin!

Emrini vermişti. Pek erkekten sayılmayan haremağaları, müsaade

•edildiği takdirde 'hasekilerin dairelerine seilbestiçe girebilirlerdi. Kaç.

gö|Ç yoktu. Biraz sonra Haşim Ağa içeriye girdi. Yorgun toir hali vardı

''¦^üründen hasta ve uykusuz olduğu anlaşılıyordu.

Roksolan telâşla sordu :

— Bizi meraktan kodun ağa, nerede kaldın böyle? I-Sâjim Ağa :

— Sormayınız, sultanım.

Diyerek anlattı. Gecikmesinin sebebi, Behram Ağa'nın söz verdiği günde Galata'ya ıgelmemiş

olmasındandı. Her ne kadar avdet için ısrar etnw# ise de, gerek Asilzade Teolagos ve gerek Kara Süleyman :

— Aman aj*a, sakın, zira Behram Ağa hemen orduya dönecek, semi muhakkak görmek istiyordu.

Demişlerdi. Onun üzerine çarnaçar beklemeğe karar vermişti. Fakat Behram'ın getirdiği Ihaıberler

'bir tanesi müstesna mühim değildi. Veziriazam Belıgrad'dan karısına hediyelerle beraber bir de nâme gön-dertrügti. Behram bunu At Meydanı'ndaki saraya giderek Hatice Sul-tan'a vermiş, bol bol ihsana nail olmuştu. Meiktubun içinde neler yazılı olduğunu bilmiyordu. Bilse de kıymeti yoktu. Ancak Belgrad ordugâhından ayrılırken, paşanın başka ıbir mutemedinin de İstanbul istika metinde yola çıkmış olduğunu haber almıştı.

İbrahim Paşa, mulhakkak ki Mulhsine Hatun'a ,bu ulakla mektuî yaMamaşU, Uılakın adı Bayram'di. Aslen Rum olan Bayram, daha ziya de veeiriâzamın hususi işlerinde kullanılırdı. Kaıpı yoldaşları ile fada teması olmazdı. Diğer hizmetkârlardan daima farklı muameie & .rürdföi, Böhram Ağa, İstanbul'un artını üstüne getirmiş, uğraması iht mal» aiatr ihirçök yerlere gitmiş ise de kendisini bulamamıştı. Tamyafl laf &\ earşde olduğunu bilmiyorlardı. BeJkî de meiktulbu Muhsine Ha

•a verdikten sonra derhal efendisinin yanma dönmek üzere yola Ağa, sözlerini bitirdikten sonra, Roksolan'm :

—. Yorgun görünürsün, ağa, nen var, yoksa hasta mısın?

Sualine :

__Size öyle gelmiş, sultanım. Sayenizde hiçbir şeyim yok, Tanrıya şükürler olsun sıhhatim yerinde.

Cevabını vermişti. Ne haseki ve ne de kalfası, ağanın bir şeyler sakladığının farkına varamamışlardı. Çünkü bu namazında ve niyazında olan mütedeyyin adamın yalan söyleyeceğine ihtimal vermezlerdi. Sözleri daima doğru alarak kabul edilirdi. Fakat bu sefer iş değişmişti. Hâşim Ağa'nm ,gecikmesi Behr&m'ı beklemiş olmasından değildi. Bdhram zamanında ve hattâ söz verdiği saatten de evvel gelmişti. Akşarn yemeğinde sofraya beraberce oturmuşlardı. Asilzade Teologos, ne yapnug ise yapmış, ağzından girip burnundan çıkmış :

— İçmezsen ölümü öp!

Demiş, and vermiş ve nihayet Ege adalarının yıllanmış şarabından birkaç tas içirerek Hâşim Ağa'yı sarhoş etmişti. İçkiye alışık olmayan ve ıbelki de

ilk defa ağzına koyan haremağasma şarap dokunîmuş, hastalanmış ve ertesi ;günü akşama kadar başını yastıktan kaldıramamıştı.

Hâşim ile Nazniyaz, kendilerine ruihsat veren hasekinin huzurundan (beraberce çıkmışlardı. Kalfa, kısa bir tereddüt devresinden sonra ilk defa Kara Süleyman'a olan meylini belli edebilecek bir sual sormuştu :

— Ağa, Galata'dan başka bir haber yok mu? Meselâ beni alâkadar eden.

— Anlıyamadım, ne gibi?

— Hiç, lâf olsun diye söyledim.

Hâşim, kalfanın ne demek istediğini kavramıştı.

— Kara Süleyman'ın sana selâmı var. Nazniyaz boş bulundu :

— Ne dedin, ne dedin^

Diye heyecanla kollarım açtı. Sonra birden kendisini topladı.

— Lâtife edersin, Süleyman ibeni nereden tanıyacak. Yoksa sen mi Wr şeyier söyledin?

Hâsım Ağa bu suale cevap vermemiş, sadece gülmüştü.

Bu hâdisenin üzerinden bir hafta on gün ıgeçmişti. Hurrem Sultan yine sedirinde arka üstü uzanmış, istirahat ediyordu. Birkaç saat sonra Vezir Mustafa Paşa'mn zevcesi Şah Sultan ile Beyhan Sultan geleceklerdi, Şaih Sultan'ı seviyor, zarafet ve inceliğini takdir ediyor, soih- zevk duyuyordu.

Beyhan'a gelince, yavaş vavaş ona da ısın-

Gururu çoktan kırılmış olan genç kadının Veziriazam İbrahim pa şa'ya ve dolayısiyle Hatice Sultan'a diş bilemiş olması işine yarıya,,, du. Valide Sultan da şimdi Beyhan'a eskisinden fazla iltifat ediyor, uj. zmı çekiyor, üzülmemesi için ne mümkünse yapıyordu.

Fht'tn daha iyi bi

— Kızım, artık ağlama, sana Ferhat'tan daha iyi bir vezir ğımı. Hele sabret. Sonu selâmettir.

Diyordu. Hurrem Sultan da aynı nasihati vermek ve teselli etmek le beraber, İbrahim Paşa'yı yere vurmağı unutmuyordu.

— Ferhat Paşa'nm katline İbrahim sebep olmuştur.

Beyhan, kocasından dul kalmıştı. Fakat Paşa bütün ikazlara ve tehditlere rağmen huyundan vazgeçmemiş, zulüm ve irtişa yolundan ayrılmamış, nihayet sabrı tükenen Sultan Süleyman:

— İnsanın iyiliği sevapla, kötülüğü ise azapla neticelenir. Diyerek eniştesinin idamına karar vermiş ve kendisini 1524 y^

kasım ayının 1 inci günü cellâda teslim etmişti. Ne valide sultan'15 şefaati ve ne de zevcesinin göz yaşları ıbu kanlı adaletin icrasına mâni olamamıştı. Padişahın kararlarına itiraz etmek, ona kin bağlamak, aleyhinde bulunmak kimsenin hakkı ve Ihaddi değildi. Onun için bütün husumet veziriazama ve dolayısiyle Hatice Sultan'a tevcih edilmişti. Beyhan Sultan ve mensupları Ferhat Paşa'nm idamında İtorahiu Paşa'nm mesul olduğunu söylüyorlardı.

— Dileriz Allahtan cellâtlar elinde can versin!

Diyorlardı. Aradan uzun bir zaman geçmiş olmasına rağmen Veziriazama baslenen kin ve intikam, hissi soğumamış, bilâkis günden güne artmıştı. Bunda Hurrem'in daiha doğrusu akıl hocası Nazniyaz Kalfanın büyük rolü

olmuştu. Bugünkü toplantıda da söz dönüp dolaşıp, yine aynı mevzua gelecekti. Bu arada Gülbahar'a da atılıp tutulacaktı.

Çünkü Gülıbahar, Hatice Sultan'la sıkı işbirliği yapıyordu. Atmej, danmdaki saraya giderek saatlerce başbaşa kalıyorlar. Hasımlarım karşı kasıt plânlar hazırlıyorlardı.

Hurrem Sultan, arkaüstü uzandığı sedirden kalktı. Pencereye def alarak orduya dönecekti. Roksolan, keseyi heyecandan +itreyen el-"l -yle aid1- Öpüp başına koydu.

Sonra ağzındaiki müıhürü koparark

dki nâmeyi çıkardı. Her satım iki üç defa okuyor.

Oh efendim, malikim, saadetimin sermayesi. Ben dahi size hasretin1' ' Diyordu. Padişahın, sevgili hasekisine güzel şeyler yazdığı mu-akkaktı- Okurken kendisinden geçiyor, bazı cümleleri yüksek sesle parlıyordu : «Sana hasretim Hurrem. Rüyalarımda sen, yalnız sea

varsın.»

Sultan Süleyman'ın mektubu derin bir aşkın samimî ifadeleri ile dolu idi- Roksolan Leylâ, kendisi de Mecnundu. Bir şiirin dör* mısraını da mektubuna eklemişti.

Başımın artar sudaı (1) çek elin benden tabib Hastei aşkım müfid olmaz devalar başıma Vereliden ey Muhîbbî (2) bir saçı Leylâya dil Olmuşum Mecnun sıfat, kuşlar yuvalar (başıma.

Yeryerinden oynuyordu. Evler boşanmış, dükkânlar kapanmış, İstanbul halkı sokaklara dökülmüştü. Meydanlar dolup taşmıştı, herkes birbirini tebrik ediyor, sarmaş dolaş oluyordu.

Bayram yapıyordu.

Caddelerde münadiler:

— Sultan Süleyman Hân.yine muzaffer oldu!

— Diyar-ı Engürus (3) fetholundu!

— Orduyu hümayun Budin'e girdi!

Avazeleri ile dolaşıyor, Türklerin büyük zaferini müjdeliyordu. Aynı sevinç, sarayda da vardı.

Hâşim Ağa, Hurrem Sultan dairesinin kapısı önünde ince sesi ile bar bar ıbağırıyordu:

— Padişahım, çök yağa!

Nazniyaz Kalfa, sanki kazanılan zaferde kendisinin de rolü varmış

ru yürüdü. Denizi ve Üsküdar sahillerini seyretti.

— Efendimin hakkı varmış, şu İstanbul hakikaten güze!.. . -

Diye söylendi. Sultan Süleyman, ona her fıreatta payitahtı mette,»» kor dorlarda cariyelere talimat veriyor :

der, cihanda bir eşi daha olmadığını Eylerdi. Ah, İstanbul'u baltan baj ~ Ne durursuz, diyordu.

Sız de bagırsamza.

gezebilse, Boğaziç'inin o dillere destan olan mesirelerinde serazat dola şabikeydi. Ne yazık ki, bu serbestiden mahrumdu. Pencerenin önü» de dakikalarca kaldı. Tam, geriye döneceği sırada kapı birdenbire açıl mış, içeriye Nazniyaz Kalfa girmişti. Sevinçli bir haber getirdiği mt hakkakti. Gözlerinin içi gülüyordu. Sağ elinde mor kadifeden T>jr vardı. Kenarları altın işlemeli kesenin ağzı mühürlü idi.

— Sultanım, padişaih hazretlerinin nâmesi.

Diye uzattı. Hususî bir ulak tarafından getirilmişti. Yann ceva1*|

Hurrem Sultan, iki cihetten memnundu. Hem efendisi muzaffer |ûhnuş, hem de İstanfbul'a avdeti yaklaşmıştı. Valide sultana gelince;

«özlerinden yaşlar akıtarak, oğlunu muzaffer kıldığı için Cenabı Hak-ka dualar ediyordu : (D (2) (3)

Baş ağrısı.

Kanunî Sultan Süleyman'ın şiirlerinde kullandığı mahlas.

Macaristan.

__Yarabbi, sen arslanıma daha birçok şanlar ve zaferler

eyle!

Sultau Süleyman, Belgrad ve Rodos'tan sonra üçüncü büyük rini Mohaç'ta kazanmış, .şanlar ve şerefler içinde Macaristan'ın kezi Budin'e girmişti. İstanbul'daki şenlikler bunun için yapılıyor 11

nisan 1526 da yüz biri kişilik bir ordu ile İstanbul'dan hareket ettw 3 mayısta Edirne'ye gelmişti.

Yollara halılar ve kıymetli kumaşîar rümişti. Süleyman, karşılandığı yerden başlayarak iki sıra halinde zilmiş olan halıkı selâmlamıştı. Edirneliler, geçen kış vilâyetlerine lerek uzun müddet kalan Şehriyarı candan alkışlamışlar:

— Allah seni başımızdan eksik etmesin! diye dualar etmişletj Süleyman, büyük bir debdebe ile geçerek Tunca nehri kenarı^

kurulan çadırına girmişti. Askerlerin çadırları nehrin sahillerine kal: dayanan Musalla ovasına kurulmuştu. Anadolu askeri de Edirne1- yaklaşıyordu. 19 mayısta Filibe'ye muvasalat edilmişti.

Burada Ruju beyleri huzura kafbul edilerek talimat almışlardı. 22 mayısta Sofya1' gelinmişti.

Günlerce devam eden yağmur orduyu yormuştu. Fakat pal şaih:

I

— Bunlar bereket yağmurlarıdır.

Diyerök sür'at temposunu bozmuyordu. Sofya'dan sonra Veziriâa İbrahim Paşa Rumeli askeri, iki bin yeniçeri silâihendazı ve yüz e! topla öncü olarak bir konak ileride Jjitmeye başlamıştı.

Padişahın rargâhı da bu aralığı muhafaza ediyordu. Mustafa ve Ayaş Mehmet I salar da diğer devlet ricali ile birlikte yürüyorlardı. Behram Paşa Anadolu askeri ile bunların arkasından geliyordu.

Öncüler Belgraı muvasalat eder etmez, İbrahim Paşa, sevgili efendisi için münasip! yer hazırlamıştı. 9 temmuz'da Belgrad'a giren padişah, şehirde ikan ti uyıgun bulmamıştı. Tuna ve Sava nehirlerinin birleştiği mevkiini neyinde ve bu iki mevkii görebilecek bir tepede otağını kurdurmusi Veziriâsamm çadırı ise Sava nehrinin sağ sahilinde idi. İnce nehir loşu da gelip demir atmıştı.

Körüler kurulduktan sonra Rumeli asN karşı, yâni Sirem mmtakasma geçirilmişti.

Bu sıralarda Macaristan'ın merkezi Budin, çok heyecanlı yaşıyordu. Osmanlı ordularının batıya doğru yürüyüşe başlamış ol» sı, Kral Layoş'u telâşa düşürmüştü. Almanya İmparatoru Şarlken'd hayır yoktu. 14 ocak 1526 da imzalanan Madrit muahedesi üzerine' retten kurtulan Fransa Kralı Birinci Fransuva, İngiltere ve Papalık bir ittifak muahedesi yapmıştı. Bu durum karşısında kendi derd düşmüş ordularını taze ve kuvvetli tutmak kararını almıştı. Kral'

ı, tanınmış kumandanlarından Piyero Pereney ve politikacı v> Tomori ile istişarelerde bulunuyor ve : — Türkler acaba nereye kadar gelecekler? Diye soruyordu. Papaya göre, Osmanlı ordularının Budin'e

iü:

¦iirct

ıeJcri imkân dışında idi. Ancak Macaristan'ın payitahtını mü-j f a e(}ebilmek için hudut kalelerini ve bilhassa Petervaradin, İylok f)sek kalelerinin çok iyi tahkim edilmesi lâzımdı. Buralara hücum

^letfik Türk orduları yıpranır ve zaman kazanılırdı. Eğer bu sırada ? n Şahı Tahmasb da 'hududa as'ker yığarsa, Türkler Macaristan ka-Irjar,ndan geri dönerlerdi.

^]3 temmuzda karşı sahile geçen Sultan Süleyman da, veziri İbra-h-ffi Paşa ile muharebe pliânı üzerinde istişarelerde bulunuyordu. Pa-j'salıa göre, bir meydan muharebesi verilmeden evvel, buna engel ola-h'lec&k düşman kalelerinin düşürülmesi zarureti vardı. Bunların baş.n-ja Tuna nehri üzerinde Petervaradin geliyordu. Onu İylok ve Ösek kaleleri takip edecekti. İbrahim Paşa : _— Ordularımızı oralarda yıpratmasak, nasıl olur, Sultanım? Ferdan yine sizindir.

Uiyordu. Çünkü bu kalelerde ne kadar kuvvet bulunduğu malûm

Sultan Süleyman, vezirinin mütalâasını beğenmemişti.

__Bugünden tezi yok, Rumeli askeri ile Petervaradin üzerine yü-

rü!.

Veziriazam bu talimatı alır almaz harekete geçmişti. 27 temmuzda Petervaradin düşmüş, îylok yedi günlük bir mukavemetten sonra teslim olmuştu. Padişah burada bir divan toplayarak seferin nereye olduğunu, ilk defa olarak, açıklamıştı:

— Budin'in büyük kilisesinde cuma namazını edâ ederek camie tahvilini murad eyledik.

İytok'u diğer küçük Kalelerin fetftıi takip etmişti. Draıva üzerindeki Ösek müstahkem kalesi de mukavemet imkânının kalmadığını görünce kapılarını açmıştı.

Türklerin ileri harekâtının beklendiğinden daha sür'atli inkişafı karşısında şaşıran Macarlar, birinci derece hudutlarının muhafazasını düşünmüşlerdi. Nihayet onlar da bizzat kralları Layoş'un kumandasında olarak ileri yürüyüşe geçmişlerdi. 6 ağustosta Tuna'ya gelmişlerdi. Bu sırada Papa tarafından gönderilen ücretli askerler de kendilerine katılmıştı. Macarlar :

— Bizim zaferimiz, Hıristiyanlık âleminin en büyük zaferi olacak- Diyorlardı.

Macarların ileri yürüyüşü devam ederken, Osmanlı ordusu da Dra-^a nehri kenarına gelmiş

bulunuyordu. Köprüler yapılarak asker kar-sahile geçirilmişti. 'Bilâhare ricat ümitlerini kaldırmak için köprüler hrip olunmuştu. Artık orduların birbirlerine yaklaşmaık üzere olduğu 1 ' taraftan da öğrenilmişti. Kral Layös şimdi geriye dönmek istiyor, papaz Pol Tomori ise : 102

— Galebe muhakkak bizde kalacaktır!

Diyerek nihaî zaferin yakın olduğuna dair teminat veriyordu, Osmanlı ordusu yağmurlar ve seller arasında, her adımda bat İrkları olan, suları tuğyan etmiş Ibir memleket içinden Mofhaç sahrwl doğru ilerliyordu. Bütün emniyet tertibatı alınmıştı. Semendire sa] cak Beyi Yahya Paşazade Bâli Bey beş bin süvari ile piştardı. Onu meli askeri ile Veziriazam İbrahim Paşa takip ediyordu. Behrara p. şa Anadolu askeri ve geriye kalan toplarla veziriazamın arkasında ^ lunuyordu. Daha sonra muhafızlar, yeniçeriler, altı alay muntazam sj vari ve padişah geliyordu. Bosna valisi Hüsrev Bey'in alkmcıları ai^ vazifesini yapıyorlardı. Orduyu hümâyun, bu şekilde Mohaç sahrasın girmiş bulunuyordu. Fakat henüz düşmandan eser yoktu.

Mohaç kasabası Tuna nehrinin sağ sahilinde ve Çele suyu mdan başlayıp Karaziça ve Karayışça aşağı kısımları ile Tuna arasJ da bulunuyordu. Ovanın doğu kenarında büyük bir bataklık ve -v-l kenarında da ufak tapeler uzanıyordu. Ova mer'alar, tarlalar ve hklarla örtülmüştü.

28 ağustosta Sultan Süleyman'ın riyasetinde büyük bir harp divs m toplanmıştı. Vezirlerle kumandanların hemen hepsi hazırdı. BunlaJ arasında askerî iktidarı ve düşman hakkındaki esaslı malûmatı ile tj mayüz eden Semendire Sancak Beyi Bâli Bey de vardı. Veziriâzai ayakta, diğer vezirlerle serhad ümerası padişahın karşısında duruyoi lardı. İbrahim Paşa, sözü Bosna valisi Hüsrev Bey'e bıraktı.

— Siz serhad beylerisiniz, Saadetlû padişahımız müşavere istej işte Mcıhaç Sahrası-, lâkin henüz düşmandan eser yok. Tedbir nedir!

Hüsrev Bey bugüne kadar katıldığı savaşlardan Macarların cephJ den pek kırıldıklarını görmediğini, onlara karşı az bir zaman saf nia mim muhafaza etmeği ve yanaştıklarında taarruz cephesi açık bin kılmasını, içeriye girdiklerinde arkalarına ve yanlarına saldır ılmasnj söyledi ve :

— Saadetlû padişahım', biz serhadde müşavereyi serhaddin görmüş ihtiyarlariyle ederiz. Kendi reyimizle bir iş görmeyiz. Ferma olunursa, varıp söyleşelim.

Dedi. Sultan Süleyman bu ıgüzel cevaptan memnun olmuştu.

— O müşavere edecek adamları buraya getiriniz!

Emrini verdi. Hüsrev Bey, arkadaşlarını çağırmak üzere huzurd ayrıldı. Bütün nazarlar, serhad boylarının kahraman askeri Bâli B«J çevrilmişti. Bakalım o ne diyecekti? İbrahim Paşa ona da sordu:

— Söz senin Bâli, tedbir nedir? Şevketlû efendimize çekinme*

söyle.

Bâli Bey kanaatlerini şu şekilde sıraladı: Macar zınhlı suvarıl' birbirlerine zincirlerle bağlı ve atları talimli olduğundan hücum ede' lirlerdi. Kırk elli bin süvarinin önünde durulamıyacağmı, tecrit vjjac'ların hepsi tarafından biliniyordu. Şimdiye kadar Macaristan'a an akınlar, bu tarzdaki hücumların önlerinden kaçarak yan ve ge-vapi

mlere vurmak suretiyle kazanılmıştı. Şimdi de böyle hareket etmek lâzımdı-

Ba sırada içeriye Hüsrev Beyle .beraber Âdil Koca adında ihtiyar kir baihadır girdiler. Sultan Süleyman sordu :

— Söyle 'haklımı, mert ihtiyar, tedbir nedir? Âdil Koca cevap verdi: __Burada d'öğüşmekten başka müşavere mi olur? Düşman alayları görülmüş,.

İhtiyarın verdiği haber doğru idi. Macar öncüleri sahraya giriyorlardı.

Yağmur bardaktan boşanırcasına yağıyor, rüzıgâr uğultular yaparak sürükleniyordu. Uzun müzakerelerden sonra savaş plânı kararlaştırıldı. Ordu, batı istikametini çeviren tepelerin gerisinde hazırlanacaktı. Macarların en çok güvendikleri zırhlı süvarilerin cephe hücumlarını kırmak maksadiyle birbirine bağlanmış topçu hatları tesis edilecekti. Düşmana taarruz edilmeyecek, onun taarruzu beklenecekti. Cephe hücumları kargısında hatlar geriye ve yanlara alınacaktı. Macarlar bütün kuvvetlerini merkeze tevcih ettikleri ve içeriye girdikleri zaman kanatlarına taarruz edilecek ve o zamana kadar sol kanat açığında tutulacak olan süvari birlikleri ile düşman arkası da çevrilerek katı bir meydan muharebesi verilecekti. Sultan Süleyman:

— Hepinizden, ziyade ikdam beklerim.

Diyerek huzurundakilere ruhsat vermişti. Kumandanlar hazırlıkları ikmal için kıtaları yanma dönmüşlerdi. Ordu saffâM'arasında dolaşan zaıbitler, askerlerini yarınki savaşa hazırlıyorlardı:

— Ey gaziler, yarın gaza vardır! Bütün ordu saflarında :

—. İnşallah, inşallah...

Sadaları yükseliyordu. Çadırına çekilen Sultan Süleyman'ın gözlerine uyku girmiyordu. Askerlerini muzaffer kılması için Ulu Tanrıya dua ediyor, yalvarıyordu :

— Yarabbi, ıbir bölük ümmeti Muhammedi yerindirme, düşmanlarımızı sevindirme Yarabbi!

29 ağustos sabahı, devamlı olarak yağan yağmur, bir fırtına halini almıştı. Macarlar herhalde savaşın bu havada başlamasına ihtimal vermiyorlardı. Fakat Bâli Beyin keşif koluna bağlı müfrezeleri gören Macarlar, Osmanlı ordusunun muharebe için hazır olduğunu anlamışlar ve onlar da harekete geçmişlerdi. iBâli Bey, düşman sancaklarının gö-îülmekte olduğunu haöer verdi. Sultan Süleyman da sancaklarını açtırdı. Çok koşan bir ata binmişti. Çelik halkalı zırhını giymiş, kavuğumun sn tarafına humâ kuşu kanadından bir tüy koymuştu. Tirkeşinde 104 **w*.*.~... ~_--------

birçok oıklar vardı. Yayı belinden sarkıyordu. Gözleri yaşlı olduğu hal-de eHerini göğe kaldırdı:

— İlâhi! Kudret ve kuvvet senden, imdat ve himaye senden, Ümmeti Muthammede yardım et! Bizi düşmanın zebunu kılma, Yarahbi!

Diye dua etti. Bütün ordunun şecaatini arttırdı. Hep birden atla rıradan inerek yere kapandılar, sonra yine atlarına binerek son nefere kadar döğüşeceklerine yemin ettiler. Veziriazam İbrahim Paşa, kah-ramanlık göstereceklere büyük mansıblar, mükâfatlar vaadediyordu. O da ilk safta döğüşecek olan Rumeli askerinin başına geçmişti. Behram Paşa, ikinci hattı tutuyordu. Yağmur ve fırtına altında on altıncı yüz yılın, en büyük meydan muharebelerinden biri Macar /birinci hattının taarruza geçmesi ile başlamıştı. Pol Tomöri ve Pereney, bütün zırhlı kuvvetleri ile İbrahim1 Paşa kumandasındaki Rumeli askerinin üzerine hücum ediyorlardı. Veziriazamın ordusu, evvelce hazırlanan plân gereğince sağ ve sol yana açılarak gerilemişti. Macarlar bu sefer ikirv ci hatta bulunan Anadolu askeri üzerine yüklendiler, onlar da aynı şekilde sağa ve sola açılmışlardı. Zaferin kazanılmak üzere olduğunu sanan Kıral Layoş da : -

—- Türkler silâhlarımıza ve kahraman askerimizin şecaatine ram olmaktadır!

Diyerek hücuma geçmişti. Ordugâha doğru saldırıyorlardı. Bir düşman müfrezesi ordugâha yaklaşmıştı. Oklar yağmur gibi Saltan Süleyman'ın başı üstünden geçiyordu. Padişah, askerin maneviyatı kırılır, diye yerinden oynamıyor, atının üstünde dimdik duruyordı:.

— Koman^hftlarim, vurun gazilerim!

Nârasiyle sterini şevika getiriyordu. Kumandanları yaralanmış, Macar müfrezesi yüz geri etmişti.

Savaş bütün şiddetiyle devam ediyordu.

İkinci topçu hattına çarpan Macarlar, topçu ateşi ve yeniçerilerin şiddetli mukavemeti ile karşılaşmışlardı. İbrahim ve Behram Paşaların safları yavaş yavaş kapanmış ve mukabil taarruza

.geçmişti. Bu suretle düşman üç taraftan çevrilmiş oluyordu. Sağ kanat açığında bulunan Bâli ve Hüsrev Beylerin kumandalarmdaki süvari birlikleri de Macar ordusunun sağ kanadına yüklenerek

[bu cenahı mağlûp ettikten sonra ricat hattının üzerine düştüler. Macarlar bataklıklara' sıkıştırıldı.

Sağ kanadın firarı bütün orduya sirayet etti ve panik başladı. Bir kısım düşman kılıçtan geçirildi.

Bir kısmı da kaçarken bataklıklarda ve nehirde boğuldular. Pek azı kurtulabildi. Boğulanların arasında Macar Kiralı Layoş da vardı.

Tarihin en büyük meydan murabelerinden biri olan MoJıaç savast iki saat sürmüş, koskoca zırhlı bir ordu imiha edilmişti. Kaçanlar, Bâli ve Hüsrev Beylerin akıncıları tarafından şiddetle takiıik ediliyorlardı. Nehir düşman cesetleri ile dolmuştu. Hava karardığı zaman mânasiyle nihayet bulmuştu. Orduyu Hümâyun bayram yapıyor,, önünde meş'aleler yanıyor, mehterhane zafer marşlarını vu--ordu. Sultan Süleyman, Otağı hümâyunun önünde kurulan bir tah-

'oturnıuştu. Cesaret ve kahramanlığı görülen vezirlerine ve kuman-o Lılanna iltifat ediyor :

_ Bizi Ulu Tanrı muzaffer kıldı.

Diyordu. Mohaç sahrası bir mum donanması halinde yanıyordu, sabah padişah maiyet erkânı ile beraber muharebe meydanını çıkmıştı. Âdil Koca'nın çadırı önüne geldiği zaman durdu.

Ş kendisini :

__ Gazan mübarek olsun!

Diye selâmlayan akıncı beyine sordu :

— Şecaatli asker, şimdi ne yapmak lâzım? Âdil Koca, düşünmeden cevap verdi : __ Padişahım, dikkat et. Domuz yavrularını büyütmesin!

Bu eski bir Oğuz darbımeseli idi. Yani düşmanın tekrar toplanmasına mâni olalım, aman vermiyelim, demek istiyordu. Sultan Süleyma* güldü :

— Bir güzel söylersin.

Kararını esasen evvelce vermişti. Budin veya ona civar olan bir kalede .ireni bir mukavemet merkezi yaratmamak için süratle harekete geçecekti. Çünkü yüzelli bin askerle savaşa katılan Macar ordusundan az da olsa bir kısmı kaçıp kurtulmanın yolunu bulmuştu.

Mohaç'ta yedi gün kalan Osmanlı ordusu 10 eylülde Budîn önlerine gelmiş, ertesi günü Sultan Süleyman, muazzam bir zafer alayı ile şe<hre girmişti. İkametine Kıral sarayı tahsis edilmişti.

Veziriazam İbrahim Paşa, (bir vakitler Macar Kırallarınm teşrifat nazırlığını yapan asîilzadelerin ikametlerine tahsis edilmiş olan dairenin itina ile dayanıp döşenmiş bir odasında oturmuş, karşısında 3P pençe divan duran hizmetkârı ile konuşuyordu :

— Sır saklamasını bildikçe, sadakatten ayrılmadıkça en makbul adarnımsın. Hizmetlerini unutmıyacağıırh Seni servet sahibi edeceğim.

— Asude olun efendimiz. Sadakatten asla ayrılmıyacağım. Emrettiğiniz ;gün seve seve uğrunuza baş koyacağım.

— Berhudar ol. Şimdi söyle bakalım. Behram ile karşılaştınız mı?

— Hayır sultanım, ne ben onu, ne de o beni gördü. Behram ağa kulunuz Atmeydamndaki sarayınıza gidip emrinizi yerine getirdikten ^ doğruca Galata'ya geçmiş.

— Kim söyledi?

— Cafer ağa kulunuz.

İibcahim Paşa biraz düşündü. Sonra sordu:

— Peki Galata'da ne işi varmış?

Etizmetkâr bu suali cevaplandırmaktan çekiniyormuş gibi

¦eğdi. Sustu.

— Ne susarsın?

— Galata'da bir kadına tutulmuş derler. Veziriazam hafifçe güldü.

—- Haydi ıgit Bayram, istirahat eyle.

— Emriniz başım üstüne efendimiz.

Efendisinden ruhsat alıp dışarıya çıkan hizmetkârın adı di. Vezirin en mahrem ve hususî hizmetlerinde kullanılırdı. Son paşanın Muıhsine Hatun'a yazdığı nâme ile hediyeleri İstanbul'a götü,. müş. bu güzelliği dillere destan olan kadını ıbizzat görmüş, nâmeyi miş, cevabını da alarak dönmüştü. Bayram, İBehram ağanın ara Galataya geçtiğini biliyor, o da diğer arkadaşları gibi Ağa'nm bir RU1J dilberine gönül verdiğini sanıyordu. Halbuki bu rivayeti Galataya g. dip geldiğinin anlatılması üzerine bizzat Bahrain çıkarmış, asıl fesini ancak bu suretle saklayabilmişti.

Asilzade Teolagos :

— Merak etme ağa, tahkikat yaparlarsa, biz sana güzel bir Ruj kadını buluruz.

Demiş, ağzına kadar dolu olan şarap taşıra ağa'nm müstakbel sevgilisi, şerefine kaldırmıştı.

Bir vakitler Macar kırallarının ikametlerine tahsis edilen saraydî gizliden gizliye bazı hazırlıklar yapılıyor, buna veziriazam bizzat ne aaret ediyordu. İçinde renkli mermerlerle . yapılmış bir de havuzu bulunan büyük salon, âdeta yeniden dayanıp döşeniyordu. İbrahim:

— Ah, diyordu, Edâdil Kalfa şimdi burada olsa, ne iyi olurdu. İbrahim Paşa, sevgili efendisinin yorulan sinirlerini düzeltmek vı

beraberce felekten bir gece çalmaik için fevkalâde rengin bir eğlence tertip etmişti. Hazırlıklarda bizzat bulunmuş, şehirde kalan Macar asil -

Zadelerinden de yardım görerek Budin'in en güzel kızlarından kalabalık bir raks heyeti, Macar havalarını çalıp söyleyecek orkestra ve koro tedarik ettirmişti. Ayrıca Osmanlı İmparatorluğunun himayesinde ye-nidea 'kurulacak Macaristan'ın kıral namzedi Erdel voyvodası Yanoi Zapolya da kıymetli hediyelerle beraber hepsi birbirinden güzel bakire yollamıştı. Yanoş Zapolyâ, maktul Kıral Layoş'un can düşmanı idi. Onun Mohaç'ta mağlûp ve perişan olmasından dolayı sevinmişti Şimdi talih kendisine gülüyordu. Rakibi ortadan kalkmış, kendisim vâris olacak erkek çocuk da bırakmamıştı.

Kırai sarayında oturan Sultan Süleyman, o sabah annesi Sultan ile sevgili hasekisi Hurrem Sultan'a birer mektup yazmıştı, f solan'a ait olanı baştan başa aşk ve hasretle dolu idi. Hasekisini çok rreceğt gelmişti. ,

__ Bu kadın bizi teshir etti. Düşlerimiz hep onunla dolu.

Diyordu. Şiirlerinde ona olan aşkını, hasretini terennüm ediyordu. ¦gunuıüa beraber İbrahim'in felekten bir gece çalınmasına dair olan telcÜfini reddedememiş: __ İyi olur, münasip olur!

Cevabını vermişti. Vezirine her zamanki iltifatını tekrarlamıştı: __Her hizmetinden şükran üzereyim, İbrahim.

O akşam Kıral sarayının büyük salonundaki bütün mumlar yanlıştı. Havuzun kenarına renkli şamdanlar konmuştu. Havuzun biraz ilerisinde Kıral Layoş'un müzeyyen tahtı duruyordu. Layos da bu salonda eğlenceler tertip ettirir, geraç ve güzel karısı Mari ile saatlerce raks seyrederlerdi. Mari, Alman İmparatoru Şarlken'in kız kardeşi olduğu için Budin sarayında büyük bir nüfuza malikti.

Zevk-u safaya düşkün bir kadındı.

Daha birkaç ay evvel buralarda hüküm süren Layqs'un müzeyyen tahtına şimdi, Osmanlı ordularının başkumandanı Sultan Süleyman oturacak ve rakışları bu tahttan o seyredecekti. Salonda birkaç hizmetkârdan başka erkek yoktu. Eğlenceler hususî bir mahiyet alınca onlar da dışarıya çıkacaklardı. İbrahim Pasa, efendisini hurilerle başbaşa bırakacaktı. Kızların arasında Roksolan'a ciddî bir rakip çıkarabilirse, saadetine pâyan

yoktu. Nedense Hurrem Sultandan hâlâ korkuyor, çekiniyordu. İstanbul'da iken zevcesi Hatice Sultan'a : -

— Bu haseki, yarın devlet işlerine kınalı parmaklarını sokar. Demişti. Onu padişahın sözünden düşürmek için her fedakârlığa

katlanmağa hazırdı.

Macar kızları, Mohaç felâketinden fazla müteessir görünmüyorlardı. Eğlence, onlar için herşey demekti. Memleketlerinin bu yeni ve şanlı sahibine hünerlerini ve emsalsiz güzelliklerini göstermekle zevk duyacaklardı. Hattâ içlerinden bir tanesi :

— Ben, demişti Osmanlı sultanının haremine girmeyi hayatımın en büyük bahtiyarlığı addederim.

Henüz on sekiz yaşında olan sarı saçlı mavi gözlü bir (bakire de, daha şimdiden kendisini sarayda en mutena bir mevkie namzet olarak görmüştü.

— Hükümdar güzelliğim karşısında şaşıracaktır.

Demeğe başlamıştı. Belki, belki değil muhakkak çdk güzeldi. Fakat haremi hümâyunda her millete mensup kendisinden daha güzel ve mutena kadınlar ve kızlar olduğunu nereden bilecekti?

Padişah ile veziriazam, genç kızların alkışları arasında salona girmişlerdi. Osmanlı hükümdarını ilk defa görüyorlardı. Asık suratlı koca sakallı dev gibi bir adam tahmin etmişlerdi. Halbuki karşılarında ince. zarif, güler yüzlü ve fevkalâde güzel giyinmiş bir genç vardı. Cihana hükmeden Macaristan fatihi bu zat mı idi? Sultan Süleyman, hayret nazarlariyle kendisini seyre dalan kızlara gülerek selâm verdi. ra tahta doğru yürüdü. Etrafını tbir kere daha süzdükten sonra İbrahim Paga :

— Hiçbir tehlike yok efendimiz, bu güzellerin göğüslerindeki aşk ve ihtirastan başka silâhları yok.

Dedi. Süleyman güldü:

— Lala, iyi dersin ama, 01 silâhlar bizi daha çok korkutur. Tahtın hemen önünde her çeşit av etleri ve meyvalarla dolu büyük

bir sofra vardı. Uşaklar, ağızları tahta bir kapakla iyice kapanmış vs mühürlenmiş, şarap testilerini getirdiler. İbrahim^ her şeyi dü§ünmü& bir suikasttan endişe ederek bu testileri İstanbul'da doldurtmuştu. Hizmetkârlardan biri uzun seneler Budin'de oturmuş, sonra Osmanlı pa-yitahtma gelerek ihtida etmiş bir Macardı. Ekseriya padişahın hususî hizmetlerinde bulunuyordu. Adı Abdullah'tı. Macar Abdullah, Haşim Ağa vasıtasiyle, Hurrem SuJtan'a hulul etmenin yolunu bulmuş, mühim olmamakla beraber, verdiği haberlerin mukabilinde bir hayli para almıştı. Ordu ile beraıber İstanbul'dan ayrılırken, Hâşim kendisine talimat vermiş :

— Sadakatle hizmet eder, olanı biteni doğru olarak biîdirirsen, haseki sultan seni ihya eder.

Demişti. O da söz vermişti. Bu ,gece veziriazam tarafından tertip edilmiş olan eğlenceyi, İstanbul'a avdetlerinde, olduğu gibi anlatacaktı. Abdullah'ın bir işareti ile orkestra ağır Tuna havalarını çalmağa başlamıştı. İlk şarap tasları bu nağmeler arasında boşaldı. İbrahim Paşa ayakta duruyordu.

Padişah, sevgili vezirine iltifat etti :

— Yok, öyle ayakta kalma lala. Sen de bir yere iliş. Veziriazam bu emri yerine getirdi, efendisinin ayak ucunda bir

yere oturdu. Bu sırada içeriye uzun boylu, zayıf bir Arap girmişti. Süleyman şaşırdı.

—> Bu da nereden çıktı?

İbrahim, izah etti. İstanbul'a bir vazife ile göndermiş, olduğu Behram Ağa'ya, Cafer Ağa'yı da alıp getirmesini söylemişti. Efendisinin hususî hizmetinde böyle tecrübeli ve mutemet bir insanın bulanması iyi olurdu. Behram ile beraber bu sabah gelmişler, derhal işe koyulmuşlardı. Süleyman, t>u ince buluştan memnun oldu.

— Aferin lala, bir güzel hareket etmişsin. Diye yeni ibir iltifatta bulundu ve sonra sordu :

— Hemşiremiz sultan- nasıl imiş? Nâmesinde neler yazar?

— Ömür ve afiyetinize dua ile meşgul olurlarmış. Mübarek ellerinizden öper.

Hatice Sultan'm gönderdiği nâmede biraderinin ömür ve afiyetine duadan ziyade aşkının ve hasretinin ifadesi vardı. Genç ve güz*] kocasına : «Hasretim ziyadedir, cihan sensiz zindan olur.

Cemalinize müt?

tak;ın.* Diyordu. Aynı hasret İbrahim'de de vardı. Fakat onun gönlün? je gön zamanlarda iki aşk birden yaşamağa başlamıştı. Bu kadınlar dan birisi zevcesi, diğeri ise Muhsine Hatun'du.

İkinci ve üçüncü taslar da boşalmıştı. Süleyman orkestrayı işaret ederek :

__. Lala, dedi. Pek hüzünlü şeyler çalarlar. Hakları da yok değrl, Çabalarını, kardeşlerini yerlerinden yurtlarından ettik. Halbuki şimdi bunları zevkimize âlet ederiz, reva mıdır?

— Sultanım efendim, bunların ne babaları ve ne de kardeşleri 3udinli'dir. Sazendeleri bir tesadüf, Kıral Layoş'un sarayına kadar getirmiş-

— Ne demek istersiz? Gökten inmediler ya.

— Efendimiz, bu kızlar Beçli'dir (1)

— Peki iburada ne ararlarmış?

îibraihim Paşa izahat verdi. Alman İmparatoru Şarlken'in kardeşi olan Avusturya Dükü Ferdinand, Macar Kiralı Layoş'un kaymbirade ri idi. Bu saz ve ses heyetini, o ¦göndermişti. Hemen hepsi kimsesiz kızlardı. Çocuk iken alınmış, terbiye edilmiş, güzel sanatlara büyük kıvmet verilen Viyana'da musiki öğretilmişti. Ana ve babalarını biimi yorlardı. Budin (boşaltılırken kapamamışlar ve Piyer Pereney'in akra balarından bir

asilzadenin konağına sığınmışlardı. O da bir cemjle olmak üzere veziriazama takdim etmişti. Biraz sonra huzura dahil olacak kızlar ise, Erdel Voyvodası Yanoş Zapolya tarafından hediye olun-muştu. Padişah :

— Tuhaf şey, dedi, toak kime niyet, kime kısmet! Cihana hükmeden bir hükümdarın huzurunda bulunmak şerefine nail olacakları ha tırianna gelir mi idi?

Dbrahim, efendisinin önünde eğildi: —• Analarından talihli olarak doğmuşlar, sultanım.

Rakkaselere gelince; onlar da dans için itina ile yetiştirilmiş de-ğerii sanatkârlardı.'Kıral ve Kıraliçe Mari, haftanın muayyen günlerindi: bu rakkaseleri zevkle seyrederlerdi.

Zapolya Yanoş'un hediye ettiği kızlar, salona giderlerken, kadın lardart müteşekkil orkestra da oynak (bir Macar havasına geçmişti. Sulj tan Süleyman, neşelenmişti. Vaktiyle İstanbul'daki sarayının harem dairesinde, Roksolan'dan gizli olarak tertip edilen ve yine onun miida halasiyle yarıda kalan eğlence âleminde genç kızların çırılçıplak yap-tıkları dansları ve etrafında pervane gibi döndükleri geceyi hatırladı. Akdeniz adalarının iç gıcıklayıcı şarkılarından birini söyliyen genç toz, ıgöeünün önüne geldi. Ne de tatlı sesi vardı. Âdeta bülbüller gibi W Osmanh, Türfderiivin Viyana'ya verdikleri isim.

ti

k

t

I

i

şakımıştı. Yüzü de, vücudu da sesi kadar güzeldi. Vezirine döndü

— İbrahim.

— Emrediniz, saadetlû padişahım.

— Vaktiyle haremi hümâyunda tertip edilen eğlencede şarkı s<W. liyen müstesna bir bakire vardı, adı neydi?

— Peyveste, sultanım.

— Hayret, unutmamışsın, acatoa simdi nerelerdedir?

— Malûmatım yok efendimiz, o zamanlar valide sultan hazretlerj. nin emriyle taşra çıkarılmıştı.

Padişah, bu cevaıbı veren İbrahim'in hafifçe sarardığının farkına varmamıştı. Zeki Rum, esasen yüzünün ifadelerini göstermemek için başını önüne eğmig, hislerini saklamasını bilmişti.

Biraz sonra, Erdelli bakireleri itina ile yetiştirilmiş olan sanatlarında hakikaten mahir rakkaseler takip etmişlerdi. Mütenasip vücut-larını örten tüller, her Ibirande ayrı ayrı renklerde idi. Ufak bir hazır-lıktan sonra çalığının aıhenıgine uymuşlardı. Çıplak ayaklarının, uçlarına basarak birbiri arkasına sıralanmışlar ve raksa başlamışlardı. Tahtın önünden geçerlerken vücutlarına öyle inhinalar veriyorlardı, ki en hissiz insanların bile tatlı bir heyecanla ürpermemesine imkân yoktu.

Süleyman :

— Ne de hoş, ceylân gibi sekerler.

Dedi. Danslar bittiği zaman, şamdanların bir kısmının mumlarını üflediler ve sonra salonu terkettiler. Padişah ve vezirlerinden başka, içeride yalnız haremagası Cafer kalmıştı. Salonda tatlı ıbir loşluk hasıl olmuştu. Gölgeler duvarlara vuruyordu. Rakkaseler, vücutlarının üst kısımlarını örten tüleri atmışlar, ıgöğüslerini bütün ihtişamı ile mey lana çıkarmışlardı.

tbrahim Paşa, anlaşılan haremi hümâyunda verilen eğlence programını burada da tatbik etmek istemişti. Fakat Padişahın Peyveste'yi birdenbire hatırlamış olması, iyi değildi.

Sultan Süleyman :

— Etrafımızda çevrelensinler, bize badeyi onlar sunsunlar. Dedi. Haremi hümâyunda cariyelerden çat pat macarca öğrenmiş

olan Cafer Ağa'nın vazifesi de bu dakikadan itibaren başlamıştı. Kız Iara, hükümdarın emr'uj tebliğ

etti. Rakkaseler bu gibi şeylere alışıktılar. Emri derhal yerine getirdiler. Şakilik yapacak olanları tendi aralarından seçtiler. En gençleri ve en güzelleri bu vazifeyi üaerierine aldılar. Oturmalarına ruhsat verildi. Süleyman, İbrahim Paşa'ya dön dü. Gülerek :

— Korkarım, ki buradaki ikametimiz uzun sürecek. Veziriazam, yaltaklandı:

— Ferman sizin efendimiz, yoruldunuz, heş on gün dântenirsîinz-— Demek söyledikleri hakikatmiş. En'gürüs hurileri* dolu imiş*

Emrediniz sultanım, İstanbul'a gönderelim, haremi hüraayu-süslesinler.

__ Ne mümkün!

Bunu söylerken, sevgili hasekisi gözlerinin önüne gelmişti. Böyle labalık bir kadın kafilesinin harem dairesini doldurmasına taham-ül edemez, kıskanır, belki hastalanırdı. O da Roksolan'ı kıramaz, •ilmesine ggnj^ raz, olamazdı. Bunları düşünürken, Erdelji kazlar da yunarak, tahtın biraz ilerisinde bulunan renkli mermerlerle yapıl js havuza atlıyorlardı. Kendisini tutamadı:

„ tbrahim, bu ne hal?

— Huriler, hünkârım.

Efendisi de, hizmetkârı da, 'hattâ göz altından lâtif manzarsya Icen-disirn kaptıran Cafer Ağa da bu kadar mevzun ve mütenasip kadın vücudunu bir arada (gördüklerini iddia edemezlerdi. Tanrı hepsini de özene bezene yaratmıştı.

Süleyman, yavaş yavaş tahtından kalktı, havuza doğru yürüdü.

Suya atlamak üzere bulunan kızlardan birinin bileğinden yakala cıı. Parmakları ile çenesini tuttu, okşadı. Yüzünüp batlarına işıiba :'îe-baktı. Gözleri bal remgindeydi ve bal gibi tatlı bakışları vardı.

Kestane renkli saçları uzundu. Göğsüne dökülmüştü, kısmen örtüyordu. Bu run kanatları incecikti.

— Ne kadar da güzelmiş, dedi. Çok da genç.

Erdelli bakire, buı sözlerden bir şey anlamamakla beraber, kendisine alâka .gösterildiğini ve iltifat edildiğini sezmişti. ibraJıim Paça, sofranın üzerindeki altm işlemeli taslardart ikisini doldurdu, getirdi Sultan, birini kıza verdi, diğerini kendisi aldı. Bal rengi gfczîerine bakarak tasını kaldırdı :

— Güzelliğin şerefine!

Diyerek son yudumuna kadar içti. Kız da aynı şekilde hareket et misti. O da hükümdarın gözlerine, gözlerinin tâ içine bakiruştı. Pstîi şahı bendetmek için bütün kadınlığını kullanmıştı.

îbrahrm Paşa sevincinden ne yapacağını bilemiyordu. Ofo, nîhsyet seneler sonra da olsa Roksolan'a ondan daha güzel ve çok ösfoa genç-bir rakîp bulmuştu.

— Emredin haremi hümâyununuzu süslesün! Kye yaltaklandı. Sonra ilâve etti :

— Adını siz koyun efendimiz. Sultan Süleyman :

— Bal Hatun olsun, «dedi. Bal gi'bi tatlı İnz.

Bakwsnin elini bıraktı. Tekrar tahtına döndü. Erdeöj diğer kızlar "termer havuzda yıkanıyorlar, birbirlerinin userinc »ular »tıyarîanh.

I

İbrahim Paşa'nın Nufiuz ve İktidarı — Hurrem Kıinah lar im Devlet İşlerine Sokuyor —

Vezirin Sarayındaki (V Âlemleri — Hurrem, Padişahın Nikâhına Girmek İstiyor Kıskançlık Buhranları <— Galata'da Alınan Yeni Kararlar v Rüstetn Ağa — Hurrem'in Casusları —

Serasker Siultan solân'm Hiddeti — Muazzam Sünnet Düğii|nü — Bursla Satj. yım'da — Hasekiye Çıkardan Rakipler — Gözleri Bal >¦ Kız — Sen misin Hurrem?.

Mohaç zaferinin üzerinden aylar, hattâ seneler geçmişti... Hers ne, halk arasında «Makbul Vezir»

diye anılan İbrahim Paşa'nm şöhret ve o zıisibette servetini de bir kat daha arttırıyordu. Bunda M; haç zaferindeki yararlığı kadar Kalenderoğlu isyanının bastırılması-dakti gayretinin de rolü vardı.

Koca Osmanlı İmparatorluğunda bir diği iki edilmiyor, her arzusu f>mir telâkki edilerek derhal yerine tiriliyordu. At Meydanındaki muhteşem sarayı o zamana kadar bir vezire nasip olmayan kalabalık bir maiyet halkı ile dolmuştu. Hs rem dairesi her bakımdan padişahın haremi hümâyunundan üstündi Buradaki cariyelerin ıgüzellikleri dillere destandı. Hemen her mille: mensup kızlar vardı. Vaktiyle Budin'e kıral sarayının mermer hav salonunda tertip edilen eğlencede bulunan Viyanalı ve Erdelli bâ! ler da İstanbul'a -getirilmişti.

Hatice Sultan, -genç ve yakışıklı kocasını cariyelerinden kıskan yor, onu yalnız kendisine râm etmek istiyordu. İbrahim'e:

—- Benim bir tanem, efendim, bu kızlar, sakın gönlünüzü çata1 şunlar, sonra ben sultanınız ölürüm, mahvolurum.

Diyordu. Bununla beraber arasıra kendi rızası ile İbrahim'i bir Ru cariyenin kolları arasına (bırakıyor, fakat ne olur, ne olmaz diye e si günü cariyeyi sarayından uzaklaştırıyordu. İbrahim, karısının hu nu suyunu iyi bildiği için ses çıkarmıyordu. Çünkü, Hatice Sultan, tor cariyelerle mukayese edilemeyecek kadar güzel ve olgundu. B«'! yaşı biraz geçmişti ama, aşkın ve ihtirasın şahikasına çıkmıştı. Di taraftan, asaleti, akıl ve terbiyesi vardı. Sultana rakip olan tek kat

•vruihsîne Hatun'du. Onu da seviyor ve ikameti için satın aldığı konak-1 bazı günlerini geçiriyordu.

Hatice Sultan'm bu aşk macerasından henüz haberi yoktu. Bütün gayretlere rağmen Roksolan'm adamları >a izine tesadüf edememişlerdi. Behram Ağa'nm çalışmaları bo-

çıkmıştı. Bayram Ağa'yı da kandırmağa ve kendi taraflarına çek ^eğe muvaffak olamamışlardı.

İbrahim Paşa'dan sonra nüfuz, valide sultan'daydı. Fakat bu gün görmüş, nice. hâdiselere şahit olmuş kadın, ıhiçibir zaman nüfuzunu sui istimal etmiyordu. Arzuları gerek oğlu ve gerek veziri tarafından yerine getiriliyor, tavsiyeleri her zaman dikkat nazarına almıyordu. Sultan Süleyman : __. Her sözünde bir hikmet vardır, vâlideciğjm.

Diyordu. O da ıpadişaih oğluna, her defasında :

— Berhudar ol, çok yaşa arslanım.

Cevabını veriyordu. Haremi hümâyunun yegâne 'hâkimi olan Hat sa Sultan'dan sonra, muhakkak ki nüfuz, Hurrem Sultan'da idi. Hur rem, yavaş yavaş, kınalı parmaklarını devlet işlerine sokmağa başlamıştı. Üzerine ait olmayan işlere karışıyordu. Efendisine, memleket ahvali hakkında öyle şeyler söylüyordu ki, bazan Sultan Süleyman şa şırıp kalıyor : .

— Neler de biliyorsun. ' . Diyordu. Hakikaten şaşılacak şeydi. Meselâ harp hazırlıklarının

mahiyetini, hattâ seferin nereye olacağını (biliyordu.

— Bunları nereden öğrendin? Sualine de tereddüt etmeden :

— A... Ne çabuk unuttunuz, sultanımı. Daha geçen gün siz söylememiş miydiniz? ¦ .

Cevabını veriyordu. Vakıa Sultan Süleyman, güzelliği ile beraber ¦zekâ ve kavrayışını da takdir ettiği sevigili hasekisine bazan açılıyor, tasavvurlarından, icraatından, hattâ sefer hazırlıklarından bahsettiği

oluyordu. Fakat bu kadar geniş şekilde, izah ettiğini hatırlamıyordu. Hurrem, efendisinden duyduklarını Behram Ağa'dan veya Hasim Ağa vasıtasiyle Asilzade Teoloıgos'dan gelen haberlerle (birleştiriyor, neticeyi kolaylıkla çıkarıyordu. Tariih ve coğrafyaya ait malûmatı da Hoş-dil'den alarak bunlara ekliyordu.

Gülbaftar Sultan ile olan zıddiyet, şimdilik eslki hızını kayibetmişti. Arasıra ağ;ız kavgaları oluyor, fakat valide sultan'ın müdahalesiyle 'büyümeden kapanıyordu. Buna mukabil, veziriazama olan husumeti, ter gün şiddetini biraz daha arttırarak .devam edip .gidiyordu. Budin'-de Kırat sarayına tertip edilmiş olan eğlenceleri havuza atlayan ErdelJi t»âkire!erin hikâyesini dinlemiş, Bal Hatun adı verilen kıza gösterilen

F: 8

I"

m

yakın alâkayı haber almıştı. Abdullah vazifesini muvaffakiyetle yap mıştı. Hurrem bunları duyduğu gün :

— Hınzır Rum, alacağın olsun!

Diye bağırmış, vezirin aleyhindeki faaliyeti daha da arttırmışta Hurremı Sultan'ı asıl çileden çıkaran, At Meydanındaki vezir sarayının ihtişamı ve iburada sık sık tertip edilen ziyafet ve eğlencelere padişa. hin da ıgitmiş olmasaydı. Sultan Süleyman, her ne kadar At Meydanı-na gittiğini hasekisinden saklıyorsa da, ertesi günü haremi hümâyuna gelen Edâdil Kalfa :

— Padişahımız efendimiz, dün yine At Meydanı sarayına şeref verdiler. "Veziri ile uzun zaman beraberce eğlendiler.

Diye ona buna söylüyordu. Maksadı, hasekiyi kızdırmaktı, ve buna da mujvaiffak oluyordu.

Dördüncü çocuğu Şehzade Sultan Bayezid'i dünyaya .getirdiği zaman, müjdeyi verip ihsana nail olmak için oraya buraya koşuşan ağalar, padişahı, veziriazamın sarayında bulmuşlardı. Süleyman, müjdeyi alır almaz:

— Allaha şükürler olsun!

Diye, ziyafet sofrasından kalkmış ve eğlence âlemini yanda bırakarak derhal kendi sarayına dönmüş, müjdeyi getiren Haşim Ağa'ya :

— Ağa, sakın hasekimize orada olduğumuzu söyleme.

Demişti. Haşim, bu emrin dışına çıkmamış, ancak hanımını iîk gördüğü zaman vezir sarayının zenginliğini, ihtişamını anlata anlata biti-rememişti.

¦Bu hâdisenin üzerinden aylar geçmişti. Hurrem, sinirlerinin toozuk olduğu bir gün, yine veziriazamın aleyhinde bulunmuş :

— Ah sultanım,, demişti. Meğer lalanır sizden de zengin imi?. Sultan Süleyman, hasekisinin bu sözlerine ıgülmüştü:

— İhtişamı ziynetle olmaz. Onun yalnız bir sarayı var ki, onu da biz ihsan ettik. Bizim ise koskoca bir devletimiz var. Bir emrimizle oku esUti haline irca etmek her zaman için mümkün. Lalamı huzur ve saadet içinde yaşatan îtoynundaki mührü hümâyunumuzdur.

Cevabını vermiş ve sonra ilâve etmişti :

— Unutma ki İbrahim bizim sadık kulumuzdur. Her hizmetinden şükran üzereyim. Eğer beni seviyorsan, onun aleyhinde bulunmaktan hazer et.

— Sizi hayatımdan iazla seviyorum, malikim. Siz, benim ekmeğim, suyur», igıüneşimsiniz. Sizsiz yaşayamam.

— Bilirim, bilirim Hurrem.

— Bilirsiniz ama sultanım, günlerdir mübarek cemalinizi ğii» oluyor. Sık sık lalanıza sere*

veriyor, sarayına gidiyorsunuz.

—Kıskanıyor musun?

Roksolan heyecandan titreyen bir sesle:

__ Evet, demişti. Sizi herkesten kıskanıyorum. İbrahim kulunuz, cariyenizi gözlerinizden uzak tutmak için bunları yapar. Beni ke-inıden öldürmek, kahretmek ister.

Sultan Süleyman1 sevgili hasekisini öpüp koklamış, teselli etmiş ve «]c At Meydanı ziyaretlerine ara vereceğini vadetmişti. at __ Yeter ki, sen üzülme meleğim.

Demişti. Vadinde de bir müddet durmuştu. Fakat viziriâzam ne pmış yaprnış, türlü vesileler icat etmiş ve nihayet padişahı yine es-i'si Spbi sarayına getirmeğe muvaffak olmuştu.

Roksolan, efendisinin İbrahim Paşa Sarayına yeniden devama ba^-. pasını, şerefine verilen ziyafet ve eğlencelerde genç ve güzel bakilerin sunduğu şaraplarla mest olmasına karşı artık sesini çıkarmıyor, bigâne imiş gibi davranıyor, bağrına taş ıbasarak teessürünü belli etmemeğe çalışıyordu.

__Bir gün sen ağlayacak, ben güleceğim, İbrahim!

Diye söyleniyordu. Evet, son gülen iyi ıgriilecekti. Asilzade Teologos, Haşim Ağa vasıtasiyle ıgönderdiği haberde, Muhsine Hatundun izi üzerinde olduğunu bildirmişti. Eğer bu mesele tahakkuk ederse, dertıal Hatice Sultan'a tıaşka Ibir kanaldan malûmat verilecekti. İst» o zaman veziriazamdan intikamını fazlasiyle almış olacaktı. Bit padişaıh kızının veya kızkardeşinin üzerine ihanet edilemezdi. Hurrem Sultan bugünü bekliyordu. Padişaha hiçbir şey söylemiyor, haremi hümâyuna gelmediği geceler, nerede olduğunu sormuyor, kıskançlık oyunları yapmıyor, a|layıp sızlamıyordu. Bir müddet foöyle davranacaktı. Akıl hocası Nax-niyaz Kaîfa tavsiye etmişti.

— Efendimiz bir ıgün size bunun sebebini soracaktır.

Demişti. Sultan Süleyman ise, hasekisinin kendisine eski alâkayı göstermediğinin farkına varmış ve üzülmüştü. Bu davranışın sebebini

sermişti. Ondan, aşkın ve kıskançlığın tezahürlerini bekler:

— Malikim, efendim, nerelere gidersiniz, sizi kimselere vermem.

Diye bağırıp çağırmalarından haz duyardı. Günler var ki, bu tezahürlerden hiçbirine şahit olmamıştı. Nihayet teir gün dayanamamış, şif tahrik etmek için :

— Güzelim, dün akşam yine lalamızda idik. Bir hoş eğlence tertip elemiş.

Gibi birkaç söz söylemiş, gülümsemişti. Bu sözler hasekiyi elbette a çevirmek için kâfi sebepti.

Fakat hayret... Roksoîan ıgayet sa-veya öyle Bölünüyordu.

— öyle mi sultanımı, çok iyi etmişsiniz, Tafoiî hakkınrz efendim. Cevabını vermiş ve sonra efendisinin hayret nazarları arastsda »ı önüne eğerek oradan uzaklaşmıştı. Fadişafo:

"— Hurrem, (benim güzel meleğim, seni seviyorum.

diyerek arkasından gitmek istemiş, fakat usfak bir tereddütten semra n

S

5

)l

J.1»

i

an,

bundan vazgeçmişti. Roksolan'm kırılmış olduğunu anlıyordu.

de yanan aşk ateşi acaba sönmüş müydü? Her gün biraz daha artan ki bundan sonra mukaıbelesiz mi kalacaktı? Oh, buna razı olamaZ) hammül edemezdi.

Valide Sultan dairesine doğru yürüdü, gitti. Bu sırada geriye başını çevirmiş olsaydı, hasekinin titrediğini, irkildiğini görecek, ğını vermiş olsaydı, hıçkırıklarını duyacaktı.

Ertesi günü akşam üzeri, haremi hümâyunu ziyaret eden Vezir Ferhat Paşa'mn dul zevcesi Beyhan Sultan çok mühim haberi getirmişti. İbrahim olacak herif, artık işi büsbütün azıtmıştı. Emsalr bir güzelliğe malik olan üç Gürcü bakiresini, bu gece padişah efen sine bizzat takdimi edecekti.

Rivayete göre, hiçbir erkek bu kızla karşısında bigâne kalamazdı. Şimdiye kadar Osmanlı sarayına bu dar güzel cariye girmemişti. Hatice Sultan, akıl hocası Edâdil Kalfa'ya.

— Hurrem'in pabucu yarından tezi yok daradadır. Nazniyaz'a *-¦ ber gönder, hasekisinin pabuçlarını orada arasun!

Demişti. Beyhan Sultan'm verdiği haber, sakin ve alâkasız dav ranmak politikasını bir anda iflâs ettirmişti. Roksolan, yine eskisi giy kıskanç ve hırçın bir kadın oluvermişti. Veziriazamın aleyhinde atıpj

tutmuş:

— Ben o ıhmzır Rum'a gününü gösteririm!

Diye tehditler savurmuştu. Akşam hava karardıktan sonra derhal harekete geçmişti. Ne yapıp yapacak, efendisini Gürcü dilberlerin elini den bir an evvel ıkurtaracaktı. Nazniyaz'ı çağırdı. Acele kaydiyle tas

mat verdi:

— Kalfacığım, Haşim Ağa hemen yola düşsün.

Nazhiyaz Kalfa, daireden çıktıktan sonra aynanın karşısına geçti Uzun uzun kendisini seyretti. Hâlâ güzeldi. Teninde en ufak bir ıpürıı yoktu. Dört çocuk doğurmuş olmasına rağmen etleri asla pörsümemis şahane göğsü eski şeklini biraz daha (büyüyerek muhafaza etmişti. İt ce parmakları ile saçlarını bozdu, elbiselerini çıkardı. Yarı üryanÜ hale geldi. Sonra aynanın önünden kalktı. Gidip yatağına uzandı, if ci işlemeli ipek yortganmı üzerine çekti. Daldı. Oda kapısının açıldı!» ve içeriye giren padişahın heyecanla yatağa doğru ilerlediğini duj*

maştı.

— Nen var güzelim, nen var meleğim? Yüreğimizi ağzımıza

din. Nen var?

Roksolan yatağından kalktı, yarı çıplaktı. Gerinir gibi yaptı. K«| larını açtı, göğsü buluzundan tamamen dışarı fırlamıştı. Örtmek >™

taunu duymadı.

—¦ Oh, siz misiniz sultanım. Sayenizde bü-şeyim yok, uyuyordu ye rüyamda mübarek cemalinizi görüyordum.

— Hasta değil misin?

__ Hayır efendimiz, gultan Süleyman kaşlarını çattı :

___ Fakat vezirin sarayına gelen Haşim' Ağa, birdenbire hastalan-haber verdi. Onu yoksa sen mi gönderdin? Evet sultanım. __ Neden?

Roksolan, çıplak ayakları ile genç bir kız gibi yatağından atladı. v re indi. Uzun sarı saçları göğsünün üzerine dökülmüş, kısmen kapaktı. Birden parladı :

_- Anlıyorum, artık beni sevmiyorsunuz, lalanızın sarayından ay-jmıyOrsunuz. Bir caxiyeden farkım kalmadı. Ben buna nasıl dayanırım, nası1 yaparım?

__ Ben padişah değil miyim?

__ Padişahsınız, hem- de padişahların en büyüğü, en sevgilisi, en güzelisiniz.

Sultan Süleyman biraz yumuşar gibi oldu.

__ O halde dilediğimi icradan beni kim menedebilir?

__Ben, ben sultanım;. "

— Ne hakla, haddini bil Hurrem!

__Ben seviyorum, efendimiz, ıben âşıkım. Yüreğim yanar, sizi kimselere vermem-. Yüzünüzü görmesem, sıcak nefesinizi yüzümde hisset-mesem, dünyalarım zindan oluyor. Hâlâ hasekinizi anlamadınız mı sultanım?

Samur bir kedi gibi sokuldu. Ellerini efendisinin mintanından içeriye ~soktu. Parmaklarını kıllı göğsünde gezdirdi, okşadı. Başını her zamanki gibi biraz arkaya eğdi. Bu sefer uzun sarı saçları omuzlarından aşağıya döküldü. Şahane göğsü yine ve tamamen açılmıştı. înce kanatlı burnunun delikleri açıktı. Gözleri, o Sultan Süleyman'ı divâneye çeviren yıldızlar gibi parlak gözleri davetkâr nazarlarla bakıyordu. Sanki dört çocuk anası değil, aşktan ve ihtirastan yanan ve erkeğini de aynı ateşte yakmak isteyen bir kadın halinde idi.

— Erkeğim, malikim., güneşim, saadetimin sermayesi bir tanecik efendim, (beni kollarınıza alınız. \

Sultan Süleyman'da hiddetten eser kalmamıştı, memnundu. Kaç imandır böyle ıbir günü bekliyordu. Eski Hurrem, şimdi yine bütün güzelliği ile

avdet etmişti. Bir aşk âbidesi olarak karşısında duruyordu. seviyor ve kıskanıyordu, hırçındı. Erkeği elinden alınmış, dişi bir ka<p-an gibi idi. Bu hal kendisine ne kadar da yaraşıyordu. Hasekisini kutladı, kolları arasına aldı.

Hurrem, foenim kadınım. Neden böyle telâşlanırsın? Aşkının teŞini daima kalbimde hissederim.

— Sultanım, ikurban olduğum efendim,

~- Gülüm, çiçeğim, bir tanecik Hurrem'im.

'Ol

\2

D

I

Hurrem bu iltifat karşısında mesuttu. Kendinden geçmiş gibi & ranıyor, fakat zekâsını işletiyordu.

O zamana kadar söyleyemediğe J* lemeğe cesaret edemediği arzusunu açıklamanın tam zamanı tgelmj Yüzünü, efendisinin puselerinden kurtardı.

— Oh, efendim, zevceniz olmadan ölürsem, gözlerim açık

diye korkuyorum.

x— Asude ol, Hurrem. Bekle o günler de gelecek.

Sultan Süleyman sözlerinde samimî idi. Hunrem'i nikâhına ğı çok düşünmüştü. Yalnız ananeyi bozmak istememişti. Sultan dınm Bayezit, 1402 senesinde Ankara'da cereyan eden meydan rt^

rebesinde mağlûp ve esir olduktan sonra Moğol Hakanı Timur'un, tt dugâhma kadar getirttiği güzel zevcesi Sıp Prensesi Maria Despina>j. reva gördüğü çirkin muameleler unutulmamıştı. Sultan Bayezid'dç. sonra gelen (padişahlar aynı hacil duruma düşmemelk için hasekileri, nikâhlamamışlardı (1) Vakıa Sultan Süleyman için böyle bir tahlif bahis mevzuu olamazdı. Çünkü zaman değişmiş, Fatih Sultan Mehmet in yarattığı büyük imparatorluk hudutlarını [genişletmişti.

Artık TjJ padişahına karşı çıkacak kudrette ne bir hükümdar ve ne de bir ord kalmıştı. Yedi düvelin orduları bir araya gelse bile Osmanlı payitaht» na girmelerine imkân yoktu.

Hurrem, bütün bunları ve Osmanlı sarayına hâkim olan ananey, bilmiyor değildi. Bunu Valide Hafsa Sultan'dan da, akıl hocası Nazi; yaz Kalfa'dan da müteaddit defalar duymuştu. Sultan Süleyman, ii gözağrısı ve büyük

çocuğu Şehzade Sultan Mustafa'nın annesi Güfi» har'a da nikâh yapmamıştı. Fakat Gülbahar belki, belki değil muihai kak 'böyle bir talepte bulunmamış, bulunmağa cesaret edememişti Hurrem, kendisini Gülbahar'dan üstün ©örüyor, bazı ananelerin yıkıM bileceğini umuyordu. Meselâ, İbrahim', henüz kubbe veziri bile olms dan hasodabaşılıktan birdenbire sadaret makamına yükselmişti.

Efendisinin ellerine sarıldı:

— O mesut günü sabırsızlıkla bekleyeceğim, sultanım.

Dedi. Günler geldi geçti... Artık Sultan Süleyman eskisi gibi v: zirinin At Meydanı'ndaki sarayına sık sık uğramıyordu. Esasen sefn hazırlıkları da buna irrikân vermiyordu. Roksolan, mesut ve bahtiyardj

Bugün, Kara Süleyman Ağa'nın Galata'daki evinde bir fevkalâ* lik göze çarpıyordu. Bütün odalar baştan aşağıya yıkanıp, silinmiş, & hlar, kilimler silkilmiş, odalardaki divanlara misafirler için yeni ve İ miz yataklar serilmişti. Haşim Ağa bir gün evvel gelmiş, hazırlık^

(1) Busbecq, Türk Mektupları, sahife 42.

ezaret etmişti. Asilzade Teologos, sabahın erken saatlerinde hizmetlerine bakan Rum uşağı ile beraber çarşı pazar dolaşarak yeni vuruldu? av hayvanları, nadide ve çeşitli balıklar, mevsim meyvaları, peynirler, nefis karışık turşular, türlü zeytinler ve yıllanmış şaraplarla dolu fıçılar satın almıştı. Atlı bir yük arabasiyle kapıya dayandığını gören Kara Süleyman ile Haşim hayretler içinde kalmışlardı.

— Asilzadem, bu ne (hal, dükkân mı açacağız? Diye sormuşlardı. Asilzade gülmüştü : __, Yak, öyle söylemeyin yoldaşlarım. Evimize ilk defa şeref verecek hatırlı misafirlerimize ikrama nv.oburuz.

— Fakat, bu getirdiklerinizi bir ayda yiyip içemeyiz.

— Ne ziyanı var Süleyman, istersen kalanları alır, götürürsün. Süleyman, arkadaşının om uzunu okşadı.

—. Sözlerimi yanlış anladın asilzadem. Bunu demek istememiştim.

Hacim Ağa da arkadagim tasdik etti: — Buluttan nem kaparsın Teologos. Böyle düşünmeğe hakkın yok.

Teoiogos özür diledi:

—. Kusura bakmayın, asabım bozuk. Ama s.iz de kabul edin ki, kolay değil. Senelerce beraber yaşadık, beraber güldük, beraber ağladık. Yarın Süleyman buradan ayrılacak, vezirin sarayına gidecek, birbirimizi belki aylarca göremiyeceğiz. Kolay değil, beni daha fazla konuşturmayınız beyzadelerim. Sizi üzmek istemem.

Haşim Ağa'nın gözleri dolmuştu. Bu sivri sakallı Rum'u sever, sohbetinden hoşlanır, vefasını ve arkadaşlığını takdir ederdi. Hatırşinaslı-ğına da diyecek yoktu. Kara Süleyman da müteessirdi. Bu ayrılık ona da zor gelecekti.

— Seni asla unutmayacağız Teologos, dedi.. Her zaman arayacağız. Kabul edersen 'bazı geceler gelip sende kalacağız. Eski günleri bera- . berce yâdedeceğiz.

— Sizden sonra ıben de Galata'dan ayrılacağım, başka bir semtte kendime göre bir ev tutacağım, para bulursam, belki de satın alacağım.

İkisi birden atıldılar:

— Neden Galata'dan ayrılıyorsun?

t- Çünkü bu ev benim değil, ya satarsınız veyahut Behram Ağa'nın şimdiye kadar yaptığı hizmetlerin bir karşılığı olarak kendisine verirsiniz. Haseki sultan 'hazretleri de va'detmemiş miydi?

Hepiniz bilirsiniz, benîm malda mülkte gözüm yok.

Haşim Ağa ile Kara Süleyman birbirlerinin yüzlerine baktılar. Son-ra Haşîm Ağa, ziyafet safrasında verilmesini kararlaştırdıkları müjdeyi söyledi :

— Artık bu ev, Süleyman'ın değil, senin asilzadem. Biz misafiriz, öyle değil mi Süleyman?

— Doğru söylersin ağa, hakikat söylersin. Bu ev, bugünden itiba-1

ren Teoloıgos'un. Biz misafiriz ve bu gece de onun davetlisiyiz. ram Ağa'ya gelince; haseki sultan, Allah kendisinden razı olsun, ba& ka bir semtte dayalı döşeli bir ev satın aldırarak ihsan buyurdular.

Teologos'un .gözleri döldü. Ervvelâ Kara Süleyman'ın ve sonra da Haşim Ağa'nın boynuna sarıldı.

Kendisini de şapur şupur öptü.

— Siz ne iyi insanlarsınız.

Dedi. Haşim Ağa birden yüzünü buruşturdu:

— Yahu, sen bu sabah yine içmişsin. Ağzın şarap kokuyor. Teolagos gevrek bir kahkaha attı.

— Filedelfia'h asilzadelerin sabahları bir iki tas şarap içmeleri eski bir ananeye dayanır.

Haşim Ağa da îbuı cevap karşısında kendisini tutamadı, güldü.

—. Hay Allah lâyıkım versin.

—i Senin de ağa.

Bu akşam verilecek ziyafetin iki mânası vardı. Hurrem Sultan'ın hizmetine girmiş olan Behram Ağa, üzerine aldığı vazifeyi başarmış, Kara Süleyman'ı Veziriazam Makbul İbrahim Paşa'nın ıhizmetine sokmağa muvaffak olmuştu. Yarın Galata'dan ayrılacak, vezirin sarayına gidecekti.

İbrhim, Süleyman'ı görmüş, kendisiyle konuşmuş, hal ve tavrını beğenmiş, nereli olduğuna dair izahat almış, hele türkçeden başka rumca, italyanca ve rusıça bildiğini anlayınca, pek memnun olmuş :

— Sadakatle hizmet eder, doğru yoldan ayrılmazsan, sana da ikbalin kapıları açılır, mevki ve servet sahibi olursun.

Demişti. Haşim Ağa, müjdeyi birkaç gün evvel Roksolan'a ulaştırmış, Behram Ağa'ya bir ev satın alacağına dair olan va'dini münasip şekilde hatırlatmıştı. Hurrem Sultan, va'dinde durmuş, dayalı döşeli bir ev bulup satın alması için Haşim'e para ve geniş salâhiyet vermişti. Bundan sonra Kara Süleyman, veziriazamın hizmetinde haseki sultanın yakm bir adamı daha doğrusu bir casus olarak vazife görecekti. Behrarm da işine devam edecek ve her ay muayyen tahsisatım Haşim Ağa vasıtasiyle alacaktı. Kara Süleyman'ın Galata'daki evi, Asilzade Teolagos'a intikal edecek ve teşkilât merkezi olarak eskisi gibi kullanılacaktı. Masrafları çoğaldığı için asilzadenin tahsisatına bir misli zam yapılacaktı. Yalnız Haşim Ağa'nın bir şartı vardı. Körkütük sarhoş olmayacak, eve kumarbazları ve Rum kadınlarını doldurmayacaktı.

Ziyfetin ikinci mâna ve sebebi, padişahın iki yakın adamının Gala ta'ya ilk gelmeleri idi.

Akşam olmuş, hava kararmıştı. İlk ıgelen misafir iBehram Ağa olmuştu. Gözlerinin içi gülüyordu.

— Allah bulgünleri de bize -gösterdi.

Derken büyük işler başarmış bir adam tavrı takmıyordu. Behram Ağa'yı padişahın hususî hizmetlerine bakan, seferlerde yanından ayrılmayan Macar Abdullah takip etmişti. Abdullah, Behram Ağa ile Haşinı'i

dan tanıyordu. Ahbaplıkları eski idi. Fakat Kara Süleyman ile J%zâde Teologos'u ilk defa görüyordu. Behram: ^S) _- Haseki sultanımızın mutemetlerinden Asilzade Teolögos.

Diye arkadaşını takdim etmişti. En son gelen misafir Rüstem- Ağa .,¦ Aslen Hırvat olan Rüstem, Osmanlı sarayının'nüfuzlu şahsiyette-'¦¦'den biri idi. Padişahın imrahorluğunu yapıyordu. Ayrıca haseki su.l-11 n da mutemet adamları arasında bulunuyordu. O da diğerleri gibi îi im Ağa vasıtasiyle Hurrem Sultan'a haberler yolluyor, malûmat Ye-yiyor,

mukabilinde para alıyordu. Servete, mevkie ve şöhrete fazla düş-

adamdı. Yüzü biraz çirkindi ama, iri yapılı ve heybetli bir er Haşim onun için : Bizim pehlivanımız.

Derdi. Sofraya oturulmuş, birkaç tas şarap yuvarlandıktan ' ioara ortadan resmiyet kalkmıştı.

Teolögos, yeni misafirlerin kendisine :

._ Asilzadem.

Diye hitap etmelerinden haz duyuyor, fakat her hitap karşısında yalancıktan mahcup oluyormuş

gibi bir tavır takınıyor .

__Ben asalete kıymet vermem, beyzadelerim. Sadece Teoîogos derseniz daha memnun olurum.

Cevabını veriyordu. Yatsı namazını kıldıktan sonra Haşim Ağa da içki sofrasına oturmuş, kollarını sıvayarak nar sgitoi kızartılmış av etlerine dalmıştı. Teolögos, şarap içmesi için ısrar ediyor, ıbütün günahlarını seve seve üzerine almağa şimdiden razı olduğuna söylüyordu.'Aynı ricayı diğerleri de yapmışlardı. Haşim nihayet dayanamamış :

—- Seni zındık seni, beni yine günaha sokacaksın.

Diyerek üçten fazla olmamak şartiyle, Kara Süleyman'ın İftzzat doldurduğu şarap tasını almış :

— Yarahbim sen günahlarımı affet. Biz, sana kulluk edemiyoruz. Demiş ve birkaç yudum1 içmişti.

Teolögos, tatlı hikâyelerini ıbir biri arkasına sıralıyor, bu arada ailesinin asaletine, zenginliğine, Osmanlı hükümdarlarına yaptıkları hizmetlerine dair küçük fıkraları da anlatmayı ihmal etmiyordu.

Ceddi Korkas, Çelebi Sultan Mehmet ile aynı sofrada yemek yemişti. Söz, dönmüş dolaşmış, veziriazama seraskerlik unvanının verilmesine, Viyana seferine gelmişti. O zamana kadar pek söze karışmamış olan Rüstem Ağa :

— Padişahımız efendimizin, he/r sözünde keramet, her işinde isabet vardır. Fakat ne yazık ki veziri tecrübesizdir. Kendisine gösterilen teveccühü hazmedememiştir. Adamlarının «Serasker-i sultan»

diye hi-taP etmelerine ses çıkarmamış, bilâkis memnun olmuştur.

Diyerek, İbrahim Paşa'nm aleyhinde bulunmuştu. Rüstem Ağa, bu sözlerinde samimî idi. Haksız da sayılmazdı. Padişah, 1529 Avusturya ^ferinden evvel, İbrahim Paşa'ya Osmanlı tarihinde bir benzeri daha

\

I

oLmıyan çok geniş salâhiyetler vermişti. Nişancı Celâlzade Mustafa ç lebi'ye kaleme aldırdığı beratta, şu satırlar vardı: «Hamdolsun müju tnüz vüs'at buldu. Mesalih çok. Her yere kendimiz gitmemiz, her • kendimiz bakmamiz imkânı kalmadı. Bana yardım edecek ve bu j^ yorabilecek yalnız bir adam bulabildim. O da bu buyrultumu taşıya vezirlik sadrının sadaret yerini tutan ve ebedî devletimizin inzibau bakaa cenk arslanı, zamanın asafı, İslâm ordusunun serdarı ve çç],;, mis fcdıncı, saadet kaynağı ve Allahı bir bilenlerin sığınağı, nâzımı veziriazam paşadır. Devletimizi hidayet nuru ile parlatan rı, onun kadrini daha çok yükseltsin ve ikbalini parlatsın.» (1).

Bu kadar iltifat, bu kadar salâhiyet, hiçbir vezire nasip olmamı», Berattaki seraskerlik sıfatından başka, padişahın bizzat iştirak ettiği \» ya etmediği seferlerin hepsinde seraskerdi. Ne emrederse, padişah^ eirsîr ve iradesi gibi itaat edilecekti. Gerek İstanbul'da ve ıgerek da, beylerbeylerinden itibaren bütün memurları azil ve nasbetmek sa. lâhiyetini haizdi. Vezirler hariç, diğerleri için padişaha danışmaya zum yoktu. İdam cezasına varıncaya kadar her türlü' cezayı vermeli serbestti.

Hülâsa, maaşlara zam yapmak veya in'am ve ihsan etmek gibi büküm-drm salâhiyeti dahilinde olan şeyler hariç, bütün devlet ij leriade tam bir istiklâl ile hareket edebilecekti.

Borat, 1529 yılı mart ayının 28 inci pazar günü, İbrahim Paşa'ya büyük merasimle verilmişti. Bunu haber alan Hurrem. divâneye dönmüş, aynı .gece haremi hümâyunu teşrif eden Sultan Süleyman'a :

— Siz padişahsınız efendimiz, fakat veziriniz saltanat sürer, bu m iştir?

©emişti. İbrahim Paşa'nm aleyhinde söylemediğini bırakmamıştı, Süleyman, hasekisinin bu ağır ithamı karşısında şaşırmış, kalmıştı. Her .-ne icadar:

— Kaç defa söyledim, Hurrem, kınalı parmaklarını böyle işlere sokma, elbet bizim de bir bildiğimiz var.

Diye tekdir etmiş ve fazla konuşmasına mâni olmuş ise de, hem kendisinin ve hem de vezirinin istikbalini düşünmekten hâli kalmamıştı.

Padişahla hasekisi arasında geçen münakaşayı Haşim Ağa biliyordu. Nazniyaz kalfa, ona herşeyi anlatmıştı. Bu mesele daha o zaman Vl Galata toplantısı sırasında bahis mevzuu olmuş, hepsi birden İbrafai» Paşa'nın aleyhinde atıp tutmuşlardı. Şimdi, Rüstem Ağa'nın sarfettü sözleri Haşim de, Behram Ağa da, hattâ Asilzade Teo'.agos da daha' zaman söylemişler :

—. Bir ,gün gelir, bu şımarık ve tecrübesiz adam, kulluğunu un» -tur, efendimize baş bile kaldırır.

(1) Yahakat-ül Memalik fi Deracal-ül Mesalik, sahife 94,

Demişlerdi. Fakat, Galata sakinleri, serasker unvanı ile iştirak et-:iğl Viyana saferindoki rolünü tabiî Rüstem Ağa kadar bilemezlerdi. jj,üî!jeaı, ağır konuşmuştu: __ı İbrahim Paşa, demişti. Viyana muhasarasında efendisine ihanet Faikat elinde delil yoktu. Dedikodusu hâlâ devam eden ve bu ak-,am tia üzerinde bir hayli lâf edilen Viyana seferinin hikâyesi söyle ;4İ; Macaristan fethedildikten sonra Macar asilzadelerinin ricası üzerine, Sultan Süleyman, Erdel Voyodası Yanog'un kıralhğını kabul etmiş, o da 15 kasım

1524 de tahta oturmuş, Osmanlıların himâ-yesinde saltanat sürmeğe başlamıştı. Ancak bir kısım Macar beyleri bu emri. vâkii kabul etmemişlerdi. Bunlar, Alman İmparatou Şarlken'in Itüçük kardeşi Ferdinand'ı bu makama getirmek istemişlerdi. Çünkü Ferdinand, Mohaç'ta maktul düşen Layoş'un kayınbiraderi, aynı amanda enişitesi idi. Presburg'da toplanan diyet meclisinde, Ferdinand meşru taral, Yanoş ise âsi ve düşman ilân edilmişti. Bu suretle biri Osmanlı, diğeri ise Alman İmparatorluğunun himayesinde iki kıral meydana çıkmıştı.

Ferdinand, kuvvetli bir ordu ile Budin üzerine yürümüş, karşı koymak isteyen Yanoş'u, Tokay sahrasında mağlûp etmişti. Yanoş, evvelâ eski voyvodalık merkezi Erdel'e kaçmış, oradan da kayınpederi Lehistan Kiralı Zigismund'un yanma gitmişti.

Bir taraftan Yanoş, Sultan Süleyman'a başvurarak ta-hta tekrar oturtulması için yalvarıp yakarjyor, diğer taraftan Ferdinand da İstanbul'a sefirlerini yollayarak Kıralhğınm ve Macaristan üzerindeki ihak-kımn tasdikini talep ediyordu. Padişah Macar sefaret heyetine :

—¦ Metbuunun sadakatini kabul ediyorum. Şimdiye kadar hüikûme-ti hiçbir zaman onun olmamıştır. Macaristan fetih ve seyf hakkı ile bizimdir. Lâkin zatıma intisabına mükâfat olarak Avusturya'nın Ferdi-nand'ma karşı onu sureti katiyede himaye edeceğim. (1) Demiş, Ferdinand'ın sefirlerine ise su ihtarda bulunmuştu :

—i Metbuunuz benden Macaristan'ı istiyormuş, kendisine söyleyiniz, !q bütün ordularımla gelip mülâki olacağım ve istediğini bizzat kendim vereceğim. Vaktine hazır olsun.

Sultan Süleyman sözünde durmuş, 10 mayıs 1529 da muazzam1 bir ordu ile batı seferine -çıkmış, 19 ağustosta bir vakitler silâh zaferi ile şenlendirmiş olduğu meşhur Mohaç sahrasında kendisini istikibal eden Yanoş'a lütfen elini öptürmüştü. 8 eylülde ıBudin ikinci defa fethedilmişti, Avusturya orduları hiçlbir yerde karşısına çıkmak cesaretini gösterememişlerdi. Bunun üzerine Sultan Süleyman, Avusturya hudutlarını geçerek Viyana kapılarına dayanmış, Avrupa'nın bu en müstahkem

(1) Hammw cild 5, sahife 79.

i

kalesini kuşatmıştı. Çok kanlı savaşlar olmuş, fakat körolası talih y^ züne gülmemiş, Türklerin Beç adını verdikleri Viyana'nm fethi müyesser olmamıştı. 16 ekimde ordugâhını kaldıran Sultan Süleyman İstan. bui'a avdet etmişti.

Rüstem Ağa'ya göre, Veziriazam İbrahim Paşa, muhasara sırasın, da kendisinden beklenen gayreti göstermemiş ve mevsimin ıgeçtiğinj ileri sürerek muhasaranın kaldırılması için padişahı kandırmıştı. Elin. de vesika ve delil yoktu, fakat:

— Vezir, düşmana satılmıştır.

Demekten çekinmiyordu. Çünkü bu şımarık ve kendini beğenmiş Rum dönmesinden her fenalık ve ihanet beklenebilirdi (1). Sofradaki-ler ib-u müthiş ithama inanmamakla beraıber sırf İbrahim Paşa'yı kötü. lemek için Rüstem Ağa'yı tasdik etmişlerdi. Hattâ Teolagos, daha ile-riye gitmiş, elinde tuttuğu şarap tasını kaldırarak :

— Hiç şüphe yok beyzadelerim, demişti. Hiç şüphe yok. İbrahim Paşa düşmandan muhakkak para almıştır. Bu herifin gözünü doyurmağa imkân yoktur.

O akşam, teşkilâtın bundan sonraki faaliyeti hakkında bazı kararlar da alınmıştı. Bu cümleden olarak İbrahim Paşa'mn resmî ve hususî hayat), yabancılarla yaptığı temaslar, çok yakından takip edilmekle beraber, Muhsine Hatun'un hüviyeti, nerede oturduğu, veziriazamın ne vakitler oraya gittiği, hizmetinde kimler bulunduğu meselesi üzerinde ehemmiyetle durulacaktı.

Teoîogos, yalnız bu işle meşgul olacaktı. Kara Süleyman da başka taraftan kendisine yardımı olacak, Muhsine Hatun'a birkaç defa nâme götürüp getiren Bayram Ağa ile dostluk kuracaktı. Onu söyletebilirse mesele kendiliğinden ortaya çıkacaktı. Teoîogos her ne kadar, muvaffakiyete doğru süratle gittiğini söylüyor ve :

— Merak etmeyin, yoldaşlarım, izi üzerindeyim.

Diye iddia ediyorsa da, izin mahiyetini izah edemiyor, sorulan suallere :

— Bu kadın, muhakkak iki Rum'dur. Ben İstanbul'daki Rum ailelerini tanırım. Teker teker tetkik ediyorum.

Cevabını veriyordu. Nihayet Haşim Ağa dayanamamış :

— Asilzadem, dikkat et, işi ciddiye al, sonra Hurrem Sultan hazretlerinin gazabına uğrarsın.

Payitahttaki bütün Rum evleri teker teker aranmaz. Başka foir plân düşün.

Demişti. Diğerleri de Haşim Ağa'yı tasdik etmişlerdi :

— Ağa iyi söyler.

(1) Bazı frenk müverrihlerine göre. Veziriazam, İbrahim Fasa. Viyana muhasarası sırasında düşmana satılmıştır. Fakat Türk tarihlerinde böyle bîr kayıl yoktur.

Şarap taslan rbirbirini takip edip kafalar tütsülendikten sonra cid-jX meseleler bir yana bırakılmış, sudan şeylere geçilmişti. Teolagos, Ha-*im'e takılmağa başlamıştı.

— Ağa hazretleri maşallah bizi de geçti. Şarap tasını dörtledi. Ben 3ncak iki tasın günahını üzerime alırım1. Üst tarafına karışmam1. îster-5ej Sehram Ağa biraderin üzerine alsıo.

Haşim gevrek gevrek gülüyordu. «

—. Seni zındık, seni. Beni de gâvur ettin çıkardın.

Geç vakitlere kadar yiyip içen misafirler, geceyi Galata'da geçirmişler, sabahın erken saatlerinde veda edip teker teker ayrılmışlardı. gundan sonra birbirlerini sık sık göremeyeceklerdi.

Teolagos, yeni tanıştığı Rüstem Ağa ve Macar Abdullah da dahil olmak üzere heıpsinin boynuna sarılmış :

—. Ağalarım, ıbeylerim beni yalnız bırakmayınız.

Dîye yalvarmıştı. Müteessirdi. O kadar ki dokunsalar ağlayacaktı. Bahrain, arkadaşları namına teminat verdi :

— Merak etme asilzadem, geleceğiz. Sen de bizleri gönülden uzax: tutma.

Kara Süleyman ile Haşim1 Ağa evi en son terketmişlerdi. Kayığa binerlerken Haşim Ağa, cebinden altın işlemeli bir mahfaza çıkarmış:

•—¦ Bak az daha unutuyordum, bu senindir.

Diyerek uzatmıştı. Mahfazanın içinde küçük bir kadın minyatürü vardı. Üstad bir frenk kuyumcusunun elinden çıktığı ilk bakışta anlaşılıyordu; Süleyman, bu hediyenin ¦ mânasını pek anlayamamış, sormuştu: - . ' " — Ağa, ibu neden icap etti?

Hâremağasmm dudaklarında bir tebessüm uçmuştu.

— Nazniyaz kalfa'nm hediyesi.

— Sahi mi söylüyorsun?

— Hakikat .söylerim.

— Peki, mahfazanın içindeki kadın kim?

— »Ben de ıbilmiyorumv bir Frenk dilberi olduğu muhakkak. Fakat ne yalan söyleyeyim^

Nazniyaz'a benzeyen tarafları çok.

Kara Süleyman, mahfazayı evirmiş çevirmiş, minyatürü uzun uza- tetkik etmiş, sonra yine sormuştu : ¦ ..

— Kalfa bu kadar güzel mi?

— Elbette bu kadar genç değil, fakat daha güzel.

İstanbul yine tarihî hâdiselerden birine sabit oluyordu. Atmey- Ibagtam başa donatılmış çadırlar kurulmuş, gölgelikler yapılmıştı, anın kuzey cihetinde ve Mehterhane civarında lâcivert taş sütunlar üzerine muhteşem bir taht kurulmuştu. Tahta .jölge yapmak iç..-., yüksek bir çatı inşa edilmiş, türlü türlü kumaşlarla süslenmişti. Yaft taraflarına büyük altın varaklar kaplanmış, yerlere halılar serilmiş

Bu hazırlıklar, Şehzade Sultan Mustafa, Mehmet ve Selim için y^ pılmıştı. Padişah, sünnet düğününün muhteşem olmasını bilhassa arzu ediyor, Viyana seferi muvaffakiyetsizliğini bu düğünde yapılacak şenliklerle halka unutturmak gayesini güdüyordu. Bunda hasekisi Huı-rein Sultan'ın da rolü vardı.

—. Merasim mutantan1 olsun efendimiz, lalanız. İbrahim'in düğü. nünden dûn olmasun, Diye ricada bulunmuştu. Veziriazama rekabet hissi burada da kendisini göstermişti. Sünnet olacak gehzadeterdera ikisi Huırem'in çocuğu idi. Sultan Süleyman, hasekisinin ne demek istediğini derbsl anlamıştı. —. Merak etme, demişti. Ondan daha parlak olacak.

Başta sabık Vezir Pîri Mehmed Paşa olmak üzere birçok mazul vezirler, toeylerfbeyleri, sancak; beyleri de çağrılmış, dost devlet reisleri-ne davetnameler gönderilmişti.

1530 yılı haziran ayının 27 nci günü merasim resmen başlamış oluyordu. Vezir Ayaş ve Kasım Paşalar, Rumeli ve Anadolu Beylerbeyleri ile sair devlet erkânı İbrahim paşa Sarayı önünde toplanmışlardı. Veziriazam da bunlara mülaki olmuş ve h°ç» beraber Sarayı hümâyunun kapısına

»giderek padişahı beklemeğe başlamışlardı. Sultan Süleyman saray kapısından çıkmış ve kendisine intizar edenlere iltifatta taul-amduk-tan sonra atına binmişti. Başta İbrahim Paşa olmak üzere diğer vezirler ve beyler, hükümdarı yaya olarak takip ediyorlardı. Sultan Süleyman halkın alkışlan ve hayır dileyen duaları arasında keadisi için hazırlanan sütunları lâcivert taşlı tahta çıkıp oturmuştu.

Mehterhane, zafer havaları vuruyor, halkın :

— Padişahım, çok yaşa!

— Devletin ile bin yaşa! Âvazeleri durmadan devam' ediyordu.

İbrahim Paşa, vezirler, beylerbeyleri, şeyhülislâm ve ulema padişahın elini öperek tebriklerde bulundular ve hediyelerini •akdiro ettiler» Devletin idare ve ilim sahasında mühim' mevkiler i$gal eden b» zevata mükellef bir ziyafet verildi. İkinci ıgün Pîri Mehmet Paşa, sa&rir Anadolu Beylerbeyi Yakup Pasa, eski Rumeli Beylerbeyi İskender Paşa hamura kabul edildiler. İltifata mazhar oldular.

Sultan Süleyman'ın, sadaret makamından ayrödıktait sonra, yü' zünü bir ttefa daha görmediği vakur, haysiyetli ve müdebbir lalası Pirf Mahmed Paşa ile olan soihşbeti diğer vezirleri ¦ve bilhassa fbrahim Pa şa'yi kaskamdirmıştı». Süleyman, gerek taafbası cennetmekân ¥«¦«» 8a}

cı,... Hân zamanında ve gerek kendi devrinin bağlarında devlete ta°gi hizmetleri birer birer sayıp dökmüş :

e ,- Sana minnet borcumuz var lala. Fakat bizi pek yalnız kodun. .. je olma2, sen bize pederimizden bergüzarsın. İrşacFianniizı esirgeme,

atımızda hata etmiş olursak, bizi ikaz eyle.

Demişti. Sonra huzurunda oturmasına ruhsat vermiş, baş kaçede göstermişti. Fakat ihtiyar vezir bu paha biçilmez iltifatlar fedrşı-!jjda şımarmamıştı. '

_- Kul kısmı efendisinin huzurunda oturmaa

Diyerek ayakta durmuş, sonra :

__Saadetlû padişahına, biz artık kocadık. Ömrümüzün geri \î>lsn Harını sıhhat ve afiyetiniz, devletinizin san ve şevketi için âvs île ijçiririz. Amma ve lâkin emir buyurulduğu her an hizmetinize âmade-\ Biz padişahım, Hanedanı Âl-i Osman'ın eskisi, kulu ve kölesiyiz.

Cevabını vermişti. İbrahim Paşa, Pîri'ye tekrar vazife verileceğini önnetmişti. Fena halde bozulmuştu. Çüıl&ü ona verilebilecek yegâne

mevlci, sadaret makamı olabilirdi. Hemen o akşam, mutemetlerinden Bayram Ağa'yı huzuruna davet ederek kendisi ile gizlice konuşmuş, talimat vermişti. O sırada kapıda bulunan Kara Süleyman Ağa, vezirle hizmetkârı arasında geçen mükâlemeyi dinlemiş, fakat çok yav&j konuştukları için ancak bir kaç cümlesini duyabilmişti.

Vezir :

— Tiz bana Kadı Mehmed Efendiyi bulun, kendisini servete gurk ! eyleyeceğim.

Demişti. Süleyman, bu cümlenin taşıdığı mânaya evvelâ İazîs In'r ehemmiyet vermemiş, hattâ üzerinde de durmak istememişti. fc'Sikat bilâhara Behram Ağa'ya naklettiği zamanı ig değişmişti.

Bayram? a verilen talimatın çok mühim ve tarihi bir mahiyet taşıması ihtimali ©!<$u-funu-anlamıştı. Bu sözler müthiş ve kanh bir pJâniTi! başlangıcı ola>b»iiir-di. Durumu detıhal Asilzade Teoksgos vasıtasiyle Haşim Ağa'ya îıaiber vermişti. Çünkü Kadı Mehmed Efendi, eski Veziriazam Rri Mefruned Paja'nın oğlu idi. B.uzat babasına asla benzemez, meslekdaglarî anında ilmiye mesleğinin faziletsiz bir insanı olarak bilinir ve süytenlrdi. P»rtâ padişahın hocası Hayreddin İBfendi onun rçin :

— Babasının kılı olamaz. Nesebinden şüpfce ceizidtr.

Demişti. Bazı kimseler de Mehmed Efendinin Pîri'nk» oğlu âeğil, itliği olduğunu iteri sürerlerdi.

Sünnet düğünü münasebetiyle padişaha takdim edilen hediyeler * biçilmez kıymetteydi ve şimdiye kadar agoriilmûg olanların hepsi-Nöpyordu. Şam ve Mısır î>aiwuMu kumagları, Hindistan re İra»

hs-altın ile dohı gümüş tabaklar, mûcevfcerat île dolu ahin kâseler, '. billur kadehler, fağfurlar, çiniler, Tataristao kürkleri. Arat»!* r öeliltanijiar^ Türkmen atları, Rum öelSmnhlan, Sabeg tc îteca-

İfP

jistan köleleri bunlar arasında idi. Yalnız Veziriazam İbrahim .hediyesinin en az elli bin duka kıymeti vardı (1). . . Meydanda Arabistan ve diğer yerlerden gelen hokkabazlar, h .ler .yaparak davetlileri hayretlere düşürüyorlar, pehlivanlar ıkıran jıa güreşiyorlardı. Düğünün dördüncü ve beşinci günleri de neşe ¦zevkle geçmişti. Rumeli'de bir beyliğe tâyin edilen Çerkeş İnal Be .maiyeti görülmemiş binicilik gösterileri yapıyorlardı. Atlarını jj lerken birbirlerine ok, gönder ve mızrak atıyorlar, fakat hepsi (je ^ .atışlardan büyük bir maharetle kurtulmasını "beceriyorlardı. Bazik atlarını yıldırım süratiyle koştururken çizmelerini çıkartıyorlar, ^ üzerinde ayağa kalkıyorlar, at üzerinde yatarak nişan alıyorlar, hayy .laniun altından dönüp tekrar üste çıkıyorlardı. Atçılığı ve fbiniçii .çok seven Sultan Süleyman bunları merak ve heyecanla seyrediyor;

— Aferin bizim İnal ©eye.

Diyerek takdirlerini esirgemiyordu. Gösteri bittikten sonra da i Bey huzura davet edilmiş ve padişahın elini öpmek şerefine nail

muştu.

Geceleri mum şenlikleri yapılıyor,- eğlenceler fasılasız olarak dt ¦vara ediyordu. Cündiler -

bölüğünden Canım adlı kuvveti ile meşhur bi-adam da maharet meydanina çıkmıştı. Kâğıtlardan, mukavvalardan v; ince tahtalardan iki hisar yapmış, bu hisarları müdafaa eden yüzer ki siyi tam teçhizat ile giydirrriişti. İcap eden yerlere oyuncak toplar ya leftirilmişti. Kalelerden kâh birer, kâh ikişer asker çıkıyor, düşman:: 'üzerine saldırıyor ve ateş ediyorlardı. Kurşun ve ok yiyenler yerleri seriliyor, galip gelenler kaleye doğru koşuyorlar, barutlu fitiller ateş İeniyor, kanlı mücadeleler oluyor, esirler idam ediliyordu. Sultan Süte man, yanında bulunan Vezir Kasım Paşa'ya:

— Bu nasıl iş böyle? Birbirlerini öldürürler, rızam yoktur, vazge sünler.

' Diye ihtarda bulunmuştu. Bereket versin Kasım Pasa bu. işleri i=

'ha avvel tetkik etmişti.

— SSunların hepsi oyundur, sultanım. Kimsenin burnu kanama Cevabını vermişti. Evet yapılan bütün bu işler oyundu. Çok i;

tertip edildiği için kimseye bir şey olmuyordu. Nihayet iki kule de f kılarak son verilmişti (2).

Hokkabazlar, canjbazlar ve diğer toünerbazlar on gün on geçe tinerlerini 'göstermişlerdi. Türlü ihsanlara gark olup altınlar, akçeler '>

mıstardı. . ¦

JHurrem Sultan, düğün merasimini yakından takip ediyor, sent' lerin bütün, tafsilâtını günü gününe Haşim Ağa'dan haber alıyordu.

(1J Marini Sanuto'nun 13 temmuz tarihli raporu.

[t) Taibafcat-ül Mematflc fi Derecafrül Mesalik, sayfa 107.

Haşim :

— Yapılan eğlencelerin tantanası emsalsizdir. Şimdiye kadar da İstanbul'da bir eşi olmamıştır.

Diyordu. Hasekinin :

— İbrahim Paşa'nın düğünü mü, bu mu güzeldir? Sualine de:

__O gölgede kalmıştır. Mukayese ne mümkün.

Cevabını veriyordu. Hurrem memnundu. Hiç olmasın burada ve-zjre tefevvuk etmişti. O sırada harem dairesinde bulunan Ferhat Paşa -nın dul zevcesi Beyhan Sultan ile Şah Sultan da hasekiyi pohpohlamış-

lar:

— Padişah biraderimiz arzunuzu yerine getirdi.

Demişlerdi. Sultanların haremi hümâyunu ziyaretleri son aylarda çok sıklaşmıştı. Kalfalardan bazıları bu ziyaretleri başka türlü tefsir ediyorlardı.

Dul hemşireler, yeniden evlenmek için Roksolan'm padişah nezdinde tavassut etmesini bekliyorlardı. Vezir Çoban Mustafa Paşa da ölmüş, Şah Sultan genç yaşında dul kalmıştı. Düğünün on dördüncü ıgünü saray ve ordu ağalan, sünnet olacak şehzadeleri saraydan ala-xak padişaha getirmişlerdi. Bu ağalar arasında Haşim Ağa, Hurrem Sultan'm en yakın adamı olarak mümtaz bir mevki işgal ediyordu. Şehzadeleri yolda vezirler karşılamışlardı. Şehzadelerin en büyüğü dan Mustafa, Gülbahar Sultan'dan doğmuştu. On bsş

yaşında idi. Gün görmüş ihtiyarlar onu büyükbabası Yavuz Sultan Selim Hân'a benzetiyorlar :

— Allah bağışlasın, maşallah!

Diyorlardı. Vaktiyle buna benzer sözler, Hurrem Sultan'm kulağına kadar gitmiş, fena halde kızdırmıştı.

On sekizinci 2Ünü şehzadeler, İbrahim Paşa'nın Atmeydanı'ndaki sarayında sünnet oldular.

Merasim tam üiç hafta sürdükten sonra Kâğıthane sahrasında tertip edilen bir at koşusu ile nihayet bulmuştu. Sultan, Süleyman'ın sarayına dönmeden evvel, veziriazama sormuştu :

— İbrahim, hemşiremiz Hatice Sultan ile izdivacın münasebetiyle yapıları düğün mü, bu mu daha güzeldir?

İbrahim Paşa, tereddüt etmeden.şu cevabı vermişti:

— Benim düğünüm gibi şimdiye kadar olmamıştır ve bir daha da olmayacaktır.

Sultan, Süleyman, beklemediği bu ters cevap karşısında kızmış ve kaşların; çatmıştı. .

. . . ¦

— Lala, neler söylersiz?

— Hakikat söylerim, efendimiz. Benim düğünüm kadar muhteşem yoktur.

— BeliSin nedir? .

Fî 9

\

İbrahim Pasa efendisinin önünde hürmetle eğildi.

— Delilim kuvvetlidir, saadetlû padişahım. Cerhi asla

değildir.

Padişahın kaşları büsbütün çatıldı.

— Nedir? Ayan et de biz de bilelim.

•— Efendimiz, sizin düğününüzde kulunuz da dahil büyük ibir vetli yoktu.

— Ya senin?

— Benim düğünüm, zamanımızın Süleyman'ı Mekke ve padişahı olan sizin huzurunuzla müşerref olmuştur.

Sultan Süleyman'ın yüzü güldü. Bu sözlerden ziyadesiyle olmuştu. Elini vezirinin omuzuna koydu.

— Sana hezar tahsin. Aferin bizi bu tevilin ile ilzam ettin. Padişah, düğün merasiminin hitamını mütaakıp haremi hümâya-na dönmüş, doğruca Hurrem'in dairesine giderek :

— İşte, demişti. Muradın oldu. Yirmi bir gün yirmi bir ıgece gen. İlkler yapıldı. Daha ne istersin?

Sünnet münasebetiyle yapılan şenlikleri bütün tafsilâtı ile hikâye etmişti. !Bu arada veziri ile aralarında geçen muhavereyi de anlatmıştı.. Hurrem dudaklarını bükmüş :

— Lalan sözlerinde samimi değildir. Muhakkak riya yapar. Vezir vekar sahibi olmalıdır. Meselâ Pîri Mehmet Paşa kulunuz gibi haysiyetini muhafaza etmelidir.

Demişti. Süleyman :

— Bak, hasekim neler de bilirmiş.

Diyerek gülmüştü. Roksolan'm İbrahim Paşa'dan hoşlanmadığını, hattâ nefret ettiğini şimdi daha iyi anlamıştı.

İbrahim Paşa, padişah üzerindeki nüfuzunu ıgünden güne arttıran Roksolan'ı artık yalnız bir rakip olarak değil, aynı zamanda' tehlikeli bir düşman olarak da görüyordu. Bütün hareketlerinin haseki tarafından gizlice kontrol edildiğinin farkına varmış, fakat bunun nasıl yapıldığını henüz öğrenememişti. Son zamanlarda hizmetine gijsrag olan Kara Süleyman Ağa'yı tahkika memur etmişti. Süleyman, doğruyu söylemek lâzım gelirse, diğer hizmetkârlarına nazaran daha kurnaz ve daha sadık görünüyordu. Ne iyi etmiş de yanma almıştı. Hürirvette asla kusur etmiyor, erkân âdap biliyor :

— İkbal ve istikbalimi size bağladım, efendimiz.

'Diyordu. Süleyman'a .göre, Roksolan'm casuslarını dibanda deği'ı Topkapı Sarayından çok daha kalabalık olan Atmeydanı saray..'-¦¦ hattâ harem dairesinde aramak lâzımdı. Bununla beraber göz iv':-'

aS1> padişahın kulağına kadar gitmesi idi. >I or fakat yine de Muhsine'den, bu güzeller lecekj neticeyi arzedecekti. İbrahim Paşa, bu sözlere fazla ehemtni-t yermişti.

^_ Mümkündür, Süleyman, demişti. Bu dünyada her şey mümkün' .•¦r> Kimseye itimat caiz değildir.

En korktuğu şey, Muhsine Hatun ile olan macerasının şüyu bul-Bunu düşündükçe ter dökü-er güzeli kadından bir türlü,

•'.geçemiyordu. Bu kadın çok seneler evvel padişahı da teshir eylemişti-

İbrahim Paşa, Roksolan'ı gözden düşürmek için giriştiği mücade-leve ara vermeden devam edecek, hasekinin mahvına kadar gidecekti. 4ncak bundan sonra oh diyebilir, geniş bir nefes alabilirdi. Bir gün zevcesine :

__ Sultanım, valide hazretlerine bir emrihak vâki olursa, harem; hümâyundaki bütün nüfuz ve idare bu haris kadının eline geçecektir. Allah bilir, Şehzade Sultan Mustafa'nın annesi Gülbalhar Sultan'i biîe saraydan bir yolunu bulup uzaklaştıracaktır.

Dîye dert yanmıştı. Hatice Sultan, kocasının sözlerini tasdik etmiş ve kendilerini bekleyen tehlikeyi de hatırlatmıştı:

— Cenabı Hak 'geçinden versin, validemiz vefat ederse, bu Rus kadını yalnız haremi hümâyuna hâkim olmakla kalma yacak, bizim başımıza da türlü gaileler çıkaracaktır. Daha şimdiden sarayımıza casuslar soktuğu rivayet edilir. Ne yapalım, padişah efendimiz bu hasekiye meftun. Bir dediğini iki etmez.

— Haklısın, sultanım. Yarın öbür gün mühim mansıplara kendi taraftarlarını tâyin ettirmeğe kalkacaktır. Hattâ pek dilim varmıyor ama, sadaret makamından bizi uzaklaştırmak, kızma damat olacak adamı getirmek isteyecektir.

— Siz serdar, veziriazam ve seraskersiniz esfendirr, efendimizin size büyük itimat ve muhabbeti var.

— Orası öyle, öyle ama, padişahımız âşık. Aşk her şeyi yaptırır. Hatice Sultan, müteessir olmuştu.

Hocasını ölünceye kadar sadaret

makamında görmek, servet ve ihtişam içinde yaşamak istiyordu. Eğei bir gün kızkardeşi Beyhan Sultan'ın zevci Vezir Ferhat Paşa'nın başına Selen korkunç akıbet, İbrahim'in başına da gelirse, kahrından ölür, giderdi. Böyle zeki, malûmatlı, genç ve erkek güzelini bir daha nerede bulacaktı?

— Allah o günleri bize göstermesün. Demiş ve sonra sormuştu :

. — Acaba, padişahımızı bu hain kadının pençesinden VurtarnaaJt 'Ç'n bir tedbir yok mudur?

İbrahim Paşa :

¦— Sabırlı ol güzel sultanım, elbette bir çare bulacağız.

i

Cevabını vermişti. Hurrem Sultan'a karşı şimdiye kadar taltif inekte olduğu plân ıbasit ve malûmdu.

Bundan soara da aynı yolda'.; rüyecek, fakat hesaplarını daha titiz bir itina ite yapacaktı Hase^'

gözden düşürmek için yegâne çare, padişahı teshir edecek güzel ve aynı zamanda zeki bir kızı bulup meydana çıkarmaktı, bugüne kadar girişilen tecrübelerin hiçbiri muvaffak olamamıştı.

bundan sonrakilerin de neticesiz kalacağı iddia edilemezdi.

Sultan Süleyman gibi hassas ve şair ruhlu bir hükümdarın, yÇj). bir aşk macerası yaşaması ve

<gönlıünü yeni bir dilbere .kaçtırması, j^ zaman için mümgündü. Hurrem, yaşlanıyordu.

Paşa zevcesine :

— Bütün ümidim, demişti. Zatı şahanenin Bursa seyahatindedit Tedibirler alınmış, hazırlıklar yapılmıştır.

Hatice Sultan:

— Allah muvaffakiyet versin. Temennisinde ıbulunmuş ve sonra ilâve etmişti:

— Fakat ben cariyeniz (gaybubetinizde hasretinize nasıl dayanırım sizsiz ne yaparım, güzelim, erkeğim!

— Uzun sürmez sultanım, bir hafta an güne kadar avlanır, sonra derhal avdet ederiz. Zira sefer mukarrerdir.

Evet sefer mukarrerdi. Baharda Osmanlı orduları tekrar garbi yürüyecek, Türk süvarileri atlarını Tuna'da, Drava'da sulayacaklardı Sahralar yine silâh zaferi ile şenlenecek, tuğlar serhadlerden geçecek ti. Mehterhane zafer marşları vuracaktı. Naralar kale bedenlerinde yi ne akisler yapacaktı.

Evet sefer mukarrerdi. Türklerin Viyana'yı tes hir edememiş olmasından şımaran Avusturya Dükü Ferdinand, Ver» dik Cumhuriyetini de aralarına alarak bir ittifak hazırlamak istemiş, teşebbüslerle ıgeçmişti. Ancak Venedik şimdilik ıböyle kendisi için beti meçhul !bir maceraya atılmak cesaretini gösterememiş, red cevabını vermişti. Ferdinand bir taraftan güya dostluk münasebetleri kur mak için İstanbul'a sefaret heyetleri yollarken, diğer taraftan da kuvvetli ıbir ordusunu Budin üzerine göndermişti. Macaristan Mutoafıs| Kasım Paşa, General Von Raggendorf un muhasara ordusuna kar?: kanlı ve çetin tbir müdafaa yaratmış, düşmanı ağır zayiata uğratarak kaleye sokmamıştı.

Sultan Süleyman, artık Ferdinand'ı kendisine karşı bir hasım ol> rak saymıyor:

— Bizim, diyordu. Viyana valisi ile bir ihtilâfımız yoktur. Alman İmparatoru Şarlken'in hakkından gelmek muradımızda'.

Sefer Almanya üzerine açılacaktı. Serhad beylerine, Muhafız sim Paşa'ya talimat gönderilmiş, hazır olmaları bildirilmişti. tan Süleyman da bir müddet istirahat etmek kararını vermişti, berine maiyet erkânı ile sevgili veziri İbrahim Paşa'yı da alarak

nunnun

.gidecek, hem avlanacak, hem de felekten birkaç gece çalacaktı.

•8 ahi"1 Pa§a» padişahın bu kararından haberdar olur olmaz, derhal ha-Iıkl&ra gifiş^iş. kendi sarayının hizmetkârlarından bir kısmını da-

îir gvvel Bursa'ya göndermişti. Meşhur Cafer Ağa ile Edâdil kalfa da j^jar arasında idi.

Roksolan, bu seyahatinde efendisini yalnız bırakmak istemiyor : __ Ne olur, saadetimin sermayesi sevgili efendim, cariyenizi de rat>erinizde götürünüz, hasretinize tahammül edemem. Di yalvarıyordu. Çünkü akıl hocası Nazndyaz Kalfa, dersini iyi

ğ

Dy

¦ermiş, İbrahim Paşa'nm böyle bir fırsatı kaçırmak istemeyeceğini ve hükümdarı sefahat âlemlerine tekrar alıştıracağını söylemişti. Edâdil'in alelacele Bursa'ya gönderilmesini de buna bir delil olarak göstermişti. jjazniyaz Kalfa'yı Rüstem Ağa takip etmişti. Hurrem Sultan'ın, imra-lıor'a çok itimadı vardı. Şimdiye kadar ne söyledi, ne haiber verdiyse hepsi doğru çıkmıştı. Rüstem, Bursa sarayında tertip edilen eğlenceleri öğrenir öğrenmez sqjugu Haşim Ağa'da almıştı.

— Aman ağa, demişti. Koş haseki sultana arzet, İbrahim paşa ikisi Uus olmak üzere birçok genç ve güzel kızı Bursa sarayına 'göndermiş, efendimize takdim edecekmiş.

Rüstem'in verdiği malûmattan hemen sonra Kara Süleyman'dan »elen haiber de bu sözleri teyid etmişti. Roksolan, tehlikeyi sezmiş, -bundan dolayı efendisini Butrsa'ya yalnız göndermek istememişti. Yalvarıyor, ısrar ediyordu. Kabul edilmemesi üzerine boynunu büküyordu. Padişah:

— Neden binien teessüre kapıldın, neden gözlerin yaşla doldu? Sakın ağlama meleğim.

Diyordu. Hurrem, (böyle bir sual bekliyormuş gibi efendisine biraz sokulmuş, ince kanatlı kalkık burnunu, onun burnuna âdeta okşar gibi sürmüştü.

— Gözlerinizi rencide etmemek için ağlamamağa çalışıyorum, efendimiz. Şayet ağlarsam, darılmazsımz ya?.

.— Gözlerine yazık olur çiçeğim.

— Ağlamam, ağlamam ama. çok kalmayacaksınız, beni bekletmeyeceksiniz değil mi efendimiz?

— Hayıv, Hurrem. Bursa'daki ikametimiz pek az sürecek. Merak etme günlerimiz at üstünde ve av peşinde geçecek. Geyik ve ceylân sürüleri takip edeceğiz. Roksolan, mâna dolu yaşlı gözlerini padişahın Sözlerine dikti.

— İşte ben o ceylânlardan korkuyorum, malikim.

— Neler söylersin?

Hurrem, efendisine o kadar yaklaşmıştı ki, sıcak ve kanı oynataıa nefesi. Süleyman'ın yüzünü okşuyor, tatlı bir heyecan veriyordu. Eflâ-

\

1

tun mendiliyle gözlerini silmiş, başını yine arkaya atmış, içleri ayva tüy lü burun deliklerini açmıştı. Her haliyle dişi, her haliyle kadındı.

— İşitirim ki lalanız, ceylânları şimdiden Bursa'ya göndermiş.

— Nasıl ceylân bunlar?

__ Genç kızlar, ceylan gibi güzel bakireler. Ben nasıl olur da gili erkeğimi, hayatımın ışığı efendimi onlara bırakırım.

Süleyman teminat vermişti. Bursa'da kaldığı müddetçe hasekisi^ üstüne başka bir gül koklamayacaktı. Veda ederken :

__ Seni kalbimin içinde taşıyorum.

Demişti. Padişah İstanbul'dan ayrıldıktan bir hafta kadar sonra Rüstem Ağa'nın gizlice gönderdiği bir haber, Roksolan'; yeniden kız mis., küplere bindirmişti. Rüstem Ağa'ya göre, İbrahim Paşa, devlet er-kânının da bulunduğu bir mecliste çok tehlikeli bir mevzua temas etmiş :

— Şehzade Sultan Mustafa hazretleri efeber evlâ: ananesine göre bugün veliaht sayılırlar. Onu da Bursa'ya, efendimizin beraberinde ge. tirmesi gerekirdi.

Demişti. Vezirler de bu sözü tasdik etmişlerdi. Münasip fırsatlar zuhurunda bu fikri padişaha aşılayacaklardı. Halbuki Roksolan, bu ün vana kendi çocuklarını ve bilhassa efendisinin de çok sevdiği Şehzade Sultan Mehmed'i lâyık görüyordu. Daha şimdiden onun veliahtliği için çareler arıyor, tedbirler düşünüyordu. Mustafa'nın bu makama gelmesi ve kendisine bazı salâhiyetler de verilmesi, Gülbahar Sultan'm ikbalim de açardı. Çünkü halk tarafından çok sevilen bu şehzade, gün görmüş, gaza meydanlarında kıhç sallamış ihtiyar askerlerin hâlâ hayallerinde canlanan büyükbabası Yavuz Sultan Selim Hân'a çok benziyordu. At meydanı'nda yapılan sünnet

düğününden sonra bu benzerlik halk tara fmdan da görülmüş ve kabul edilmişti. Rüstem'in yolladığı haber üzerine, Nazniyaz Kalfa'yı odasına çağıran haseki dert yanmış :

— Körolası Rum dönmesi, bizi buradan da vurmak ister, faka benim darbem çok daha müthiş

olacaktır.

Demişti. Ah bir Muhsine Hatun'un adresini bulabilse, İbrahim ile münasebetlerine dair olan vesikalar ve mektuplar eline geçse, veziri siyaset meydanına kadar götürmesini bilirdi.

— İşte efendimiz, derdi, bu kadar itimat buyurduğunuz lalana. hemşireniz sultana bakın ne gibi bir muameleyi reva »örüyor.

Zihni hep bununla meşguldü. Asilzade Teolagos vs Kara man'a emirler veriyordu. Fakat ne Teologos henüz bir gey meydana Ç karabilmiş, ne de Kara Süleyman vezirle sevgilisi arasında mektupla götürüp getiren Bayram Ağa ile arkadaş olabilmişti. Fakat eninde s» nunda bu iş

meydana çıkacaktı. İşte o zaman kendisine:

— Serasker Sultan!

Diye bağırttıran bu şımarık ve haris veziri bir daha kalkmamak üzere yere serecekti. Kalfasına :

— Merak etme Nazniyaz, galebe bizde kalacaktır.

Demiş ve bazı gizli talimat vermişti. Kalfa huzurdan çıkar çıkmaz doğruca valide dairesine gitmişti.

Hasekinin, derhal kendisiyle konuşmak için ricada bulunduğunu arzedecekti. Bu sırada Haşim Ağa da başka bir vazife ile Galata'mn yolunu tutmuştu.

Sultan Süleyman ıBursa'da çok neşeli ve eğlenceli günler geçiriyordu- Veziriazam, efendisinin her türlü esbabı istirahauni temin etmişti.

Süleyman, Uludağ ve civarını dolaşıyor, tertip edilen büyük avlarda devamlı olarak at üstünde bulunmasına rağmen yorulmuyor, akşamları vezirin hazırladığı eğlencelerde zevkli saatler geçiriyordu.

İbrahim Paşa, plânım henüz tatbik mevkiine koymamıştı. Padişa hm eşref saatini ve teklifin onun tarafından gelmesini bekliyordu. Bununla beraber hazırlıkları tamamdı. Sultan :

— Bu akşam felekten bir gece çalalım. Emrini verirse, cevabı hazırdı:

— Emriniz başım üstüne.

Her şey en ince teferruata kadar düşünülmüştü. Padişahın nelerden hazettiği gözönünde tutulmuştu.

Meselâ, saz heyetindeki bütün sanatkârlar, genç kızlardan seçilmişti. Sofrada hizmet edecek cariyelerin gözlerinin rengine kadar dikkat edilmişti. Cafer Ağa ile Edâdil Kalfa vezire yardımcı olmuşlar, hazırlıklara bizzat nezaret etmişlerdi. Esasen haremi hümâyundan kimse getirilmediği için sarayın âmir ve nâzımı onlar olmuşlardı. Yabancı olarak yalnız padişahın hususi hizmetlerine ıbakan Macar Abdullah vardı. En itinalı seçim, takdim edilecek kızlar üzerinde yapılmıştı. Edâdil Kalfa bunların hepsini soyarak Bursa sarayının kurnaları mermer nakışlı ıhamamma sokmuş, inceden inceye muayene etmiş, vücutlarında bir kusur olup olmadığına bakmıştı. Bunların içinde iki Rus kızı vardı ki seyrine bile doyum olmazdı. Sayısız tecrübeler geçirmiş, nice güzel vücutları bir arada görmüş olan kalfa bile dayanamamış :

— Bu ne harikuladelik. Tanrı özene bezene yaratmış. Gözlerim kamaştı.

Diye bağırmış ve sonra hemen ilâve etmişti:

— Giyinin kızlar, fena oluyorum.

Edâdil'in hakkı vardı. İkisi de hakikaten emsalsiz bir güzelliğe maliktiler. Sonra diğer hususiyetleri de yüz hatlarının, bilhassa gözlerinin ve burunlarının Roksolan'ı andıran tarafları olması idi. Ancak haseki bu

dilberlerin ellerine su dökemezdi. Kalfa, veziriazama müjde yi bizzat vermiş:

— Aman efendimiz Rus kızları birer âfet. Dokundukları yeri yakarlar.

I

Demişti. İbrahim Paşa memnundu. Huyunu suyunu çok iyi bildiğ, kalfaya takıldı:

— Dikkat et kalfacığım, seni de yakmasınlar.

Vezir, derhal harekete geçmek kararını vermişti. Artık eşref saat ve teklif beklemeğe lüzum yoktu.

Roksolan'a bir değil, iki kuvrvetli ra, kîp bulmuştu. Ertesi günü avdan dönerlerken, efendisine sokulmuştu -

—- İrade buyurulursa, yarın akşam için bir eğlence tertip eyledim. Huzurunuzla şeref verin, sultanım.

Sultan Süleyman, .gülmüştü :

— Yine bir şeyler var galiba, lala? Bu sualden cesaret alan vezir :

— Sarayınızı ceylânlar istilâ eyledi, efendimiz. Demişti.

— Nasıl ceylânlar?

Sualine de şu-cevabı vermişti :

— Tarifi ne mümkün. Edâdil Kalfa cariyenizin bile gözleri kamaşmış. Dokundukları yerleri yakan birer âfet imişler.

Padişahın hatırına İstanbul'dan ayrılmadan evvel Roksolan tarafından söylenen sözler gelmişti.

Bununla beraber:

— Pek münasip lala. Beraberce felekten bir gece daha çalarız. Demişti. Roksolan'm nereden haberi olacaktı? Bursa'da haiemi hümâyundan kimse bulunmadığı için kulağına gitmesine imkân yoktu.

Ertesi akşam, Bursa sarayının Selçuk mimarisi esas tutularak yapılmış olan büyük salonunda mükellef bir ziyafet "-ofrası kurulmuştu. Beş kollu gümüş şamdanların hepsi yakılmış, koca salon âdeta gündü2 gibi aydınlanmıştı. Padişah ile veziri alçak bir sedir.n üstüne serilmiş? olan kuş tüyü şiltelere oturmuşlardı. Kıbrıs adasının nefîs şarapların dan içiyorlar, nar ıgibi kızarmış çeşitli av etlerini yiyorlardı. Saz. heyeti yeni eserleri geçiyor, tatlı sesli cariyeler şarkılar söylüyorlardı. Bu gii zel kızların hepsi At Meydanı sarayında yetiştirilmişti. Ceylân değillerdi ama, sımsıkı elbiseler

'giyerek vücutlarının bütün hatlarını mey dana çıkarmışlardı. Şarap dağıtan cariyelerin arasında on yedi, on sekiz yaşlarında kızıl saçlı bir kız vardı ki görülecek şeydi. Çıkık elmacık kemikli yüzünü birkaç çil süslüyordu. Gözleri bal renıgindeydi. Göğ sü henüz yontulmuş mermer bir heykelin (göğsüne benziyordu» Beli, minicik kızların işlediği bir gergef kadar ince idi. Şalvarının nihayet bulduğu ayak ıbileklerinin kalınlığı el bilekleri kadar yoktu. Şarap tasını doldurdu. Sunarken, padişahın gözlerinin içine bakıyor :

— Afiyet bal olsun efendimiz!

Diyordu. Sesi tatlı bir musiki nağmesi ıgibi çıkıyordu. Bütün hareketleri hayat ve sıhhat dolu idi.

İyi bir terbiye gördüğü ve itina ile yetiştirildiği muhakkaktı. Sultan Süleyman bu kızla alâkadar oldu.

__Adın ne senin kuzum?

— Peyveste, efendimiz.

__ Kendin gibi adın da güzelmiş.

Genç bakire tath bir heyecanla ürperirken, Sultan Süleyman kendi kendisine söylendi.

._Peyveste, Peyrveste..

Bu isim hiç de yabancı gelmiyordu. Hafızasını yokladı, bulmuştu, genelerce evvel Topkapı Sarayının harem dairesinde Roksolan'dan gizli olarak tertip edilen ve yine onun müdahalesi ile yarım kalan bir eğlence âleminde şarkı söyleyen sarı saçlı ve mavi gözlü bakirenin adı da Peyveste idi. Ne de tatlı sesi vardı. Âdeta bülbüller gibi şakımıştı. yüzü de, vücudu da güzeldi. Yanılmıyorsa şimdi yaşı otuza yaklaşmış olacaktı. Vezirine döndü.

— İbrahim.

— Emrediniz, efendimiz.

— Vaktiyle haremi hümâyunumuzda tertip eylediğin bir eğlencede şarkı söyleyen müstesna bir bakire vardı. Onun da adı Peyveste idi,,

değil mi?

— Evet, padişahım.

— Bak, sen de unutmamışsın.

— Nasıl unuturum, sultanım. İltifatlarınıza mazhar olmuştu.

— Şimdi kimbilir neredesdir?

Padişah aynı. suali Budin'de Kıral sarayında da böyle bir eğlence sırasında sormuş ve kendisini müşkül bir durumda bırakmıştı.

— Malûmatım yok sultanım. Valide hazretlerinin emriyle taşra çıkarılmıştı.

— Evet şimdi hatırladım.

Padişah, tekrar gözlerini bal renkli genç kıza çevirdi. Eğer bunu yapmayıp vezirinin yüzüne dikkatli bakmış olsaydı, vezirin sarardığını anlardı. İbrahim Paşa yalan söylemişti. Peyveste'nin nerede olduğunu (biliyordu. Daha on beş gün evvel İstanbul'da onunla beraberdi. Çünkü Muhsine Hatun Peyveste'den başkası değildi. Onu hâremi hümâyunda yapılan eğlencede bir

görüşte sevmiş, adını değiştirerek Hatice Sul-tan'dan gizli bir konak satın almış, dayayıp döşedikten sonra hediye etmişti.

Haftanın muayyen günlerinde oraya gidip kalıyordu. Şimdi az daha bu isim benzerliğinden başı belâya girecekti. Padişahın :

— Lala, sende bir tuhaflık var, neden?

Suali karşısında kendisini birden toparladı. En ufak bir şüphe mahvına sebep olabilirdi. Çok tehlikeli bir oyun oynuyordu.

— Size öyle 'gelmiş, sultanım.

Süleyman'ın hiçbir şeyden 'haberi yoktu. Bu cevabı kâfi buldu.. Genç kızın :

— Gittiği yer dert görmesin!

\rm

Temennisi ile sunduğu şaraptan birkaç yudum aldı. Sonra bas vezirine çevirdi.

— Bize dün bahsettiğin dilber bu mu lala? Oh, mevzu değişmişti. Güldü.

— Hayır efendimiz.

— Bundan da güzel mi?

İbrahim Paşa yılıştı. İstanbul'da hazırlamış olduğu plân muvaffa^. yetle tatbik ediliyordu.

— Vakıa bu cariyeniz de müstesna bir çiçek efendimiz. İrade buyu, rulursa, haremi hümâyunu süsler. Fakat takdim etmek cüretinde bu. lunduğum bakirenin gölgesi »bile olamaz. O nâdir yaradılışlardan biri.

Gözleri bal renkli kız, vezirin <bu sözlerinden müteessir olmuştu Çünkü hükümdarın haremine

.girebilmek ve naili fira.s olabilmek içjn en münasip fırsatın zuhur ettiğine kanidi. İbrahim Pasa pismi,ş asa su katıyordu.* Eğer padişah kendisine meyledip odasına alırsa, deli diva-neye çevirecek, onu bir daha kendisinden ayrılamayacak hale getirecekti.

Padişah, İbrahim'e sordu :

— Huzuruyla soframızı nadide bir çiçek gibi süsler, neşemize neşe katardı. Neden buraya getirmedin? Emret Edâdil Kalfa'ya cemalini görelim.

İbrahim Paşa, başını önüne eğdi. Cevap vermekten utanıyormuj gibi bir tavır takındı.

— Lala, sana söylerim, ne susarsız?

— Odanızda size intizar eder, sultanım. Süleyman memnun oldu. İltifatını esirgemedi:

— Her hizmetinden şükran üzereyim.

Saz 'bir makamdan bir makama geçiyor, güzel sesli cariyeler şarkılar söylüyorlardı. Ayak bilekleri el bileklerinden ince, güzel yüzünü birkaç çilin daha da güzelleştirdiği, gözleri bal rengindeki cariyenin sunduğu şarap tatlı bir sarhoşluk veriyordu.

Gece yarısına doğru ,Sultan Süleyman, oturmakta olduğu kuş tüyü şilteden kalktı. Harem dairesine çekilmek üzere salondan ayrıldı. Ha-remağası Cafer koltuğuna girdi. Koridorları geçti. Vezirin methede ede bitiremediği Rus kızı hakikaten bir âfet miydi? Roksolan'dan da mı güzeldi?

Heyecanını saklayamıyordu. Hareme yaklaştığı zaman :

—• Sen git Cafer.

Diye ağaya ruhsat verdi. Sırrına kimsenin ortak olmasını istemiyordu. İçeriye girdiği zaman odanın kâfi derecede aydınlatılmamış olduğunu gördü. Ceviz sehpalar üzerinde duran samdanladan yalnız iki tanesi yanıyordu. Diğerlerinin mumları üflenmişti. Köşedeki yüksek sedirde genç

bir kadın veya kız yüzükoyun uzanmış yatıyordu. İbrahim Paşa'nm bahsettiği dilber herhalde bu olacaktı. Fakat neden kendisini

^eklememiş de böyle uyuyup kalmıştı? Edâdil Kalfa saray ananelerini imrenmemiş olamazdı.

__Belki heyecanına mağlûp olmuştur.

Diye söylendi. Vücudu fevkalâde muntazamdı. Diz kapaklarından •aşağısı çıplaktı. Ayaklarında çorap yoktu. Sedire yaklaştı. Kadının ipek gibi uzun sarı saçlarını okşadı.

— Uyudun mu güzelim?

Kadın yattığı yerden hafifçe doğruldu.

— Siz mi geldiniz sultanım? Padişah, hayretle :

— A... Hurrem imiş!

Diyebildi. Evet yataktaki.güzel kadın Hurrem'di. Bursa'daki casusları vasıtasiyle İbrahim Paşanın entrikalarını haber almış, derhal mu-ka'bil bir plân hazırlamıştı. Haşun Ağa ve akıl hocası Nazniyaz Kalfa da dahil olmak üzere on beş on altı, kişilik kapı halkı ile gizlice İstan bul'dan ayrılmış ve aynı gün Bursa'ya gelmişti. Bu seyahatinden yal nız valide sultan'm haberi vardı. Ona da :

—• Efendimiz, hasekisini istiyormuş. Rüstem Ağa kulunuzu göndermişler.

Demişti. Hafsa Sultan hayret etmekle beraber şüpheye düşmemiş-ü. Çünkü oğlunun hasekisine karşı olan bağlılığını hsrkesten fazla bili

•ordu.

Rüstem Ağa, bütün tehlikeleri ıgöze alarak seyahat hazırlıklarını bizzat yapmıştı. Halbuki padişah, kendisini başka biv vazife ile İstan-

.lul'a göndermişti. Kaıptan paşadan donanma hakkında izahat alacak re derhal dönerek efendisine arzedecekti. Hareme uğramasına dair her tangi

bir irâde yoktu.

Bursa'ya gelen Roksolan'm ilk icraatı vezirin takdim etmek üzere getirttiği Rus kızlarını İstanbul'a göndermek olmuştu. Talihi yaver gitmişti. Çünkü o ıgün bunlar olup biterken padişah veziri ile beraber Uludağ'da av peşinde koşuyordu. Edâdil Kalfa, bir odaya hasedilerek :ararsız hale getirilmişti. Cafer ise, haremin o dairesine gündüz uğranıa-îığı için hâdisenin farkına varamamıştı.

Sultan Süleyman, hâlâ hayretini muhafaza ediyordu.

— Buraya geldiğinden kimsenin haberi var mı?

— Yalnız valide sultan hazretleri biliyorlar.

— Ya Gülbahar?

— Haberi yok sultanım.

Padişahın kaşları çatıldı. Artık bu kadarı fazla idi.

— Peki, neden irâdemiz olmadan geldin? Biz, seni davet etmemiş tik.

— Suçum büyük sultanım. Elbette cezası da büyük olacak. İsterseniz, katlettiriniz. Gam yemem.

Zaten sizsiz yaşamanın bu cariyeniz için

ne mânası var? Malikim, güneşim, hayatım. Siz yok iken ben her ölüyorum. Hasretiniz beni yakıyor, kül ediyor. Sizi başka bir cariye j]e tahayyül ettiğime deli divane oluyor, cefeennem azabı duyuyorum.

Sultan Süleyman'ın hayreti hiddete iskılâp etmişti. Hurrem'e doğ. ru yürüdü. Uzun sarı saçlarını yakaladı. Fakat kadın bu eziyetten_2evk duyuyormuş gibi soluyor :

'

— Koparın saçlarımı, beni siz öldürün!

Diye inliyordu. Süleyman'ın hiddeti bir anda söndü, gitti. Ellerini saçlarından çekti. Haseki yatağından kalkmış, çıplak bacakları ile ye. re inmişti. Efendisini nasıl mağlûp edeceğini çok iyi biliyordu. İnce parmaklarını padişahın yüzü üzerinde gezdiriyor, sıcak ve §aavet dolu nefesi ile esasen Kıbrıs'ın yıllanmış nefis şaraplariyle mest olmu§ erkeğini büsbütün sarhoş ediyor, büyülüyordu.

— Güneşim benim, malikim., efendim..

— Hurrem, oh Hurrem!

— Koparın saclarımı, kan içinde bırakmcaya kadar tokatlayın suratımı, vurun!

Süleyman, sevgili hasekisini fazla konuşturmadı.

— Sana kızamıyorum, meleğim.

Diyerek dudakları ile dudaklarını kapadı, sanki yıllarca süren bir hasretten sonra tekrar birleşiyorlarmış gibi birbirlerine sarıldılar. Rok-solan o akşam beşinci çocuğuna ıgebe kaldı. Ertesi günü her şeyden habersiz huzura giren İbrahim Paşa :

— İyi bir gece geçirdiniz sanırım, padişahım. Demişti. Padişah neşeliydi. Güldü.

— Evet, evet hakkın var, lala. Ve sonra ilâve etti :

— Tiz, haremi hümâyun buraya celbedilsin. Ecdadımızın ilk payitahtı Bursa'da bir müddet daha ikameti mukarrer kıldık.

İbrahimı Paşa şaşırmıştı. Alık alık efendisinin yüzüne baktı.

— Efendimiz.

— Haremi hümâyun gelsin, dedik. Böyle irade ettik.

— Emriniz başım üstüne sultanım.

Huzurdan çıktıktan sonra koridorda Haşim Ağa'nm suratı ile karşılaştığı zaman bir şeyler döndüğünü anlamış, fakat can düşmanı Hurrem Sultan'm sarayda olduğuna pek ihtimal vermemişti.

İki üç gün sonra haremi hümâyun halkı ve şehzadeler Bursa'ya gelmişlerdi. Bu suretle padişahın ikameti iki hafta uzamıştı. Fakat ev eğlencelerine nihayet verilmişti.

VI

Cihangir'in Doğumu — Şehzade Sultan Mustafa'nın Sancak geylîği — Gülbahar Sultan İstanbul'u Terk Ediyor — Şah Sultan ve Lütfi Paşa — Valide Sultan'ım Ölümü — Hurrem Osmanlı Sarayının Yegâne Hakhnesi Oluyor — Muhsine Hatun Muamması — Hurrenii İle Vezir Arasındaki Müdhiş

Mücadele — Hatice Sultan'm Kırılan Gururu — Göz Pınarlarında Danelemen Yaşlar — Sarayı Hümâyunda Bir Gece — Makbul İbrahim Paşa'nın İdamı — Şeytan ve Melek.

Haremi hümâyunun pencereleri Boğaziçi'ne bakan odalarının birinde üstünde kuş tüyü şilte serilmiş

alçak sedire yatar .gibi uzanmış oian Hurrem Sultan, akıl hocası ve sır ortağı Nazniyaz ile yarenlik

•ediyordu.

— Kalfacığım, diyordu. Şu dört sene içinde ne mühim hâdiselere şahit olduk.

Hurrem Sultan'm hakkı vardı. Hakikaten seneler hâdiselerle dolu olarak geçmiş, arkasında acı ve tatlı hâtıralar bırakmıştı.

1531 yılı sonlarına doğru Bursa'dan İstanbul'a dönmüşlerdi. 1532 baharında Sultan Süleyman Avusturya Dükü Ferdinand'ın haddini bildirmek üzere yüz yirmi bin kişilik bir ordu ile batıya doğru sefere çıkmıştı. Ancak ne Ferdinand'a, ne de hâmisi olan Alman İmparatoru Şarlken'in ordularına

tesadüf edebilmişti. Uzaktan meydan okuyanlar karşısına çıkmak cesaretini gösterememişlerdi. Hududu geçerek Avusturya topraklarına giren Sultan Süleyman :

—. Kendilerini hükümdar sanan korkaklar nerede?

Diye bağırmış, fakat (bu davet cevapsız kalmıştı. Dağlar aşılmış, nehirler geçilmiş, şehirler alınmış, kaleler zaptedilmişti. Türk akıncıları Avrupa'yı atlariyle tekrar çiğnemişlerdi. Sefer mevsimi nihayet bulmuş, Osmanlı ordusu, Avusturya topraklarında unutulması imkânsız müthiş hâtıralar bırakarak 21 kasım 1532 de İstanbul'a dönmüştü. Padişah, memnundu. Payitahtta zafer şenlikleri yapılıyordu. İkinci bir memnuniyeti de derin Sbir aşkla sevdiği ve ölünceye kadar da seveceği R

kendisi seferdeyken beşinci ve son çocuğunu da doğurmuş

i

olmasıydı. Şehzadeye Cihangir adı verilmişti. Süleyman mütevazı hir edâ ile:

— İnşallah büyükbabası Cennetmekân Yavuz Sultan Selim Hân gibi bir cihangir olur.

Demişti. Fakat sevinci pek uzun sürmemişti. Evvelâ Şehzade Sultan Cihangir hastalanmış, o iyi olduktan sonra Pîri Mehmed Paşa'nm vefatı haberi .gelmişti. Bu muhterem vezirin ölümüne bütün Türkler ağlamıştı. Fakat İbrahim Paşa'da en ufak bir teessür emaresi görülme, misti. Bunun elbette bir sebebi vardı. Roksolan'a verilen haberlere gö-re, İbrahim Paşa, devlete bunca yıl sadakatle, vekar ve haysiyetle hizmet etmiş olan eski veziriazamı daha şehzadelerin Atmeydanı'nda yapılan sünnet düğünleri sırasında ortadan kaldırmağa karar vermişti. Onu kendisine hâlâ rakip görüyordu.

Edirne Kadılığına gönderdiği oğ. lu Mehmed Efendi'yi elde etmiş ve bu melun evlât da kendisine va'de-dilen sayısız menfaatler karşılığında babasının macununa 'ehir koya-jak ölümüne sebep olmuştu (1). Hurrem Sultan, efendisine her ne kadar :

— iBu şanlı ve muhterem vezirine lalan İbrahim Paşa kıymıştır.

Tahkik ettir, padişahım.

Demiş ise de, Sultan Süleyman İbrahim'in böyle müthiş bir cinayetin faili olabileceğine inanmak istememişti. Bununla beraber içine bîr şüphe de düşmemiş değildi.

Bükemediği eli öpmesini iyi bilen Avusturya Dükü Ferdinand, İstanbul'a elçiler yollayarak tekrar sulha talip olmuştu. Artık Macaristan'ı da istemiyordu. Padişah bu talebi iyi karşılamıştı. Muvakkat bir zaman için olsa bile Batı hudutlarımız emniyet altına girecek, bu suretle Doğuya sefer açıldığı zaman arkamız tehlikede bulunmayacaktı. Esasen İran seferi hazırlıkları devam ediyordu. Bir gün gelecek tuğlar Üsküdar'da dikilecekti. Avusturya ile olan müzakerelere devam .edildiği bir sırada Hurrem Sultan, saraydaki rakiplerinden birinden kurtulmuştu.

Kanunî'nin büyük Şehzadesi Sultan Mustafa Saruhan valiliğine tâyin edilmişti. Gülbahar da oğlu ile oraya gidecekti. Büyükbabası Yavuz Sultan Selim Hân'a şeklen pek benzeyen bu şehzade divanı hümâyunda babasının elini öpmüş, veziriazam İbrahim Paşa tarafından kaftan (giydirilmiş, Vezir Ayaş Paşa rikâbını tutmuştu. Padişah oğluna şu nasihatta bulunmuştu :

— Baka oğlum, kullarım üzerinde bizim namımıza idarei hükümet eyleyeceksin. Doğruluktan ayrılma, müfsitlerin sözlerine kanma. Sevap işlersen yarın Huzuru Rabbülâlemine yüzünün akı ile çıkarsın»

(1) Gerek Frenk ve gerek Osmanlı tarihlerinde, Pîri Mehmed şe'kit. ölümünden, İbrahim Paşa'y*

mesul iuian kayıtlar var d».

günah işlersen, bu dünyada da, öbür dünyada da rahat yüzü göremez-jj). Valiliğini Allah mübarek etsin. Hayır duam seninle beraberdir. Genç şehzade yaşından ümit edilmeyecek bir olgunlukla cevap ver-

— Sultanım baba, hem oğlunuz, hem de sadık kulunuzum. Doğruluktan ayrılmayacağım, irâdelerinizden inhiraf etmeyeceğim. Ömrü ^yetinize ve

şanı şevketinize dua edeceğim. Asude olun.

Bu sözler karşısında gün görmüş ihtiyar devlet erkânının gözleri ^olmuştu. Mustafa'yı, resmen veliaht ilân ettirerek Hurrem Sultan'm oğullarına karşı onu bir koz olarak kullanmak isteyen Makbul İbra-jıirn Paşa, hürmetle eğilmiş, şehzadenin elini öpmüştü. Diğer "fizirleı-ıje aynen İrahim'i taklit etmişierdi.

İstanbul'dan muazzam bir alayla ve halkın :

— Mübarek olsun!

— Maşallah!

Âvazeleri ile uğurlanan Sultan Mustafa'nın maiyet halkı arasında Hurrem Sultan'm casusları da vardı. Bunlar Saruhan'a varır varmaz faaliyete başlamışlar, İstanbul ile kısa zamanda irtibat kurmağa muvaffak olmuşlardı. Asilzade Teologos birka". defa oraya gizlice gidip ;elmişti.

Son dört sene içinde geçen hâdisele ju kadarla bitmiyordu. Dahası vardı. Çoban Mustafa Paşa'dan du kalan Şah Sultan, mağrur, inatçı ve mutaassıp bir zat olan Lütfi Paşa ile evlendirilmişti. Fakat genç kadın bu izdivaçtan hiç memnun değildi. Kocasını sevenıemiş, alışamamıştı. Sık sık haremi hümâyuna geliyor, halinden şikâyet ediyor, dert yanıyordu. Neden ona da Hatice Sultan'm kocası gibi genç ve yakışıklı bir vezir bulunamamıştı? Hurrem, Sultan ;

— Ah kardeşim ah, ben o zaman efendimize söylemiştim. Bu işi senin başına açan İbrahim Paşa'dır. Padişahımızı bu izdivaca o ikna etmiştir. Hemşiren sultan da kendisine yardımcı olmuştur.

Diyordu. Her hâdiseyi İbrahim Paşa'ya bağlıyordu. Artık bu adama tahammül edemiyordu. İbrahim büsbütün şımarmıştı. Seraskerliği We şimdi az görüyordu. Kendisini âdeta ikinci bir imparator sayıyordu. Padişahın kulu kölesi olduğunu unutuyor, İstanbul'a gelen Avus-'urya elçilerine :

— Bu devleti idare eden benim. Ben her ne yaparsam yapiliruş °'arak kalır. Zira bütün kudret benim elimdedir. Memuriyetleri ben Eririm. Eyaletleri

ben tevzi »derim. Verdiğim verilmiş,

^eddetîiğntn Addedilmiştir. Büyük padişahım bir şey ihsan etmeK istediği, yahut ihsan ettiği zaman bile eğer ben onun kararını tasdik etmeyecek oJUr sam, bu gayri vâki kalır.

Çünkü her şey, harp, sulh, servet ve kuw6t" benim elimdedir (1).

Demişti. Başka bir defasında da aynen şunları söylemişti:

— Benim yaptığım yaptıktır. Ben bir seyisi paşa yapabilirim, j> .fendimin malûmatı olmadığı halde istediğim gibi memleketler, kıraj. lıklar verebilirim. Onun verdiği şey benim tensibime makrun olm&zy iradesi tesirsiz kalır. Bilâkis ben emrettiğim halde o tensip etmez^ benim emrim icra olunur. Devlet hazineleri benim emrim altında<jır'

Roksolan, veziriazamın kendisini metheden sözlerini haber 'aldığ, zaman divaneye dönmüş :

— Bu melun başı ile oynar.

Demişti. Sonra aynı gece haremi hümâyuna şeref veren efendisi, ne de :

— Saltanatı lalanız İbrahim Paşa ile taksim mi buyurdunuz? Sualini sormuştu. Sultan Süleyman artık Roksolan'm yalnız güzel-ligini, dişiliğini, aşkını değil, zekâsını, ihatasını ve tleri görüşünü de takdir etmeğe başlamıştı.

Eskiden olduğu gibi:

— Bak, hasekiniz neler de biliyormuş! Diye lâtife etmiyor, yahut:

— Sen bu işlere karışma, kınalı parmaklarını davlet işlerine sokma.

İhtarında bulunmuyordu. Şimdi, mütalâalarına kıymet veriyordu, I Hattâ başimrahoru Rüstem Ağayı, onun ricası üzerine taşraya çıkarmış, Diyarbakır valiliğine göndermişti. Bir Hırvat dönmesi olan Rüstem, halkı çoktan soymağa başlamış, servet toplamanın yolunu tutmuş tu. Fakat o da tıpkı İbrahim Paşa gibi, bu kadarını kâfi görmüyor, daha yüksek mansıplar

ve daha büyük servetler bekliyordu. İbrahim, ikbal ve istikbalini nasıl padişaha bağlamışsa, Rüstem de Hurrem Su!-tan'm kulu, kölesi olmuştu.

Sultan Süleyman, Roksolan'm veziriazam hakkındaki sözlerini hafızasına nakşediyordu ve:

'—• Unutma ki, diyordu. Kullarımın hayat ve ikballeri, dudaklarımın arasından çıkacak üç-ibeş

kelimenin içinde saklıdır.

Hurrem, işte padişaha bu üç beş kelimeyi bir an evvel söyletme* istiyordu ve rakibine en son ve en müthiş darbeyi hazırlıyordu. Hâdiselerin kendisine yardım ettiği muhakkaktı. Meselâ, padişaha gözya? lan döktüren bir hâdise, Hurrem'in saraydaki nüfuz ve kudretini bu* bütün arttırmış, haremi hümâyunun yegâne hâkimi yapıvermişti. V

(II Hammer: Osmanlı Tarihî, cilt 5, sayfa 134.

! bil valide sultan 1534 yılı mart ayının 19 uncu perşembe günü (1) jlakkın rahmetine kavuşmuştu.

Evet, 1531 senesinden 1535 senesine kadar ve buna benzer acı ve jatlı hâdiselere şahit olunmuştu.

Fakat bunların başında, hiç şüphesiz, Cezayir Sultanı Barbaros Hayrettin'in, Osmanlı devletinde hizmet ka-jjul edip, İstanbul'a gelmiş olması idi. Kaptan-ı derya sıfatı ile donanmanın kumandasını eline alacak olan bu eşsiz deniz kahramanının şanını, bütün Akdeniz bilirdi.

Senelerce küffar sahillerinde velveleler yaratmıştı. Bundan sonra karada dize getirilen İmparator Şarlken, denizlerde de mağlûp edilecek, Hıristiyanların meşhur amirali Andrea Doria, kaçacak liman arı-yacaktı. Türk kalyonlarının pruva direklerinde sallanan gümüş hilalli al sancaklar altında, tabii ve nefir sesleri arasında zafer türküleri söylenecek, «Bize Hayrettin'li derler» nağmesi, bütün Akdeniz sahillerini dolaşacaktı.

Uzun ,boylu, geniş omuzlu, karayağız genç, asabî hareketlerle odada bir aşağı, bir yukarı dolaşıyor, ara sıra bahçeye bakan demir par-maklıkh pencerenin önüne giderek, dışarısını tetkik ^diyordu.

— Ağa da hâlâ gelmedi, ¦•

Diyordu1. Telâşlı ve heyecanlı olduğu her halinden anlaşılıyordu. Ocağın başındaki sedirde, oturan yaşlıca bir zat, kırlaşmış keçi sakalını .sıvazlıyaraic, sükûnet ta-vsiye ediyordu :

— Asude ol beyzadem, telâş etme, Haşim Ağa neredeyse gelir. Karayağız genç, kefçi sakallının sözlerini kesiyordu :

— Öyle deme asilzadem. Bir an evvel karar vermek lâzım.

— Yoksa korkuyor musun? Sualine de :

— Hayır, korkmuyorum'. Haseki hazretleri için her tehlikeyi göze alabilirim. Alabilirim ama, ne Başdef terdar İskender. Çelebi gibi idam ¦edilmek ve ne de arkadaşım Behram Ağa gibi feci şekilde öldürülmek istemiyorum.

Cevabını veriyordu. Genç adam Kara Süleyman, keçi sakallı zat ise Asilzade Teologos'tu. Bu muhavere, Galata'daki evin üst katındaki büyük' odasında cereyan ediyordu. Süleyman'ın bahsettiği İskender Çelebi, İbrahim Paşa'nm entrikalarına kurban gitmiş, haksız yere idam •edilmişti.

Padişah, bilâhara bu karardan nadim olmuştu. Behram'a gelince*

(1) Peçevi, cild 1, sahife 172.

Roksolan'ın casusu olduğu anlaşılmış ve kimsenin haberi olmadan gj_ durulmuştu.

Süleyman, dört gün evvel, orduyu hümâyundan ayrılarak, vazjfç ile İstanbul'a gelmişti. Doğu seferinde İbrahim Paşa ile beraber, iraa ordularının mağlûbiyetine, Tebriz'in ikinci defa işgaline ve Bağdat'^ fethine

şahit olmuştu. Vezir tarafından «gizlice tertip edilen bir nürna. yişte, taraftarlarının

:

— Yaşasın Serasker Sultan!

Diye nasıl avaz avaz bağırdıklarını kulakları ile işitmişti.

Makbul- İbrahim Paşa, Behram Ağa'yı öldürtmekle beraber onun vaktiyle kendisine tavsiye etmiş, olduğu Kara Süleyman'ın hayatına dokunmamış, bilâkis dört el ile sarılmıştı. Şimdiye kadar yaptığı hizmetten ve gösterdiği sadakatten (!) ziyadesiyle memnundu. Hattâ :

— Haseki, kapı halkımın arasına casuslar soktu. Bunu da kâfi bulmadı, hizmetkârlarımı kandırdı. Artık kimseye itimat edemez ol. dum. Fakat sana ve Bayram Ağa'ya itimadım devam ediyor. Eğer ay-m sadakatle hizmet ederseniz, ileride ikiniz de zengin olur, büyük mansıplara kavuşursunuz.

Demiş ve bol bol ihsanlarda bulunmuştu. Bu paralarla İstanbul'da bir ev satın alabilir, dayayıp döşeyebilirdi. Süleyman hislerini belli etmemeğe çalışmış, gözlerinden yaşlar akıtarak aziz arkadaşının katilinin ayaklarına kapanmıştı.

— Efendimiz, emin olunuz ki, ölünceye kadar sadakatten asîa ayrılmayacağım'. Uğrunuza daima başımı koyacağım.

İbrahim Paşa hem bu teminattan ve hem de sahteliğini fark edemediği gözyaşlarmdan memnun olmuş, itimadı bir kat aaha artmıştı. 0 kadar ki orduyu hümâyunun payitahta dönmek üzere hazırlıklara başladığı günlerde, Muhsine Hatun'a hitaben yazdığı mektubu Süleyman'a vererek İstanbul'a yollamıştı. Kendisini ileride siyaset meydanına kadar götürebilecek olan mühim bir vesikayı bilmeden düşmanına teslim' etmiş oldu.

Kara Süleyman İstanbul'a gelir gelmez doğruca Galata'ya gitmiş, bir vasıta ile Haşim Ağa'yı da oraya çağırtmış, İbrahim Paşa'nım ahvaline dair pek esaslı malûmatla beraber, Muhsine Hatun'a yazılan mektubu da vermişti. Yalnız bir şartı vardı. Artık efendisinin hizmetine dönemezdi.

Döndüğü takdirde derhal idam edileceği muhakkaktı. Onun istikbali hususundaki kararın bir an evvel verilmesi lâzımdı. Bundan sonra ne yapacaktı? Orduyu hümâyun on, on beş gün sonra İstanbul'a aıvdet etmiş olacaktı. Vezirin Muhsine Hatun'a yapacağı ilk ziyarette mesele meydana çıkacak, Süleyman'ın da Behram Ağa gibi Roksolan'ın bir casusu olduğu anlaşılacaktı. Haşim işte bunları hasekiye arzetmek ve talimat almak üzere saraya gitmiş, üzerinden iki gün geçtiği halde henüz bir haber getirmemişti.

Asilzade Teologos, bir taraftan arkadaşını teselli ediyor, diğer taraftan da kafasını işleterek kurtuluş

çaresi arıyordu. Bu arada :

__Keşke mektubu vermeseydin. Muhsine Hatun'un adresini bulmak kâfi idi.

Diyordu. Süleyman ise o fikirde değildi.

— Hizmeti tam yapmak isterim.

Tologos'a göre, kurtuluş için birkaç yol vardı: Birincisi, Galata'da gizlenip kalmak, vezir iktidardan düştükten sonra meydana çıkmaktı. Bu semt öyle bir yerdi ki, bütün evler teker teker aransa bile bulunmasına imkân yoktu. İkincisi, mademki bol miktarda parası vardı, Hur-rem Sultan da maddî yardımdan kaçınmayacaktı, bir tüccar gemisi satın alınır, bu gemi ile Karadeniz'e çıkar, memleketi olan Rusya'ya giderdi. Orada yeni bir hayata başlardı. Beraberinde götüreceği duka altınları onu ölünceye kadar idare ederdi. Bunları söylediği zaman Süleyman itiraz etti;

— Olmaz, dedi. Galata'da saklanmak tehlikeli. Rusya'ya gitmek ise imkânsız, artık benim-vatanım, burasıdır. '

Bu cevabında samimî idi. Padişah hazretlerinden sonra Osmanlı sarayının yegâne ve mutlak hâkimi olan Hurrem Sultan elbette kendisini himaye «decekti. Bütün bu fedakârlıkları onun için yapmıştı.

Nadim: değildi.

Akşam olmuş, havanın kararması ile beraber 'Haşim Ağa da çıkagelmişti. Merak ve telâş edilecek hiçbir gey yoktu. Haseki hazretleri, kendisi için hayatını tehlikeye koyan bir adamı, hele çocukluğu beraber getçmiş bir genci düşmanlarının elinde bırakamazdı. Süleyman'ın kurtuluşu için bütün tedbirler alınmıştı. Geç kalmasının sebebi de bu tedbirlerle alâkalı idi. Yarın gece, Galata sahilinden bir tüccar gemisi kalkacaktı. Süleyman da bu gemi

ile hareket edecek ve İçel sahillerine çıkacaktı. Oradan Diyarlbekir'e geçecekti. Haseki sultan hazretlerinin bir de nâmesini hâmil olduğu için yolda kimse kendisine bir şey soramaz, yoluna mâni olamazdı. Ayrıca, bu sabahın erken saatlerimde yola düşen bir ulak, Diyarbekir Valisi Rüstem Paşa'ya talimat götürüyordu. Hagimı:

— Merak etme beyzadem, dedi. En uzak, bir sene sonra tekrar İstanbul'a döneceksin.

Süleyman heyecanla sormuştu :

— Nasıl, İbrahim Paşa'nm intikamından nasıl kurtulurum? Haşim Ağa, birçek sırlara vâkıf imiş

gibi bir tavır takındı. Bsşmsi

iki tarafa salladı:

— İşte o kadar söylüyorum. Üst tarafına karışma. Sen İstanbul'a döndüğün zaman İbrahim Paşa çoktan âhiret yolculuğuna çıkmış olacaktır.

— Bak, Ibunu düşünememiştim.

Asilzade Teologos, oturduğu sedirden kalktı. Ocağın yanındaki n sanın üzerinde duran şarap testisini aldı. Toprak işlemeli tası silt doldurdu ve :

— Sana tekrar kavuşacağımız günlerin şerefine içiyorum, bey2â.

dem.

Diyerek sonuna kadar içti. Bu sırada sesini yavaşlatan Haşim Ağa, Süleyman'a başka bir müjde verdi. On beş, yirmi gün sonra Nazniyaz Kalfa da Diyanbekir'e gidecekti. Onun .bagka ve mühim bir vazife^ vardı. Fakat bunu söylemeğe salahiyetli değildi. Genç adam dayanamadı :

— Ben, kalfayı orada görebilecek miyim? Haşini Ağa güldü :

— Neden telâşlandın?

— Hiç ağa, söyle, beni üzme.

—. Orada Nazniyaz'ı göreceksin. Bugün yola düşen ulak, Rüstem Paşa'ya bu hususta da talimat gönderdi. Sizi birıbirinize münasip gören haseki hazretleri izdivacınızı emretti. Nikâhınız orada yapılacak. Ne dersin?

— Bilme ki ağa, ne diyelim.

—¦ Yok, istemiyorsan ısrar etmiyeceğiz.

Genç adam, öted'enberi hayalinde yaşattığı kadını istiyor, hattâ yüzünü görmediği halde seviyordu :

— Aman ağa, ayıp olur. Haseki ne emrettiyse, elbette yerine getirmek gerek. Biz, onun kölesiyiz.

Asilzade Teologos, .gevrek (bir kahkaha fırlattı. İkinoi bardağı da doldurdu.

—¦ ıSaadetinizin şerefine beyzadem! -^

— Süleyman, otuz beşinde ya var, ya yoktu. Nazniyaz kalfa ise, yaşını (göstermiyordu ama, elliyi geçmişti. Fakat Haşim Ağaya göre, genç bir kız kadar taze ive güzeldi. Geçen yıllar, bu kadını ihtiyarlatama-mıştı.

Süleyman'ın Galata'dan kalkan bir tüccar gemisiyle İstanbul'dan ayrılmasından on beş igün kadar sonra, yani 1536 yılı ocak ayının 4 üncü cumartesi günü orduyu hümâyun payitahta avdet etmişti.

Sultao Süleyman, on dokuz ay süren bir ayrılıktan sonra şanlar ye şerefler içinde İstanbul'a girmiş, bu münasebetle beş gün, beş g»ce şenlikler, mum donanmaları yapılmıştı.

— Sultanım, Başdefterdar İskender Çelebi kulun, pek muktedir bir zat imiş, günahı yoktu, yazık oldu, derler, doğru mudur?

Pencerenin önünde ayakta duran ve dışarıda lapa lapa yağan ka-r;n, kış aylarında da yapraklarını dökmeyen bodur ağaçların üstlerine düşüşünü seyre dalan Sultan Süleyman, başını Roksolan'a çevirdi :

— Evet, yazık oldu. dedi. Çok yazık oldu. Kendisini kimse müdafaa etmedi. Eğer şefaatçileri çıksaydı, affı mümkündü. Ben, zalim de-»üim Hurrem, kan dökmekten hoşlanmam.

—. Şefaatçiler lalan İbrahim Paşadan havfetmişlerdir. Yoksa gelirlerdi. Başlarından korkmuşlardır.

— Hakikat söylersin.

Haseki, büyük endam aynasının karşısından kalktı, efendisine doğ fu yürüdü.

— Belki hiddetleneceksiniz, sultanım. Ama bütün bunları size olan sevgim söyletir. Varım yoğum sizsiniz.

— Bilirim, hasekim, bilirim.

— Bağdat (gibi evliyalar şehrinde İbrahim Paşa'mn .işlediği cinayet, bu dünyada olmasa bile öteki dünyada cevapsız kalmaz. Cenabı Hak, kaadiri mutlaktır.

Padişah, başını salladı. Dudaklarında acı bir tebessüm uçtu.

— Belli olmaz, insanlar er veya 'geç yaptıklarının cezalarını bulurlar.

Sultan Süleyman, başdefterdar hakkında verdiği müthiş kararda İbrahim'i tamamen suçlu görüyordu. Kendisinden hakikatleri gizlemiş, yalan söylemiş, şefaatçilerin huzura çıkmasına engel olmuştu. Bilâhara hakikat meydana çıkmıştı ama, iş, işten geçmişti.

İskender Çelebi'nin idamından birkaç gün sonra Süleyman, Bağdat'ta ikametine tahsis edilmiş olan sarayın bir odasında bu yüzden bir buhran geçirmiş, günlerce tesirinden kurtulamamıştı. O akşam, İbrahim Paşanın takdim ettiği şark dilberlerine yüz vermemiş, erkenden yatağına girmişti. İnce ipek yorganını üzerine çekmiş, biraz sonra da dalmıştı. Korkunç bir rüya görmüştü. İskender Çelebi, bir nur içinde üzerine hücum ediyor:

— Bire zalim, ben (bigünahı bir müfsidin sözüne uyup neden salb-eyledin? Neden "hayli zamandanberd hıdematı sabıkamı selıbes'ledin, Aîîahtan

korkmadm mı?

Diye bağırıyor, elindeki destarla vuruyordu. Feryatla uykusundan uyanmıştı (1). Ter içindeydi.

Ellerini kaldırmış :

— İbrahim, neden bize bu 'günaihı işlettin, neden bu suçsuz kulumuzu mahrumu hayat ettirdin?

Dilerim Allahtan sen de bir yıla kalmaz, aynı akıbete uğrarsın!

Diye dua etmişti. Tekrar yatağa uzanmıştı. Fakat bir türlü uyuya-mıyor, gözlerini biraz ka'pasa, İskender Çelebinin haydi karsısına diki-îivor, hesap soruyordu : (I) Saltanatı Osmaniye Levhaları; ciW I, sahife 38S.

J

I

— Bana nasıl kıydın?

Sabahı güç etmiş, kahvaltıdan sonra huzura girmek isteyen

riâzamı:

— Meşgulüz, Tair irâdemiz olursa, tebliğ ederiz.

Cevabiyle yanma almamıştı. Şimdi Roksolan ile konuşurken biie o buhranlı gece tekrar gözlerinin önüne geliyordu. Kendi kendine söy. leniyordu:

— İskender'in hayali, bizi mezaradek takip edecek.

Hurrem Sultan, son ve müthiş plânının bugün ancak bir kısmını tatbik etmiş ve başarılı bir netice almıştı. Bundan sonra diğer kısımla, ra geçecekti. Bunun için zemin ve zamana, eşref saate ihtiyacı vardı. Fakat dayanamadı. Hiç lüzum yokken bir hamle daha yaptı:

— Pîri Mehmed Paşa kulunuz da...

Diyecek oldu. Cümlenin nasıl biteceğini anlayan Sultan Süleyman, sözünü kesti:

— Malûm, onu bana hatırlatma. Bilirim, bu işde de İbrahim'i suçlu göstereceksin, değil mi?

— Size herşey ayan efendimiz. Tahkik bildim ki öyledir. Pîri Pa-

şa'ya da muhakkak o kıymıştır.

Bu konuşmanın üzerinden bir kaç hafta 'geçti. Hurrem Sultan'm vaktiyle üzerinde ısrarla durduğu seraskerlik meselesi tekrar alevlenmişti. Irakeyn seferinde ekseriyeti paşanın kapı halkından olan bir topluluk :

— Yaşasın Serasker Sultan!

Diye 'bağırmışlardı. Bu nümayiş Yeniçeriler tarafından iyi karşılanmamıştı. Orduyu hümâyun İstanbul'a döndükten sonra çeşitli rivayetler çıkmış, hattâ İbrahim'in Osmanlı tahtında ıųözü bile olduğu ısrarla söylenmişti. Şayialar dönmüş, dolaşmış, Padişahın kulağına kadar gitmişti. Gün görmüş eski muharipler :

— Bunun sonu nereye varacak?

Diye endişelerini açıkça dzihar ediyorlardı. Seraskerlik bile lüzumsuzken, şimdi ortaya atılan bu sultanlık neydi? Her ikbalin bir de zevali olacağını mağrur vezir neden hatınna getirmek istemiyordu? Neden Mısır Valisi hain Ahmed Paşa, kendisine bir ders olmuyordu?

Sultan Süleyman, bunun sebebini İbrahim Paşa'dan sormuyordu. Çünkü ne cevap alacağını biliyordu. Veziriazam yerlere kadar eğilecek:

— En sadık kulunuz, kölenizim.

Diyecekti. İşte Hurrem Sultan, tam ibu sıralarda kendisi için zemini müsait görerek müthiş plânının ikinci kısmını tatbik mevkiine koymuştu.

\

Hatice Sultan, valide sultan öldükten sonra haremi hümâyuna ilk f defa gelmişti. Müteessir ve mütereddittі. Teminat almakla beraber haseki tarafından nasıl karşılanacağını bilmiyordu.

Gururunu ayaklar altına alarak haremden yardım talebinde bulunacaktı. Akıl hocası daha evvel saraya giderek zemini yoklamış, eski gözağrısı Servinaz ile uzun boylu konuşmuştu. Nazniyaz Kalfa taşraya çıkarıldıktan v°- evlendirilmek üzere, Diyarbekir Valisi Rüstem Paşa'nın nezdine gönderildikten sonra yerine Servinaz geçmişti. İyi yetişmiş tecrübeli bir kadındı. Edâ-dil, hâlâ gençliğini ve güzelliğini muhafaza eden orta yaşlı kadına :

— Ah şekerparem, seni on sekiz yaşındaki bakirelere değişmem. Diye sokulmuş, Hatice Sultan'm arzusunu söylemişti. Servinaz,

Hurrem ile konuştuktan sonra hanımı namına müsbet cevap vermiş, hasekinin bu ziyaretten ibüyük memnuniyet ve şeref duyacağını söylemişti.

— Oh, ne sevindi, ne sevindi. Kalfacığım.

Demişti. Edâdil Kalfa, bütün tecrübesine, türlü entrikalar içinde yetişmiş olmasına rağmen çevrilmek üzere bulunan dolabı anlayamamıştı.

Hatice Sultan, Roksolan'm ustalıkla hazırladığı pusuya gözleri ba'r lı olarak düşmüştü. Haseki, bu mağrur, kadının er veya geç kendisine başvurarak yardım isteyeceğini, hattâ ağlayıp sızlıyacağını biliyordu. Çünkü seven bir insan her şeyi göze alırdı. Aşkm karşısında gurur daima mağlûbiyete uğramıştı. Hattâ, koskoca Osmanlı İmparatorluğunun hâkimi Sultan Süleyman bile. Edâdil Kalfa saraya geldiği zaman Hurrem, Servinaz'a lüzumlu talimatı vermiş ve gülerek :

— İşte işler tamam oldu. İbrahim'in akıbeti yakın.

Demişti. Çünkü birkaç ıgün evvel haremi hümâyunu ziyaret ederek anut 'bir vezir olan kocası Lütfi Paşa'dan yine uzun uzun şikâyet eden Şalı Sultan, bir ara sesini yavaşlatarak :

— Haberiniz var mı? İbrahim Paşa kulunuz Muhsine Hatun adında bir kadını severmiş, kendisine konaklar satın almış.

Demişti. Hurrem, ilk defa böyle bir şey işitiyormuş gibi oturduğa sedirden fırlamıştı :

— Ne dediniz, sultanın üzerine gül mü koklarmış?

— Evet, yakında At Meydanı sarayına (getireceği de rivayet olu-nurmuş. Padişahımız haber alırsa, akıbeti fena olur.

Halbuki Hurrern, bunların hepsini, hepsini en ince teferruatına kadar biliyordu. Bütün bu plânları bizzat kendisi hazırlamıştı. Ordu seferde iken İbrahim Paşa'nın Muhsine '-¦-: v.n'a hitaben yazdığı ve Kara Süleyman vasıtasiyle İstanbul'a gönderdiği aşk mektulbu dönmüş, dolaşmış, Atmeydanı sarayına kadar ulaşmıştı. Hatice Sultan, mektubu heie, «Hep seni düşünüyorum^ Muhsine»

cümlesini okurken,

fenalıklar geçirmiş, divaneye dönmüş, bağırmış çağırmıştı. Paga:

— İnanmayın sultanım, hepsi iftiradır.

Diye inkâra kalkışmıştı. Böyle bir şey yoktu. Fakat mektup kendisine gösterildiği zaman evvelâ sararmış, sonra kızarmıştı .O zaman bu müthiş darbenin nereden geldiğini anlamıştı. Başına bir kaza geldiğini veya öldüğünü sandığı Kara Süleyman da demek Behram Ağa gibi Roksolan'ın bir casusu idi. Halbuki Behramfın tavsiyesi ile hizmetine aldığı bu genç adama ne kadar da itimat etmişti. Onu bir sancak beyli-ğine tâyin etmeği (bile düşünmüştü. Haseki ile başa çıkmak güçtü, bundan sonra ise daha da .güç olacaktı. Zevcesinin ayaklarına Vapanmış;

— Benim biricik güzel sultanım.

Diyerek af talebinde bulunmuştu. Bulunmuştu ama, yine güzeller güzeli Muhsine'den vazgeçmemiş, birkaç gün sonra onun için satın aldığı konağa tekrar devama başlamıştı. Bundan yalnız Cafer Ağa'nm haberi vardı. Artık

ıgözünü iyice açan Hatice Sultan, kocasını takip ettirmiş, nereye gittiğini öğrenmiş, Cafer Ağa'yı da sıkıştırmıştı. Ağa, tazyik karşısında dayanamamış, kendisinin ele verilmemesi şartiyle bütün .bildiklerini birer birer anlatmış, bu maceranın yeni olmadığını, asıl adı Peyveste olan bu kadınla uzun zamandanberi münasebette olduğunu, kenldisine servetler bağışladığını, erkek kardeşini buldurup raüslümanlığı kabul ettirdikten sonra -bir vazife verdiğini söylemişti.

Hatice Sultan, paşayı yalnız kendisine hasretmek için derhal faaliyete geçmiş, padişah üzerinde nüfuzu muhakkak olan Hurrem Sul-tan'a müracaata karar vermişti. Onun tavassutu ile belki padişah, vezirini karşısına alır, tefhdit mi eder, nasihat mı verir, ne yaparsa yapar, Muhsine'den vazgeçirirdi. Kadın da İstanbul'dan uzaklaştırılır veyahut biri ile evlendirilerek, kocası ile olan alâkası kesilirdi. Fazlasına lüzum yoktu. Her şeye rağmen İbrahim Paşa'yı sonsuz bir aşkla sevij'»r.

ondan asla ayrılmak istemiyordu.

— Ben onsuz yapamam.

Diyordu. Uzun süren Irakeyn seferinde onu aramış, hasretiyle yanıp tutuşmuştu. Kadınlığının en ateşli çağında idi. Birkaç sere sonra aşkı belki aynı 'bağlılıkla devam edecek, fakat ihtiras ateşi sönecekti. Bu her kadın için mukadderdi.

Hatice Sultan, haremi hümâyuna gittiği zaman, büyük bir hürmet ve alâka ile buyur edilmiş, basta Haşini olmak üzere diğer haremağaları önünde iki ibüklüm olmuşlardı. Bir koluna Edâdil, öbürüne Servi-naz girerek ihtimamla hasekisinin dairesine götürmüşlerdi. Roksolan misafirini kapıda karşılamış, aralarında şimdiye kadar en ufak bir tatsızlık geçmemiş gibi davranmış :

— Güzelliğinizle gözlerimizi kamaştırdınız. Bize şerefler verdiniz. Diye ağırı bir iltifatla gururunu- akladıktan sonra baş köşede yer

göstermişti. Hatice Sultan, Hurrem gibi kurnaz değildi. Bütün bunlara inanmış, hattâ şimdiye kadar yaptıklarına nadim olmuştu. Bunun sebebini ve suçlusunu aramış ve bulmuştu; zavallı Gülbahar Sultan... (jül'bahar

çoktan İstanbul sarayından ayrılmış, Sarıhan Valisi oğlu şehzade Sultan Mustafa'nın yanına .gitmişti. Şimdilik her türlü entri-İcanın dışında bulunuyordu. Hattâ, Saruhan'da faaliyet gösteren Rok-jolan'm casuslarından bile habersizdi. Hatice Sultan :

— Size karşı mahcubum, hep katıahat Gülbahar'da, bizi birbirimizden etti.

Diye söze başlamış, dolambaçlı yollara sapmayarak başına gelen, felâketi anlatmıştı. Maziyi unutmasını ve kendisine yardımda bulunmasını rioa ediyordu. İbrahimi sevdiğini saklamağa lüzum görmemişti., padişah hazretlerine durum1 münasip şekilde arzedilirse çok memnun ve minnettar olacaktı. Yalnız veziriâzamlıktan azline, hele kocasından ayrılmağa asta razı değildi. Hâdiseler böyle bir netice verirse mahvolurdu. İnkâr edemezdi, İbrahimsiz nasıl yaşayabilirdi?

Mağrur sultanın, düştüğü bu hazin vaziyet karşısında müteessir olmuş gibi davranan, fakat kin ve intikam hırsı ile yanıp tutuşan Hurrem, hissiytatım belli etmemeye çalışmıştı.

— Vah güzelim, vah! demişti. Senin gibi şâhâne bir sultanın üzerine nasıl püi koklanır. Üzülme şekerim, ben efendimize arzederim. vezirin kulağına çeker.

— Gaza.ba uğramasından çok korkarım, kardeşim.

Hatice, bir vakitler yerden yere vurduğu, aleyhinde söylenrn.edik söz bırakmadığı hasekiye ilk defa böyle kardeşim diye hitap ediyordu. Memnun oldu.

— Siz orasını bana bırakınız.

Teminatını verdi. Hatice Sultan'm göz pınarlarında tanelenen yaşlar yanaklarına dökülmüştü.

—• Sağolunuz.

Hâdiseler Hurreım'e yardım ediyordu. Hatice Sultan, -hasekinin dairesinden çıkarken ağabeyine rastladı. Süleyman, bu ziyarete hayret etmekle .beraber

hemşiresiyle Hurrem'in arasının düzelmiş olmasına memnun oldu. Böyle bir yakınlığı her zaman arzu etmişti. İltifatını ¦

esingemedi :

— Bizim de göreceğimiz gelmişti. Sarayımız her zaman sana açıktır hemşire, dedi.

Sonra, öptürdüğü elinin ıslanmış olduğunun farkına vard:.

— Sen ağlamışşın, Hatice.

— Size öyle gelmiş efendimiz.

— Derdin nedir? - ¦. - . ^ - ; -,-, =, m .

— Sayenizde ne derdim olacak.

LV

— Hayır, hayır gözlerin yaşlı. Roksolan'a dönmüştü :

— Yoksa, hemşiremizi sen mi ağlattın, hasekim?

— Oh, efendimiz öyle şey olur mu? Cariyeniz buna nasıl cür'et eder? Biz sultan hazretleri ile kardeş gibi olduk. Lütfen dairemize kadar gelerek bizleri taltif ettiler.

Hatice Sultan, hasekinin sözlerini tamamladı: ¦

— Evet efendimiz, hasekiniz güzel söyler. Kardeş gibiyiz biz, g<j2. verdik öyle kalacağız.

İkisi arasındaki senelerdir devam eden soğukluğu, rekabeti, hattâ kavgaları çok iyi bilen hünkâr şaşırmıştı. Fakat birşey söylemedi. Hatice Sultan gittikten somla, (beraberce dairelerine geldiler.

Hurrem, içeriye girer girmez :.

•—¦ Oh efendimiz, neler neler olmuş.

Diyerek Muhsine Hatun hâdisesini biraz da mübalâğalanâırarak, teferruatı ile anlatmıştı. Padişah, kız kardeşine reva görülen bu muameleden doiayı kızmış, kaşlfarım çatmıştı.

— Bak, hasekim, demişti, gurur ve ihtiras insanları nerelere kadar götürür.

— Evet efendimiz, sayenizde emsalsiz bir ihtişam ile yaşayan lalan artık şaşırmış.

— Bugün mutemetlerimiz de söylerdi. Atmeydanındaki sarayının her tarafı bizim sarayımızdan ziyade süslü imiş. Mümkün. Fakat nihayet İbrahim bir kulumuzdur. Debdebesi bizim sayem izdedir. Yalnız unutmamalıdır ki, sadakatle hizmet eden vezirler makbul olurlar.

Hurrem, bu son cümlenin maniasını birden kavrayamadı. Yoksa, -efendisi hâlâ İbrahim Paşa'dan tarafa mı çıkacaktı? Onu müdafaa mı edecekti? Padişah, kelimelerin üzerlerine (basarak, ağır ağır sözlerini üama-mladı :

— Vaktaki sadakatten ayrılırlar, âdab ve erkânı ıbir tarafa bırakırlar ve gözlerini ihtiras bürür, işte o zaman makbul iken maktul olurlar.

Hurrem heyecanla titredi. Hükümdarın bu sözlerinde İbrahim Pa-şa'nın korkunç akıbeti saklı idi.

Demek padişah, lalasının yalnız gururundan ve ihtirasından şikâyetçi değildi. Avrupa'nın kıral

''arayların-da bile olmayan sarayının ihtişamına da kızmağa başlamıştı. Hatice Sultan hâdisesi ise, bardaktaki suyu taşırmıştı.

Bu hâdiseden birkaç (gün sonra, vezirini huzuruna kabul eden Sultan Süleyman, sözü döndürüp dolaştırmış. Atmeydanındaki saraya getirmişti.

— Lala, demişti. Sarayının ihtişamı dillere destan olur. Bunun mânasını kavramıyaH ibrahim, yaltaklanmıştı:

— Tabiî efendimiz, bir eşi ve emsali daha voktur.

—. Naden olmasın?

__Eîbette padişahım, bendeniz kimim?

Süleyman kaşlarını çatmıştı:

— Sen kimsin, Lalfe?

__ Cihan padişahı Sultan Süleyman Hân'ın veziriyim, çok mu gö-.

pürsünüz, sultanım?

Vakıa sarayı, Topkapı sarayına her bakımdan faikti, muhteşemdi. Salonları en nadide ganimet eşyaları ile tefriş edilmişti. Duvarları pa-jıa biçilmez kıymetli kumaşlarla kaplanmıştı. Şamdanları som altındandı. Sedirlerin üzerlerindeki örtüler, Hint kumaşlarından seçilmişti. Ha rem dairesi ise, her millete mensup güzel kızlar ve kadınlarla dolmuş, taşmıştı. Haremi hümâyun, bunun yanında sönük kalıyordu. Kapı 'hal. lanın kalabalığı, herkesi hayrete düşürüyordu. Ama, bütün bunlar, padişahça malûmdu. Ganimet eşyalarından mühim bir kısmını, o ihsan etmişti. Meselâ, vaktiyle birçok gecelerini bu sarayda geçirdiği ve eğlen ce âlemlerinde bulunduğu için, gözleriyle de görmüştü. Acaba şimdi neden böyle konuşuyordu? Yoksa, bu sözler bir mukaddeme mi idi?

ibrahim Paşa, bunları düşünürken, Sultan Süleyman, esas mevzua girmişti :
__ Baka lala, kulaklarını aç, ne söyleriz. Hemşiremiz sultana iyi muamele edilmesi muradımızdır. Ona karşı yapılacak hürmetsizlik, alâkasızlık 'bizedir.

İbrahim şaşırmıştı. Böyle bir muamele ile karşılaşacağına ihtimal vermemişti. Demek Roksolan yine meydana çıkmıştı. Padişaha Muhsine Hatun meselesini açmış olacaktı. Kızardı, bozardı, başını önüne eğdi, masum bir tavır takındı. Sesi titriyordu.

— Bir suçumuz mu var sultanım? Zevcemiz sultanı başüstünde tutarız. Hürmette asla kusur etmeyiz. Acep bir şikâyetleri mi oldu? Bilmeden bir hatâ işlemiş isek, af buyursunlar, o kulunuzun baştacıdır.

— İşte o kadar söylerim, mukayyet olmak gerek.

— Emriniz başım üstüne efendimiz, en sadık kulunuzutn. İrâde buyurun sultan hazretlerinin ayaklarını öpeyim.

Padişah, vezirini susturdu. Çünkü bu yaltaklanmaların sonu gel-miyecekti.

— Sadakatinden şüphemiz yok, sana itimadımız vardır. Padişah tarafından, vezirine yapılan ihtar, şimdiye kadar olanların

hiçbirine benzemiyordu. Acaba İbrahim, bunları anlıyaİDİlecek, hatâlarım düzeltecek miydi?

Yoksa yanlış ve tehlikeli yolda yürümeğe devam edecek miydi? Bunu, ömrü vefa ederse, zaman gösterecekti. Gurur ve ihtirasın mestedici âleminde, yüzüyordu. Divânı hümâyunda saçmı sakalını devlet işlerinde ağartmış vezirlere, bir sancak beyi muamelesi yapıyor, sokaklarda halkın selâmını istiğna ile alıyor, bazan bir hükümdar gibi konuşuyordu. Fransa Kiralından bahsederken :

— Kıral bizim biraderimizdir. Himayemize mazjhar olur. Diyordu. Bazan vaktiyle Avusturya sefirlerine karsı sarfetaiş oj_

duğu sözleri, divanı hümâyunda tekrarlamaktan çekinmiyordu;

— Devlete ben hükmederim. Padişah hazretleri benim dediğim; dinler, ben bir seyisi, paşa yapabilirim.

Bütün bunlar kâfi değilmiş ve hareminde cariye yokmuş gibi, Muh-sine Hatun'a konaklar satın almak, servetler vermek suretiyle padişa. hm hemşiresine ihanetten çekinmemişti. Sonra da utanmadan sadakatinden bahsediyor, bunların da zamanla unutulacağını sanıyordu. Bu kadarı da fazla idi. Süleyman, artık Hurrem'in ithamlarına tamamea hak veriyordu.

Roksolan, efendisi ile İbrahim Paşa arasında geçen muhavereyi kısa zamanda haber almıştı.

Kendisini ziyarete gelen Hatice Sultan, kocasından naklen, hepsini anlatmıştı. Sözlerinde biraz mübalâğa vardı ama, olayları değiştirmiyordu.

İbrahim Paşa, o akşam sarayına gelir gelmez, karısının ayaklarına kapanmış :

— Sen benim gülüm, çiçeğim, hayatımsm, başımın tacı, sultanım-sın.

Diye ağlamış, af talebinde bulunmuştu. İki gün iki gece, haremden dışarıya çıkmamıştı. Sultanın gözlerinin içi gülüyordu. Araları şimdi çok iyi idi.

Hatice Sultan teşekkür ediyor :

— CXh, ne kadar mesudum, diyordu. Sayenizde efendime tekrar kavuştum. Minnettarım, ne olur, Atmeydanı Sarayına şeref verin.

Roksolan, artık işin tam' kıvamına geldiğini anlamış, son kozunu oynaröak kararını vermişti. Eğer bunda da muvaffak olamazsa, mücadeleyi kaybetmiş demekti. O akşamı, dairesine şeref veren padişaha aşkının, ihtirasının ve kadınlığının en güzel meyvalarım vermiş, mest etmiş ve sonra, esas meseleye gelmişti. Sözü döndürüp dolaştırıp İbrahim Paşa'ya getirmişti :

— Bu adaman ihtiraslarına son yoktur, padişahım. Ondan her fenalık gelir. Mısır Valisi Ahmed Paşa'yı hain eden odur. Hemşerinîz Beyhan Sultan'm zevci Ferhat Paşa onun yüzünden mahrumu hayat olmuştur. Piri Paşa gibi ihtiyar ve tecrübeli vezire o kıymıştır, iskender Çelelbi'nin idamını o hazırlamıştır.

Sultan Süleyman, biraz düşünmüş, hasekiye hak vermişti. Bu saydıklarının içinde Pîri Paşa ile İskender'e çok y'anmıştı. Hurrem'in ithamları bu kadar değildi.

— Halk neler söyler, bilir misiniz, sultanım?

— Ne söylermiş, hasekim?

Roksolan, ne yapmış, yapmış, gözlerinde yaşlar tanelendirmiş ve ağlamaklı bir sesle :

— Güya, şehzadeniz Sultan Mustafa'yı tahta çıkarıp devleti aliye-«e ialûp olmak istermiş.

Padişah bu müthiş itham karşısında sedirden fırlamış:

— Sus, Hurrem, sus. 'Beni vezirime düşman etme.

Demişti. Demişti ama, bu sözlerin tesirinden de kurtulamamıştı, jîurrem'in hazırladığı plân bu suretle tamamlanmıştı. Artık bundan 50iıra her gey padişahın tutumuna bağlı idi.

1536 yılı mart ayının 14 üncü salı ıgünü, Veziriazam ve Serasker jlakbul İbrahim Paşa, sarayı hümâyunun kapısına kadar kalabalık bir îöaiyet ile gelmiş ve sonra kapı halkını dışarıda (bırakarak yanında ve arkasında ağaları olduğu ıhalde içeri .girmişti. Padişaha mutad hilâfına büyük sofada mülâki olmuştu. Maiyet ağaları yerlere kadar eğilmişlerdi. Sultan Süleyman :

— Lala, sana intizar ederdik.

Demişti. İbrahim., hükümdarın elini hürmetle öpmüştü :

— Kulunuz için ne şeref, ihya buyurdunuz.

Böyle, sofada karşılanmış olması, inanılmayacak şeylerdendi ve şimdiye kadar olan iltifat ve teveccühlerin belki de an büyüğü idi. Bir misali daha yoktu. Padişahın o sırada arkasında bulunan Haşim Ağa bile şaşırmış' kalmıştı.

— Eğer bunu haseki sultan haber alırsa, vallahi çıldırır.

Diye kendikendine söylenmişti. Yalnız, padişahın dudaklarmdaki belli belirsiz tebessümü fark edememişti. Vâkıâ Fatih Sultan Mehmed Hân, Yavuz SultJan Selim Hân gibi büyük hakanlar, bazı kullarına buna yakın iltifatlarda bulunmuşlardı. Meselâ huzura girdiklerinde ayağa kalkıp yer gösterdikleri olmamış değildi. Ama, o kullar, devrine şeref veren en mümtaz ilim ve din adamları idi. Meselâ, Yavuz, Müftü Kemal Paşazâde'ye :

— Üstadım, huzurunuzla bize şeref verdiniz. Diye baş köşede yer gösterdiği olurdu.

Bu akşam, adişah ile veziri iftarı beraberce edecekler, sonra devrin sayılı şairlerinin yazdıkları şiirleri ağızlarından dinleyeceklerdi. Saz üstadlarmın çalacakları dinî müzik içinde birkaç saati beraberce geçireceklerdi. Roksolan, İbrahim'in tamamen gözden düştüğünü san-J: için böyle bir davete mâna verememişti.

— Eyvah, İbrahim yine bize galebe çaldı.

3iye üzülmüştü. Çünkü bütün kozlarını oynamıştı. Artık geride P;cağı birşey kalmamıştı.

Mağlûbiyeti bir türlü hazmedemiyordu. ;;-ian sonra ne yapacaktı?- Efendisine birşey söylememiş, fakat sinir :v anları geçirmişti. Hele, veziriazamın iftardan sonra da kalacağını, 158

geceyi sarayda geçireceğini haber aldığı zaman ibüsbütün çileden ^ misti. Ufacık yumruklarını sıkarak :

— Ah kâfir vezir, efendimizi büyüledin!

Diye kendi kendine bağırmıştı. Vakıa İbrahim'in sarayda •kaldığı geceler çok olmuştu. Fakat şark seferinden avdette bu lüzumsuz Ve mânâsız gece misafirliğine nihayet verilmişti. Şimdi bunun ihyası ûe.. mek, lalanın tekrar göze girmiş olması demekti. Haş:m Ağa da şgşır. mıştı. .Bununla beraber hasekiyi teselli ediyordu:

— Meraklanma sultanım, elbet bir hikmeti vardır, diyordu.

Bu hikmet acaba ne olabilirdi? Hayra mı, yoksa şerre mi yormahy. di? Bütün zekâsını kullandığı halde bu sualin cevabını bulamıyordu Haşim Ağa'ya talimat vermişti. İftar sofrasında ve iftardan sonra padişah, lalasına kargı nasıl davranacaktı? Haşim her fırsatta dışarıya çıka cak, malûmat verecekti. O dışarıda iken vazifesini Macar Abdullah ya-paoaktı. Haşim Ağa'nın getirdiği ilk haber vezirin .büyük sofada karşı. lanışma dairdi. Haseki, yerinden fırlayarak :

— Ağa neler söylersin, efendi uşağını istikbal eder mi?

Diye bağırmış, zavallı Arabın ödünü koparmıştı. Zeki barem ağa? sı fırtınayı dindirmek için çareyi hemen bulmuştu:

— Efendimiz, veziri ile istihza ederdi.

— Nereden anladın?

— Tebessüm1 buyururlardı.

Hurrem Sultan bunu da mânâsız bulmuştu ama, fırtına da dînmiş-ti. Sade :

— Aman ağa, göreyim seni bir güze Imukayyet ol. İhtarında bulunmuştu.

Sultan Süleyman, her zaman olduğu gibi, sofrada vezirine sağında ve hemen yanında yer vermişti.

Karşılarında devrin üstad şairleri var di. Kemâli edeple oturuyorlardı. Başlarını hafifçe önlerine eğmişlerdi. Kılıca olduğu kadar, belki de ondan fazla sanata kıymet veren ve sanatkârların sohbetlerinden haz duyan Sultan, iltifatlarını esirgemiyordu.

—. Üstadlar, hele buyurun, öyle çekinmeyin, soframız sizlere daima küşadedir.

iftar sofrasında pek az şey konuşulmuş, devlet ahvaline hemen hemen hiç temas edilmemişti.

Yalnız bir ara vezir, talihi o sıralarda yaver gitmeyen, fakat ileride çok büyük zaferlerin müjdecisi olacağında şüphe edilmeyen Kaptanıderya Barbaros Hayrettin Paşa'nsn yakında İstanbul'a döneceğini haber vermişti.

—¦ Barbaros kulunuz, Andrea Doria'nm hakkından gelemedi efendimiz, demişti.

Onu yermekle kendi mevkiini kuvvetlendireceğini sanıyordu. Fa'

jjat Sultan Süleyman, manalı bir tebessümle sözünü yarıda bıraktır-mıstı:

— Devrimde onun gibi bir kaptanıderya yetişmiş olmasından do-jayı iftihar duyarım. Barbaros kulum, küffardan intikam alacak, Doria kaçmak için liman arayacaktır.

Ve sonra hemen ilâve etmişti:

— Bunları divânı hümâyunda konuşuruz. Hem, sen seraskeri sul-: tansın, bir emrinle seyisi paşa yaparsın. Bu da seni alâkadar eder. Ecdadın denizci imiş, bir levend bul, kaptan edelim.

Mağrur vezir, efendisinin son zamanlarda kendisine karşı olan, muamelesinin değişmiş olduğunu anlamakla beraber, bu ihtarın delâlet ettiği mânayı, bütün zekâsına rağmen, (birdenbire kavrayamamıştı.* Çünkü bu unvanı kendisi için tabiî görüyordu. Padişah yalnız seraskerlik vermişti ama, yeniçeriler de sonuna bir sultan ilâve etmişlerdi. Evet bir seyisi paşa yapabilirdi, faıkat Barbaros'un yerine bir levendi kaptanıderya yapmak kolay değildi. Güldü :

— Efendimiz, kulunuzla lâtife edersiniz. Elhak, Hayrettin Paşa^ ikdamı ziyade, derya çenginde mahir bir kaptandır. İnşallah buyurduğunuz gibi küfîar sahillerinde velvele yaratır, Doria'yı bir

£Ün gelir perişan eder.

— Şüphe etmem.

Yatsı namazından sonra şsairler, yeni yazdıkları gazelleri, ksside-leri birer birer okumuşlardı.

Hayalî büyük takdir toplamıştı. HeJe ra:a»~ zumesinin iki mısraı oldukça manalı düşmüştü.

. Cîhan-ârâ cihan içindedür ârâyı bilmezler O mâhiler ki derya içredür deryayı bilmezler.

Süleyman, Hayâlî'yi iltifat yağmuruna boğmuştu:

— Üstadım, ne de güzel söylersiz.

İbrahim Paşa buluttan nem kapar gibi olmuştu. Acaba padişah bunu söylerken neyi telmih etmişti?

Bir kasdi mi-vardı? Yoksa sadece zarif bir nükte mi idi? Birşey sormadı, sormağa cesaret edemedi.

— Hayalî kulunuz hakikaten üstaddır. Demekle iktifa etti.

Şiir sohbetinden sonra saz heyeti başlamıştı. Sine kemanlar çalıyor,. jieyler üfleniyor, tanburlar inliyordu. Arasıra saz susuyor, bu sefer tev-Jihler ve duraklar yükseliyordu. Hanendelerin sesleri güzel ve muhrikti. Fakat saz kadrosu ook ufaktı. Halbuki Atmeydanmdaki sarayında 'j«'ayı ahenk eden heyet, bumdan en az üç, dört misli daha kalebahktı. ^rahim Paşa, yine gururuna mağlûp oldu.

Kendi sazendelerinin adet fcmmdan üstünlüğünü ağzından kaçırdı. Fakat kendisini çsfc^k top-•adı.

— Fakat efendimiz, bunların hepsi üstad.

Sultan Süleyman, hiddetini belli etmemek için başını çevirmeden konuştu :

— Tabii lala, serasker sultan değil misin? Elbet senin sarayın^

daha mükemmeli olacak.

Vezir, efendisinin kızdığını sesinden anlamıştı.

— Serasker sultanım, ama efendimiz, sizin azat kabul etmez bulu. nuz, kölenizim.

— Kim bilir.

— Sadakatimden şüphe mi edersiz, saadetlû padişahım? Padişah, neye delâlet ettiği belli olmayan bir şekilde başını salladı:

— Hizmetkârlar, serasker sultan da olsalar, efendilerine sual tevcih etmezler.

Haşim Ağa, ar'asıra fırsat bulup bir bahane ile dışarıya çıkıyor, kendisini heyecanla bekleyen Hurrem Sultan'a koşuyor ve malûmat veriyordu. Bu muhavereyi aynen naklettiği zaman Eoksolan, muzaffer bir krraliçe edâsiyle sesini yükseltmişti:

—• Herşey ayan olur!

Haşim, büyük salona döndüğü zaman, ihsanı şahaneye nail olan şairlerin gittiğini görmüştü. Acaba padişah hazretleri, mutadı hilâfına neden bu -kadar erken kendilerine ruhsat vermişti?

Padişah ile veziri ciddî bir mevzua geçmişlerdi. Maktul Başdefter-dar İskender Çelebi hakkında konuşuyorlardı. İbrahim, Çelebiyi en ağır ithamlarla yerin dibine batırıyor, ölmüş bir adamdan sanki intikam almak istiyordu :

— Çelebiden hayır ıgelmezdi, sultanım. Çünkü o da efendisi gibi haindi.

İskender Çelebi, Mısır'da vali iken saltanat sevdasına düşen hain Ahmet Paşa'nın tavsiyesiyle defterdarlık makamına gelmişti. Fakat bu onun da ihanet edeceği mânasına gelmezdi.

Sultan Süleyman, Bağdat sarayında geçirdiği o buhranlı geceyi hatırladı.

— Lala, İskender bigünahtı. Nahak yere kıydık. Yazık oldu.

— Sanman efendimiz. Hain Ahmet Paşa da Mısıra gitmezden evvel sadık bir kul giibi görünürdü.

Sonra saltanat dâvası gütmeğe başladı.

Padişah, acı acı güldü :

— Saltanat dâvası edenler, mahrumu hayat olurlar.

Padişahın arkasında el pençe divan duran Haşim Ağa titredi. Derhal 'bir bahane bularak dışarı fırladı. Ağanın bu hareketi paşanın g* zünden kaçmamıştı.

.— Hınzır Arap. Muhakkak hasekiye lâf yetiştirir.

, Diye söylendi. Hurrem Sultan, demek yine birşeyler çevirmek üzereydi. Her halde mel'un bir maksadı olacaktı. Artık hasekinin müdahalelerinden bıkmış, usanmıstı. Ne çare ki onun hakkında birsey söyleyemezdi. DaJıa geçenlerde :

— Haseki hazretleri...

Diyecek olmuştu. Fakat hükümdar, lâfın sonunu beklemeden derhal susturmuştu. Mademki onun hakkında birşey söyleyemiyordu, mutemedi Haşim Ağa'yı şikâyet edebilirdi ya.. Ağanın ruhsat almadan içeri dışarı çıktığını hatırlattı.

— Görürüm ki Haşim' kulunuz, erkân ve âdabı bir tarafa bırakmıştır.

Süleyman, kaşlarını çattı:

— O bizim mutemedimizdir. Seneler senesi sadakatle hizmet etmiştir, pederimizden bergüzardır.

Âdaba vâkıftır.

Ve sonra ilâve etti:

— SarayımızdaM umura müdahale kimin haddi?

İbrahim, bu ihtar karşısında kendisini topladı. Hakikaten fazla ileri gitmişti. Üzgün bir tavır takındı.

—- Bu akşamı, çok müteessirim sultanım.

— Neden lala, bir derdin mi var?

— Ah efendimiz, iftardan ervıvel en büyük iltifatlarınıza nail olmak şerefini kazanmıştım. Fakat şimdi emirleriniz, ihtarlarınız karşısında yüreğim parçalanır. Suçum nedir padişahım?

— Biz padişah değil miyiz, takdir de, tekdir de yoksa hakkımız değil mi?

— Elbet padişahsınız, hem de padişahların en büyüğü, en kudret-lisisiniz. Her şey hakkınızdır.

iBiraz durdu. Sesi titriyordu :

— Hakkınızdır sultanım, hattâ yaşatmak da, öldürmek de.

—• Ağzından yel alsın, o nasıl söz, durup dururken aklımıza neler de getirdin?

Gece ilerliyordu. Padişah lalasına ruhsat verdi.

— Haydi İbrahim odana çekil, istirahat eyle, sabah ola hayrola.

— İnşallah hayırdır, efendimiz.

İbrahim, sultanın elini öperek salondan ayrıldı. Kendisi iç/in hazırlanmış olan odaya çekildi. Saz hâlâ devam ediyordu. Neyler yine üfleniyor, tanburîar inliyor, sine kemanlar çalıyordu. Süleyman, bir işaret ile onları susturdu. Başını elleri arasına aldı, birşeyler düşünüyor, İbrahim Paşa'nın hata ve sevap cetvelini tartıyordu. Dakikalarca böyle İcaldı, sonra ağır ağır kapıya doğru yürüdü. Orada bekleyen mutemet adamlarından birinin kulağına eğildi.

— Kârını tamam edip kaydım görsünler.

I

Mutemet, kulaklarına inanamıyordu. Rüzgâra tutulmuş bir yaprak gibi titriyordu.

— İbrahim Paşa kulunuzu mu sultanım?

— Evet ve hemen şimdi!

Uzun koridordan giderken ayakları duruyor, yürüyemiyordu. Bu kararı verebilmek için iki gün ne ıstıraplar çekmişti. Bir an fieriye dönmek istedi. Fakat durdu :

— Cenabı Hak taksiratımızı affetsin.

Dedi. Dönmekten vazıgeçti. Süratli adımlarla dairesine doğru yü, rüdü, gitti. İki büklüm olan haremağalarımn ortasından içeriye girdi. İbrahim ile çocuklukları beraber ıgaçmişti. On dört senedir sadaret ma-, kamında bulunuyor, mühürünü taşıyordu. Bundan evvel de en mutemet adamı, hasodabaşısı idi. Hemşiresi Hatice Sultan'm kocası idi. Onu bir köle olarak almış, ikballerin en yükseğine çıkarmıştı. Hattâ kendi salâhiyetlerinin mühimi bir kısmını ona vermişti.

— İnsanlar meğer ne kadar nankör oluyorlarmış.

Diye söylendi. İşte şimdi çıkardığı dağın en yüksek zirvesinden bir itişte uçuruma yuvarlanıyordu.

Hasekisinin odasına girdiği zaman Ro-ksolan'ı ayakta ve karşısında buldu. Buı akşam ilk defa olarak ona karşı da kin ve hiddet duyuyordu. Çünkü İbrahim'in sukutuna o yol açmış, fena bir rol oynamıştı. Hattâ veziriazamın Şehzade Sultan Mustafa'ya taraftarlık ettiğini söyleyecek kadar ileri gitmişti.

— Sen daha uyumadın mı, Hurrem? Hurrem, tatlı bir sesle cevap verdi :

¦— Siz yanımda olmadan, bana hayat veren sıcaklığınızı hissetmeden, gözlerime nasıl uyku girer malikim?

— Yglan_söyleme?_biliyorum vezirin akıbetini merak ettin. Öyle değil mi?

Padişahın tahmini doğru idi. Birkaç dakika evvel bütün olan bitenleri öğrenmişti. Çünkü Haşim Ağa vazifeşjni pek mükemmel yapmıştı. Fakat habersiz göründü. Hayretle sordu :

— Lalanıza birşey mi oldu, sultanım? Süleyman, köpürdü :

— Sus, Hurrem sus. ..Birşey sual etme. İbrahim, artık yaşamıyor, katlini irade eyledik. Cellât Ali biraz evvel onu dünya dağdağasından kurtardı (1).

Roksolan, sevinçle parlayan_gözlerini göstermekten korkuyormuş gibi başını önüne eğdi. Masunu bir tavır takındı.

—¦ Allah günahlarını affetsin. Cezasını gördü. Onun maksadı saltanattı.

(1) Âli Tarihi, basılmamış ikinci cildi, varak 39.

1WS

. — Mevtalar hayırla yâdedilir.

Sultan Süleyman'ın asabı büsbütün bozulmuştu. Hasekisine doğru yürüdü, omuzlarına dökülmüş

olan sarı ipek saçlarını yakaladı, sanii 4coparâcakmış gibi arkaya doğru çekti.

— Sen melek -kılığına_gjr.mi§_bir.seytansm!

Diye bağırdı. Roksolan, buı eziyetten şehvanî bir zevk duyuyormuş gibi gözlerini kaydırıyor, ince kanatlı burun deliklerini açarak inliyordu : ' ¦ ,., .

— Çekiniz, koarınız saçlarımı, dövünüz, öldürünüz ibeni. Malikim, Beş çocuk emeirdiği halde şeklinden en ufak birşey kaybetmemiş

olan şahane göğsünü efendisinin göğsüne dayıyor, ufacık elleri ile padişahın yüzünü gözünü okşuyordu.

Sultan Süleyman, ellerini hasekisinin saçlarından çekti.

— Haydi git yat!

Ertesi günü makbul vezir maktul olmuş, cesedi Galata'nuı belirsiz bir yerine gömülüvernıişti. Bir emirle orduları ateşe sokabiten, Avrupa kırallarma

biraderim diye hitap eden İbrahim Paşa'nm mezarı başına bir taş bile konmamış, sadece erguvan ağacı dikilmişti.

İbrahim'in yerini Ayaş Mehmet Paşa almıştı. İyi hoş bir adamdı, ama, onun kadar zeki ve becerikli değildi. Üstelik kadınlara da fazla meclûptu. Hayatını yüzlerce cariyenin arasında 'geçirir, sarayında yirmi, otuz beşik birden sallanırdı. Hurrem, Ayas'm sadaret makamına getirilmesinden memnun olmuştu. Ona her istediğini kolaylıkla yaptırabilirdi.

Hatice Sultan'a gelince; bütün ihanetine, kendisinin üzerine başka bir kadın sevmiş olmasına rağmen genç ve güzel kocasının ölümüne ağlıyor:

— Padişahım, ona neden kıydın, neden beni bedbaht ettin? diyordu.

VII

Padişahın Saçına Sakalına Ak Düşüren Seneler — Sultan Süleyman'ım Hataları ve Sevapları —

Hurrem Sultan Nüfuzu — Mihrimâh Sultan'ın İzdivacı — Hurriem Dam,aıdını Veziriazam Yaptırıyor — Korkunç Entrikalar .— Şehzade Sultan Mustafa Meselesi — Padişahın Vehmi —

Yeniçerilerin Temayülü — İran Seferi — Aktepe Mevkiinde — Şehzade Mustafa'nın İdamı —

Kafnulnî'yi Ağlatan Mersiye — Rüstem Paşa'nın Azli — Cihangir'in Ölümü — Kalbim Seninle Dolu Hurrem.

Seneler, seneler geçti..

Geçen 'bu uzun seneler, Sultan Süleyman'ın saçma ve sakalına aklar düşürmüştü, ihtiyarlıyordu.

Hayatının mühim bir kısmını seferlerde, gaza meydanlarında geçirmiş, türlü meşakkatlere katlanmış, vücudunu yıpratmıştı. iBir vakitler hastalık nedir bilmezken şimdi zaman zaman yatağa düştüğü oluyordu. Bütün bunlara rağmen müsterihti. Vazifesini yapmış insanların huzurunu duyuyordu. Tebasmın minnet ve şükranını kazanmıştı. Kanunî ve Cihan Padişahı olarak

yadediliyor, cuma namazına giderken yolların her iki tarafı insanla dolup taşıyor:

— Padişahım, devletinle bin yaşa! Veyahut:

— Allah seni üzerimizden eksik etmesin!

Avazeleri göklere yükseliyordu. Bir gün hususî bir mecliste 'hatâ ve sevaptan: bahsedilirken vezirlerden biri:

— Padişahlardan hatâ sâdır olmaz.

Demişti. O zaman Sultan Süleyman, sağında büyük bir vekar için efe oturan mümtaz din âlimi Şeyhislâm Ebüssuut Efendi'ye dönmüştü

— Üstadım, acaba terazimizin hangi kefesi ağır basar? Riyakârlıktan hoşlanmayan, hak bildiği yolda yürüyen, taviz ver

miyen ve fikirlerini açıteça söylemekten çekinmeyen âlim şu cevabı vermişti:

— Padişahlar da insandırlar, hatadan salim değillerdir. Bu sözleriyle aynı zamanda vezire de ders vermiş oluyordu.

man, beyazlaşmaya yüz tutan sakalım sıvazlayarak:

J-1UHMJLM SUUAW

'— Bilirim, efendi, demişti. İnsan oğlu hatadan salim olmaz, Cent-netmekân pederimiz Yavuz Sultan Selim 'Hân da hata yapmıştı. Ama seva)bı ne kadar çoktu. Ben., ondan miras aldığım devleti idare ettim, büyülttüm. Cenabı Hakka şükürler olsun ki, mirası pâyimal etmedim, fetihler yatım, kanunlar vazeyledim. Âbideler yükselttim. Muradım odur ki, terazinin kefesine bu ikdamımız da konsun ve beraberce tartılsın.

Bu sözlerin hemen hepsi doğru idi. Şimdiye kadar bir hatâ yapmışsa, bin sevap işlemişti. Cihanın en ıbüyük, en âdil ve en medenî imparatorluklarından birini kurmuştu. Bu imparatorluğu daha da yükseltmek, ve devam ettirmek için gayret gösteriyordu. Zamanında sanat tarihinin eşsiz âbideleri yapılmıştı. Bunlara yenileri ekleniyordu. «Şehzadeler güzidesi Sultan Mehmed'im.» Diye bahsettiği sevgili evlâdı Şehzade Mehmed'in 1543 te ölümü üzerine hâtırasını tefocilen inşa ettirdiği cami, bu eserler arasında idi.

Medeniyet tarihine şeref verecek olan Süleymaniye camiinin temelleri 13 Haziran 155(^ de atılmıştı. Bu eseffn mimarı da Sinan'dı. In-jaat süratle ilerliyordu. Bir iki sene sonra muazzam1 bir âbide meydana çıkacaktı.

Türk silâhı hangi ülkede muzaffer olmuş ise, imar kolu da beraber girmişti. Birçok kervansaraylar, hastaneler, imarethaneler ve medreseler inşa ettirmişti. Su gibi altın akıtarak İstanbul'da bendler, kemerler yaptırmış, çeşmelere bol sular akıttırmıştı. Mimar Sinan'ı sever ve takdir ederdi.

— Sinan gibi bir mimanbaşıya malik olduğum, için, iftihar ederim.

Derdi. İlme, ceddi Fatih Sultan Mehmed gibi büyük ehemmiyet vermişti. Camilerin etrafına medreseler kondurmuştu. Fatih'in yaptırdığı sahn medreseleri tefsir, hadis, fıkıh, kelâm ve edebiyat derslerine tahsis edilmişti. Fakat talebeler, ilk ve orta tahsilde hendese, hesap ve kozmoğrafya gördükleri için, bu fen bilgilerine vâkıftırlar. Sultan Süleyman, riyaziye, tabiî ilimler ve hekimlik derslerine olan ihtiyacı göz-cmüne alarak, bu

mesleklerde adam yetiştirmek için, yeni fakülteler yaptırmıştı. Süleymaniye Camii tamamlandıktan sonra, bu fakülteler^ mabedin etrafında toplanmış

olacaktı. Memleketin tanınmış ilim adamlarını yüksek maaşlarla müderris tâyin etmiş, onlar için pek müreffeh bir hayat sağlamıştı. İlim adamları en yakın dostları idi. İltifatlarını asla esirgemezdi.

Zamanın allâmesi Şeyhülislâm1 Ebüssuut Efendi'ye :

— Halde haldaşım, âhiret karındaşım, tariki Hak'ta yoldaşım.

Diye hitap ederdi (1). Şiire ve edebiyata hayrandı. Zamanında, bir Hayli büyük şair yetişmişti.

Onlara karşı müsamahakâr davranır, kabahatleri bile olsa, aldırmazdı. Bol bol ihsan verir, huzuruna kabul

(1) İslâm Ansiklopedisi, Cüz 30, sayfa 83.

].S$ nunnwn ^uumn

ederdi. Kendisi de iyi bir şairdi. Sevgili zevcesi Hurrem için yazdığj sj.

irler, içten ve güzeldi. Hasekisine :

— İlhamı senden alıyorum.

Derdi ve sözlerinde samimî idi. En büyük aşkı, ihtirası ve hattâ şefkati onda bulmuştu. Hasta yatağına düştüğü zaman, Hurrem, deli divane olur, başucundan ayrılmaz, gözlerinden yaşlar akıtarak dualar eder, efendisine sıhhat ve afiyet vermesi için Tanr.ya yalvarırdı. q zaman kendisinin gözleri dolar :

— Hasekim, ben bu şefkati kimseden görmedim. Sen benim her şeyim, hayatımsm, derdi.

Bu kadar hassas bir ruha malik olduğu halde, askerlik sahasında tam mânasiyle ciddî ve vakurdu.

Mükemmel bir ordu kurmuştu. Zamanına kadar yeniçerilerin yekûnu on iki bini pek geçmezdi.

Süleyman bunu yirmi bine çıkarmış, terakkileri için yeni ve kuvvetli nizamlar koymuştu. Sınıflara ayırmıştı. Top dökümhanelerini ıslah ve tevsi etmişti. Tımar ve zeamet usulerini esaslı nizamlara bağlamıştı. Sefer zamanında hiçbir aksaklık olmazdı. İaşe kolları en müşkül anlarda bile orduyu besliyecek bir yükseklikte ve intizamda idi. Osmanlı ordusunun disiplini bütün cihanı hayretler içinde bırakmıştı. Ordunun geçtiği köylerde ve kasabalarda, hiç kimsenin burnu kanamaz, bir tek buzağı bile kaybolmazdı. Sefer esnasında Hıristiyan halk, yol boyuna düşerler ve peşin para ile mal satmak için, günlerce beraber giderlerdi. Savaşlarda harp sanatının en ileri ve en yüksek tekniği tatbik edilirdi.

Donanmâ-yı hümâyun onun devrinde en yüksek kudretini bulmuştu. Barbaros'u hizmetine almış, yeni tersaneler vücuda getirmişti.

Hayrettin Paşa'mn, 1538 yılı eylül ayının 27 nci :günü kazandığı Preveze meydan muharebesinden sonra, Akdeniz bir Türk gölü haline gelmiş, himayemize aldığımız Fransa'nın Marsilya, Nis ve Tulon limanlarında, zaman zaman Türk sancağı dalıgalanmıştı.

Kaptanıderya Barbaros Hayrettin Paşa, 4 temmuz 1546 da, şanlı mesleğini itmam ederek, terki hayat eylediği zaman, payitaht halkı mâtam içinde kalmış, halk denizlerin bu eşsiz kahramanı için gözyaşı dökmüştü. Sultan Süleyman da büyük teessürünü saklıyamamış :

— Cihan toöyle bir derya adamı bir daha görmez, içimiz kan ağlar.

Derken, göz pınarlarında tanelenen yaşların yüzüne dökülmesine mâni olamamıştı.

Adam kullanmasını iyi bilirdi. Eyaletlere yolladığı memurlar, daima ehil kimseler olurdu. Evvelâ makbul ve sonra maktul olan İbrahim Paşa hariç, bütün tâyinler geleneklere uygun bir ekilde yapılmıştı-İbrahim Paşa'mn idamından sonra, sadaret makamına gelen zatlar, ku,bbe vezirlerinden seçilmişti.

Devlet bütçesi hiçbir zaman açık vermemişti. Vergiler en âdil bir tarzda tahakkuk ve tahsil edilirdi. Mutlak bir adalet hüküm sürerdi. Tebea ezilmez, iktidarından fazıla vertgi alınmazdı. Memurlar, bu ciheti daima gözönünde bulundururlardı. Evliler, bekârlar, dullar, çocuklular, çocuksuzlar ayrı ayrı sınıflara taksim edilmişlerdi. Fetholunan y i erde derhal arazi ve nüfus sayımı yapılır, vergi mükellefleri de bu suretle tesbit edilirdi. Ceza kanunu, ileni bir görüşle tatbik olunur. Sultan Süleyman'ın memlekete yaptığı en büyük hizmetlerden biri de bu idi.

Hırsızlık, cinayet ve eve tecavüz gibi hâdiseler pek ender olurdu. Şehirlerin asayişi her türlü sitayişin üstünde idi.

— Kılman yaramadığını adalet yapar.

Derdi. İhtikâr diye birşey yoktu. Paralarını yüzde on ikiden fazla faizle ikraz edenler, ağır cezalara çarpılırdı. Yiyecek maddelerinin kontrolü tam bir nizam ve intizam, altına alınmıştı. Sultan Süleyman, Kanunî unvanını her bakımdan hakkiyle kazanmıştı. İnşallah, ölünceye kadar da böyle devam eder, giderdi. Ebüssuut Efendi, bir gün kendisine :

—• Tarih, sizi bu unvan ile yâdedecektir.

Demişti. Süleyman, fou sözlerden çok memnun olmuştu. Şeyhülislâma iltifat etmişti:

— Efendi, bilirim beni seversin, Allah senden razı olsun, iki cihanda aziz ol.

Süleyman, birçok meziyetlere de sahipti. İhtiyatkârdı^Bir karar vermeden evvel, uzun uzadıya düşünür, devlet erkânının fikrini alırdı. Cesurdu, cenk meydanlarında kendisinden geçer, pervasızca ateş hattına girerdi.

— Gayıret vaktidir şehnazlarım, yürüyün kurtlarımı!

Diye naralar atarak askeri şevika getirirdi. Perhizfkârdı, yaşı kemalini bulduktan sonra, içkiyi bir tarafa bırakmıştı. Teveccühü boldu. Huzuruna girenlere iyi muamele ederdi. Sebatkârdı, bir işi sonuna kadar takip eder, netice almadan bırakmazdı. Vakurdu, ne babası Yavuz Sultan Selim Hân

kadar haşin, ne de büyükbabası Sultan Bayezid gibi sakalını ele vermişti. Namuslu idi, kimsenin kızında, zevcesinde gözü olmamıştı.

İşte, bütün bunlar, tebeasmm cihan padişahı ve Kanunî unvanlarını verdiği Sultan Süleyman'ın, terazimin sevap kefesini doldurup ta-şırıyordu. Hatâsı yok muydu? Elbette vardı. Ebüssuut Efendi'nin :

— İnsanlar, padişah da olsalar, hatâdan salim değillerdir.

Sözü, Sultan Süleyman için de muteberdi. En (büyük hatâsı, Sultan Yıldırım Bayezid'den beri gelen an'aneleri bozarak, nikâhına aldığı Hurrem. Sultan'm kınalı parma-k1^ devlet islerine sokmasına engel olamaması idi. Onu hâlâ derin t;, aşkla seviyordu. Aralarındaki bağ o kadar kuvvetli idi ki, bunu kinişe koparamamış, koparmağa cesaret edenler, cüretlerini başta İbrahim Paşa olmak üzere hayatları ile öde-

¥

mislerdi. Padişahtan sonra, Osmanlı İmparatorluğundaki en büyük nüfuz sahibi, sahibi devlet diye anılan veziriazam değil, haseki sultandı. Geniş ve .gizli bir teşkilâta da mâlik alan Hunrem, devletin her umuruna rahatça müdahale edebiliyordu. Akıl hocalarından ders ala ala, ince zekâsını işlete işlete, bazan padişahı bi'le kendi iikirlerine imâle ettiği oluyordu. Buna ait sayısız misaller ve hâdiseler vardı. Meselâ, Veziriazam Lütfü Paşa'nm azlinde oynadığı mühim rolün kimse, hattâ padişah, bile farkına varamamıştı. İbrahim Paşa'nm idamından sonra, sadarete gelen Ayaş Mehmed Paşa'nm ömrü vefa etmemiş, 1539 da ölmüş ve yerine Lütfi Paşa tâyin edilmişti. Şah Sultan'ın kocası ve padişahın da eniştesi olan Lütfi Paşa mağrur, inatçı ve mutaassıp bir Arna-vuttu.

Hasekinin her arzusunu emir telâkki ederek yerine getirecek vezirlerden değildi. Hurrem, onun için

:

— Bu nasıl vezir böyle?

Demişti ve ondan hiçbir zaman hoşlanmamıştı. Şah Sultan'a da, kocasını yermişti :

— Alh kardeşim, seni bu vezir ile evlendirmekte hatâ ettiler.

Lütfi Paşa, fuhuş hâdiselerimi en korkunç hükümlerle cezalandırıyor, aynı zamanda, zevk ve eğlence âlemlerini de hos -görmüyordu. Sarayının harem dairesi âdeta bos gibi idi.

Bir £Ün, suçüstü yakalanan bir fahişenin tenasül uzvunun kesilmesine karar vermişti. Bu karar, tatbik edilmekte olan şeriat hükümlerine ve Osmanlı kanunlarına mugayirdi. İstanbul halkı, esasen gururundan ve inatçılığından dolayı hoşlanmadığı Lütfi Paşa'nm aleyhinde atıp tutmağa vesile bulmuşlardı. İleri, geri konuşuyorlardı. Fakat veziriazam ;

— İcraatımıza kimse karışamaz, fuhşa mâni olacak başka tedbirler de düşünürüz.

Diyordu. Bu tedbirlerin çok daha müthiş olacağı muhakkaktı. Hâdiseyi Şah Sultan da duymuş, kocasına çıkışmıştı. Ufaktan başlayan münakaşa şiddetlenmiş, sultan ağır sözler söylemişti.

— Ar ve hicabı pâmal etmemek lâzım gelmez miydi? Bu kadar vaîışiyâne ve bu kadar biedebâne bir cezayı nasıl icat ettin?

Paşa, zevcesinin sözlerini umursamamıştı.

—> Bu ceza cinayet ile mütenasiptir. Dine ve kanunlara riayet eı-miyerek namuslarını pâmal edenler hakkında hep bu ceza tatbik ed> laeektir.

— Bu pek vahşiyane bir karar. Lütfi Paşa yerinde doğrulmuş :

— Sen kim oluyorsun da benim işlerime karışıyorsun? -Kınalı parmaklarını geriat işlerine sokma.

Diye bağırmıştı. Şah Sultan'ın mukabelesi de aynı şiddetle olmuştu:

— Ben Sultan Süleyman Hân'ın kız kardeşiyim, ya sen?

" — Ben de padişahımız efendimizin lalasıyım, sahibi devletim. Se-jjjn de zevcinim, sus artık.

Kıpkırmızı kesilen sultanın ağzından :

— Zâlim, barbar!

Kelimelerinin çıkması paşayı da şirazeden çıkarmıştı. Bir »topuz: jcapmış ve zevcesinin üzerine hiddetle yürümüştü. Şah Sultanın can

kevli ile :

— Yetişin, öldürüyor!

Feryadını duyan cariyeler, hadımağaları ve hizmetkârlar koşara* içeriye girmişler, Lütfi Paşayı yaka paça dışarıya çıkarmışlardı (1). Şah Sultan, hemen o gün Topkapı sarayına koşmuş, soluğu, kendisine her zaman dostluk elini uzatmış ve dertlerine çâre aramış olan hasekinin dairesinde almıştı. Kocasının reva (gördüğü, hakareti bir türlü hazmede-nıemdşti. Halbuki bundan evvelki rahmetli kocası Vezir Mustafa Paşa, kendisini el üstünde tutardı. Ondan bir tek fena lâf duymamıştı, ağzından hep:

— Meleğim, sultanım, elmasımı, bir tanem. Sözleri çıkardı. Roksolan'a, hâdiseyi :

— Nedir bu zâlim1 adamdan çektiklerim?

Diye başlayarak tafsilâtı ile anlatmıştı. Gözlerinden yaşlar boşa-nıyordu. Hurrem Sultan, ayağına kadar gelen böyle Lir fırsatı kaçırmak istememişti. Lütfi Paşa, emirlerine râmolmayan kendini beğenmiş, mutaassıp ve inatçı bir Arnavuıttu. Makamından uzaklaştırmak için bundan iyi koz bulunamazdı. Sonra onun sadaretten azli ile yapılacak teselsülde damadı Rüstem1 Paşa'yı da ikinci vezirliğe yükseltmek mümkün olacaktı. Böylelikle Sadarete biraz daha yaklaşacaktı. Bütün emeli, damadını bu mevkide görmekti, daha geçen gün Mâhrimâh Sultan :

— Oh vâlideciğim, demişti. Neden damadınız Rüstem'e ikbaî yollarını açmazsınız. Padişah pederim, sizin arzunuzdan hiç taşra çıkar' mı?

Kızının hakkı vardı. Kocasını elbette daha âlî makamlarda görmek isterdi. Roksolan, Şah Sultanı dinlerken :

— Vah sultanımı, vah!

Diye hayıflanıyor veyahut öyle görünmeğe gayret ediyordu. Bazan da :

— Bu gaddar vezir, diyordu. Sana nasıl zevç olur? Şah Sultan, maksadını açıklamıştı :

— Ne olur, padişahımıza söyleyin, cezasını versin.

— Ne durursun, güzelim? Hemen padişah efeniimize koş, ayakla-

(1) Hammer, 5 inci cild zeyli, sayfa 352.

nna kapan, reva görülen hakareti anlat. Bir hükümdarın şimdiye kadar böyle bir Tnuamelenin yapıldığı hiç vâki midir?

Şah Sultan, Hurrem'in dairesinden ayrıldıktan sonra padişahın hv, zuruna çıkmış, gözlerinden yaşlar akıtarak durumu ona da anlatnu artık Lütfi Paşa ile beraber yaşamasına imkân olmadığını söylemişti '

— Talâk versin!

Demişti. Ertesi günü, yani 1541 yılı mayıs ay mm 8 inci günü Lütfi Paşa azl ve Dimetoka'da ikamete memur edilmişti. Ba suretle Şah Suj tan da kocasından ayrılmıştı. Artık başkasiyle de evlenmek istemiyor du.

Sadaret makamına ihtiyar Hadım Süleyman Paşa getirilmişti. Bu arada Hurrem Sultan'ın ısrarlarına dayanamıyan Padişah, damadı Rüs-tam'i de ikinci vezirliğe yükseltmişti. Halk arasında «Kehlei ikbal» d;, ye anılan bu zat, bir vakitler başimrahor iken hasekiye yaptığı hizmetlere mukabil Diyarıbekir beylerbeyliğine gönderilmiş olan Rüstem A-ğa'dan başkası değildi.

Rüstem, Diyarıbekir'de bulunduğu sıralarda İstanbul'dan alâkasını kesmemişti. Bir taraftan kendi kesesini doldururken ,diğer taraftan da hasekiye çok kıymetli hediyeler, sadakatini ifade eden müteaddit nâmeler

göndermişti. Namelerde: «En haıkir kulunuzum, kölenizim, ayaklarınızın altından öperek istirhamım odur ki, bendenizi İstanbul'a tâyin buyurunuz,» diyordu. Kendisine sığınmış olan Kara Süleyman Ağa'yı, çok iyi kabul etmiş, haseki tarafından gönderilen Nazniyaz kalfa'yı yarı yalda karşılatmış, emrine dayalı döşeli bir ev tahsis ettirmiş! i. Kara Süleyman ile kalfanın izdivacı gizli tutulmakla beraber yine de mükellef olmuş, konağında şereflerine ziyafetler vermiş, damadın kuşağını altınla doldurmuş, yaşlı geline nadide ipekli kumaşlar, elbiselikler, türlü ziynet eşyaları ihsan etmişti. İbrahim Paşa'mn idamı ile mâni zail olduğundan yeni evliler, Diyambekir'de fazla kalmamışlar, İstanbul'a dönmüşlerdi. Payitahtta evleri hazırdı. Eksik olmasın, Ha-şim Ağa, vaktiyıle Behram için satın alman binayı tamir ettirmiş, hasekiden aldığı paralarla da bir güzel döşetmişti.

Nazniyaz, elli beş yaşından sonra gebe kalmış, ikiz çocuk doğurmuştu. Çocukların ikisi de kızdı.

Bu müjdeyi padişaha Roksolan bizzat vermişti. Sultan Süleyman :

— Bizim kalfa, meğer neymiş!

Diye gülmüştü. Evine hediyeler göndermişti. Kara Süleymanm hüviyetini bilmiyor, onu maktul İbrahim Paşa'mn kapı halkından biri sanıyordu. Ve böyle sanmakta da devam edecekti.

Kalfa sık sık saraya geliyor, sadakat ve bağlılığını gösteriyordu. Kara Süleyman ise, eski vazifesinde çalışıyordu. Asilzade Teologos'a, saraydan verilen talimatı bizzat 'götürüyordu. Aradan uzun yıllar geçmiş olmasına rağmen Teologos'da bir değişiklik yoktu. Yine asaletin-n dara vuruyor, yine bol bol şarap içiyor ve kendisme misafir gelen jîaşitn Ağa'ya içiriyordu.

Roksolan, Rüstam Paaş'yı vezir olarak İstanbul'a getirmek istiyordu. Bunun ibaşhca k' sebebi vardı.

Edinin altında onun gibi sadık ve arzularını emir telâkki ederek yapacak bir adam bulundurmak ilerisi için faydalı olacaktı. Şehzade Mustafa'ya karşı pekâlâ onu bir koz ola-j-ak kullanabilirdi.

Kızı Mihrimâh Sultan da ondan iyi koca bulamazdı. İkinci sebep te buydu.

Bir gün, padişaha açılmıştı. Mihrimâh gelişiyor, evlenme çağma geliyordu. Müstakbel damadı şimdiden seçmek lâzımdı. Süleyman da kızını evlendirmeyi düşünmüyor değildi. Değildi ama bir münasibini bulamıyordu. Sancak beylerinden birine vermek istemiyordu.

O tarihlerde veziriazam olan Ayaş Mehmed Paşa, bir ayası çukurda, zevk-ve sefasına düşkün bir ihtiyardı. İkinci vezir ise evlenmek çağı çoktan geçmiş, evli barklı bir adamdı. Üçüncü vezir Lütfi Paşa, kız-kardeşi Şah Sultan'la evli bulunuyordu. Kaptamderya Barbaros Hay-reddin Paşa'ya gelince, yaşı yetmişe merdiven dayamış olmasına rağmen, genç ve dinç görünüyordu ama, onun da denizlerden başaldığı yoktu. Hasekisinin bu arzusuna :

— Münasip bir vezir bulamıyoruz.

Cevabını vermişti. Hurrem, mevzu açılmışken sonunu getirmeyi ihmal etmemişti:

— Diyarıbekir Valisi Rüstem Paşa kulunuz, münasip gibi gelirsa de ferman yine sizindir, efendimiz.

— Fakat Rüstem, Diyarıbekir'de. Kızımızı nasıl taşraya çıkarırız? Hem âdet değildir.

— Vezir etsek?

— Onun da zamanı değildir. Henüz sırada Anadolu beylerbeyliği var.

O günden sonra, bu mesele, sık sık bahis mevzuu olmuş, Roksolan her defasında Rüstem'in namzetliği üzerinde durmuştu. Nihayet padişahı ikna etmişti. Paşaya Anadolu beylerbeyliği verilecektir.

Gülbahar Hatun, oğlu Şehzade Sultan Mustafa ile beraber Saru-han'a gitmişti. Fakat ona taraftar olan bir kısım saray adamları ile harem dairesine mensup bazı kadınlar, İstanbul'da kalmışlardı.

Bunlar, açık bir mücadeleye cesaret edemediklerinden, gizli çalışıyorlardı. Rüstem'in saraya damat olacağını haber aldıkları zaman, faaliyete

geçmişlerdi. Çünkü, paşa'yı da avucu içine alacak olan Roksolan'm nüfuz ve hâkimiyetinin bir kat daha artacağına muhakkak nazariyle bakıyorlardı. Bu.

takdirde ise, Şehzade Mustafa'nın akıbeti meçhuldü. Büyükbabası Yavuz Sultan Selim'e çok benziyen Saruhan valisine karşı daha şiddetli bir mücadeleye başlıyacağı aşikârdı. Gülbahar taraftarları ile İmrahor iken yakından tanıdıkları Rüstem'in Anadolu beylerbeyi olmasını çekemiyen bazı saray erkânı hemen bdrieşmigler, kendisin^ cüzzamh olduğu şayiasını çıkararak işe başlamışlardı.

Bu şayialar, kulaktan kulağa dolaşmış, nihayet bir müddet sonra da padişaha kadar ulaşmıştı. Sultan Süleyman, durumu hasekisine as. mış:

— Bir cüzzamh, sarayımıza nasıl damat olarak girer? . Demişti. Zeki kadın, bu rivayetin düşmandan tarafından çıkarılmış

olduğunu anlamıştı.

— Babayiğit bir bahadıra benzer, sultanım. Hilaf söylemişler.

Diyerek onu müdafaa etmişti. Sultan Süleyman da pek inanmamıştı. Çünkü, kapı gibi bir adamm biöyle bir illete tutulacağına ihtimal vermiyordu. Bununla beraber, Hekimbaşıyı bizzat çağırarak, hastalı, ğm alâmetlerini sormuş, cüzzamhların vücutlarında kehle bulunmıya-cağı cevabını almıştı.

Tahkikine yine saray hekimlerinden olan Mahmud Ağa'yı memur etmişti. Mahmud Ağa, Diyarıbekir'e kadar gidecek, Rüstem Paşa'nın haberi olmadan, gizlice eşyalarını arıyacak ve eğer bit bulursa, cüzzamh olmadığı anlaşılacaktı. Tahkikatın ıgizli tutulmasına gayret edilmiş ise de, hekim daha İstanbul'dan hareket etmeden şüyu bulmuştu.

Netice kısa zamanda anlaşılmıştı. Mahmud Ağa, Diyarıbekir'den dönmüş, müjdeyi evvelâ Hurrem Sultan'a ve sonra da padişaha vermişti. Paşa'nın çamaşırları üzerinde kocaman bir bit bulunmuştu.

Rüstesn'-in bu suretle Anadolu Beylerbeyliği ve dolayısiyle namzetliği mümkün olmuştu. Olmuştu ama, damatlık meselesi de biraz teflıire

uğramıştı. Hurrem, tâyini mütaakıp hemen düğün merasiminin de icrasını arzu ediyordu. Fakat Sultan Süleyman, rıza göstermemişti. Bunun iki sebebi vardı: Evvelâ sefer mevsimine birşey kalmamıştı. Rüstem'in bugünlerde İstanbul'a gelmesine imkân yoktu. Sonra Mihrimâh, pek küçüktü. Hiç olmazsa aradan iki yıl daha geçmesi lâzımdı.

1539 temmuzunda, Ayaş Mehmet Paşa'nın vefatı ve Lütfi Paşa'nın sadaret makamına geçmesi, Hurrem'in de işine yaramıştı. Müstakbel damadı Rüstem Paşa'yı dördüncü vezir olarak divânı hümâyuna sok-turmuştu. Bu suretle divan müzakerelerinde, verilen kararları onun va-sıtasiyle günü gününe haber alıyordu.

İstanbul'da Şehzade Bayezid ile Cihangir'in sünnet düğünleri için hazırlıkların yapıldığı sıralarda idi. Roksolan için yeni bir fırsat zuhur etmişti. Kızının düğününü de aynı zamanda yaptırmak çarelerini arıyor, efendisinin eşref saatini bekliyordu. Talihi her zaman olduğu gibi, bu sefer de yaver gitmişti. Barbaros Hayreddin Paşa'nın Kameron'u fetheylediğine dair müjde gelmişti.

Süleyman, bu müjdeyi hasekisine de vermişti.

— Cenabı Hakka şükürler olsun, kaptan paşamız bu işden de yüz aklığı ile çıktı.

Bemişti. Roksolan, hemen alâkalanmıştı:

— Oh, benim sultanım. Ne temiz kalbim varmış. Düşlerimde hep jjıj getiren ulakları görürdüm.

Efendimin böyle memnun ve mah-zuz olduğu demlerde dünyalar benim oluyor.

— Ne de güzel konuşursun, Hurrem.

— Size öyle gelir sultanım.

. — Sevıgili hasekim, bir tanem, şehzadelerimin anası. Roksolan'ın beklediği eşref saati işi:e bu saatti.

— Malikim, güneşim, benim bir tanecik erkeğim, bir istirhamım olsa, acaba kabul buyurur musunuz, bu hakir cariyenizi minnettar eder

misiniz?

— Şimdiye kadar ne söyledin de yapmadık Hurrem?

— Mihrimâh Sultan artık evlenme çağma ıgirdi.

— Peki, ne olacak?

— Onun düğünü ile sünnet düğününü beraber icra etsek, çifte mürüvvet görsek.

Sultan Süleyman yine dayanamadı, her zaman yaptığı gibi yaptı. Hurrem'in arzularını yerine getirmekten tuhaf bir zevk duyuyordu. Bazı oldu.

— Peki, mademki çok arzuluyorsun, Rüstem Paşa'ya emredelim, hazırlık görsün.

Hemen ertesi gün saraya davet edilen Rüstem'e Hurrem Sultan'ın emri Haşim vasıtasiyle tebliğ

edilmişti. Paşa sevincinde^ konuşmasını şaşırmıştı. İkbal yollarının artık tamamen açıldığını

"örerek divaneye dönmüştü. Her türlü teşrifat kaidelerini ve teamüllerini unutmuş :

— Ağa kardeş, senin de iyiliğini unutmam.

Diyerek Haşim'in boynuna sarılmış, öpmüştü. Cihanda ondan mesut adam olamazdı.

Düğün şenlikleri 1539 yılı Kasım ayıınn 11 inci günü başlamış, on beş gün, on beş gece devam1

etmiş ve şehzadelerin sünneti ile beraber Mihrimas Sultan da merasimle saraydan alın'arak Vezir Rüstem Paşa'nın konağına götürülmüştü.

Hurrem Sultan, bundan sonra, Gülıbahar Hatun taraftarlarının da evvelce tahmin etmiş oldukları gibi oğullarının rakibi büyük şehzade Sultan Mustafa'ya karşı mücadelesini arttırmıştı. Padişahın, kendisine karşı zayıf davrandığı bir sırada Mustafa'nın Saruhan'da fazla nüfuz kazanmasının, padişahlık nüfuzunun zedelenmesine sebep olacağını ileri sürerek, İstanbul'dan daha uza'k olan Amasya'ya gönderilmesini sağlamıştı. Sultan Süleyman, ilk zamanlarda her ne kadar :

—. Şehzademizin Saruhan'da hürmet kazanmış olması, bizi ancak oı-ahzuz eder. Saltanat sevdasına düşeceğine asla ihtimal vermem.

Demiş ise de, bilâhara Amasya'ya göndermeğe razı olmuştu. SaLta-nat hakkı üzerinde en ufak bir endişeye düşmek istemiyordu. Böyle bir

i

şeyin konuşulmasına dahi tahammülü yoktu. Sinirleri bozuluyordu. Emri hsik vâki oluncaya kadar tahtta kalacak, tam, bir ihtişamla salta-nt sürecekti.

Şehzade Sultan Mustafa'dan boşalan yere Şehzade Mehmed gön-derilmişti. Sultan Süleyman'ın en çok sevdiği oğlu bu idi. Allah için jyj yetişmişti. Veliahtliğe onu lâyık görüyordu.

Mustafa'nın Amasya'ya sürülmesi, Lütfi Paşa'nın azli Roksolan için elbet birer muvaffakiyet sayılırdı. Fakat mücadele henüz sona ermemişti. Damadını sadaret makamına getirtmedikçe ve Gülbahar'dan ola^ şehzadeyi bertaraf etmedikçe mücadeleden vazgeçmeyecekti. Nitekim de geçmedi.

O sıralarda Macaristan seferi hazırlıkları yapılıyordu. Damat Rüstem. Paşa kayınpederi Sultan Süleyman ile seferde beraber bulunacak, Veziriazam Hadım Süleyman Paşa, Şah doğu hudutlarında bir harekete geçtiği takdirde İran ordusunu karşılayabilmek için İstanbul'da bırakılacaktı. Bunda da Roksolan mühim bir rol oynamıştı. Çünkü padişah evvelâ, veziriazamı beraberinde götürmek istemişti. Halbuki Hur-rern, damadının muharebelerde yüz aklığı göstererek mevki kazanmasını arzu etmişti. Yeniçeriler, savaş meydanlarında başlarında bulunan vezirleri severler ve sayarlardı.

Sadaret makamına gelebilmek ve orada uzun seneler kalabilmek için yeniçeri ocağının muhabbetini kazanmak da lâzımdı. Hadım Süleyman Paşa'nın bunlara ihtiyacı yoktu. Mazisi şanlar ve şereflerle dolu idi. Şöhreti bütün Osmanlı İmparatorluğunda câri idi. Halbuki Rüstem şimdiye kadar hiçbir ciddî savaşa girmemiş, orduya kumanda etmemişti. Şöhrete çok ihtiyacı vardı. Hur-rem, maksadını padişaha biraz kapalı şekilde anlatmış:

— Süleyman Paşa kulun pek müdebbir bir vezirdir. Tecrübesi ziyadedir. İran şahı'nın hududu garkiyede hasmane hareketlerine karşı Anadolu'yu müdafaaya muktedirdir.

Demişti. Sultan Süleyman eskidenberi veziriazamların padişahlarla beraber sefere çıktıklarını hatırlatmış, İran şahı hududu geçerse, büyük şehzade Sultan Mustafa'nın mevcut yeniçerilerle doğu sınırlarım' pekâlâ koruyabileceğini söylemişti. Şehzadenin adını duyar duymaz tüyleri diken diken olan Hurrem, sureti haktan görünerek padişahı kandırmıştı :

-— Aman sultanım, ne yaparsız? Şehzade Sultan Mustafa bir kere yeniçerilerin başına geçerse, sonra onlardan ayırmak müşküldür. Esasen asker kulların daha şimdiden ona sadık görünürler.

Roksolan, Şehzade Mustafa'yı babasına rakip göstererek gözünden düşürmek siyasetini güdüyordu.

Padişah, hasekinin sözlerine bigâne kalamıyor, hep hatırına babası Yavuz Selim'in, Sultan İkinci Baye-zid'i haJ'i hâdisesi geliyordu. Ancak bunu Hurrem'den gizlemeye çal1" şıyordu. Yine öyle yapmıştı :

— Lalamız müdebbir bir vezirdir, ama ihtiyardır. Belki seierin-¦meşakkatlerine dayanamaz. Pek âlâ, Rüstem bizimle beraber gelsin,. giileynıan Paşa kulum da payitahtımızda kalsın.

Demişti. HurremMn arzusu da böylece yerine getirilmişti. Zaman Şehzade Mehmed'in vefatı padişahı olduğu kadar Hasekiyi de sarsmıştı. Mehmed'i o da çok severdi. Oğlunun arkasından günlerce nözyaşı dökmüştü. Fakat ıstırabı hafifledikten sonra tekrar entrikalar »evirmeye ve plânlar düzmeğe başlamıştı. İlk merhale, Rüstem Paşa'yı. bir an evvel sadaret makamına getirtmek ve ondan sonra da oğullarından birini resmen velialht ilân

ettirmek olacaktı. Bu Şehzade, Sultan gayezid'di. Diğer oğlu Selim'e karşı fazla teveccühü yoktu.

Bütün bunların tahakkuk edebilmesi için mührü hümâyunun Hadım Süleyman Paşa'nın elinden alınması lâzımdı. Padişahın, laJasma-itimadı vardı. Yaşı çok ilerlemiş olmasına rağmen vazifesini güzelce .pıyordu. Vekar ve haysiyet sahibi, aynı zamanda müstakim bir insandı. İkinci vezirin, kayınvalidesinden de cesaret alarak makamına öz diktiğini duymuş, huzuruna çağırarak ibir güzel haşlaraıştı :

— Baba Rüstem, demişti. Devlet ve padişaha bunca yıl hizmet ttik. Çenklerde yararlık-gösterdik. Nâm verip şan kazandık. Kulluğumuzu ispat ettik. Ya sen ne yaptın? Hangi hisarı aldın?

Hangi tedbiri gördün?

İhtiyar vezirin hakkı vardı. Rüstem'in bütün meziyeti saraya damat olmaktan ibaretti. Diyarbekir'de haksız servet toplamış, zengin olmuştu. Hurrem Sultan'a dayanarak rrakbul İbrahim Paşa'nm yaşadığı hayatı sürmek istiyordu .Fakat İbrahim1, tahsil, terbiye, iktidar ve zekâ bakımlarından ondan üstündü. Gururuna mağlûp olmasayd}, kat-ledilemez, belki uzun seneler makamında kalabilirdi. Vezire ruhsat ye-rirken :

— Maktul İbrahim Paşa sana numune olmasın, dikkat et. İhtarını da unutmamıştı. Rüstem, veziriazamdan ayrılır ayrılmaz,.

soluğu Sultan zevcesinin yanında almıştı. Hâdiseyi ilâvelerle an3atanış,. lehdide ve hakarete mâruz kaldığını söylemişti:

— Benim melek sultanım., ne olur, hemen yarın valide hazretlerine git, mübarek ayaklarından öptüğümü arzet, bizi bu ihtiyar bucağı» elinden kurtarsın. Artık tahammülüm kalmadı.

Demişti. Mdhrimâh Sultan, ertesi sabah, sarayı hümâyuna gidere* raca annesinin huzuruna çıkmış, yalvarmış, yakarmıştı. Süleyman l?aşa, mevkiinde kaldıkça kocasının rahat ve huzuru yoktu.

Hurrem, Ir teselli etmiş, herşeyin kısa zamanda düzeleceğini söylemi? :

— Merak etme, çoğu gitti, azı kaldı.

Diyerek sabır tavsiyesinde bulunmuştu. Şimdilik padişah hazret-lr'ne şikâyet edilmesi doğru değildi. •

Roksolan, damadına hakaret aden ve şimdiye kadar

hiçbirini yerine getirmek istemiyen Hadım Süleyman Paşa'yı mevkiin den uzaklaştırabilmek için başka bir plân düşünmüştü. Veziriazam^ dördüncü vezir Husrev Paşa ile arası hoş değildi. Mısır valiliğinde ha, lef selef olduklarından aralarında zıddiyet vardı. Deli dolu bir zat ola^ Husrev sözünü sakınmadan söylerdi. Bu yüzden bizzat veziriazamda^ bir hayli lâf işitmişti. İşte Hurrem Sultan, bu ihtilâf ve zıddiyetten fay. dalanmak çarelerini aramış ve bulmuştu. Süleyman paşa, Mısır valiliğj sırasında selefinin Mısır hazinesinden senetsiz olarak para aldığını ve Gücerat hükümdarıma ait olup muhafazası için Mekke'ye gönderilen al. tınlardan bir kısmını aşırdığını bildirmişti (1). Aradan bir çok yıllar gaçmiş olmasına rağmen Husrev Paga'nın, İstanbul'a yazılan bu mektuptan haberi yoktu. Rüstem' Paşa, zevcesi Mihrimâh Sultan vasıtasiy. le kayınvalidesinden aldığı talimata uyarak mektup muhteviyatım Husrev'e açıklamıştı.

— İşte böyle paşa kardeş, ihtiyar, senin kuyunu kazar, mukayyet olmak gerek.

Demişti. İfşaat, esasen deli lâkaibı ile anılan Husrev Paşa'yı 'kızdırmaya kâfi gelmişti. 1544 yılı kasım ayının son.günlerinde ve bir aivanı hümâyun içtimaında Mısır meselesi görüşülürken birdenbire münakaşa başlamış ve ileri geri sözler sarfedilmişti. Husrev, veziriazama Mısır hazinesini ibabasınm malı gibi sarfettiğirai söylemişti. Müstakim bir zat olan ihtiyar vezir dayanamamış :

— Seni haddini bilmez nâdân!

Diyerek hançerini çekmiş, üzerine yürümüştü. Padişahın huzurunda cereyan eden bu görülmemiş

hâdise üzerine, her ikisi d° divandan çıkarılmış ve derhal azledilmişlerdi. Roıksolan, bu plânında da muvaffak olmuş, Süleyman Paşa'dan boşalan

yere, damadını getirtmişti. İkinci vezir olduğuna göre, tâyini usul ve geleneklere uylgundu. Fakat halk memnun değildi. Vücudunda bir kehle bulunduğu için, ikbale kavuşup saraya damat olan vezirin aleyhinde, şairler hicviyeler yazıyorlardı.

Olucak bir kişinin bahtı k3vî, talü yân Kehlesi dahi mahallinde anın İşine yarar Rüstem Paşa'nın bu birinci sadareti 1553 yılı ekim ayı başlarına kadar devam etmiş ve icraatında kayınvalidesinin verdiği talimattan dışarı çıkmamağa çalışmıştı. Her arzusunu:

— Keramet buyurdunuz,

Diyerek yerine getirmişti. Çevrilen türlü entrikalarda, yavaş yavaş

(1) Hadım Süleyman Paşa'nın mektupları. Belleten, sayı 13, sayfa 60'- 63, ' '

zevcesi Mihrimâh Sultan da rol almağa başlamış, bu suretle âdeta üçlü bir ittifak vücuda gelmişti.

İşte,.. İbrahim Paşa'nın idamından sonra geçen ve padişahın saçına sakalına ak düşüren uzun senelerin bilançosu böyle idi. Bu hesapta, devlet ve millete yaptığı sayısız hizmetler ve iyiliklerle sevap hanesi dolmuş ve taşmıştı.

Hatâ hanesinde ise, sevıgili hasekisi Hurrem Sultan'ın kınalı parmaklarını devlet işlerine sokmasına mâni olamaması vardı. Bu tarihten sonra, hatâ hanesine belki haksız icraat ve kanlı cinayetler de ilâve edilecektir.

Batı'da, karalarda ve denizlerde zaferler birbirlerini takip ediyor, Osmanlı payitahtının sokaklarında dolaşan münadiler:

— Türkler yine muzaffer oldu!

Avazeleri ile ya bir fethin veya bir galibiyetin müjdesini veriyorlardı. Şenliklerin ardı arkası kesilmiyordu. İkinci vezir Kara Ahmed Paşa, Temeşvar kalesine sancağını çekmiş, Kaptanıderya Sinan Paşa, feleğe baş eğmeyen şanıı Türk denizcisi Turgut Reis'in himmeti ile Trablüsgarp'ı fethe muvaffak olmuştu. Bununla beraber, doğu hududundan gelen haberler iyi değildi. Ordunun Rumeli'de bulunmasını fırsat bilen İran şahı, sık sık hududu geçerek tecavüzlerde bulunuyor, katliâmlar yapıyordu. Oğlu İsmail Mirza'yı da 'büyük kuvvetlerle Ahlat'tan Erzurum üzerine göndermişti. Sultan Süleyman :

— Şah vaktine hazır olsun, İran'a sefer mukarrerdir.

Diyordu. 1553 yılı baharında, tuğlar Üsküdar ahrasında kurulacaktı. Ancak seferi bizzat küşad edip etmemek hususunda, henüz mütereddittti. Ordunun nizam ve intizamını o kadar mükemmel sağlamış, askerin terakkisine dair öyle esaslar koymuştu ki artık kendisi başında olmasa dahi her

.seferde zafer muhakkaktı. İşte ikinci vezir Kara Ahmed Paşa, Temeşvar muzafferiydi ile bunu pek güzel ispat etmişti. Hurrem Sultan da efendisini

şimdilik bırakmak istemiyordu. Henüz Şehzade Musteia meselesi halledilmemişti. Damadı ve kızı ile işbirliği yapmışlar, Mustafa'yı Amasya'dan alıp Konya'ya göndertmiş-lerdi. Ama, şehzade Saruhan ve Amasya'da olduğu gibi, Konya'da da aynı nüfuz ve itibarı kazanmıştı.

îîmi, fazlı, temiz ahlâkı ile Yeniçerileri ve halkı kendisine bağlantı. Şeklen ve bedenen büyük babası Yavuz Sultan Selim Hân'a ben-'airtiş olmasının da bunda dahli vardı. Onu maiyet erkânı ile beraber at üstünde gören Konyalılar : ¦

— Allah, seni nazardan saklasın!

F: 12

1

Diye duaiar ediyorlar, her fırsatta hürmet ve muhabbetlerini ggs.

teriyorlardı.

Bu haberler, İstanbul'a gelince Huvrem'i hafakanlar boğuyor. çj]e^ den çıkartıyordu. Padişahı, sefere göndermek istememesinin sebeple. ri arasında bu da vardı. Sultan Süleyman'ı yıllardan beri ordunun başında görmeğe alışmış yaşlı askerler, onu göremeyince, hastalığa hükmedeceklerdi.

Büyük şehzade Mustafa'ya alâkasızlık gösterilmesi yeniçerilerden bir kısmını üzüyordu. Onun da sefere iştirakini arzu eden birçok insan vardı. İşte Hurrem, bunlardan faydalanacak^. Askerin Mustafa'yı istediğine dair bir şıayia çıkartabilirse, emeline kısmen nail olacaktı.

Padişahı hasta zannedenlerle şehzadeyi sevenlerin, böyle bir şayia ile alâkadar oldukları pek âlâ ileri sürülebilirdi.

Bu takdirde ise, padişahın harekete geçmemesine imkân yoktu, Hurrem, hissiyatını aciğa vurmuyor, efendisini şüphelendirmemek için başka bir yol tutuyordu. Hemen her fırsatta sözü İran seferine getiı> yor: ;

— Malikim, bu yaz istirahat eyle, vezirlerden birine serdarkk ver Diyor, sonra damadını ileri sürüyordu :

— Meselâ Rüstem Paşa kulunu serdar et.

Sultan Süleyman kış aylarını biraz rahatsız geçirmişti. Hakikaten istirahate ihtiyacı vardı. Fakat hasekisinin sözlerinde saklı bulunan hileyi göremiyor, ısrarını kendisine olan muhabbet ve şefkatine hamlediyordu. Çünkü hastalığında hiç yanından ayrılmamış., bir cariye gibi bizzat hizmet etmiş, yatağa (girmediği çok geceler olmuştu.

Sefer serdarlığma Veziriazam Damad Rüstem Paşa tâyin edilmişti, Rumeli Beylerbeyi Sokullu Mehmed Paşa sefere katılmak üzere daha evvel Tokat'a gönderiîrmişti. Roksolan, plânının birinci kısmında tanı bir muvaffakiyet

elde etmişti. Ordu sefer hazırlıklarını tamamladığı sıralarda plânın ikinci kısmı tatbik olundu. Yeniçeriler arasında :

— Büyük Şehzade Sultan Mustafa da bizimle beraber buJunsun) Gibi bazı sözler sarfedildiği haberi mübalâğalarla Sultan Süleyj

man'a anlatılmıştı. Hurrem, bunu istismar etmesini çok iyi biMi. Ete" dişinin içine kurt düşüreeek-

şekilde konuştu :

— Acaba bu nahoş sözleri bizzat şehzade mi söyletir? Sultan Süleyman her ne kadar :

— Böyle neden düşünürsün, meleğim? Şehzademiz SuJtan 1 fa bize daima sadakat üzeredir.

Cevabını verdi ise de, tekrar bir tahkikat yaptırmak lüzusnuM duydu. Veziriazamdan ve hattâ hasekiden bile gizli olarak en mute1"6 birkaıç; adamını yeniçeri safları arasına sokup dolaştırdı.

Kendisi tebdil -gezdi. Tahkikat şu neticeyi vermişti : İyi ahlâklı şehzöcte üzerinde herhangi bir telkinde bulunmuş değildi. Bununla berî-t*r >e

^içerilerin Mustafa'yı ziyadesiyle sevdikleri de aşikârdı. Seferde bulunmasını faydalı görüyorlardı.

Pad/işaha karşı ıbir sadakatsizlikleri yoktu. Hattâ yeniçeri zabitlerinden biri:

— Süleyman Hân'ı Allah başımızdan eksik etmesün. Demiş, sıhhat ve afiyeti için dualar etmişti.

Sultan Süleyman'ın yüreğine biraz su serpilmişti, Fakat Hurrem yine havayı bozmuştu. Yeni yeni ithamlarda bulunmuştu. Askerin ısrarla büyük şehzadeyi istememesinde muhakkak bir sabep aramak lâzımdı. Neden Bayezid'i veya Selim'i istemiyorlardı? Onlar da padişah evlâdı değil miydiler?

— Hep efendimi düşünürüm, aklıma geldikçe uykularım, kaçar, cariyenizin yegâne endişesi sizin içindir. Ama, unutm:>ymız ki sultanım1, Hurrem de sizin için yaşıyor.

Demiş ve bu sırada gözlerinde iki damla yaş tanelenmişti. Evet,'bu sözlerinde samimî idi.

Efendisini düşünüyordu. Çünkü ona bir emri Hak vâki olursa, kendisinin de akıbeti meçhuldü.

Veziriazam Rüstem Paşa, kayın validesinden aldığı talimata uyarak ondan aşağı kalmamış; sipahiler ve yeniçeriler arasında gizlice tahkikat yaptırdığını ve yeniçerilerin Sultan Mustafa'ya temayül gösterdiklerini padişahın ayaklarına kapanarak söylemişti. Süleyman, vezirine ruhsat verdikten sonra, Topkapı sarayının Boğaz'a ve Marmara'ya nazır balkonuna çıkarak bir sedire oturmuştu. Hava soğuktu. Kürkünün yakasını kaldırmıştı. Böyle dakikalarca kalmış, bir ara başını elleri arasına alarak:

— Otuz bu kadar senedir kendilerine zafer yollarını kuşat ettiğim, gaza meydanlarında başlarından ayrılmadığım, her *ürlü terakkilere mazhar kıldığım yeniçeri kullarım bize nasıl ihanet eder?

Diye söylenmişti. Gözlerinin önüne yine büyükbabası Sultan Se-lim'in tahtı nasıl zorla aldığını hatırlıyordu.

Veziriazam Rüstem Paşa'nm kumandasında İran seferine gidecek olan ordu, Üsküdar'da mutad merasimle uğurlandıktan iki gün sonra saflar arasında ileri geri bazı lâflar dolaşmıştı. Sultan Süleyman'ı uaua seneler başlarında görmeğe alışmış olan ihtiyar askerler :

— Saadetlû padişah, kullarını neden yalnız bırakırlar?

Diye söylenmeğe başlamışlardı.

Rüstem Paşa, kayınvalide Hurrem Sultan'dan aldığı talimata göre hareket ederek sesini çıkarmıyor, bilâkis müsamahakâr davranry«tr-du. Şikâyetler ne kadar ileri giderse, o kadar işine yarayacaktı.

Yolda yeniçerilerden (bir kısmı da, şehzadenin sefere katılması arzusunu açıklamışlardı. Bu sureüe İstanbul'da hazırlanmış olan plân hiçbir zorlukla

karşılaşmadan, kolayca tatbik edilmiş oluyordu. Veziriazam, memnuniyetini saklayamıyor, mutemed adamlarından, biri olan Sipahilar Ağa-sı Şemsi'ye:

— Haseki hazretlerine müjde göndermek üzereyiz.

Diyordu. Fakat plânın asker arasında şüyu bulmasından korkan ağa, Vezirin ellerine sarılmıştı:

— Aman, sahibi devlet efendimiz aman. Yerin kulağı vardır. İhtiyat gerek. Ağız açman, sonu iyi olmaz. ¦

Aynı ihtarı Vezir Haydar Paşa da yapmıştı. İtidal tavsiyesinde bulunmuştu. Fakat Haydar Paşa, çevrilen entrikaların mahiyetini bilmiyor, Veziriazamın bütün bunları padişaha olan merbutiyetinden yaptığını sanıyordu.

Ordugâh, Aksaray'da kurulduğu zaman birkaç yeniçeri zabiti de Sultan Mustafa'nın orduya iltihakı meselesini tekrar ortaya atmışlar:

— Buna Rüstem mâni olur.

Diye söylenmişlerdi. Bu sıralarda nereden çıktığı belli olmayan bazı rivayetler de saflar arasında dolaşmağa başlamıştı. Söylentilere göre; Şehzade Mustafa, yeniçeri kodamanları ile temasa geçmişti. RLis-tein Paşa, bunun doğruluk derecesini tahkika lüzum görmemişti. Hâdise meydanda idi. Haydar Paşa da dahil olmak üzere vezirlerden bazıları kulakları ile işitmişlerdi. İşte asker, Sultan Mustafa'yı istiyordu.

Şemsi Ağayı İstanbul'a yollayarak durumu bildirmek kararını verdi. Padişaha hitaben pek mübalâğalı bir name yazdı. Sipahiler ağasına da yazdıklarını teyit eder tarzda konuşması talimatını vermeyi unutmadı.

— Aman ağa, her gey senin iktidarına bağlı, güzlerinle gördün, asker neredeyse kıyam edecek, ıbeni bile tehdide başladılar.

Diğer taraftan aynı gün başka bir adamını da yola çıkararaık kayınvalidesi haseki sultana haber uçurdu. Oradan talimat gelinceye kadar askeri

oyalayacak, mecbur olmadıkça ordugâhı Aksaray'dan kaldırmayacaktı. Bu hususta Haydar Paşa da kendisiyle mutabıktı.

—< Efendimize intizar eylemek evlâdır. Teşrifi hümâyun vukubu-lur sanırım.

Diyordu. Telâşa düşecek hükümdarın ordunun basma geçmek isteyeceği muhakkaktı. Esasen plânın en mühim noktalarından biri âfi buydu.

Şemsi Ağa beraberinde Çavuşbaşı Mukbil de olduğu halde İstanbul'a gelir gelmez derhal sarayı hümâyuna koşarak huzura kabul ri-oasında bulunmuştu. Mühim maruzatı vardı. Hâmil olduğu nâmeyi bi'-aat takdim edecekti. Sipahiler ağasının böyle birdenbire zuhurunu haber aian Sultan Süleyman kendini içeriye aldırtmış ve eteğini öptürdükten sonra sormuştu:

•— Ne haber ağa, Rüstem kulumun bir arzı mı var?

Şemsi :

— Rüstem Paşa kulunuz yolladı, sultanım. Mübarek ayaklarınızdan öper.

Diyerek mektubu uzatmıştı. Süleyman daha ilk satırlarında yüzünü buruşturmuştu. Gözlerine inanamıyordu. Rüstem Pasa nâmesinde yeniçerilerin büyük şehzadeye olan temayüllerini artık saklamak lüzumunu duymadıklarını yazıyor: «Padişahı âlempenâh gayet kocalds, pîrlik vücuduna zaaf verdi. Bizzat düşman üzerine gidemiyor. Şehzadenin cülûcuna mâni Rüstem Paşa'dır. Onun başını kesmek ve ihtiyar padişahı Dimetoka'ya göndermek kolayıdır.» (1) diye ileri geri söylendiklerini ilâve ediyordu. Sultan Süleyman mektubu bir daha, bir daha okudu. Hiddetlendi:

— Hâşâ, Mustafa Hân bu küstahlığa cür'et ede ve benim hayatımda böyle bir vaz'ı namakul irtikap ede. Bazı müfsitler kendileri mail oldukları şehzadeye mülk münhasır olsun diye bühtan ederler.

Yerinden kalktı. Şemsi Ağa'ya doğru yürüdü.

— Zinhar bu sözü bir dahi lisana getirmeyin!

Diye bağırdı. (2) Sonra tekrar yerine döndü ve oturdu. Biraz düşündü. Şemsi Ağa'ya hitap etti :

— Sen arz eyle, ahval nedir?

Sipahiler Ağası böyle bir suale intizar ettiği için hazırlıklı idi :

— Lalanız hakikati söyler. Nâmeyi tahrir ederken gözlerinden yaşlar boşanırdı.

Dedi. Büyük bir teessüre kapılmış gibi başını önüne eğdi, sustu.

— Ne susarsız ağa? Neden ahvali anlatmazsız?

— Ah efendimiz, müfsitler şehzade hazretlerini kandırmışlar, a*-ker kullarınız kıyam üzeredir.

Süleyman, Çavuşbaşı Mukbil'e döndü :

— Ya sen ağa, sen ne dersin?

MukbiPin- çevrilen entrikalarla alâkası yoktu. Fakat padişaha candan bağlı idi. Uzun seneler daha makamında kalmasını istiyordu. Ordu safları arasında dolaşan nahoş sözleri o da duymuş, kıpırdanmaları .o da görmüştü. Doğru sanmış, yüreğine ateş düşmüştü.

— Gözlerim kör olsaydı da görmeseydim, padişahım. Kulaklarım sağır olsaydı da işitmeseydim.

Diyebildi. Sesi titriyor, (gözlerinden yaşlar akıyordu. Padişah bu kadarını kâfi buldu. İkisine de ruhsat verdi.

— Varın istirahat eyleyin, i护ademiz olmadan ordugâha avdet etmeyin.

(1) Solakzâde Tarihi, sayfa 521.

(2) Peçevi Tarihi did 1. sayfa 301.

auuınu

Sipahiler ağası ile Çavuşbagı çıktıktan sonra Sultan Süleyman mektubu bir defa daha gözden geçirdi. Aynı endişeye tekrar kapılmıştı. Babası Yavuz Sultan Selim1 Hân, 24 nisan 15,12 da askere dayanarak tahta çıktığı zaman pederi Sultan İkine: Bayezid'.i D'rnetoka'ya göndermişti.

Acaba tarih tekerrür mü ediyordu? vavuz o tarihlerde kırk iki yaşlarında bulunuyordu. Şehzade Mustafa da otuz sekizine basmıştı. Birbirlerine benzeyen halleri yok değildi. Fakat mahlû Hakan Bayezii ile kendi arasında bir müşabehet yoktu. Ne serhad boylarında görünmekten çekinmiş ve ne de hacı ve hocaların nüfuzu altında kalmıştı. Sonra'muazzam ve muhteşem bir İmparatorluk kurmuştu. Bayezid'in hayal bile edemediği şeyleri hakikat yapmıştı. Otuz sene zarfında on bir defa sefere çıkmış, askerin başında döğüşerek orduyu muzaffer kılmıştı. Cülusu sırasında yirmi beş

yaşında bulunanlar şimdi altmışa merdiven dayamışlardı. Bu kadar yıldır beraber bulunduğu yeniçeri kulları şimdıi kendisinden nasıl yüz çevirebilirlerdi? Buna imkân var mıydı?.

—i Olmaz, olamaz!

Diye söylendi. Düşüncelerinin hepsinde haklıydı. Yalnız kendisinin de Roksolan'm nüfuz ve tesirinden kurtulamadığım unutuyordu. Dar koridorları gederek hasekinin dairesine gitti. Hayat arkadaşı ve sevgili zevcesi ile dertleşmek ihtiyacını duymuştu. Beraberce bir sedire oturdukları zaman ellerini elleri arasına aldı.

— Bizi senden başka seven kalmamış.

Yaşı elliye yaklaştığı halde güzelliğini muhafaza eden Hurrem, efendisine sokuldu.

— Sizin için yaşıyorum. Benim için güneş ve su ne ise siz de osunuz efendim. Sizi biraz müteessir görsem, gözlerimden kanlı yaşlaı akar. Neden mükeddersiniz?

Hurrem sözlerinde samimi idi. Entrikalarla dolu hayatına rağmen padişahın aşkma hiçbir zaman bigâne kalmamış, kalamamıştı. Dünyanın bu en büyük ve en muhteşem imparatorunu sevmişti.

Geçen uzun seneler bu aşkı gölgeleyememiş, söndürememişti. Bununla beraber, akıbetini de düşünmüyor değildi. Sultan Süleyman vücudunu savaş meydanlarında vaktinden evvel yıpratmıştı.

Bâr emri hak vâki olursa, bugünkü nüfuz ve hâkimiyetini kendi öz oğulları sayesinde valide sultan olarak devam ettirmek istiyordu. Saltanat sürmek, emirler vermek ve hükmetmek güzel şeylerdi.

Hurrem, kendini böyle bir ihtirasa kaptırmış gidiyordu. Şehzade Mustafa'ya karşı giriştiği amansız ve korkunç mücadelenin birinci sebebi buydu. Makbul İbrahim Paşa'yı bunun için öldürtmüş, Rüstem Paşayı bunun için damat yaptırarak veziri-âza.mlığa kadar yükseltmişti. Şehzade Mustafa tahta çıktığı gün, öz evlâtları birader katline rıza gösteren kanunnâme hükümlerine kurban gidecek, kendisi de itibardan düşecek, herşey yıkılıp gidecekti. Belki eski hâdiselerin hesapları da sorulacaktı. Hurrem bunları düşünürken, Sultan Süleyman:

—. Rüstem Paşadan bir nâme geldi.

; :yerek înevzua girmiş ve mektubu ona da okumuştu. Sonra sor muştu :

— Ne dersiz, Hurrem?

Haseki, mektubun muhteviyatına daha evvelden vâkıftı. Damadı, olup {bitenleri ona da yazmış ve gizlice bir mutemet adamı vasıtasiyle göndermişti.

Fakat sonradan malûmatı yokmuş gibi hareketi daha uygun b d-

jnuştu.

— Efendim, size herşey ayandır. Cariyenize kalırsa, müfsitler şehzadeyi iğfal etmiş olacaklar.

Mülkün sahibi hayatta iken üzerinde nasıl hak iddia edilir? Elem çekmeyiniz, asude olunuz sultanım. Siz daha nice seferleri bizzat küşad eder, gaza meydanlarında orduyu hümâyununuzu muzaffer kılarsınız.

Padişah, hasekisinin yanında izzeti nefsinin kırılmasını, âciz «ir duruma düşmesini istemiyordu.

— Merak etme Hurrem, müfsitler cezalarını er veya geç bulurlar. Heyecanlı idi. Ayağa kalktı.

— Seferlerde ve gaza meydanlarında yine bütün haşmet ve celâdetimizle görüneceğiz. Bizi Mohaç'ta, Rodos.ta ve Belgrad'da muzaffer eden orduyu hümâyunumuzun başında bulunacağız.

Zafernâmelerimiz yine yedi iklimde okunacak!

Birden sanki gençleşmiş ve dinçleşmişti. Gözleri alev alev yanıyordu. Kaşları çatılmış, yumrukları sıkılmıştı. Hurrem, ihtiyar arslanı, se-ne'er sonra ilk defa böyle görüyordu.

— Devletinle bin yaşa!

Dadi. O da ayağa kalkmıştı. Sultan Süleyman'ın heyecanı devam ediyordu.

— Yeniçeri ve sipahi kullarım beni isterler, elbette haklıdırlar. Çünkü başlarında beni görmeye alıştılar. Allah inandırsın, biz de onlara hasretiz. Hayatımızda hiçbir şehzademiz saltanat iddiasında bulunamaz.

Bir an durdu. Sesi yavaşlamıştı:

— Hurrem, beni senden iyi anlayan olmadı. Söyle, doğru söyle, "ben seferden kaçan, gazadan hoşlanmayan bir padişah mıyım?

— Hayır, sultanım.

—¦ Bize top sesleri ninni gibi gelir.

Sultan Süleyman, o gece hiç uyumadı. Asabı bozulmuştu. Birkaç gün sonra, Rüstem Paşa'ya yeni emirler gönderdi. Şehzade Sultan Mustafa'ya temayül eden fırkalar süresiz olarak ruhsat alacaklar ve

kığı ıgöçireceklerdi (1). Veziriazam Aksaray'dan ileri gitmıiyecek, gr| dönecekti. Süleyman, seferi yeniden ve bizzat kendisi kuşat edecekti

Veziriazamın İstanbul'a avdeti hasekinin işine yaramıştı.

Damadı î]e doğrudan doğruya temas imkânını bulmuş, talimatları bizzat vermişti Vezir, hükümdara her fırsatta Sultan Mustafa hayatta kaldıkça salt.», natının daima tehlikede olduğunu imâ ve ihsas eder şekilde konuşa, çaktı. ¦

Ordunun bütün hazırlıkları kısa denecek kadar az bir zamanda tamamlanmıştı. Hükümdarın da kendileriyle beraber geleceğini öğrenen asker sevinç içindeydi. Gün görmüş ihtiyar yeniçeri zabitleri :

— Bizi yalnız bırakma padişahım1.

Diyorlardı. Hazırlıklar sırasında göze batacak herhangi bir hâdise olmamıştı. Şehzadeye taraftarlık eden kıtalara rastlanmamıştı. Rüstem Paşa :

— Aralarında gizli ittifak vardır, açığa vurmazlar.

Diye ortaya bir şey atmış ise de yapılan tahkikat müsbet bir netice vermemişti.

Sultan Süleyman, 27 ağustosta hasekisini son defa görmüş ve kendisiyle vedalaşmıştı. Hurrem o gece efendisini bırakmamıştı. Konuşma-!ar Şehzade Mustâîa üzerinde olmuştu. Padişahın, oğluna ne gibi bir ceza vereceğini merak edıiyor, sözü döndürüp dolaştırıp hep bu mevzua getirdiği halde bir türlü öğrenemiyordu. Nihayet dayanamamış, açıkça sormuştu :

—' Ah sultanım', demişti. Şehzadenizin saltanat iddiasında bulunduğu tebeyyün ederse ne yapacaksınız?

Süleyman buna cevap vermemiş, gözleri uzaklara dalıp gitmişti. Evet ne yapacaktı? Tereddüt ediyor, hâlâ bdr karar veremiyordu. Mevzuu değiştirdi.

— Gülüm, çiçeğim bilemezsin, seni nasıl seviyorum.

— Ya .cariyeniz, ya sizin için yanıp kül olan Huneminiz. Mübarek eemalinizâ görmeden, sıcak nefesinizi vücudumda hissetmeden ben nasıl yaşayacağım?

— Merak etme güzelimi, ulaklar sana olan hasretimizi ve sevgimizi beyan eden nâmelerimizi ulaştıracaklar. Ah Hurrem ah! Otuz sene seni derin bir aşkla sevdim. Dile kolay otuz sene.

Hünkâr şimdi hassas bir şair oluvermişti. Acı acı güldü.

— Neden güldünüz, efendimiz?

— Bana kocaldı diyenler, senin aşkınla dolu olan gönlümün ne kadar genç olduğunu görseler.

Hurrem :

— Benim de efendimiz, dedi. Benim de gönlüm arkınızla dolu.

(1) Hammer Tarihi, cild 2, sayfa 38.

,Sonra o da ufacık yumruklarını sıkarak ilâve etti:

— Ah müfsitler!.

Kaşları çatılan padişah da aynı şeyi tekrarladı:

— Mütfsitler.

Sultan Süleyman o gece sevgili hasekisinin yanından ayrılmadı. Ertesi gün, saraydan çıkarak ordusunun basma geçmek üzere hareket edecekti.

Kapı kulu askerleri daha evvel karşı tarafa geçirilmiş ve Üsküdar sahrasında ordugâh kurulmuştu.

28 ağustosta Topkapı sarayının kapısında on iki bin kadar seçme yeniçeri askeri sıralanmıştı. Yedi adet alım başlı sancak ve birçok da tuğ ve bayrak çözülü o*arak baş tarafta tutulmuştu.

Sancaklardan sonra zurna, davul, zil, nakkare, boynuz ve-boruları ile mehterhane takımı yer almış

bulunuyordu. Sancakların solunda ise vezirler, beylerbeyleri, kumandanlar vesair devlet erkânı vardı. Gün henüz doğmuştu. Sultan Süleyman, on ikinci seferini küşad-etmek üzere saraydan ayrılıp Üsküdara geçecekti. Biraz sonra beraberinde en küçük oğlu Şehzade Sultan Cihangir olduğu halde selâmlık yerine gelmişti. Mehterhane çalmağa başlamış, duacı çavuşların sesleri yükselmişti.

Padişah etrafa selâmlar vererek atını yavaş yavaş sürüyor, tüfekçiler «Allahu ekber» kumandası ile tüfeklerini ateşliyorlardı. Üsküdar'a geçinceye kadar şenlikler devam etmişti. Her seferi hümâyunda olduğu gibi sokaklar yine halkla dolup taşmıştı.

— Padişahım çok yaşa!

— Devletinle bin yaşa!

Âvazeleri göklere yükseliyordu. Padişah, tebaasının bu candan te-' zahüratı karşısında fevkalâde memnun olmuştu. Otuz iki yıl evvel, yirmi altı yaşında bir gençken Belgrad seferine çıktığı zaman yine böyle uğurlanmıştı. O zaman kendisine şehriyarı cedit diyorlardı. Şimdi ise Cihan Padişahı ve Kanunî unvanları yâdediliyordu.

İskelede bir kadırga hazırlanmıştı. Vezirleriyle beraber gemiye bindi. Galata'dan, Tophaneden ve limanda demirli bulunan harp sefinelerinden toplar atılıyordu. O gece Üsküdar'da kalındı. Ertesi gün ordu yürüyüşe geçti.

Eylülün 8 inci günü Yenişehir ovasına muvasalat edilmişti. Bu geniş ovada çadırlar göz alabildiğine uzanıyordu. Padişah, ordu salları arasında dolaşıyor, bilhassa yeniçerilerin takınacakları tavrı merale ediyor, öğrenmek istiyordu. En ufak bir hürmetsizlik görmemişti. İhtiyar askerlerin :

— Allah seni başımızdan eksik etmesin.

Duaları ile karşılanmıştı. Belgrad seferiıtde padişah ile

bulunmuş ve muhasaraya iştirak etmiş olanların gözlerinde sevinç lan vardı. Gün görmüş bir yeniçeri zabiti :

— Ölünceye kadar beraberiz ve sadakat üzereyiz.

Diyerek elini öpmüştü. iBeşuş bir çehre ile otağı hümâyuna dönen .Sultan Süleyman, o gün öğleden sonra Şehzade Bayezid'i huzuruna kabul ederek iltifat etmiş, İran seferinin devamı boyurua ve devlet işlerini yürütmek üzere derhal Edirne'ye hareketi emrini vermişti. Bu suretle İstanbul'da iken Hurrem Sultan'ın defalarca tekrarladığı ricası da yerine gelmiş oluyordu. Roksolan, sevgili evlâdını İstanbul'a en yakın bir yerde 'bulundurmak istemişti.

Orduyu hümâyun Yenişehir'den kalkarak 21 eylülde Bolvadin'e konmuş, Şehzade Selim babasını burada karşılaşmıştı. Ertesi gün divan kurulmuş, huzura giren şehzade el öpmüş, hil'atlara nail olmuştu. Ayrıca ordu ile beraber gelmesi emri verilmişti.

Osmanlı ordusu Konya Ereğlisine yaklaştıkça heyecan artıyordu.

Acaba diğer şehzadeler gibi Sultan Mustafa da iltifat (görecek, ordu ile beraber sefere katılacak mıydı? Böyle bir sual asker safları arasında dolaşmağa başlamıştı. Padişah vezirleri ile konuşmuyor, Rüstem Pa-

, şa'run yüzüne bakmıyordu. Vezir, bir arz için huzura girse :

— Lala, neden âdatoa riayet etmezsin. Maruzatın varsa divanı hümâyunda söylersin.

Cevabını alıyordu. Veziriazam korkmağa başlamıştı. Acaba kazdıkları kuyuya kendileri mi düşeceklerdi? Entrikalı işlerde maharet sahibi olmasına ve daima soğukkanlı görünmesine rağmen Sipahiler Ağası Şemsi Ağa'da da telâş asarı görülüyordu.

Sultan Mustafa, 5 kasım 1553 te kapı halkı ile beraber Aktepe mevkiine gelerek ordugâh kurmuştu (1). Kendisini nasıl bir akıbetin beklediğini bilmiyordu. Uzun seneler yüzünü görmekten mahrum kaldığı muhterem babasının elini öpmek, iltifatlarına nail olmak saadetine erişeceği için çok seviniyordu.

— Padişah babamıza hasretimiz ziyadedir.

Diyordu. Pederinin büyük bir kumandan ve hükümdar olduğuna karniydi. Yalnız haseki sultanın ve saray partisinin devlet işlerine müdahalesinden o da memnun değildi. Bunu birkaç defa söylemiş, fakat sözleri nahoş, rivayetlere yol aşmıştı.

6 kasımda divan kuruldu. Ordunun bu en sevdiği, saydığı ve ilerisi için büyük bir istikbal vâdeden şehzade mutad merasimle huzura kabul edilecekti. O gün bütün vezirler ve devlet erkânı kendisini karşıladılar, elini öperek kıymetli hediyeler aldılar. Sultan Mustafa, mükellef eyer vurulmuş bir ata binmişti. Huzuru şahaneye gidilmek üzere ve-

(1) Tabakat-ül Miemalik, sayfa 215.

airier, kendisine delâlet ediyorlardı. Yeniçeriler güzergâhta toplanmışlar:

— Allah seni padişahımıza bağışlasın!

— Maşallah Sultan Mustafa!

— Hak nazardan saklasın!

Gibi âvazelerle alkış tutuyorlardı. Yavuz devrinde bulunmuş ihtiyar askerlerin gözlerinde sevinç yaşları taneleniyordu. Onlar da genç yeniçerilerden aşağı kalmıyorlar :

— Seni Allah korusun!

Diye dualar ediyorlardı. Padişahın iltifatına mazhar olacağını ve ordu ile beraiber gelmesi smrini alacağını muhakkak addediyorlardı. Sanki Yavuz Sultan Selim Hân dirilmişti. Bütün heybet ve ihtişamı ile atını sürüyordu. Divanhaneye gelindiği zaman Sultan Mustafa atından indi ve yaya olarak yürüdü. Vezirlere selâm vererek onlardan ayrıldı. Veziriazam Rüstem Paşa'nın dudaklarındaki acı tebessümü görmemişti. İçeriye girdi. Fakat ne padişah vardı, ne de saraya mensup bir kimse. Atlas bir perde otağı hümâyunu ikiye ayırıyordu. Babasının belki de perdenin arkasında olması ihtimali vardı (1). O tarafa doğru yürüdü.

— Padişahımız efendimiz hangi taraftadır?.

Diye sordu. Cevap alamadı. Tekrar seslendi. Fakat birden yedi dilsiz peydan oldu. Bunları gören Şehzade dehşet içinde kalmıştı.

— Bizden ne istersiz?

Dilsizler, böyle bir suale intizar ediyorlarmış gibi üzerine saldırdılar. Alt alta, üst üste müthiş bir mücadele başladı. Arslan yapılı Sultan Mustafa'nın demir gibi kuvvetli vücudunu bir türlü yıkamıyorlardı. Şehzade dilsizlerin elinden kurtulup babasını arkasında zannettiği atlas perdeye doğru koşmağa uğraşıyordu.

— Sultanım baba. Bak şehzadene neyi reva görürler!

Diye sesleniyordu. Fakat bütün bu feryatlar cevapsız kalıyordu. Nihayet saray hademelerinden Zal Mahmud Ağa (2) arkasından yetişti. Şehzade, Mahmud'un kendisini kurtarmağa geldiğini sanmıştı:

— Aman ağa, yetiş!

Heyhat, o da katillerin tarafını tutmuş, onlarla beraiber olmuş ve arkasından yakalamıştı.

Biraz sonra bedbaht Şehzadenin cansız vücudu yerdeki hasırın üzerinde yatarken, dışarıda bekleyen lalası ile imrahorunun, henüz merasim yerinde duran yeniçerilerin gözleri önünde başları kesiliyordu.

Sultan Mustafa'nın idamı haberi yıldırım sür'atiyle ordu safları (1) Busbecq, Türk Mektupları, sayfa 47.

(2) Mahmud Ağa, sonradan vezir olup Eyüp'te camii ve medresesi bulunan -meşhur1 Zal Mahmud Paşa'dır.

I

arasına yayılmıştı. Biraz evvel alkışladıkları ve uzun ömürlü olması için dualar ettikleri o erkek güzeli, arslan yapılı, temiz ahlâklı, fazilet, li, hulâsa 'bütün meziyetleri nefsinde toplayan Sultan Mustafa'nın vefatını öğrenenler
:

— Zalimler elbette cezalarını bulmalıdır!

Diye avaz avaz bağırıyorlar, çağırıyorlar, ihtiyar yeniçeriler gözlerinden yaşlar akıtarak :

— Sultan Mustafa'ya kıyan katiller nerede?

Feryatlariyle oraya buraya koşuyorlardı. Ordu galeyan halindeydi. Tehdit sesleri otağı hümâyuna kadar uzanıyordu.

Divanda toplanan vezirler, askerin bu galeyanı karşısında ne gibi tedbirler alınması lâzımıgeldiğini müzakere ediyorlardı. Kara Ahmeet Paşa hariç hepsinin yüzünde telâş ve korku asarı vardı. Bir ihtilâl kendi hayatlarını da alıp götürebilirdi. Bu sırada :

— Ah bu Hırvat, ah bu hain vezir!

— Rüstem Paşa zalimlerin başıdır!

Sesleri içeriye kadar aksetmeğe başlamıştı. Rüstem Paşa'nın yüzü bembeyaz olmuştu. Vakıa plân tam bir muvaffakiyetle tatbik edilmiş, kayınvalidesi Hurrem Sultan'ın arzuları yerine getirilmiş ve Sultan Süleyman da büyük bir dertten kurtulmuştu ama, sonrası ne olacaktı? Asker nasıl teskin edilecekti?

— Vezirin başını istiyoruz!

Nidâlariyle otağı hümâyuna gelirlerse, hayatını kim kurtaracaktı? Padişah yeniçerilerin arasına dalıp:

— Kullarım nedir muradınız? Bize sadakat üzere değil misiniz? Diye sorsa, işler belki yoluna girebilir, sükûnet avdet edebilirdi»

Ordu, her şeye rağmen onu seviyor ve sayıyordu. Fakat Süleyman, askerin karşısına çıkmaktan utanıyordu. Rüstem Paşa, vezirlere sordu :

— Paşa kardeşlerim, tedbir nedir?

Paşaların başları önde idi. Temeşrvar fâtihi Kara Ahmed Paşanın gözleri kıpkırmızı kesilmişti.

Ağlamış olduğu belliydi. Dudaklarını ısı-rıyordu. Rüstem, bütün ümidini bu şanlı vezire bağlamıştı.

Çünkü ordu, onu herkesten fazla sayıyordu. Temiz bir mazisi ve kahramanlıklarla dolu bir muharebe hayatı vardı. Saraydan yetiştiği için, iyi tahsil ve terbiye görmüştü.

— Ne dersiz, Ahmed Paşa? İşte asker kıyam üzeredir. Ne düşünür-süz?

Ahmed Paşa, yavaşça başını kaldırdı, bir müddet veziriazamın yüzüne baktı. Bu nazarlarda kin ve nefret vardı.

—• Ne diyelim ki, sebep olanlar tedbir bulsunlar.

Bu sözleriyle Sultan Mustafa'yı siz öldürttünüz, neden tedbirleri benden sorarsınız, demek istiyordu. Haydar Paşa, her ne kader:

— Sizin tecrübeniz bizlerden ziyadedir. Elbet bir çaresini bulursunuz, bize muavenet edersiniz.

Diye ısrar etmişse de, Temeşvar fâtihinin cevabı çok yerinde ve manalı düşmüştü: __Bizim tecrübemiz gaza meydanlarındadır.

Rüstemı Paşa, vezirlerin yardımlarından mahrum ve yalnız kaldığını artık anlamıştı. Bu sırada kapıcılar kethüdan, divana girerek veziriazama yaklaştı:

— Hazreti padişah, mührünü ister.

Dedi. Rüstem, renkten renge (girmişti. Bütün istikbali birden yıkılmıştı. Mührü güçlükle çıkarabildi. Elleri titriyordu.

__Padişahımız efendimizin âzad kabul etmez kölesiyim.

Sözleri ağzından bir inilti halinde çıktı. Ayakta sallanıyordu. Sordu :

— Ağa, bize katil var mı?

— Hayır.

Rüstem Paşa, biraz nefes alabilmişti. İdam edilmediğine göre, ileride bu makama tekrar gelmesi ihtimali vardı. Kayınvalidesi Hurrem Sultan, kendisine bu kadar hizmet etmiş, bütün emirlerim yerine getirmiş bir adamı, silkip atamazdı. Efendisi nezdinde tavassutta bulunurdu.

— Cenabı Hak, padişahımıza uzun ömürler versin, âmin. Kapıcılar kethüdası, bu sahneyi hayretle seyreden vezir Haydar ,

Paşa'ya hitap etti:

— Çadırınıza gidiniz.

Bu suretle onun da azli tebliğ edilmiş oluyordu. Şimdi, bütün gözler Kara Ahmed Paşa'ya çevrilmişti. Rüstem ve Haydar Paşalar, başları önlerinde olarak divanı terkettiler. Biraz sonra, kapıcılar kethüdası tekrar içeriye girdi. Ahmed Paşa'nın önünde hürmetle eğildi, hükümdarın altm mührünü uzattı:

— Padişah efendimiz, sizi veziriazam nasbeylediler. Mübarek olsun.

Paşa, mührü hümâyunu öpüp, başına koydu. Dualar etti, sonra :

— Efendimizin mübarek cemali ile müşerref olmak isterim.

Diyerek huzura çıkmak ricasında bulundu. Sadareti kabul edebilmek için, bazı şartları vardı. Şerefli mazisini lekelemek istemiyordu. Bir ıgün gelip, saray entrikalarına kurban edilmekten ve haseki sultanın bâziçesi olmaktan korkuyordu. Kethüda ıgitti, geldi, emri tsbliğ etti:

— Efendimiz, -vürudunuza muntazırdır.

Kethüda ile beraber divandan çıktılar. Rüstem Paşa'nın azli üân olmasına rağmen, yeniçerilerin galeyanı devam ediyor, nâhog

sesler işitliyor, asker safları arasında kaynaşmalar oluyordu. Paşa, huzura girer girmez, padişahın ayaklarına kaıpandı.

— Şevketlûm, veziriâzamlık bizim gibi âciz bir kulunuza mı ka]. di?

Sultan Süleyman, elini Ahmed'in omuzuna koydu, sesi gayet bitkin ve hafif çıkıyordu:

— Kalk lala, kalk. Mührümüze ve itimadımıza lâyıksın.'

— Başka kullarınızı taltif buyursa idiniz.

— Neden böyle söylersiz Aıhmed?

Vezir, endişelerini birkaç cümle ile anlattı. Devletin bu en büyük makamına yükseldikten sonra bir gün azledilmesinden korktuğunu söyledi. İnsandı, hatadan salim olmazdı. Padişah, kendisine karşı müsamahakâr davranacağına, azletmeyeceğine dair katî teminat verdi:

— Azil asla hatırına gelmesin Ahmed, asude ol. Sonra mustarip bir tavırla :

— Haydi lala, dedi. Umuru tedvir et. Bak asker kullarımın muradı nedir, ne isterler?

Sonra ilâve etti :

— Bizi fazla konuşturma. İçimiz kan ağlar.

Veriziâzam geri >geri çekildi. Huzurdan çıkarken padişahın göz pınarlarında tanelenen yaşları görmüştü. Cihan Padişahı Kanunî Sultan Süleyman ağlıyordu* •

Asker safları arasında yükselen :

— Vezire katil .gerek!

Âvazeleri üzerine Rüstem Paşa hemen İstanbul'a gönderildi. Bu suretle ölümden kurtulmuş oldu.

Ufak bir tahrik neticesinde asker tarafından parçalanması işten bile değildi. Kazaskerler ve ulemanın şehzadenin namazını kılmak üzere Ereğli'ye

gitmeleri emredildi. Ha-zinei hassa defterdarı metrukâtını saymak ve yazmakla vazifelendirildi.

Aktepe mevkiinde kurutan çadırlı ordugâhta birkaç gün daha kalındı. Sultan Süleyman mevsimin

¦ilerlemiş olmasından dolayı İran seferini ertesi seneye bırakarak kışı Halep'te geçirmeye karar verdi. Artık Şehzade Mustafa meselesi halledilmiş, tehJike kalmamıştı. Ordu padişaha karşı herhangi bir hürmetsizlik ve itaatsizlik göstermemekle beraber küskündü. Sultan Mustafa'nın matemi kaîblerden kolay koîay silinip atılamıyordu. Şair Taşlıcah Yahya Bey bu mateme tercüman olmuştu :

Medet, medet ki cihanın yıkıldı bi* yânı Ecel Celâlîleri laldı Mustafa Kant MbsraJarı ile başlayan ölm«z mersiyesi dillerde dolanıyor, her nunnt.i'1 guLimı >j»

nuşta gözler yaşarıyordu. Bu mersiyeyi Sultan Süleyman da yaşlı gözlerle okumuş, fakat Yahya Bey'e ne bir söz söylemiş ve ne de ceza, vermişti. Sadece :

— Taşlıcah bu mersiyesi ile kalbimizi hûn etti. Demişti. Bolvadin'de orduya katılmış olan Şehzade Selim, hem müteessir,

hem de akıbetinden endişeli idi. Ağasının idamında annesi Hurrem Sultan'ın oynadığı menfi rolden bir kısmına vâkıftı. Sultan Bayezid'i de her zazaman kendisine tercih ettiğini biliyor, ileride aynı müthiş akıbetin kendi başına da gelmesinden korkuyordu. Mustafa'dan sonra yeniçerilerin Bayezid'e meyletmeleri mümkündü.

İkbal hırsı olmayan hassas ve şair '•unlu Şehzade Sultan Cihangir'e gelince; o herkesten fazla müteessirdi. Aynı mersiyenin:

Getirdi (arkasını yere Zâl-i devri zaman Vücuduna siiem-i Rüstem ile erdi ziyan.

Mısralarını okurken katıla katıla ağlamıştı. Bu teessür onu yolda hasta etmiş, 1553 yılı Kasım ayının 8 inde Haleb'e muvasalat edildiği günde bir

daha kalkmamak üzere yatağa düşürmüştü.

Cihangir, Süleyman'ın en küçük, fakat en sevgili oğluydu. Seferlerde beraberinde bulundurur, ilmî sohbetlerde kendisine de söz hakkı verirdi. Yaşı sancağa çıkmak için çok müsait olduğu halde bu sevgisi dolayısıyle yanında alıkoymuştu. Zarif, munis ve hassastı. Kuvvetli bir tahsil ve terbiye görmüştü. Baıbası ve kardeşleri gibi şairdi. Bedenen kusurlu yaratılmıştı. Sırtında ufak bir kamburu vardı. Bununla beraber siması güzeldi.

Padişahın, Şehzade Mustafa'ya reva gördüğü feci akıbetten sonra duyduğu vicdan azabı Cihangir'in hastalığı ile bir kat daha artmıştı. Bütün hekimleri seferber etmiş:

—. Aman üstadlar, Sultan Cihangir Hân'ıma bir şey olmasın. Bir iyi bakın.

Diye âdeta- yalvarmıştı. Fakat hekimler hastalığı ya keşfedememişler veyahut koydukları teşhisi Hünkâra söylemek cesaretini bulamamışlardı. Ancak fazla ısrar karşısında kaldıkları zaman :

-— Allaihtan ümit kesilmez.

Cevabını vermişlerdi. Hastalık günden güne ilerliyor, şehzade bir mum gitoi eriyordu. Ne yapılan ilâçlar ve ne de Sultan Sülcy«r.£a'in sevgili oğlunu kurtarmak için çırpınmaları fayda vermiyordu.

Cihangir, yatağının baş ucundan ayrılmayan lalasına :

— Beni yatağa ağam Sultan Mustafa'nın matemi düşürdü. Tabipler boş yere derdime deva ararlar.

Dilerim sebep olanlar Allahlan bulsunlar!.

Demiş, lalasının :

i

— Hele bir bahar gelsin Sultanım, İstanbul'un âbı havası şifa verir, bir şeyiniz kalmaz, üzülmeyin.

Gibi teselli edici sözlerine karşı acı acı gülmüş:

— Acep biz bahan idrâk edebilecek miyiz? Cevabını vermişti.

Plânların muvaffakiyetle tatbik edildiğini haber alan Hurrem Sultan sevinmişti. Fakat birkaç gün sonra damadının azledilerek İstanbul'a geldiğini görünce şaşırmış, üzülmüştü. Böyle bir netice beklemiyordu. Şimdi çar naçar Rüstemi tekrar makamına oturtmak için. faaliyete geçecekti. Doğru bir vezir olan Kara Ahmed Paşa'nın yeniçeri erkânından da yüz bularak meydan okuyacağını, emirlerine râm olmak istemiyeceğini bilmiyor değildi.

Mthrimâlh Sultan'a gelince; kocasının birdenbire gözden düşerek bir kenara atılmış olması sinirlerini bozmuştu. Bununla beraber Rüs-tetn'i teselli etmiş :

— Sen üzülme efendim, demişti. Kendine kahretme, iherşey düzelir.

Sonra soluğu sarayı hümâyunda alarak annesine yalvarmış yakar-mıştı:

— Ah valide, bak bize neler ettiler! Rüstem ayaklarınızdan öper. Muavenetini 'bizden esirgeme.

Roksolan kızma ümit vermişti:

— Selâm söyle, merak etmesin. Yalnız biraz sabırlı olsun. Ölümden başka herşeye çare bulunur.

Hele padişahımız efendimiz seferden avdet buyursunlar.

Bu iş biraz güçtü ama, mümkündü. Halk Sultan Mustafa'nın şeha-detini iyi karşılamamış, ordu saflarında olduğu gibi İstanbul'da da nahoş aesler yükselmişti. Sonra İran seferinden henüz zafer haberleri gelmemiş, o da hoşnutsuzluk yaratmak emareleri göstermişti. Bu sıralarda payitahtın muhafazası için kuvvetli bir vezire ihtiyaç vardı. Seferin devamı sırasında bu mühim vazifeyi pekâlâ Rüstem Paşa yapabi-lirdii. Zamanı gelince bir mutemedi vasıtasiyle durumu efendisine arzerîecekti. Ancak şimdiden zemini hazırlamak lâzımdı. Padişaha hitaben mektup kaleme aldı.

Aşkını bir defa daha tekrarlıyor, bütün zamanının htizün ve melal içinde geçtiğini, İranlılar üzerinde henüz bir zafer kazamlmadrğı halde müjdeciye intizar edildiği şayiasının dolaştığını, bu haberin ise kendisinde şüphe ve tereddüt uyandırdığını, Şeh-aaıiesi Sultan Bayezid'in yanma bile gitmek istemediğini yazıyor, «tek Hafcüaâlâ bana mübarek cemalini göstersin» diyordu. Mektup

«Cihan-

gir Şahımın gözlerinden öperim» diye sona eriyordu (1).

Halbuki Cihangir de annesinin kurbanı olmuştu. Ağasının matemi, ciğerlerinden esasen hasta olan bedbaht genci 27 kasım 1553 te Hakkın rahmetine kavuşturmuştu. Namazı kılındıktan sonra cenazesi İstanbul'a gönderilmek üzere yola çıkarılmıştı (2).

Sultan Süleyman, zevcesinden gelen mektubu birkaç defa okumuştu. Hâlâ Hurrem'i suçlu bulmuyor, belki de bulmak istemiyordu. Roksolan, koca Osmanlı İmparatorunu büyülemiş, aşkının âdeta esiri etmişti. Yer yüzünde kendisine ondan yakın kimse olmadığını sanıyor:

— Hurrem benim herşeyim.

Diyordu. Belki hakkı da vardı. Fakat bu yakınlık, bir imparatorun şanlar ve şereflerle dolu olan mazisini lekeliyordu ve belki da daha da lekeliyecekti.

Sultan Süleyman Bağdat'ta kaldığı müddet zarfında birçok hayırlı işler yaptı. Zam-anla bozulmuş

olan idareyi düzeltti. Halkın memnun olmadığı beyleri ve kadıları değiştirdi. Vergi işlerini yoluna koydu. Binalardan alınmakta olan vergileri kaldırttı. Rüşvet alanları, halka fena muamele edenleri rütbe ve memuriyetleri ne olursa olsun cezalandırdı. Camiler, mescitler ve imarethaneler yaptırdı, eskilerini de tamir ettirdi. Bunların masraflarına bazı varidatları karşılık gösterdi. Vakıfnameler ve hüccetler yazdırdı. Çeritezler zamanında kurulmuş olan âdetlerle bidatleri kaldırdı. Babası Yavuz Sultan Hân'ın Halep hakkındaki emirlerinin kendi devrinde de aynen tatbikim

ferman etti. Namuslu insanları iş başına getirdi, halkın duasını aldı, minnet ve şükranını kazandı.

*

Haleb'in mutedil havası padişaha çok yaramıştı. Manevî ıstırap altında ezilen vücudu yavaş yavaş

iyileşti. Musahipleri ve hekimleri kendisine açık havada eğlenmesini tavsiye ettiler. Oğlu Şehzade Selim'i de yanma alarak ava çıktı. Götürdükleri şahinler vasıtasiyle ördekler, kazlar, turnalar avladılar. Altın rengindeki mavi tepeli balabanlar, iri başlı çakır doğanlar ve türlü türlü kartallar vasıtasiyıe* sülünler, çiller ve keklikler yakaladılar. Tazılar dereleri, tepeleri gezerek ceylânlar, tavşanlar ve tilkiler tutup getirdiler.

Sultan Süleyman'ın, birbiri arkasına tertip edilen bu av eğlenceleri sayesinde sinirleri düzelmiş, biraz neşesi gelmişti. Teessürünü unutur ıgibi olmuştu. Hurrem Sultan'm mektuplarına verdiği cevapta : «Kendimizi daha zinde hissediyoruz. Saatlerce at üzerinde kaldığımız halde hiçbir yorgunluk duymadık. Cenabı Hakka şükürler olsun.» di-

(1) Topkapı Sarayı Arşivi No. 538.

(2) İstanbul'da Tophane'nin üstündeki mahalle gir'in adanı taşımaktadır.

yor, hasretini ifade eden cümleler yazıyordu. Hasekinin gönderdiği son mektupta, «İran seferi imtidadmca İstanbul'un muhafazası için R-üstem Paşa kulunuzu kaymakam tâyin buyursamz acaba nasıl olur? Ben cariyenizden sual ederseniz münasiptir. Ama aklım bir şeye ermez, ferman yine sevıgili Padişahım efendimindir,» diye bahsettiği tâyin meselesine hiç temas etmemiş, damadının adını anlamamıştı.

Halcpte bahar erken idrâk edilir. Meyve ağaçlarının çiçek açması sefer mevsiminin gelmek üzere olduğunu hatırlatıyordu. Hazırlıklara başlanıldı. Şehzade Sultan Selim Maraş'a gitti. Orada kışlamakta olan askerini alıp Sivas'a gelecek, babasına iltihak edecekti.

Orduyu hümâyun 1554 yılı nisan ayının 9 uncu günü yürüyüşe geçti. Halep sarayının önündeki Gök meydanı askerle dolup taşmıştı. Kaleden toplar atıldı. Vezir İbrahim Paşa kaymakam sıfatiyle İstanbul'a gitmek üzere ordudan ayrıldı. Bu suretle ilk defa Hurrem Sultan'-ın arzu ve istirhamı yerine getirilmemiş oluyordu. Rüstem Paşa ile hasekisinin casusları İbraihim Paşa'dan evvel payitahtın yolunu tutmuşlardı.

12 mayısta Diyarbekir'e muvasalat edildi. 15 mayısta surların haricinde Çülek mevkiinde ordugâh kuruldu. Divan toplandı. Mutadın hilâfına, yalnız vezirler değil kazaskerlerin, defterdar ve nişancıların, ağa, kethüda, serdar, yayabaşı, bölükbaşı ve vekilharç gibi yeniçeri zabitlerinin ve solakların divana girdikleri görüldü. Padişah ordunun ne dereceye kadar kendisine sadık olduğunu anlamak istiyordu. Şehzade Sultan Mustafa'nın idamı ile kırılmış olan kalblerini tatlı sözlerle tamir edecekti.

Otağı hümâyuna girenlere teker teker iltifat ediyor, hatır soruyordu. Sonra İran seferi hakkında kısa bir hitabede bulundu. Seferin mutlak ve lüzumlu olduğunu işaret etti.

— Kullarım, ölünceyedek başınızda olmağı murad ederim. Gittiğim yere gider misiz, bizimle foeraber misiz?

Diye sordu. Bu samimî sual karşısında gözler dolu dolu oldu. Hep birden :

— Seninle olduktan sonra padişahım, Hind'e, Sind'e, Kafdağma kadar gideriz. Her ne emredersen fermanberiz.

Cevabını verdiler. Sultan Süleyman tatlı bir heyecanla üipea-di.

— Berhurdar olun kullarım.

Padişah, divan toplantısından sonra ordu saflarını dolaştı, her tarafta tezahüratla karşılanıyordu.

Artık ordunun sadakatinden şüphe edilemezdi. 20 mayısta Diyarbekir'den hareket olundu. 5

haziran'da Su-şehri'ne muvasalat edildi. Sultan Süleyman burada bir geçit resmi yaptırdı.

Veziriazam Kara Ahmed Paşa ile ikinci Vezir Semiz AJi Paşa'nın birlikleri birbirlerine rekabet edecek bar intizamla geçtileT. Her iki vezire de iltifatta bulundu : HURREM SULTAN

.— İftihar duydum.

Fakat biraz sonra ordugâha gelen Rumeli Beylerbeyi Sokullu Meh-med Paşa kumandasındaki Rumeli askeri diğerlerini gölgede bıraktı. Askerlerin omuzlarında kaplan postu vardı. Miğferlerine tilki kuyrukları asılmıştı. Büyük kalkanlar, çelik mahmuz ve pazubentler, demirden eldivenler teçhizatlarını tamamlıyordu. Sancakları kırmızı ve beyazdı. Sultan Süleyman, Sokullu'dan da iltifatını esirgemedi:

— Senden şükran üzereyim, Mehmed Paşa. Dedi. Elini öptürdü.

Ordu 5 temmuzda Kars'a geldi. Burada İran Şahı Tahmasb'a harp ilânnamesi gönderildi. Fakat şah ortalarda yoktu. Bunun üzerine İran hududu geçildi. Zaferler birbirini kovalamağa başlad:. Revan fetho-lunmuş, 24 temmuzda Araçay düşmüş, iki gün sonara Karabağ tahrip edilmişti. 2S temr/ıuzda Nahcivan'a girilmişti. Şah Tahmasb burada Ğ» kendisini göstermemiş, hazinelerini bile bırakarak kaçmıştı. İran ordusundan ise eser yoktu. Sefer zaferle tamamlanmıştı.

Avdete karar verildi. Erzurum'a muvasalat edildiği zaman Şahm hassa kumandanı gelerek, hükümdarı adına sulh talebinde bulundu. Padişahın huzuruna çıkmak ve elini öpmek şerefine nail oldu. Bir mütareke imzalandı. Sulh müzakereleri bilâhare başlayacaktı.

Sultan Süleyman kışı Amasya'da geçirdi. Bu şehirde kaldığı aylar zarfında İran işlerinden başka birçok siyasî ve askerî hâdiselerle de meşgul oldu. Fransa kiralı yine yardım istemişti. Talebi yerine getirildi. Avusturya elçilerini yollamış, İran şahı yeni bir sefaret heyeti göndermişti, i

Bu sıralarda İstanbul'da da türlü hâdiseler oluyor, Veziriazam Kara Aihmed Paşa aleyhinde entrikalar çevriliyor, rivayetler çıkarılıyordu.

Güya Ahmed Paşa, İran seferi esnasında Mısır valiliğine tayin et tirdiği akrabası Dukakinzâde Metımed Paşa'ya, Mısır'ın senelik varidatından

İstanbul hissesini mümkün mertebe arttırmasını emretmiş, o da halkı soyup soğana çevirmişti. Hüviyetleri meçfhul bazı kimseler :

— Ahmed Paşa Mısır ahvalini perişan ettirir. Dukakinzâde yalnız devletin değil kendi hazinesini de doldurur. Selefi Ali Paşa. daha müdebbir bir vezirdi.

Gibi Sadrâzamı yeren sözlerle orada burada dolaşıyorlardı. Bunların arasında şiyvesinden Rum olduğu anlaşılan sivri sakallı bir ihtiyar da vardı. İstanbul'da gezmediği mahalle kalmamıştı.

Kendisini Mısır'dan yeni gelmiş bir tacir oJarak tanıtıyordu.

Şayialar yavaş yavaş İstanbul hududundan da dışarıya taşıyordu. Mesele basitti. Haseki Sultan iîe kızı Mihxiwija&i ve Rüstem Paşa el ele vermişler, Kara Ahm«d'i mahvetmek için faaliyete geçmişlerdi. Varidatın böyle birdenbire yükselmesi padişah nezdinde Ahmed'in itibarı-

nı bir kat daha arttıracaktı. Bu ise Rüstem Paşa'nın aleyhinde netice verirdi. Çünkü, onun sadareti sırasında Mısır varidatı bu kadar çok değildi. Eski Mısır Valisi Semiz Ali Paşa'yı da kendi taraflarına çevirmişlerdi. Rüstem Paşanın casusları Amasya'da dolaşıyor, Ali Paşa ile gizlice temaslarda bulunuyorlardı. İstanbul'daki şayiaların her tarafa yayılması için Galata'daki teşkilât vazifelendirümişti,. Kendisini Mısır'dan gelmiş bir tacir olarak tanıtan sivri beyaz sakallı ihtiyar, asilzade Teologos'tan başkası değildi. , Gerek Diyarbekir valiliğinde ve gerek sadareti sırasında gayri meşru yollardan büyük bir servet toplayan Rüstem Paşa, kesenin ağzını açmış, taraftarlarına bol bol ihsanlar dağıtmağa başlamıştı.

Mührü hümâyunu ele igeçirebilmek için her türlü maddî fedakârlıklara hazırdı. Hurrem Sultan'm enıriyie mutemetleri arasına karışmış olan Kara Süleyman Ağa'ya :

— Su gibi altun sarfına mezunsun. •

Demiş, Asilzade Teoloıgos'a de yekûnu bir hayli tutan duka göndermişti.

Yeni Mısır Valisi Dukakinzâde Mehmed Paşa, memuriyetinin daha birinci senesinde veridatı yüz elli bin duka arttırmış ve durumu A masya'ya da bildirmişti. Kara Ahmed Paşa memnundu.

— Mehmed Paşa tedbirini .gösterdi. Efendimize lâyık bir vezir olduğunu isbat-ttti.

Diyordu. Sultan Süleyman da kendisine iltifat etmişti. Eski Mısır Valisi Semiz Ali Paşa'yı da huzuruna çağırarak aradaki farktan dolayı hesap sormuştu. Fakat Ali Paşa, fazla vergi alarak memleketi tahrip ve halkı bizar etmektense eski itiyatlara göre hareket olunmasını daha muvafık

'gördüğünü beyan etmişti.

— Kanunî unvaniyle yâdedilen bir padişahı muazzamın saltanatında elbette adalet hüküm sürer.

Demişti. Sultan Süleyman Mısır varidatı meselesini tahkik ettirmek kararını vermişti. Rüstem Paşa'nın adamları:

— Dukakinzâde haydi birinci defa bu kadar altın yolladı. Fakat bir yıl sonra aynı aniktarı takdim edemezse artık kimsede vergi vereceK takat kalmadığı anlaşılacaktır. O zaman vezirin hali nice olur?

Diyorlardı. Bu sözler Kara Ahmed Paşa'nın kulağına kadar gelmiş ve aleyhinde yürüyen entrikalara kısmen vâkıf olmuştu. Ahmed Paşa kendi durumunu sağlamak ve rakibi Ali Paşa'yı gözden düşürmek için Dukakinzâde'ye yeni bir mektup yazmış, devlet hazinesine gönderilen teslimatın daha da arttırılmasını istemişti. Bu suretle kendisinin haklı olduğunu isbat sdeeek: HÜRHEM SULTAN

— İşte padişahım:, diyecekti. Varidat ziyadedir. Dukakinzâde kulunuz tou yıl da aynı miktarı ve hattâ daha fazlasını da gönderdi.

Fakat bu mektubu götüren ulak, Amasya'nın' biraz ilerisinde Semiz Ali Paşa ile teşriki mesai eden Galata teşkilâtına mensup Hurrem Sultan'm adamları tarafından yakalanmış ve elinden mektup alındıktan sonra öldürülmüştü.

Siyasî müzakerelerin ve çeşitli entrikaların devam ettiği bu sıralarda Rumeli'de de bir isyan patlak vermişti. Yenişehir ve Selanik taraflarında Mustafa adlı bir serseri ortaya çıkmış:

»-.

— Ben Aktepe'de idam edildiği söylenen Şetozade Sultan Mustafa'yım, başımı «güç kurtardım, cellâtlar orada bana benzeyen başka birisini katlettiler, ben âzâd oldum.

Diyerek etrafına on 'bin kişi kadar toplamıştı. Şehzade Mustafa'nın yüzünü görmemiş, fakat şöhretini duymuş olanlar da kendisine katılmıştı. Düzmece Mustafa, müdafaasız bazı kasabaları işgal etmişti. Bir akıncı beyini kendine vezir yapmış, iki medrese kaçkınını da kazaskerliğe getirmişti. Dervişler vasıtasiyle Rumeli jöhirlerinde geniş bir propaganda faaliyetine girişmiş ve birçok saf kimseleri kandırmıştı. Günün birinde de padişahlığını ilân etmişti. Bu hâdiseden en ziyade Hurrem Sultan telâşa düşmüştü. Kızının sarayma koşmuş, damadını huzuruna celbetmiş:

— Kanı Sultan Mustafa idim edilmişti?

Diye çıkışmıştı. Rüstem Paşa teminat vermişti :

— Sultan Mustafa hazretlerinin cenazesini gözlerimle gördüm. İlânı istiklâl sevdasına düşen o değil, bir serseridir. Asude olun.

Sonra Hurrem Sultan'ın ayaklarına kapanmıştı.

— Valide sultan hazretleri, ikbal ve istikbalim "linizdedir. Haseki, sabır tavsiyesinde bulunmuştu.

Kanunî Sultan Süleyman, Rumeli'deki isyanı haber alır almaz B-dirne'de bulunan Şehzade Sultan Bayezid'e talimat göndermiş, ayrıca İstanbul'un muhafazasına memur edilmiş olan Vezir İbrahim Paşa'ya hazırlıklı bulunmasını emrini vermişti. -İbrahim Paşa lüzumlu bütün ihtiyat tedbirlerini almış, durumu haseki sultana da bildirmişti.

Şehzade Bayezid kapıkulu ağalarından birine asker vererek isyan mmtakasma göndermiş, ayrıca Niğbolu Sancak Beyini de âsilerin tenkiline memur etmişti. Rumeli Beylerbeyi Sokuülu Mehmed Paşa da seçme bölüklerle yola çıkmıştı.

Sultan Süleyman'ın da içine Hurrem gibi şüphe düşmüştü. Acaba Aktepe'de idam edilen hakikaten şehzadeye benzeyen başka birisi miydi? Bu şüpheyi gidermek Jjolaydı. Fakat tahkikat yaptırmaktan utanı-

yor, kimseye açıklayamıyordu. Bugünlerde Zal Mahmud Ağa huzura girmiş, Rumeli'deki isyanı duyduğunu, fakat oradaki Mustafa'nın sahte olduğunu kendiliğinden söylemişti. Padişah, Mahmud'un yüzüne bakmamış, evlâdını öldüren katili tiksinerek huzurundan kovmuştu.

— Seni gözüm görmesün, yıkıl karşımdan!

Düzmece Mustafa hâdisesi kolaylıkla halledilmişti. Âsiler arasında ihtilâf çıkmış, Mustafa kendisine vezir ve serasker yaptığı akıncı beyi tarafından yakalanarak Niğbolu Sancak Beyine teslim edilmişti. O da Rumeli Beylerbeyi Sokullu Mehmed Paşa'ya göndermişti.

Sutan Süleyman, Amasya'dan ayrılarak 1555 yılı temmuz ayının 31 inci günü Üsküdar'a gelmişti.

Sahte şehzade de oraya getirilmiş bulunuyordu. Yapılan tahkikatta şehzade olmadığı anlaşılmış ve uzaktan Padişaha da gösterildikten sonra idam edilmişti. Ancak bu hâdise Sultan Süleyman'ı 'bir hayli üzmüş, hayatına kıydığı oğlunun hayalini gözlerinden uzaklaştıramamıştı.

— Ah, bu adam keşke Sultan Mustafa Hân'ın kendisi olsaydı. Ne olurdu.

Diye nedamet hislerini açığa vurmuş, gözlerinde yaşlar tanelen-mişti. Kanunî, birkaç gününü Üsküdar'da yaptırılmış olan yeni sarayda geçirmiş, çok göreceği geldiği Hurrem Sultan'ı da oraya getirtmişti. Bütün yorgunluğunu onun hâlâ sönmeyen aşk ve ihtiras dolu vuslat tında dinlendirecekti. İlk buluştukları akşam padişah fazla heyecanlı görünüyordu. İster istemez söz Şehzade Sultan Mustafa'dan ve onun matemi ile hasta yatağına düşüp Hakkın rahmetine kavuşan Cihangir'den açılacaktı. Harem dairesine geçtiği zaman, Hurrem kendisini kapıda karşılamış :

— Oh sultanım, gözlerimiz yollarda kaldı. Hasretinizle yanıp kavrulduk.

Sözleriyle efendisinin elini öpmüş, sonra onun sol elini kalbine götürmüştü.

— Bu kalb sizin için çarpıyor.

Kurnaz haseki, ilk anda en mühim kozunu oynuyor, Süleyman'ı tekrar nüfuzu altına sokmağa çalışıyordu. Padişah da bu sözlere pek bigâne kalamamıştı.

— Benim meleğim, bizüm de düşlerimiz -senin ile dolu idi. Biz de sana hasrettik.

Demişti. Odalarına gittikleri zaman hasekinin yüzü birdenbire değişmişti. Mahzun ve mükedder bir hal alıvermişti. Sanki üç beş dakika evvelki kadın o değildi. •

— Başın sağ olsun, Sultanım. Cenabı Hak sana uzun ömürler ih-, san etsün, âmin.

— Senin de Hurrem. Bak beni nasıl günaha soktun. İki şehzademiz birden gitti.

Roksolan sokuldu.

__Senin için her şey feda olsun, efendim. Gerekirse beni bile feda et. Neden kendinizi üzersiniz? *

Diye teselliye başladı. Bin dereden su getirdi. Ak düşmüş saçlan-

«a rağmen hâlâ genç ve güzeldi.

VIII

Haseki Sultan >ve Kara Ahmed Paşa — Azl Etme Kati Et — Hurrem'in Son Zaferi ve Son Cinayeti

— Osmanlı İmparatorluğunun En Nuluzlu Kadmı — Ahmed Paşa'nın İdamı — Bir Âbide Yükseliyor <— Hurtem'in Hastalığı ¦— Sönen İhtiraslar — Padişaha Taktim Edilen Kızlar — Son Gayret — Vâde dolmuştur — Sultan Süleyman'ı Ağlatan Haber — Hurrem'in Ölümü»

Medeniyet tarihine şeref verecek olan Mimar Koca Sinan'ın ölmez eseri Süleymaniye Camimin inşaatından sarayına dönen Sultan Süleyman memnundu. Sinan :

— Nasip ise devletinizde iki yıla kalmaz âbidenin hitamı müyesser olur.

Diye teminat vermişti. Kendi adını taşıyacak bu muazzam eserin bir an evrvel ve kendi hayatında iken ikmali başlıca emeli idi. Bnr gün yine inşaatı (gezerken beraberinde bulunan Şeyhülislâm Ebussuut E-fendi'ye :

— Üstadım, dileğim odur ki, bu camii şerifte cuma namazını eda etmeden Allah canımı almasun.

Demiş, dualar etmişti.

Sarayına döndüğü, zaman kızı Mihrimâh Sultan da orada bulunuyordu. Validesinin emriyle yemeğe alıkonmuştu. Babasını görmek istiyordu. Ana-kız evvelce hazırlanmış olan plânların ikinci kısmını tatbik edeceklerdi.

(Birinci kısım:, tam bir muvaffakiyetle tamamlanmıştı. Veziriazam Kara Ahmed Paşa'nın, Mısır Valisi Dukakinzâde'ye yazdığı mektup, Hurrem'in casusları vasıtasiyle elde edilip, İkinci Vezir S^miz AJi Pa-şa'ya verilmiş ve onun vasıtasiyle padişaha sunulmuştu. Sultan Süleyman, lalasının el altından işler çevirdiğini öğrenince, kendisini azarlamış :

— Baka Ahmed Paşa, demişti, sen bize yaranmak için, Mısırdaki

kullarımızı perişan edersin, haktan ve adaletten kaçarsın^ halkın veremediği vengiler tarh ettirirsin.

Rızam yoktur.

Ahmed Paşa, her ne kadar :

— Efendimiz, size yanlış aksettirilmiş, maruzatım odur ki.;.

Diye kendisini müdafaa etmek istemiş ise de, Dukakinzâde'ye yazdığı mektup ¦gösterilince, renkten renge girmiş, dili tutulmuş ve başını

önüne eğerek susmuştu.

Darbenin nereden geldiğini anlamıştı. Karşısında padişah değil, mağlûp edilmesi müşkül bir düşmanı vardı. Bu düşman, nice canlara

kıydırmış olan haseki sultandı.

Sultan Süleyman, lalasına yaptığı ihtarda haksız sayılmazdı. Vergi işlerini daima halkın lehine olarak halletmiş, onun malî gücünden fazlasını almak istememiş, koyduğu kanunlarla adalet prensiplerinden asla ayrılmamıştı. Kanunların mühim kısmını, devrinin aliâmesi Şeyhülislâm Bbussuud Efendi'nin fetvaları ile tataviye etmişti. Emlâk vergisi olarak, hane basma elli akçeden altmış akçeye kadar alınır, her Osmanlı iki koyun basma bir akçe verirdi, Rüstem Paşa, sadarette bulunduğu yıllarda, bu usulü değiştirememiş ise de, valileri ve sancak beylerini muayyen akçe itasına mecbur etmişti.

Sultan Süleyman, Kara Ahmet Paşa tarafından akrabası Dukakinzâde'ye yazılan mektubun nasıl olup da Semiz Ali Paşa'nın eline geçtiğini bilmiyordu. Bu yüzden de çevrilen entrikalardan ve hasekisinin oynadığı meş'um roldan haberi yoktu.

Roksolan'ın hazırlamış olduğu plânın, ikinci ve en mühim kısmı, Rüstem Paşa'yı huzuru hümâyuna kabul ettirmek, andan sonra da Kara Ahmet Paşa'yı sadaretten uzaklaştırarak yerine damadını getirmekti. Mihrimâh, sevgili kocasının azledilmiş olmasından çok müteessirdi. Ara sıra kocasını teselli etmek istediği zaman :

—¦ Sen efendim, elem çekme arslanım, padişah babam mührünü tekrar sana verir.

Diyordu. Rüstem, tou işin zevcesiyle değil, ancak kayınvalidesi ile halledileceğine kanidi.

— Valide hazretleri arzu buyururlarsa, herşey mümkündür. Mübarek ayaklarından öperim, istical buyursunlar.

Cevabını veriyor, ricalar ediyordu. İşte Mihrimâh Sultan, bu akşam Topkapı sarayına bunun için gelmiş ve annesinden icap eden talimatı aldıktan sonra, babasını beklemişti. Padişah, hareme gelip istirahate çekilir çekilmez de 'huzura girmişti. Ağlıyarak ayaklarına kapanmıştı:

— Padişah babacığım, bizi bir leylek yavrusu gibi kenara attınız. Size karşı sadakatten asla ayrılmamış olan Rüstem kulunuzu unuttunuz. Mübarek

yüzünüzü göremediği, ellerinizi öpmek şerefinden mahrum kaldığı için, gece (gündüz kanlı gözyaşları döker.

HURREM SULTAN

Süleyman, biricik kızının hıçkırıklarına bigâne kalamamıştı. Saçlarını okşadı:

— Kalk, Mihrimâh, kalk sultan kızım. Hele §öyle sedire iliş, Rus-•tem'in sadakatinden şüphem yok. Teveccühünüz bâkidiı. Ancak...

Burada sustu. Mihrimâh sedire ilişti. Gözlerinde hâlâ yaşlar vardı:

— Ne olur sultanım baba, bir def acık olsun huzurunuza kabul buyurunuz, mübarek ellerinizi, ayaklarınızı öpsün. Eğer suçu varsa, o da

' benim gibi ağlıyarak af talebinde bulunsun. Süleyman, acı acı güldü:

— Kızım, yarın Huzuru Rabbülâlemine ne yüzle çıkacağız? Nasıl .hesap vereceğiz? Şanlar ve şereflerle dolu mazimiz gölgelenir. Üzerine kara bulutlar iner. Sen kadınsın Mihrimâh, aklın ermez, bu sözlerimin mânasını anlıyamazsm.

Mihrimâh, babasını kolay kolay bırakmak istemiyordu. Diller döktü, gözlerinden tekrar yaşlar boşandı. Bu arada Veziriazam Kara Ahmed Paşa'nm da aleyhinde bulundu. Kocasının kuyusunu kazdığını, artık Osmanlı payitahtında itibarları kalmadığını, camii gezmek istediği halde, Mimarbaşı Sinan Ağa'nm bile tesir altında kalarak, kendisini görmemezlikten geldiğini söyledi.

Yandı, yakıldı: ¦

— ıBen kızınız değil miyim? Zevcime neden böyle fena muameleler reva görülür?

Bu sırada Hurrem Sultan da huzura ;girmiş bulunuyordu. O da söze karışmıştı :

— Ne ağlarsın kızım?

Mihrimâh, böyle bir sual bekliyormuş gibi büsbütün boşandı.

— Ah vâlideciğim, 'ben ağlamayım da kimler ağlasın. Sultan Süleyman müteessir olmuştu.

— Hurrem, dedi. Mihrimâh kocasına hakaret edildiğini söyler. Fakat ben ihtimal vermem. Rüstem Paşa mansıbından olmuştur. Ama bi ze intisap şerefi bakidir. Hanedanı Âl-i Osman damadıdır.

İstihkar edii meşine rızamız yoktur.

— Hakkınız var sultanım, bir damadı şehriyâriye edilen hakaret "Hanedanı Âl-i Osman'a da râcidir.

Hurrem, duruma yine hâkim olmuş, efendisini en zayıf yerinden yakalamıştı. Haklı veya yanlış

hanedana dil uzatılamazdı. Padişaha sokuldu.

— Malikim emret. Rüstem kulun .gelsün, ayaklarınızı öpsün. Mübarek cemaliniz ile müşerref olduğu halk tarafından duyulursa, her şey düzelir, iadei itibar eder.

Mihrimâh da atıldı :

— Sultanım babacığım, bizi bu şereften mahrum kılma.

Sultan Süleyman, kızının, daha doğrusu sevgili hasekisinin rica ve istirhamlarını kıramadı. Rüstem Paşa'yı bir defaya mahsus olmak şar-

tiyle huzuruna kabul edebileceği va'dinde bulundu. Fakat bu demek divanı hümâyunda bir vazife verileceği demek değildi. Şimdilik herhangi bir mansıba tâyinini düşünmüyordu. Bu fedakârlığı sırf halk nazarında itibarının artması için yapıyordu.

— Gelsün, fakat zinhar memuriyet iste u.n.

Dedi. O gece Hurrem Sultan, -efendisi üzerinde Dır hayli işledi. Sözü hep Rüstem Paşa'dan açtı ve damadını göklere çıkardı. Ondan sadık vezir olamazdı. Yalan nedir bilmez, doğru yoldan ayrılmazdı. Halbuki Kara Ahmed Paşa, saman altından su yürüten, içinden pazarlıklı bir adamdı.

Şayanı itimat değildi. Süleyman da vezirinden memnun değildi. Hele son hâdiseden sonra itimadı da sarsılmıştı. Fakat ne çare ki azletmeyeceğine dair söz vermişti. Hurrem Sultan'a bunu hatırlattı.

— Sözden nükûl bizim için değildir. Dadi. Hurrem'in :

— İhaneti sabit olsa yine azil yok mudur?

Sualine : ¦ — Elbette vardır.

Cevabını verdi. Fakat Kara Ahmed Paşa ihanet etmemişti. Vatana, devlete ve padişaha sadık bir vezirdi. Bunu halk da, yeniçeri ocağı da "biliyordu. Şanlı mazisi ve savaş meydanlarındaki yararlıkları, Temeş-var fethinde gösterdiği cesaret ve kahramanlık henüz unutulmamıştı. Kolay kolay da unutulamazdı.

Ertesi günü Rüstem Paşa saraya davet olundu. Mazul Sadrazam huzurda nasıl hareket edeceğine ve neler söyleyeceğine dair zevcesi Mihrimâh Sultan vasıtasiyle kayınvalidesinden katî talimat almıştı.

Padi-.şahm hem gururunu okşayacak, hem de kendisine acmdıracaktı. Mihrimâh, kocasına :

— Aman efendim, sakın validenin sözlerinden taşra çıkma. Diye sıkı sıkıya tenbihatta bulunmuştu.

Padişah hiddetlense bile cevap vermeyecek, itham ve ihtarları karşısında boynunu bükecek, icap ederse gözyaşı dökecekti.

O gün, divanı hümâyun olmadığı için Sultan Süleyman istirahat ediyordu. Hava çok sıcak olduğundan dışarıya çıkmamış, sarayının Bo-ğaz'a ve Marmara'ya bakan geniş mermer balkonunda oturmuştu. Yanında, iki musahibinden başka kimse yoktu. Yemeğe alıkonulması ihtimalini

hesaplayan Rüstem Paşa, öğleye doğru gelmiş ve derhal huzuru şahaneye kabul şerefine nail olmuştu. İki yıldır birbirlerinin yüzlerini görmeyen kayınpederle damadın karşılaşmaları sarayda merak ve heyecan uyandırmıştı. Rüstem, huzura girer girmez padişahın ayaklarına

"kapanmış ve öpmüştü.

— Velinimetim efendim, hasretinize tahammül ne mümkün? Mübarek c-mah'nizi görmeden yaşamanın ne kıymeti var. Eğer sizden cüda kalacak isem, ferman buyurun cellâtlar kaydım görsünler.

.-.**(]

Sultan Süleyman yerinden hafifçe kıpırdadı. Sağ elini damadının omuzuna koydu.

— Kalk paşa, kalk.

Rüstem, ayağa kalktı. Geri geri çekildi ve kendisini tutamayarak hüngür hüngür ağlamağa başladı.

Bu iki yıllık ayrılık ona çok dokunmuştu. Padişahtan sonra koskoca bir imparatorluğun en nüfuzlu insanı iken birdenbire unutulup gitmişti. İtibarı kalmamış, çarşıdan geçerken yerlere kadar eğilen esnaf, düştükten sonra selâmını bile esirgemişti. Buna sebep yalnız Şehzade Sultan Mustafa'nın idamından doğan infial değildi. Halk ve esnaf esasen onu sevmemiş, sevememişti. Asker de pek hoşlanmazdı. İtibardan düşmesine göz kamaştıran büyük servetinin ûe rolü olmuştu. Halk :

— Vezir karun gibi zengin, bunu nereden bulmuş?

Diye açık açık söylüyor, hesap sorulmak istiyordu. Servetini nereden bulduğuna dair türlü şayialar da dolaşıyordu.

Evet, Rüstem Paşa o gün için imparatorluğun en zengin adamı idi. Bu serveti meşru yollardan kazanmamıştı .Çiftliklerinin sayısını bilmediği söyleniyordu. Sarayındaki mücevheratın ve ziynet eşyasının değeri milyonlarla ölçülüyordu.

Sultan Süleyman, damadının musahipler arasında hacil bir duruma düşmemesi için onlara ruhs&t verdi.

— Paşa ile halvet olacağız.

Dedi. Bu suretle dışarıdan da başka kimsenin içeriye girmesine mâni oldu. Fakat on beş yirmi dakika sonra, artık çok ihtiyarlamış ve kanburu çıkmış

olan Haşim Ağa'nın :

— Bir emriniz mi var, sultanım!

Diyerek kapıdan başını uzatmasına bir şey söylemedi. Gülerek:

— Evet ağa, kapının dışında intizar üzre ol.

Emrini verdi. Ona kızmamıştı. Otuz bu kadar senelik emektarı idf» Sonra Haşim'in, hasekisi tarafından gönderildiğini de derhal anlamıştı. Hurrem, muhakkak: merak ediyordu.

Rüstem Paşa, çok dil döktü. Birkaç defa lüzumlu lüzumsuz padişahın ayaklarına kapandı.

— Ne yaparsın Paşa? İkazını da dinlemedi.

— Velinimetim efendim, 13u mübarek ayaklar öıpülür, bastığı yerlere yüz sürülür.

Dedi. Bu onun için şerefti. Huzurdan çıkar çıkmaz her yerde iftiharla söyleyecekti. Rüstem, veriziâzamm aleyhinde de bulundu. Fazla gurura kapıldığını, âciz bir kul olduğunu pek çabuk unuttuğunu, tecrübeli adamların gösterdiği yoldan gitmediğini, meşverete asla ehemmiyet vermediğini söyledi. Huzurda bir saatten fazla kaldı. Servetinin çokluğuna dair çıkarılan şayialardan bahsetti.

— Bunları Kara Vezirin adamları çıkarırlar.

Dsdi. Servetinin muinim bir kısmını hayır işlerine sarf yoluna gittiğini, Rumeli ve Anadolu'da birçok hayrat yaptırdığını, ferman buyu-rulursa, nesi var, nesi yok terkedip, sarayı hümâyuna girdiği gün gibi bir elbise ile kalmağa hazır olduğunu söyledi.

. — Efendime kul olmak bana yeter, dedi. Benim için bundan büyük şeref olamaz.

Huzurdan sevinçle çıktı. Artık plânının son kısımlarını kayınvalidesi ve zevcesi Mihrimâh Sultan ile birlikte tatbik mevkiine koyabilirlerdi.

Günler gelip geçti.,. Hâdiseler Hurrem Sultan'a ve Rüstem Paşa'-ya yardım ettiler. Semiz Ali Paşa ile veziriazam arasındaki müthiş mücadele işlerine çok yaramıştı. Ahmed Paşa mağrur bir- vezirdi.

Tecrü-bedide zatlara hiçbir şey da^şmak istemiyordu.

— Biz böyle mukarrer kıldık. İsabet bizim verdiğimiz karardadır. Deyip işiri içinden çıkıyordu.

Savaşlarda gösterdiği muvaffakiyeti

devlet işlerinde gösterememişti. Bundan faydalanan bazı müzevir kimseler, onu fena yollara sevketmek için çalışıyorlardı. Bir gün Sultan Süleyman camie giderken önüne bir adam çıkmış:

— Medet padişahım, medet!

Diye feryat edip ağlayarak, Semiz Ali Paşa'nm mezaliminden şikâyet eder mahiyette bir arzuhal sunmuştu. Padişah tahkikini emretti. Yapılan soruşturmalarda bu şikâyetin mürettep olduğu, arzuhali veren adamın Veziriazam Kara Ahmed Paşa'nm emriyle hareket ettiği meydana çıkmıştı (1). Tahkikatın bir ah evvel ikmalinde Hurrem Sultan'm merkezi Galata'da

bulunan gizli teşkilâtı mühim bir rol oynamıştı. Haşim Ağa, neticeyi bildirmek üzere hasekinin huzuruna girdiği ve :

— Her şe yayan oldu, sultanım. Hakikat meydana çıktı. Müjdesini verdiği sıralarda, asilzade Teoloıgos da Kara Süleyman

Ağa ile birlikte Rüstem Paşa'nm sarayında ve huzurunda bulunuyorlar, aynı müjdeyi ona da veriyorlardı. Rüstem, o kadar memnun olmuş--tu ki, her türlü teşrifat kaideierini unutarak bu eski Galata dostlarının "boyunlarına sarılmıştı.

— Berhudar olun, hizmetiniz unutulmaz.

Diyerek ihsanlarda bulunmuş, her birine birer kese duka altını vermişti. Teoloğos'a iltifat etmişti:

— Asilzadem, bir gün tebdil olarak Galata'ya geleceğim, sen bizim kadîm dostumuzsun. Eski günleri yâda vesile buluruz.

Sultan Süleyman'ın, arzuhal hâdisesinden sonra Kara Ahme<î Pa-şa'ya olan itimadı tamamen sarsılmış, hattâ kalmamıştı.

— Bize böyle vezir gerekmez.

(1) Hammer Tarihi, cild 6, sayfa 59.

Diyordu. Hurrem Sultan için artık son kozu oynamak ve hücuma geçmek zamanı gelmiş, çatmıştı.

Hemen her akşam Kara Ahmed Paga'-yı yerin dibine batırıyor, veziri türlü hâdiselerle alâkalı gösteriyor, hattâ Şehzade Sultan Mustafa'yı tahta çıkarmak isteyenler arasında onun da bulunduğunu söylemekten çekinmiyordu. Roksolan'a göre, Kara Ahmed Paşa, şehzadenin babasına mülâki olmak üzere Aktepe mevkiine gelmemesi için gizlice Konya'ya adamlar göndermişti.

Aktepe'de yeniçeriler arasında başlayan hoşnutsuzluğu da el altından o tahrik etmişti.

Sultan Süleyman, verdiği sözü her defasında hatırlatıyordu :

— İyi söylersin ama Hurrem, azletmeyeceğimizi yemin ile teyid ve tekit ettik.

O zaman Roksolan, şeytanî ışıklarla parlayan gözlerini padişaha dikiyor :

— Peki, azletme sultanım. Diyor.

— Öyle ise ne yapalım?

Sualine de soğukkanlılıkla şu cevabı veriyordu :

— Katlet!

Türlü tesirler altında kalan Kanunî Sultan Süleyman nihayet kararını vermek zorunda kalmıştı. 23

eylül 1555 de Temeşvar fatihi Kara Ahmed Paşa, arz odasından çıkarken tevkif edilm'ig ve hemen oracıkta idam olunmuştu.

Mührühümâyun aynı gün ikinci defa Rüstem Paşa'ya verilmişti. Hunem Sultan, son zaferini de böylece kazanmış, yeniden rakipsiz bir mevkie geçmişti. Artık her istediğini damadına yaptırabilirdi.

Kara Ahmed Paşa'nm idamı, Şehzade Sultan Mustafa kadar akis yapmamış olmakla beraber yine de yeniçeri safları arasında gürültülerin çıkmasına sebep olmuş:

— Padişahımızı fena yollara sevkedenler kahrolsun. Gibi sesler yükselmişti. Fakat o kadarla kalmıştı.

15*57 ve 1558 yıJları Sultan Süleyman'ın hayatında ve devrinin tarihinde silinmez izler bırakarak geçmişti. Mimar Koca Sinan padişahın adını taşıyacak olan muazzam eserini tamamlamış, medeniyet tarihine şeref veren bu eşsiz âbidenin anahtarlarını alarak saraya koşmuştu. Son iki ay gece gündüz çalışmıştı. O kadar yorulmuştu ki ayakta duracak hali yofctu. Huzura çıkmış, oturması için ruhsat almıştı. Skîîeıî Sti-HUBREM SULTAN

îeyman, ziyaret sebebini çok iyi bildiği halde neden geldiğini sormuştu :

— Ağa, gözlerinin içi güler, hayırlı haberler mi getirdin?

—: Saadetlû padişahım, camii şerif tamam oldu. Anahtarlarını takdime geldim.

Süleyman, o dakikada hayatının belki en tatlı anlarını geçirmişti

— Berhudar ol ağa, devrimde senin ıgibi 'bir mimarbaşı yetişmiş olmasından iftihar ederim. Dert yüzü görme. İki cihanda aziz ol.

Bu paha biçilmez iltifat karşısında Mimar Sinan bütün yorgunluğunu unutmuştu. Gözlerinde sevinç yaşları tanelenmişti.

— Efendimiz kulunuzu nimetlere ve iltifatlara ?ark eylersiniz. Bu eserin azameti mübarek adınızı taşımış olmasıdır. Âciz kulunuz, Cenabt Hakka olan aşkımdan ve sizden ilham alarak bu binayı meydana getir dim.

Padişah huzurda bulunan Odabasıya döndü :

— Camii kim açsun?

Odabaşı, Sinan'ın sanatına hayrandı.

— Efendimiz, mimar ağa bendeniz bir piri azizdir. Bu bapta cün*"-lecten elyak o emektar kulunuzdur.

Padişah da öyle düşünüyordu.

— Bu bina eylediğin Baytullahm dua ile senin tarafından sç:lmas* evlâdır Mimar Sinan'ın gözlerinde tanelenen sevinç yaşları ak pak o.muş, sakahna dökülmüştü.

— İlâhi Yarabbi, bana bugünleri de gösterdin. Sana bin şükürler olsun.

Kanunî, mimarın sözlerini tamamladı:

— Sana jükürden âciziz, Yârabbi!

. 1557 yılı haziran ayının 7 nci cuma günü dünyanın bu en maıazza» dinî âbidesi merasimle ibadete açılmıştı. Sultan Süleyman, cuma namazını kalabalık bir cemaatle edâ etti. Namazı mütaaktp ellerini sısn>aya açarak Tanrıya yalvardı : * — Yârabbi, sen hasekime şifa...ver.

Gözlerinden yaşlar akıtarak dualar etti. Roksolan hasta idi. He^ kimlerin ihtimamları şifa vermiyordu. Saray hekimlerine bazan kıai-yor :

— İlminiz, tedbiriniz nerede kaldı? Haseki bir mum gibi erir. Neden bigâne durursuz?

Diye (bağırıyor, bazan yalvarıyordu :

— Haseki sultanımın benden aynlmaması için neden tedbir bul-roazsız? Neden içimin kan ağladığını anlamak istemez? i»? Üst adlar, meşveret eyleyin, hasekimize bir iyi nvualece tertip edin.

1

•1208

HURREM SULTAN

Kanunî, Hurrem Sultan'ı da alarak 1557 senesi kışını geçirmek üzere Edirne'ye gitmişti. Fakat bu hava değiştirmenin bir faydası olmamıştı. Hurrem, yavaş'yavaş eriyordu. Artık bütün ihtirasları sönmüştü. Her §ey, her şey istediği gibi olmuştu. Rakipsizdi. Kanlı cinayetlerinin günahını hayır müesseseleri kurarak ödediğini zannediyordu. Hayatının bu son aylarında en büyük zevki ve tesellisi zevcinin yanında bulunmuş olmasıydı.

— Ah malikim, ıgözbebeğim diyordu. Siz yanımda olduğunuz zaman iyileşiyorum. Hastalığım şifa buluyor, sözleriniz iksir gibi tesit ediyor.

Sultan Süleyman, onu yalnız bırakmamağa çalışıyordu. Hurrem, binbir ihtimam içinde hayat sürmüş olmasına rağmen sonsuz ihtirasla rı yüzünden yıpranmıştı. Vicdan azabı maneviyatını sarsmıştı. Fakat kır düşmüş saçlarına ve elli küsur yaşma rağmen hâlâ güzeldi. Bakışları tesirini muhafaza ediyordu. Padişahın yakın alâkasından memnun -du. Ancak bir erkeğin gönlünü hoş

edecek şeyleri de düşünmek lâzımdı. Serhad kumandanlarından biri tarafından sekiz on ay evvel harem dairesine hediye edilmiş olan iki Rus dilberini aynı gecede padişahın zifafına sokarak bir cemile yapmak istemişti. Bu suretle efendisine fe-dakârlığmın derecesini de göstermiş olacaktı.

Harem dairesinin müdiresi durumunda olan Servinaz Kalfa'ya talimat vermişti:

— Göreyim seni kalfa, kızları bir güzel hazırla.

Demişti. Kızlar, Servinaz'm nezaretinde yıkatılmış, vücutlarına tahrik edici kokular sürülmüş, itina ile giydirilip süslendirilmişti. Biri onaltı, diğeri ise ondan bir iki yaş büyüktü. Biraz Roksolan'ın gençliğini hatırlatıyordu. Bilhassa yüz hatlarında şayanı hayret bir benzerlik vardı. Servinaz :

— Bu cariyenin size benzeyen tarafları var.

Demiş ve sonra kırdığı potu anlayarak tamir etmek istemişti:

— Fakat sizin şâhâne güzelliğiniz onda yok.

Hurrem, cevap vermemiş, acı acı gülmüştü. Kız hakikaten güzeldi, beli ufak bir gergef çenberinden daha geniş değildi. Boyu uzun, göğsü büyük ve dikti. Teni beyaz, gözleri mavi ve /berraktı.

Kenarları ince kanatlı burnu'kalkıktı. Elmacık kemikleri ise biraz çıkıktı. Saçları sapsarı ve uzundu.

Nerede ise topuklarına değecekti. Küçüğü ise henüz çocuk sayılırdı, fakat pek şeker şeydi. Kanı kaynıyor, yerinde duramı-yordu. O da sarışındı.

Hurrem, Rus kızlarını evvelâ huzuruna getirtmiş, ayakta dikerek nadide birer çiçek seyreder gibi seyretmiş, göğüsleri dar bluzlarından âdeta dışarıya fışkıran müstesna vücutlarına uzun uzun bakmıştı. Gençliği gözünün önüne gelmişti. Seneler ve senelerce evvel yine böyle bir akşam vakti Sultan Süleyman Hân'ın firaşma girmiş ve işte ondan son-HURREM SULTAN

2-09

ra bütün istikbal ve ikbal kapılan kendisine açılmıştı. O zaman Sultan Süleyman gençti, dinçti.

Onun demirden bir çemberi andıran kollan arasında nasıl ve ne tatlı bir heyecanla çırpınmıştı. Eski kuvvetini kaybetmiş olan o kollar, şimdi başkalarını saracaktı, kıskanıyordu. Kadınlık gururu galip gelmek üzereydi. Hırçmlaştı:

— Al götür bu kızları, Servinaz!

Diye bağırdı. Fakat sonra bütün gayretlerinin boş olduğunu anladı. Ellerini yüzüne kapadı.

— Ben böyle mi olacaktım, kalfa, ah bu hallere mi düşecektim? Servinaz, sarayda daha ilk günlerde tanıdığı, ahbap olduğu has&-

kiyi teselli etmek istedi:

— Neniz var, sultanım? Hâlâ melekler gibi güzelsiniz.

— Demek hâlâ güzelim, öyle mi? -i- Evet şekerparem.

Yatağından doğruldu. Kalfanın yanında küçük düşmekten korku yordu. Efendisine kendi eliyle cariye takdiminde hususî bir haz ara<k. Sararmış, yaprakları dökülmeğe başlamış bir 'gül ile bahar olmazdı. O istemese de padişah, gönlünü eğlendirecek kadınlar ve kızlar bulacak, haremi hümâyunu süsleyen bu dilberleri nadide birer çiçek, gibi kokla-yacaktı. Kızları tekrar çağırttı,

»gönüllerini aldı, uzun sarı saçlarını okşadı. Fakat ellerini ateşe sürmüş gibi, birden çekti. Ah..

Sultan Süleyman bu uzun sarı saçları mı okşayacak, bu şehvet dolu etli dudakları mı öpecekti?

İtidalini güç muhafaza edebildi.

— Al bunları Servinaz, söyle efendimizi memnun eylesünler. Kalfa, kızları alarak dışarıya çıktı.

Roksolan, başını kuş tüyü yastığa koyarak sessiz sessiz ağladı.

Hava kararmıştı. Sedef işlemeli alçak sehpalar üzerindeki beg kollu altın ve gümüş şamdanlar yanmış, pencereleri örten eflâtun atlas perdeler renkten renge girmişti. Roksolan fazla heyecanlı idi.

Yataktan kalktı, yere indi. Gayri ihtiyarî gümüş endam aynasına doğru yürüdü, karşısına geçti.

Kendisini seyretti. Saçlarını taradı, binbir işlemeli bohçasından beyaz ipekli entarisini çıkardı.

Beline üstü incilerle bezenmiş eflâtun bir kuşak sardı. Beyaz zemin üzerine kılaptan işlenmiş, kenarlarında küçük karanfiller olan çevrelerden birini başına attı. Altın ve mücevher islemeli pabuçlarını giydi. Tekrar aynanın karşısına geçti. Uzun uzun baktı. Sonra başını elleri axasma aldı.

— Artık ne yapsan boş Hurrem, ihtiyarlamışsın!

Diye kendi kendine söylendi. Yorulmuştu. Aynanın önünden ayrıldı. Altın şamdanlardaki mumları üfledi. Odada tuhaf bir loşluk oU7-', yavaş yavaş yatağına yürüdü. Aklı hep Rus bakirelerinde idi.

Y;1: h belki ikisin? de karşısında birer kadın oîarak görecekti. Birdes «ar**l-dı,

*

F: 14

— Malikim, gözbebeğim, efendim, güneşim, padişahım nerdesin.' Diye bağırdı. Muhakkak bir sinir buhranı geçiriyordu. Kapı, ağır

ağır açıldı.

— Hurrem!

Başım çevirdi, hayret... İçeriye Sultan Süleyman giriyordu. —: Malikim.

— Meleğim, çiçeğim, gülüm, bir tanecik hasekim.

Roksolan'ın gözleri parlıyordu. Acaba padişah, takdim ettiği cariyelerin yanma henüz gitmemiş

miydi? Yoksa teessürünü anlıyan Servi-naz Kalfa, kendisine acımış da, kızları hünkârın odasına sokmamış, mıydı?

— Haddim olmıyarak iki dilber takdim eylemiştim. Yoksa memnun kalmadınız mı sultanım?

Nadide birer çiçek idiler.

Bu sözleri söylüyor ama, içi kan ağlıyor, sesi titriyordu. Padişahın bu hâdiseden haberi vardı. Daha evvel harem ağalarından biri arzet-mifti. Odasına girdiği zaman, 'Rus kızlarını orada bulmuştu.

Hurrem'in de dediği ıgibi, hakikaten ıgüzel şeylerdi. Fakat sevgili zevcesinin hasta yatağında yatarken katlandığı fedakârlığı kabul etmemişti. Hasekinin tou fedakârlığı yaparken ne büyük ıstırap çektiğini derhal anlamıştı. Kızlara şöyle bir bakmış, sonra kapıda bekliyen Servinaz'a :

— Kalfa, al bu kızları götür!

Emrini vererek odadan çıkmıştı. Doğruca Roksolan'm dairesine gelmişti. Onu böyle ayakta bulacağına ihtimal vermemişti. Demek bir mucize olmuştu. Demek hasekisi birdenbire şifa (bulmuştu. Oh.. Bu ne büyük saadetti. Yaklaştı, ellerinden tuttu:

— Hurrem, ben yalnız seni, seni istiyorum (güzelim. Bütün haremi hümâyun bir tarafa, sen bir tarafa. Gel kollanma, gel Hurrem, gel benim meleğim!

Roksolan gözyaşlarını tutamadı ;

— Gözibebeğim, efendim.

Diyerek kollarına atıdh. Sanki, otuz bu kadar yıl evvel olduğu gı bi, aşk ve ihtirasla doluydu. Başını hafifçe geriye bırakmıştı. Bir zamanlar efendisini divâneye çeviren nazarlarla bakıyordu. Fakat heyhat... yavaş yavaş kuvveti kesildi. Ayakları vücudunu çekemiyordu. Bir titreme almıştı. Padişah bollarını gevşetecek olsa, yere düşecekti. Fakat aczini belli etmek istemiyordu.

— Bırakmayınız, beni efendimiz. Sıkınız kollarınızda. Oh ne gü-aei sıcak nefesinizi yüzümde hissediyorum.

Süleyman, Hurrem'in bir buhran geçirdiğini anlamışta.

— Peki meleğim, peki güzelim.

Diyerek yatağına kadar götürmüş, yatırmıştı.

— Uyu Hurrem, hastasın uyu. Rüyalarında beni gör.

— Rüyalarım hep gizinle dolu.

211

Aradan bir hafta, on gün geçtikten sonra padişah İstanbul'a dönmüştü. Hurrem de beraberdi.

1558 yılı başlarında hasekinin hastalığı büsbütün artmıştı. Süleyman, hekimlere yine yalvarıyor:

— Üstadlai-, göreyim sizi, hasekime bir iyi mualece yapın, ıstırabını dindirin.

Diyordu. Nihayet bir gün saray hekimlerinden biri başını önüne eğerek müthiş hakikati açıkladı.

Ellerinde bir şey yoktu.

— Vâde dolmuştur, padişahım. Fakat Cenabı Haktan ümit kesilmez.

Bu suretle hükümdarı yavaş yavaş büyük acıya alıştırmak gaya-sini gütmüştü. Evet, vâde dolmuştu.

İhtiyar Padişah, zevcesinin yanından hiç ayrılmıyor, hayat arkadaşını bir gün bile yalnız bırakmamağa gayret ediyordu. Yatağının başucunda saatlerce kalıyor, onun hâlâ parlaklığını muhafaza edeı/ı ıgözlerine bakıyor, kendi kendine:

— Bu gözler, bu hayat dolu gözler nasıl söner!

Diye söyleniyordu. Hurrem, efendisinin bu ihtimamı karşısında huzur duyuyor, müteessir olduğunu ve ıstırap çektiğini görünce :

— Yüzüm gözlerinizi rencide eder. Sen keder çekme Sultanım. Bu akşam rahatsız olma. Cariyeler seni eğlesünler efendim. Servinaz'a emir buyurunuz saz heyetini hazırlasun.

Diyordu. Sultan Süleyman, o zaman ellerini Hurrem'in ak düşmüş saçları üzerinde gezdiriyor:

— Meleğim, gönlümü senden başka kim eğler?

Cevabını veriyordu. 25 nisan 1558 sabahı Hurrem iyileşir gibi ol muştu. Yatağında oturabiliyor, konuşuyordu. Başta Haşim olmak üze re sarayın emektar hizmetkârlarını çağırmış, ihsanlar vermiş, gönüllerini almış, kendisine bir hal olursa, efendisine iyi bakmalarını tenbih etmişti.

Sultan Süleyman sevincinden ne yapacağını şaşırmıştı. Veziriazamın sarayına adamlar koşturmuş, kızı Mihrimâh Sultan'a müjdeler vermişti. Öğleden sonra Rüstem Paşa'yı huzuruna kabul etmiş, beşuş 'yiv

çehre ile:

— Allaha şükürler olsun, hasekimiz şifa bulur, iadei afiyet eyler. Demişti. Akşam erkenden harem dairesine çekilmişti. Fakat bütün

sevinci birden sönüvermişti. Roksolan'daki salâh muvakkatti. Sabahki canlılıktan eser kalmamıştı.

Güçlükle konuşabiliyordu. Süleyman yine yatağın baş ucunda oturmuştu.

— Nasılsın Hurrem, nasılsın meleğim?

— Ah.. Ah efendimiz.

Dakikalar süratle geçiyordu. Hayatının güneşi artık sönüyordu. Sorduklarına cevap vermiyor, yalnız gözlerini efendisinden ayırmıyordu. Bu nazarlar, hâlâ aşkla dolu idi. Hurrem, ölüm yatağına kadar k«-

s*

casını sevmişti. Biraz sonra dudakları hafifçe oynadı, bir şeyler söylemek istiyordu.

— Malikim, Süleyman'ım benim...

Sonunu getiremedi. Gözleri parlaklığını kaybetti ve yavaş yavaş kapandı. Sultan Süleyman çılgına dönmüştü.

— Hurrem, Hurrem, meleğim!

Diye bağırdı. Ses yoktu. Roksolan artık yaşamıyordu. Padişah gözlerinden yaşlar boşanarak kalktı.

Kapıya doğru yürüdü. Sallanıyor, düşmemek için duavrları tutuyordu. Kapıyı açtı. Harem dairesi halkı koridorda toplanmıştı. Soruyorlardı :

— Ne var, ne oldu efendimiz? Başını salladı:

— Ah.. Cihanım yıkıldı, Hurrem'im gitti!

Koridorları geçti. Güzel sesli hafızların okudukları Kuranı Kerim hıçkırıklarına karışıyordu.

— SON —